

**Notulen van het verhandelde in de vergadering
van Provinciale Staten van Utrecht
gehouden op 5 november 2018**

Bladwijzer

op de notulen van Provinciale Staten van Utrecht Vergadering 5 november 2018

AUDIT COMMISSIE

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 1 oktober 2018, dienst/sector SGU, nummer PS2018AC05, inzake aanbesteding nieuwe accountant.

Daartoe besloten
PS2018AC05.

BESTUUR, EUROPA EN MIDDELEN

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 25 september 2018, dienst/sector BDV, nummer PS2018BEM10, inzake vaststelling van de tarieventabel behorende bij de Legesverordening pu 2018 m.i.v. 1 januari 2019

Daartoe besloten
PS2018BEM10.

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 2 oktober 2018, dienst/sector KCK, nummer PS2018BEM11, inzake bijdrage Koningsdag Amersfoort.

Daartoe besloten
PS2018BEM11.

Motie M107, ingediend door de fracties van de SP, inzake 'crowdfunding' koningsbezoek Amersfoort 2019,

De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Motie M108 ingediend door de fractie van de PvdD, inzake die ballon gaat niet op.

De motie is aanvaard.
Daartoe besloten

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 18 september 2018, dienst/sector LFO, nummer PS2018BEM12, inzake vaststellen PUEV 2015-2019.

Daartoe besloten
PS2018BEM12

Amendement A35, ingediend door de fractie van de PVV, inzake vaststellen PUEV 2015-2019.

Het amendement is aanvaard.
Daartoe besloten

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 25 september 2018, dienst/sector BDO, nummer PS2018BEM13, inzake toetreding tot de gemeenschappelijke regeling Het Utrechts Archief.

Daartoe besloten
PS2018BEM13

MILIEU, MOBILITEIT EN ECONOMIE

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 5 november 2018, dienst/sector MOB, nummer PS2018MME20, inzake viaduct Bolgerijsekade over de A27 onttrekken aan de openbaarheid.

Daartoe besloten
PS2018MME20

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 25 september 2018, dienst/sector MOB, nummer PS2018MME21, inzake bijdrage provincie vernieuwing OV-knooppunt 'Nieuwegein City'.

Daartoe besloten
PS2018MME21.

Amendement A32, ingediend door de fracties van de SGP, VVD en D66, inzake maak energiedak van overkapping busstation.

Het amendement is aanvaard.
Daartoe besloten

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 27 september 2018, dienst/sector FLO, nummer PS2018MME22, inzake Ruimtelijk-economische Strategie.
Daartoe besloten
PS2018MME22.

Amendement A33, ingediend door de fractie van de PvdA, inzake Utrecht wordt 'healthport' van Nederland;
Het amendement is verworpen.
Daartoe besloten

Amendement A34, ingediend door de fractie van VVD, inzake toerisme als potentieel.
Het amendement is verworpen.
Daartoe besloten

RUIMTE, GROEN en WATER

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 18 september 2018, dienst/sector FLO, nummer PS2018RWG10, inzake wijziging Reglement HHdSR 2009 in verband met geborgde zetels en kleine grenswijzigingen.
Daartoe besloten
PS2018RWG10

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 18 september 2018, dienst/sector FLO, nummer PS2018RWG11, inzake inpassingsplan N411 Bunnik.
Daartoe besloten
PS2018RWG11

STATEN (provinciale)

Vaststelling agenda.

Afscheid van het Statenlid de heer G. van Leeuwen (SGP) te Houten.

Onderzoek geloofsbrieven van de heer B.C. van den Dikkenberg (SGP) te Elst en de heer W. van der Steeg (tijdelijk)(PvdD) te De Meern.

Beëdiging van de heer B.C. van den Dikkenberg (SGP) te Elst en de heer W. van der Steeg (tijdelijk)(PvdD) te De Meern.

Ingekomen stukken.

Vragenhalfuurtje.

Lijst met moties en termijnagenda Provinciale Staten.

Vaststellen van de notulen van de statenvergadering van 24 en 27 september 2018.

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 25 september 2018, dienst/sector Bedrijfsvoering, nummer PS2018PS08, inzake Na-jaarsrapportage.
Daartoe besloten
PS2018PS08

Motie M109, ingediend door de fractie van de SGP, inzake toekomstbestendig ganzenbeleid.
De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 25 september 2018, dienst/sector BDV, nummer PS2018PS09, inzake Programmabegroting 2019.
Daartoe besloten
PS2018PS09

Motie M110, ingediend door de fracties van de PvdA, D66, GroenLinks en SP, inzake structurele dekking voor behoud en ontwikkeling van recreatieterreinen.
De motie is aanvaard.
Daartoe besloten

Motie M111, ingediend door de fractie van de PvdA, zorgen voor spreiding van groei.

De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Motie M112, ingediend door de fracties van de PvdA en 50Plus, inzake goede arbeidsvoorwaarden in het OV.
De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Motie M113, ingediend door de fractie van de PvdA, inzake blij met de bij.
De motie is aanvaard.
Daartoe besloten

Motie M114(a) , ingediend door de fractie van de PvdA, inzake salderingsregeling behouden voor sportverenigingen, scholen en dorpshuizen
De motie is aanvaard.
Daartoe besloten

Motie M115 (gewijzigd) , ingediend door de fractie van de PvdA, inzake duurzaamheidsfonds.
De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Motie M116(a) , ingediend door de fractie van de PvdA en VVD, inzake Rijnenburg voor wonen, groen, recreatie en winning schone energie.
De motie is aanvaard.
Daartoe besloten

Motie M117, ingediend door de fracties van de PvdA en 50Plus, inzake onderzoek gratis OV voor mensen met een kleine beurs.
De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Motie M118, ingediend door de fracties van de PvdA en 50Plus, inzake snel weg met de snelweg.
De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Motie M119(a), ingediend door de fracties van D66, GroenLinks, 50Plus ChristenUnie, CDA en PvdD, inzake structurele bijdrage aan energietransitie.
De motie is aanvaard.
Daartoe besloten

Motie M120, ingediend door de fractie van de SP, inzake stop de verhuurderheffing.
De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Motie M121, ingediend door de fractie van de SP, inzake middelduur blijft middelduur.
De motie is aanvaard.
Daartoe besloten

Motie M122(a), ingediend door de fractie van de SP, inzake klimaatrechtvaardigheid niet alleen voor Tesla rijders.
De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Motie M123, ingediend door de fractie van de SP, inzake busje komt zo!!
De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Motie M124, ingediend door de fractie van de SP, inzake vrij toegankelijke recreatie loskoppelen van recreatie- en toeristen-industrie.
De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Motie M125, ingediend door de fracties van de SP, PvdA, 50Plus en CDA, inzake bewaar het verleden voor de toekomst.
De motie is ingetrokken.
Daartoe besloten

Motie M126, ingediend door de fracties van het CDA, GroenLinks, PvdA en D66, inzake benut daken voor zonnepanelen en/of groen.
De motie is aanvaard.

Daartoe besloten

Motie M127(a) , ingediend door de fracties van het CDA en GroenLinks, inzake ondersteuning lokale en provinciale energie-initiatieven.

De motie is aanvaard.

Daartoe besloten

Motie M128, ingediend door de fractie van de ChristenUnie, inzake niet nat op bodemdaling.

De motie is ingetrokken.

Daartoe besloten

Motie M129(a), ingediend door de fractie van de ChristenUnie, inzake integraal en innovatief aan de slag met het Ringpark.

De motie is aanvaard.

Daartoe besloten

Motie M130, ingediend door de fracties van de ChristenUnie en D66, inzake wie de jeugd heeft, heeft de toekomst.

De motie is aanvaard.

Daartoe besloten

Motie M131, ingediend door de fractie van de ChristenUnie, inzake gezonde democratie vraagt goede journalistiek.

De motie is verworpen.

Daartoe besloten

Motie M132, ingediend door de fracties van de ChristenUnie en SGP, inzake energieagenda vertalen naar meerjarenbegroting.

De motie is verworpen.

Daartoe besloten

Motie M133, ingediend door de fractie van de PvdD, inzake aanvullend klimaatbeleid.

De motie is verworpen.

Daartoe besloten

Motie M134, ingediend door de fractie van de PvdD, inzake Utrecht 'Overshoot Day'.

De motie is ingetrokken.

Daartoe besloten

Motie M135, ingediend door de fractie van de SGP, inzake overzicht effectieve verduurzaming particuliere sector.

De motie is aanvaard.

Daartoe besloten

Motie M136, ingediend door de fractie van de SGP, inzake behoud weidevogels.

De motie is verworpen.

Daartoe besloten

Motie M137, ingediend door de fractie van de SGP, inzake versterking relatie boer en burger.

De motie is verworpen.

Daartoe besloten

Motie M138, ingediend door de fractie van de SGP, inzake nuttig gebruik van daken.

De motie is verworpen.

Daartoe besloten

Motie M139, ingediend door de fractie van de PVV, inzake ruimte om te leven.

De motie is verworpen.

Daartoe besloten

Motie M140, ingediend door de fractie van de PVV, inzake aanpak knelpunt Loenerslootsebrug.

De motie is verworpen.

Daartoe besloten

Motie M141, ingediend door de fractie van de PVV, inzake stop de biomassavervuiling.

De motie is verworpen.

Daartoe besloten

Motie M142, ingediend door de fractie van de PVV, inzake stop de biomassavervuiling, deel 2.

De motie is verworpen.

Daartoe besloten

Amendement A36, ingediend door de fractie van de PvdA, inzake de energietransitie kan niet tot St. Juttemis wachten.
Het amendement is ingetrokken.
Daartoe besloten

Stemverklaringen.

Stemming.

Presentielijst vergadering 5 november 2018

Voorzitter:	W.I.I. van Beek, commissaris van de Koning
Griffier:	mevr mr. C.A. Peters
VVD	B.M.H. de Brey, Doorn J.J. van Doesburgh-Ferweda, mevr. drs. N. Eijsbroek, Utrecht mevr. ir. A.A. Ens, Amersfoort drs. J. Germs, Renswoude mevr. J.A. Godschalx-Dekker, drs. A.H.L. Kocken, Utrecht R. van Reenen, IJsselstein dhr. R.C. te Velde, Maarn
D66	mevr. H. Chidi, Amersfoort mevr. drs. A.J. Dekker, Odijk mevr. drs. A.W.T. Dercksen, Baarn M.J. de Droog Msc RA, Utrecht mr. dr. M.C.J. Groothuizen, Zeist ir. N.J.P. Hoefnagels, Bunnik S. Kraaijeveld, Utrecht P.D. Overkleeft, Utrecht mevr. A.M. Schneiders, Utrecht
CDA	ing. D.G. Boswijk, Wilnis (vanaf 11.30 uur) J.M.W. Jansen, Baarn (vanaf 10.55 uur) mevr. T. Koelewijn-Koelewijn, Bunschoten drs. A. Mourik-Geluk, Utrecht C. Westerlaken, Lopik
PvdA	W.G.J. Wijntjes, Nieuwegein mevr. drs. J.P. d'Hondt, Utrecht mevr. N.A. Krijgsman, Utrecht (vanaf 13.12 uur) drs. C. de Kruijf, Leusden ir. R.G.H. van Muilekom, Amersfoort
PVV	H.O. Suna, Soest mevr. E.J. Broere-Kaal, Soest R.G.J. Dercksen, Bosch en Duin ir. H. IJssennagger, Bilthoven drs. W.J. Ubaghs, Maarssen
SP	M.H.O. Boer, Bilthoven mevr. M.G. Noordenbos, Maarssen mevr. A.M. Poppe, IJsselstein
GroenLinks	drs. F.H.W. Bekkers, Bilthoven mevr. A.C. Boelhouwer, Wijk bij Duurstede ir. H.P. van Essen, Utrecht mevr. drs. E. Kotkamp, Nieuwegein (vanaf 15.13 uur)
ChristenUnie	mevr. N. de Haan-Mourik, Amersfoort drs. C.J. van Kranenburg, Driebergen-Rijsenburg A.J. Schaddelee, Houten
PvdD	mevr. H.J. Keller, Driebergen-Rijsenburg W. van der Steeg, De Meern
SGP	B.C. van den Dikkenberg, Elst P.A. van Leeuwen, Rhenen
50Plus	mevr. W.M.M. Hoek, Vreeland
Afwezig:	mevr. F.M. van Kooten-Arissen LLB, Utrecht (PvdD) H. Toutouh, Nieuwegein (SP)

Leden van Gedeputeerde Staten:

drs. ing. P. van den Berg, Amersfoort
mevr. drs. M.W.J. Maasdam-Hoevers, Zeist
mevr. A.M.A. Pennarts-Pouw, Montfoort
drs. D.D. Straat, Zaanstad

Opening.

De VOORZITTER: Ik open de vergadering van de Provinciale Staten van Utrecht. Ik heet u allen van harte welkom bij deze statenvergadering van 5 november 2018. De zaal is goed gevuld met veel belangstellenden. Ik ben benieuwd hoe lang u het vanavond uithoudt. Wij blijven tot het einde van de avond, dus u heeft alle kans. Het zal duidelijk worden waarom wij zoveel gasten in ons midden hebben.

Met kennisgeving arriveren mevrouw Krijgsman en mevrouw Kotkamp later op de dag. Hebben wij daarmee alle afwezigen genoemd?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! De heer Overkleef arriveert pas rond de maaltijd.

De VOORZITTER: Prima. Wij hopen dat de voorliggende agenda kan worden behandeld in de uitgetrokken tijd tot vanavond 23.00 uur. Is dat niet het geval, dan zal ik tegen 23.00 uur de vergadering schorsen en donderdagavond heropenen.

Namens u feliciteer ik de heer Mourik-Geluk van harte met de komst van zijn dochter Charly. U zit er stralend bij. Ik feliciteer de heer Suna met zijn dochter Mila.

Vaststellen agenda.

De VOORZITTER: De griffier heeft een poging ondernomen om fracties te bewegen hun opmerking bij een sterstuk mee te nemen naar de stemverklaringen wanneer slechts één fractie een opmerking wil maken. Hierdoor kan het stuk een sterstuk blijven. Van de VVD hebben wij te horen gekregen dat zij dit bij een van de stukken zal doen. De fracties van wie wij dit nog niet gehoord hebben vraag ik of u uw collega's een plezier zou willen doen om uw opmerking te bewaren tot de stemverklaringen. Dit zal minder tijd kosten, dan wanneer wij dit apart moeten agenderen. Wilt u mij in de loop van de dag informeren dat u sommige inbrengen kunt verplaatsen naar het eind van de vergadering?

Zonder beraadslagingen en zonder hoofdelijke stemming stellen Provinciale Staten de agenda ongewijzigd vast.

Afscheid van het statenlid de heer G. Van Leeuwen (SGP) te Houten.

De VOORZITTER: Dan kom ik bij een aantal officiële punten. Het eerste punt is het afscheid van de heer Van Leeuwen, met de voornaam Gijs. De familie van de heer Van Leeuwen zit op de publieke tribune. Welkom aan mevrouw Van Leeuwen. Welkom aan de kinderen en mag ik oma zeggen? Het doet mij genoegen dat de burgemeester en de gemeentesecretaris van Zaltbommel aanwezig zijn. Mijnheer Rehwinkel, van harte welkom. Daarnaast heb ik de loco-burgemeester van Houten, de heer Geerdes, gezien, welkom.

Geachte heer Van Leeuwen, onlangs zag ik uw foto prijken op een kunstwerk in Breda, met de intrigerende titel 'Wethouders van middelbare gemeenten met stekelhaar'. Uw portret, met een parmantige glimlach, hing aan de wand, want per 17 mei bent u al actief als wethouder van de gemeente Zaltbommel. Daarmee komt uw functioneren als statenlid in Utrechtse Staten tot een einde. Uw vertrek schept in zekere zin wel duidelijkheid, want men hoeft niet meer het onderscheid te maken tussen de heer Van Leeuwen van de SGP en de heer Van Leeuwen van de SGP. Hoewel inmiddels de SGP partijvoorzitter Maarten van Leeuwen is teruggetreden, dus aan die verwarring is sowieso al een eind gekomen. In maart van dit jaar bent u wederom gekozen tot lijsttrekker voor de aanstaande verkiezingen. "Het vertrouwen dat eruit spreekt en de spirit die ik nog steeds heb, maken het moeilijk om ermee te stoppen.", zo zei u. Graag had u uw termijn als Statenlid volgemaakt, maar agendatechnisch bleek de combinatie van beide functies lastig en door eerder te vertrekken biedt u uw beoogde opvolger de ruimte om het werk nog beter te leren kennen.

Wie kan er zeggen dat hij vanaf zijn 18de jaar in de politiek actief is? Op 21 november 1989 bent u begonnen als commissielid in Houten. In de periode 1994-2015 was u daar raadslid. Dat is meer dan 20 jaar. Binnen het gemeentebestuur hebt u verder bijna alle denkbare rollen gehad, waaronder die van fractievoorzitter, plaatsvervangend voorzitter van de raad, voorzitter seniorenconvent, voorzitter werkgeverscommissie, commissievoorzitter, voorzitter vertrouwenscommissie, lid agendacommissie en om een lang verhaal kort te maken eindig ik met: et cetera, et cetera.

In maart 2015 bent u gekozen tot Statenlid in de provincie Utrecht. Daar heb ik u leren kennen als een scherpe debater. Dat kwam niet door uw stekelige coupe, hoewel die het toch een na een pittig argumentatie net dat beetje extra kon geven. U hebt zich met uw hart en ziel ingezet voor de bedrijvigheid, de bereikbaarheid, de veiligheid, de duurzaamheid, de betaalbaarheid en de vitaliteit van onze regio. De thema's waarmee u zich bezig houdt zijn opvallend divers en variëren van economie en de energietransitie tot Europa en van cultuur tot communicatie. Was er wel iets dat buiten uw brede aandacht viel? Zonder volledig te willen zijn, noem ik er nog een paar. Een paar gebieden waarop u de belangen van Utrecht hebt behartigd zijn: werk, recreatie, bouwen naar behoefte, veilige wegen, een kostenbewuste provincie die goed omgaat met belastinggeld en een vitaal platteland met specifieke aandacht voor de kleine kernen en de ruimte voor agrariërs. Bij al deze inspanningen was de Bijbel uw kompas. Scherp was u over zaken die u hoog zaten. Dat hebt u zelf niet ontkend, maar dat was en nu citeer ik u: "Gericht op de inhoud en naar mijn overtuiging in het belang van onze mooie provincie. Mocht ik desondanks iemand hebben gekwetst, dan bied ik daarvoor graag mijn verontschuldigingen aan." Die verontschuldigingen zijn wat mij betreft geaccepteerd, net zoals door uw collega's, mag ik aannemen.

Bij uw lidmaatschap van Provinciale Staten werd u al direct fractievoorzitter. Ik durf te stellen dat u de SGP-fractie in de provincie Utrecht en duidelijk profiel heeft gegeven. Van een eenzijdige belangstelling kan men u niet betichten. Zes jaar lang was u naast uw statenlidmaatschap lid van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden. Daarnaast bent u actief geweest binnen het kerkelijk jeugdwerk en was u vijf jaar voorzitter van de ouderraad van de Johannes Bogermanschool. Verder bent u buitengewoon ambtenaar van de burgerlijke stand en hebt u bijvoorbeeld ook kostgangers in huis.

Over thuis gesproken; vorig jaar bent u verhuisd binnen uw geliefde Houten. Een woning moest namelijk sneuvelen voor de verbreding van de rijkswegen A12-A27 bij Utrecht. Uitgerekend in die woning aan de Houtense Fortweg bij Fort Het Hemeltje woonden Gijs en Tineke van Leeuwen met drie van hun kinderen. Dat moet niet makkelijk geweest zijn, want het was het huis dat uw vader heeft laten bouwen en waar u bent opgegroeid.

De mobiliteit wordt soms duur betaald, zeg ik vrij na Herman Heijermans. Daaraan ontkomt ons Utrecht niet. Ons mooie Utrecht waar u geregeld hardlopend en fietsend te vinden bent. Of rijdend door het veenweidegebied of wandelend de Amerongse Berg op, of koffiedrinkend in de haven van Bunschoten of bij de Utrechtse Dom of bij de Rhenense Cuneratoren. U vindt het allemaal mooi en daarin kan ik u geen ongelijk geven.

U vertrekt uit de Utrechtse Staten om wethouder in Zaltbommel te worden. Op hoop van zegen? Nee, het is een positie waarvoor u gevraagd bent. Ik hoop dat u als wethouder van een middelgrote gemeente uw scherpte zult behouden en uw stekelhaar. Al was het maar om kunstwerken, zoals ik die in Breda tegenkwam, mogelijk te maken. Hoe dan ook, wij laten u niet met lege handen vertrekken. Voor alles wat u voor Utrecht gedaan hebt, krijgt u behalve de roemer en de ruiker een welgemeend dank u wel van de hele provinciale organisatie en van al uw collega's. Hier past eveneens een ander eerbetoon. Ik vind het een eer om u het volgende te mogen melden: het heeft Zijne Majesteit de Koning behaagd u te benoemen tot Lid in de Orde van Oranje-Nassau.

Geachte mevrouw en mijnheer Van Leeuwen, ik vraag u om naar voren te komen zodat ik u de versierselen kan opspelden. (Applaus)

De heer G. VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de voorzitter! Beste Willibrord, dank voor de mooie woorden. Ik moet zeggen dat ik niet zo gauw ondersteboven ben en niet zo gauw om woorden verlegen zit, maar nu wel. Ik wil Zijne Majesteit de Koning danken voor de mooie onderscheiding. Deze

had ik niet verwacht. Het is allemaal buiten mij om gegaan. Ik heb daar niks van meegekregen en niks van gemerkt. Dat is toch wel heel bijzonder. Daarvoor dank.

Het zou mijn vader geweest zijn die de basis legde voor mijn interesse in de politiek. Hij volgde de gedragingen van zijn volle neef Joop den Uyl, waarmee hij in zijn jeugd nog zo vriendschappelijk was omgegaan. Het was volgens mijn vader duidelijk dat neef Joop de verkeerde afslag had genomen. Hoofdschuddend volgde mijn vader zijn gangen, om hem een brief te schrijven over de tijd toen zij nog samen naar dezelfde kerk gingen. Ik kreeg daarvan vanzelf wat mee en volgde de interessante discussies die mijn vader voerde. Het waren de tijden van de Sovjet Unie, het IJzeren Gordijn, de Koude Oorlog, Van Agt, Wiegel. Dat waren nog eens debatten. Ik smulde er van. Ik was 21 jaar oud, dat is exact 35 jaar geleden, toen ik in oktober 1983 voor het eerst een raadsvergadering bijwoonde. Het was in dat jaar dat 550.000 mensen bijeen kwamen op het Malieveld, protesterend tegen 48 kruisraketten. Als tegengeluid vlogen er vliegtuigjes boven Den Haag met de boodschap 'Liever een raket in de tuin dan een Rus in de keuken'. Ik vond er wat van en wilde dat laten horen. Hoe begin je dan?

Een politieke loopbaan begin je als notulist. Dan schrijf je als lid van de kascontrolecommissie een verkiezingsprogramma, wordt je voorzitter van de campagnecommissie, doe je af en toe je mond open en dat resulteerde in een plaatsje op de lijst. Zo begon ik in november 1989 als commissielid in de gemeente Houten, in 1994 als raadslid en in 2015 als statenlid. Tussendoor was ik zes jaar AB-lid van het waterschap. De overgang van raadslid naar Statenlid is best heel groot. Niet in de zin van de vergaderstructuur, je taken en je gereedschapskist, zoals interpellaties, moties en amendementen, maar in de zin van de afstand tot de burger. Het eerste halfjaar dacht ik: wat doe ik hier? Ik kwam nauwelijks een burger tegen, maar veelal bestuurders. Ik besloot in overleg met mijn fractie om de rollen zo te verdelen dat ik mij meer met buiten bezig zou gaan houden. Overigens, binnen dit huis verdienen je het niet. Je moet buiten zijn.

In de afgelopen bijna vier jaar ben ik, soms samen met Piet, tweemaal alle gemeenten in deze provincie af geweest en heb ik mij zoveel mogelijk aangesloten bij de bezoeken van onze commissaris aan de gemeenten in deze provincie. Een bezoek van de commissaris is buitengewoon informatief en functioneel. Bovendien is er altijd over een borrel voor degene die daarvan houden. Beide raad ik u aan. Werk van buiten naar binnen. Haal op wat in de samenleving leeft en speelt. Vertaal dit in dit huis. Voor deze fractie was dat relatief succesvol. De vorige vergadering produceerden wij acht moties en amendementen waarvan er zes een meerderheid haalde. Als je klein bent, telt het getal niet. Dan telt maar een ding, namelijk: debatteren, argumenteren en feiten benoemen. Scherp op de inhoud en zacht op de relatie. Toen ik in de gemeenteraad kwam was er een wethouder die mij leerde en zei: "Gijs, ik zit hier niet om aardig gevonden te worden, maar ik zit hier voor de burger."

Misschien was ik soms te scherp, maar het was naar mijn voornemen gericht op de inhoud en naar mijn overtuigingen in belang van deze mooie provincie. Bij de laatste algemene beschouwingen heb ik aangegeven hoe wij tegen de afgelopen periode van deze coalitie aankijken. Ik kreeg van mijn vrouw het advies dit niet te herhalen, maar het vooral luchtig te houden. Toch zeg ik dit: blijf in de politiek altijd gericht op de inwoners, daar doen wij het voor. Het is bovendien hun geld wat wij beheren. Kortom, doe minder wat kan, maar meer wat moet, minder overheid, maar meer inzet van burgers, bedrijven en instellingen, minder intern, maar meer extern, minder wegstaren van en meer omkijken naar. Dat is goed voor toekomstige bestuurders, dat is goed voor onze gemeenten en goed voor onze inwoners en dus goed voor deze provincie. Weet dat wij rentmeester zijn. Wij hebben de aarde maar te leen en geven deze weer door aan ons nageslacht.

In maart werd ik gekozen als lijsttrekker voor de komende verkiezingen. Het vertrouwen dat ik hiermee kreeg en de zin die ik er in had, maakten het ontzettend moeilijk om ervoor te kiezen om te stoppen als Statenlid, want inmiddels had ik het erg naar mijn zin in de Staten. Er kwam echter een indringende vraag voorbij of ik wethouder wilde worden in het prachtige Zaltbommel. Die vraag kon ik niet negeren. Degene die Zaltbommel een beetje kennen, begrijpen dat. Ik vind het leuk dat onze burgemeester en de gemeentesecretaris aanwezig zijn en dat de loco-burgemeester van mijn huidige ge-

meente, de heer Geerdes, aanwezig is. Ik vind het leuk dat jullie hier zijn, maar jullie wisten meer dan ik. Ik heb veel gegeven voor Houten en veel voor deze provincie. Misschien wel te veel.

Lieve Tineke, lieve kinderen, Ik was soms te veel politiek en soms te weinig man en vader in een gezin. Misschien mag het een troost zijn: jullie wonen bijna allemaal in deze provincie, die ook een beetje dankzij jullie vader vorm is gegeven. Tineke, jij was mijn grote motivator om door te gaan. Zonder jou was dit echt allemaal niet gelukt.

In dit werk is het van enorm belang dat er een fractie achter je staat waarop je kunt bouwen en vertrouwen. Dat was zo in al die jaren. De fractie was en is een warm bad. Vrienden, dank jullie wel. Wij hebben elke keer maar anderhalf uur fractievergadering waarin het moet gebeuren. Dat doen wij een keer in een vergadercyclus. Daaraan kunt u zien dat u moet uitgaan van vertrouwen en dan gaat dat prima. Tenminste, volgens mij ging het altijd redelijk soepel. Statenleden, griffie, gedeputeerden, commissaris, bodes en medewerkers. Ik bedank iedereen voor de samenwerking, voor het debat dat ik hier graag voerde en voor de service die ik heb gekregen. Bovenal dank ik God die mij de kracht en de gezondheid heeft gegeven om dit werk te kunnen en te mogen doen.

Tot slot. Hoe mogen wij ons werk hier doen? Ten diepste strijden wij voor een gewonnen zaak. Wat bedoel ik daarmee? Christus heeft het verkeerde – de zonde – en de wereld overwonnen door de weg die hij is gegaan. Die weg gedenken wij nog steeds op Goede Vrijdag, Pasen, Hemelvaartsdag en Pinksteren. Die weg en die overwinning bieden perspectief en houvast en mag zicht geven op een beter leven. Een leven bij onze Schepper. Wij hoeven niet te winnen, want onze Here God heeft al gewonnen. Daardoor is dit werk vol te houden. Ik hoop dat ondanks mijn en onze gebreken en fouten wat van dat perspectief en dat houvast is achtergebleven. Ik dank u allen nogmaals en wens u Gods zegen toe. Dank u wel. (Applaus)

De VOORZITTER: Ik wil graag twee agendapunten afwerken. Daarna schorsen wij om te kunnen feliciteren.

Onderzoek geloofsbrieven van de heer B. van den Dikkenberg (SGP) te Elst en de heer W. van der Steeg (PvdD) te De Meern.

De VOORZITTER: Als eerste geef ik mevrouw Broere het woord, de voorzitter van de commissie die de geloofsbrieven bestudeerd heeft van de twee leden die vandaag toetreden tot de Staten. De heer Van den Dikkenberg is de opvolger van de heer Van Leeuwen en de heer Van der Steeg komt terug voor een tijdelijke periode.

Mevrouw Broere (PVV): Mijnheer de voorzitter! De commissie van de geloofsbrieven heeft de officiële documenten voor de benoeming van de heren Van den Dikkenberg en Van der Steeg bekeken. De commissie is daarbij tot het oordeel gekomen dat voldaan wordt aan alle wettelijke vereisten en dat tot toelating en beëdiging van de heren Van den Dikkenberg en de heer Van der Steeg kan worden overgegaan.

De VOORZITTER: Fijn. Dank voor de werkzaamheden. Beide heren zijn in de zaal aanwezig. Zij worden opgehaald door de griffier en zullen hiervoor plaatsnemen.

Beëdiging van de heer B. van den Dikkenberg (SGP) te Elst en de heer W. van der Steeg (tijdelijk)(PvdD) te De Meern.

De VOORZITTER: Mag ik de aanwezigen, als zij daartoe in staat zijn, vragen om tijdens de beëdiging te gaan staan. Ik zal de tekst van de eed voorlezen. Als ik dat gedaan heb, dan zal ik u vragen daarop te reageren met de woorden: "Zo waarlijk helpe mij God Almachtig" en het opsteken van twee vingers van uw rechterhand.

"Ik zweer dat ik om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk onder welke naam of voorwendsel ook enige gift of gunst heb gegeven of beloofd.

Ik zweer dat ik om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen.

Ik zweer dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen."

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.

De heer VAN DER STEEG (PvdD): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig. (Applaus)

De VOORZITTER: Ik schors de vergadering, zodat u in staat bent uw vertrekkend collega en uw nieuwe collega's de hand te schudden.

Schorsing van 10.05 uur tot 10.19 uur.

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering.

Ingekomen stukken.

De VOORZITTER: Mevrouw Boelhouwer geef ik de kans om een korte opmerking te maken.

Mevrouw BOELHOUWER (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik doe de oproep aan alle collega's om de evaluatie van de Randstedelijke Rekenkamer in te vullen. Deze is op 23 oktober in uw mailbox verschenen, maar de griffier wil deze vandaag met alle plezier nog een keer doorsturen. In tien minuten heeft u deze evaluatie ingevuld. Daarvoor kunt u vandaag vast wel een moment vinden. Alvast bedankt.

De VOORZITTER: U onderschat de hectiek van deze vergadering, mevrouw Boelhouwer.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig de voorgestelde wijzen van afdoening.

Vragenhalfuurtje.

De VOORZITTER: Er zijn geen vragen binnengekomen voor het vragenhalfuurtje.

Lijst met moties en termijnagenda Provinciale Staten.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Bij motie M47 is het woord 'proactief' weggelaten. Dat is juist hoe de bewoners betrokken willen blijven bij de plannen van de NRU. In de afgelopen MME-vergadering hebben wij geconstateerd dat dit niet gebeurd is. Daarover hebben wij de bewoners een brief gestuurd. Vandaar dat wij vinden dat deze motie nog niet is afgehandeld.

De VOORZITTER: Hiermee heeft u dat signaal afgegeven. Dank daarvoor. Dit komt terug in de betreffende commissie. Dan zal inhoudelijk naar motie M47 gekeken worden en bepaald of het terecht is wat u zegt, dan wel dat er anders naar gekeken wordt. Dank u wel voor uw opmerking.

Zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig de voorgestelde aangepaste wijzen van afdoening.

Vaststellen van de notulen van de statenvergadering van 24 en 27 september 2018.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming stellen Provinciale Staten de notulen van de vergaderingen van 24 en 27 september 2018 ongewijzigd vast.

Statenvoorstel aanbesteding nieuwe accountant.

De VOORZITTER: Dit is een sterstuk en blijft een sterstuk.

Statenvoorstel viaduct Bolgerijsekade over de A27 onttrekken aan de openbaarheid.

De VOORZITTER: Dit is een sterstuk en blijft een sterstuk.

Statenvoorstel bijdrage provincie vernieuwing OV-knooppunt 'Nieuwegein City'.

De VOORZITTER: Voor dit statenvoorstel is een klein debat aangevraagd. Daarvoor geef ik de heer Van Reenen het woord.

De heer VAN REENEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Mobiliteit is in ieders leven van belang. Het verbindt mensen, hun activiteiten en hun leefomgeving. Dagelijks kiezen mensen ervoor hoe zij zich verplaatsen naar werk, school, sport en vrienden. Een keuze die volstrekt vrij moeten kunnen zijn met als afweging welk vervoermiddel op dat moment het beste past bij hun eigen vervoersvraag. De vrijheid van kiezen van vervoermiddel kan vergemakkelijkt worden door het aanleggen van veilige, multimodale knooppunten met goede voorzieningen. Door comfortabele en bedrijfszekere mobiliteitsvoorzieningen en een plek waar je boodschappen doet, naar de kapper kunt gaan, je pakketjes ophaalt de kleding naar de stomerij brengt en je fiets kunt laten repareren of onderhouden.

Deze tekst sprak ik uit in juli bij de behandeling van het mobiliteitsprogramma. Dit zien wij bij elkaar komen in het voorliggende statenvoorstel over de vernieuwing van het OV knooppunt 'Nieuwegein City'. U zult begrijpen dat de VVD zal instemmen met het voorstel. Dit betekent een echte upgrade van het stadscentrum van Nieuwegein en de verouderde, donkere, ongezellige, betonnen OV-halte wordt een mooi multimodaal knooppunt. Wij gaan er hierbij vanuit dat er voor de actieve ondernemers van de gemeente Nieuwegein een aantrekkelijke locatie wordt gezocht tegen gelijkwaardige kosten.

Bij de bijdrage van € 1.000.000 voor de overkapping van het busstation heeft de VVD wel enige bedenkingen. In deze samenwerking met de gemeente Nieuwegein zijn de risico's keurig gesplitst, maar hier kan een onduidelijke financiële constructie ontstaan als het budget niet toereikend blijkt te zijn. Daarom doe ik het voorstel dat de € 1.000.000 het maximum bedrag is dat de provincie bijdraagt aan de overkapping. Eventueel benodigd extra budget komt dan voor de rekening van de gemeente Nieuwegein. Daarnaast vindt de VVD dat de overkapping een duurzaam karakter moet hebben. Dat kan bijvoorbeeld door middel van zonnepanelen of het aanbrengen van sedummatten waardoor er een roene oase ontstaat met positieve gevolgen voor de luchtkwaliteit. Andere soorten dakbedekking die de leefbaarheid verhogen zijn voor de VVD eveneens bespreekbaar.

Onder het stadhuis van Nieuwegein is een gratis overdekte fietsenstalling waar fietsen gerepareerd of onderhouden kunnen worden. In het plan staat dat er een fietsenstalling bij het OV-knooppunt komt, maar of deze net zo hoogwaardig is als de fietsenstalling onder het stadhuis is onduidelijk. Onze contacten in Nieuwegein konden hierover geen duidelijkheid verschaffen. Ik vraag de gedeputeerde om in zijn gesprekken met de gemeente Nieuwegein hiervoor aandacht te vragen om de fietsenstalling op een hoogwaardig niveau te brengen.

Mevrouw d'HONDT (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Zoals ik tijdens de commissievergadering heb aangegeven, vindt de PvdA dit een prachtige plan dat de bereikbaarheid van Nieuwegein ten goede komt doordat de omvorming naar een multimodaal knooppunt een voorproefje is van de ambities van U Ned en daarmee de bereikbaarheid van de hele provincie verbetert. Wij drukken de gedeputeerde nogmaals op het hart de afspraken met de gemeente over de verdeling van de risico's en eventuele meerkosten daarvan van tevoren zo nauwkeurig mogelijk af te dichten. Daarmee moet voorkomen worden dat wij in vergelijkbare situaties als de Uithoflijn terechtkomen.

Aangezien ik na deze vergadering met zwangerschapsverlof ga, is dit mijn laatste optreden op deze plek in deze statenperiode. Geen maidenspeech, maar een moederspeech als het ware. Ik maak van deze gelegenheid gebruik om de voorzitter een welverdiend pensioen toe te wensen en de collega's een voorspoedige campagne. Alhoewel, voor zoverre het niet mijn eigen fractie betreft, niet een al te voorspoedige campagne. Ik hoop u na 20 mei in deze statenzaal terug te zien.

De VOORZITTER: Dank voor deze moederlijke woorden. Wij zullen nog regelmatig contact hebben.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Het nieuwe station 'Cityplaza Nieuwegein'. Dat daar wat moet gebeuren staat vast, deels omdat de perrons aangepast moeten worden aan de nieuwe tramstellen en deels omdat het busstation is verouderd waardoor het verloedert. Daarover zijn wij het eens. Waarover wij het niet eens zijn, is dat dit project € 15.000.000 moet kosten, als het daarbij blijft. De geschiedenis heeft ons inmiddels wel geleerd dat dit soort projecten net zo makkelijk heel wat duurder kunnen uitvallen. Wij vinden het jammer dat er in het geheel niet eens gekeken is naar het plan dat door inwonersbelangen is ingediend. Ik geef toe dat het een heel sober renovatieplan was, maar wij hadden het fijn gevonden als daar goed naar gekeken was zodat er op bepaalde punten andere ideeën mogelijk waren geweest. Het hoeft niet heel spartaans, maar er ligt een zee van compromissen tussen € 5.000.000 en € 15.000.000. Dat vinden wij een gemiste kans. Wij zullen niet instemmen met dit voorstel.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Met dit project investeert de provincie in een verdere verbetering van het openbaar vervoer. Het gaat over een belangrijk knooppunt in Nieuwegein centrum. Met de komst van de Uithoflijn en U Ned gaat dit in belang toenemen. Daarom is GroenLinks blij met dit statenvoorstel.

De SGP vroeg in de commissie aandacht voor de klimaatadaptatie, voor een niet te stenig plein en voor voldoende groen. Die oproep steunen wij zeer. Daarvoor vragen wij aandacht. Het is in de commissie aan de orde geweest dat er op de dakconstructie zonnepanelen moeten komen. Uiteraard zijn wij een voorstander voor zonnepanelen, maar wij moeten hierover nog vragen stellen en wellicht zelfs moties indienen. Het is niet vanzelfsprekend dat daar al naar gekeken wordt. Daarom is onze vraag aan de gedeputeerde hoe het geborgd kan worden dat dit soort integrale werken bij deze projecten, zoals de opwekking van duurzame energie, daarin verankerd worden.

De heer VAN KRANENBURG (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Keuzes zijn niet waardenvrij. Keuzes hebben gevolgen voor anderen. Daarom zijn wij blij dat dit OV-knooppunt flink wordt aangepakt, want dat werd tijd. Alle keuzes die leiden tot een beter openbaar vervoer mogen op de sympathie van de ChristenUnie rekenen, zeker als die gaan over Nieuwegein. Ik zie eventuele moties en amendementen overigens met belangstelling tegemoet.

De heer VAN DER STEEG (PvdD): Mijnheer de voorzitter! In plaats van woordvoering zullen wij straks een stemverklaring afgeven.

De heer VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de voorzitter! Voor ons ligt het voorstel Nieuwegein City; een nieuwe OV-knooppunt met allure. Echter, mijn collega Van den Dikkenberg heeft er in de commissie MME op gewezen dat er veel kansen zijn om provinciale ambities te verwezenlijken. Wij betalen veel mee en wij kunnen onderdelen uit ons beleid te realiseren. Concreet zien wij kansen voor een klimaatadaptief plein waar het prettig verblijven is, een circulair dak boven het busstation of in elk geval een dak vol van energieopwekking. Op dit laatste punt zullen wij een amendement indienen dat mede is ondertekend door de VVD en D66.

Amendement A32 (SGP, VVD, D66): maak energiedak van overkapping busstation

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018;

gehoord de beraadslagingen over het statenvoorstel bijdrage provincie vernieuwing OV-knooppunt 'Nieuwegein City';

constaterende dat: het college voornemens is 1 miljoen euro ter beschikking te stellen voor de overkapping van het nieuwe busstation;

overwegende dat: het onverantwoord is als provincie bij te dragen aan een overkapping waar geen zonnepanelen op (kunnen) worden aangebracht;

besluiten:

het vierde besluitpunt van het Statenvoorstel als volgt te amenderen:

"Een bedrag van €1 miljoen bij te dragen ten behoeve van de overkapping van het nieuwe busstation, onder voorwaarde dat op deze overkapping een energiedak wordt aangebracht, bijvoorbeeld d.m.v. zonnepanelen."

De VOORZITTER: Het amendement is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. Het kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! 50Plus vindt het een prachtig plan waarmee wij zullen instemmen. Het is een plan met veel ambitie. 50Plus kan zich aansluiten bij de woorden van de heer Van Reenen, want hij heeft dat mooi verwoord, net als mevrouw d'Hondt van de PvdA. Hierbij maken wij wel de volgende opmerking. Natuurlijk is heel belangrijk dat er afspraken nagekomen worden, want dat geeft vertrouwen. Dat moeten wij vasthouden, want het moet niet hetzelfde verhaal worden als de Uithoflijn. 50Plus vraagt wel of de toegankelijkheid voor mensen met een fysieke beperking goed in de gaten gehouden wordt. Wij gaan er vaak vanuit dat dit vanzelfsprekend is, maar als iets opgeleverd is blijkt het soms dat dit niet helemaal klopt. Daarnaast maak ik de opmerking dat wij het hele plan van Nieuwegein breder moeten zien. Het is een knooppunt en een voorziening voor de hele omgeving. Het heeft zelfs een regiofunctie. Dat is heel belangrijk voor de mensen die in een gebied wonen waar niet alle voorzieningen aanwezig zijn.

Wij steunen de motie van de SGP. Het uitgangspunt bij energiezuinige nieuwbouw is dat het gerealiseerd moet worden zonder aardgasaansluiting. De huizen moeten verwarmd worden via bijvoorbeeld een stadsverwarmingsnet of warmtepompen. Daarbij wordt ervan uitgegaan dat dit kostendekkend is. Echter, 50Plus vindt dat je alle middelen moet inzetten om de energie die ergens anders vandaan komt op te wekken. 50Plus vindt dat de overkapping van € 1.000.000 de gelegenheid is om dat te bekleden met zonnepanelen. De provincie kan hieraan een kleine bijdrage leveren zodat dit niet geheel voor rekening van Nieuwegein is. Dit is een onderdeel van de hele infrastructuur, inclusief de Uithoflijn.

De VOORZITTER: Dank u wel. Daarmee is de eerste termijn van de Staten afgerond. Ik geef het woord aan gedeputeerde Straat.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dank aan de Staten voor de brede steun voor dit prachtige voorstel. Het is een voorloper richting U Ned en een mooie ambitie om in Nieuwegein de huidige OV-overstapplaatsen tot een OV-knooppunt te maken.

Wij hebben geprobeerd om de risico's zoveel mogelijk uit elkaar te trekken. Dit blijft ingewikkeld in een traject waar het zowel over een tram gaat als over vastgoedontwikkeling. Dat moeten wij met de gemeente blijven doen en deze risico's moeten wij goed blijven inventariseren. Dat moet goed staan in de samenwerkingsovereenkomst. Dat is de plek waar wij het met elkaar afspreken.

Volgens mij luidt het besluit dat wij € 1.000.000 bijdragen. Als dit meer wordt, dan moet ik bij u terugkomen. Dat kan ik nog niet overzien, want wij proberen een zo goed mogelijke begroting te maken. Hopelijk hebben wij dit goed ingeschat, met alle onzekerheden die daarin zitten. Dit soort projecten kan echter niet helemaal voorspeld worden, maar er ligt een duidelijk besluit. De fietsenstalling zal ik meenemen. Ik ken de ambities van de gemeenten Nieuwegein en deze zijn hoog. Ik neem aan dat zij

een hoogwaardige fietsenstalling beoogt, maar dat is haar verantwoordelijkheid. Het is wel een goed punt om in het overleg te blijven noemen.

Ik heb een conceptamendement gezien van de SGP vooraf aan de vergadering. Ik kreeg de indruk tijdens het debat dat dit gewijzigd is, waardoor ik niet precies weet wat er in staat. In het conceptamendement ging het alleen over zonnepanelen. U stelde dit heel instrumenteel als voorwaarde. In het gewijzigde amendement zie ik dat u de tekst genuanceerd heeft. De vraag van GroenLinks is of wij hier integraal naar kijken. Natuurlijk doen wij dat, maar wij staan nog aan het begin van het traject. Op deze hoogwaardige plek willen wij extra geld investeren om het hoogwaardig te krijgen in de kwaliteit en in de energieopwekking. Het zou raar zijn als wij daar niet over nadenken. Ook zonder dit amendement zou ik dat doen. Wij moeten het echter niet zo instrumenteel maken dat wij ons alleen op zonnepanelen richten. Wellicht zijn er alternatieve mogelijkheden. Nieuwegein is al druk bezig met het uitwerken van allerlei duurzaamheidsambities in dat gebied. Laten wij daarin ruimte houden. Vanuit dat perspectief is uw amendement op de goede manier genuanceerd.

De VOORZITTER: Ik kijk rond of er behoefte is aan een tweede termijn. Zo niet, dan komen wij hierop terug bij de stemmingen.

Statenvoorstel Ruimtelijk-economische Strategie.

Mevrouw GODSCHALX (VVD): Mijnheer de voorzitter! Vandaag bespreken wij de Ruimtelijk-economische Strategie, afgekort de RESU. Deze geeft richting aan Utrecht tot 2050. Wij kijken maar liefst 30 jaar vooruit. Schoorvoetend worden in dit document keuzes gemaakt en knelpunten beschreven en overwegend doorgeschoven naar de toekomst. Een aantal organisaties gaf commentaar op het stuk. De kritiek was dat er een tekort aan concrete oplossingen wordt geboden. Veelal wordt er over knelpunten heen gestapt met een verwijzing naar de Omgevingsvisie. Denk daarbij aan de problemen op het gebied van vervoer, wonen en werken. Dit duurt de VVD te lang. De VVD wil niet tot 2021 wachten op potentiële locaties, bijvoorbeeld voor woningbouw. Het lijkt alsof er op het gebied van die woningbouw geen stap wordt verzet. Wij vragen de gedeputeerde hierop een reactie te geven.

Betrokkenheid ontstaat als mensen zich serieus genomen voelen en als zij zich gehoord voelen in hun commentaar. De organisaties die commentaar gaven op het stuk waren er niet van op de hoogte dat de bespreking vandaag in Provinciale Staten zou plaatsvinden. Dat vinden wij een gemiste kans. De suggesties die gedaan zijn zorgden nauwelijks voor aanpassingen. Dat was eveneens de trend tijdens de behandeling in de commissie. Bijvoorbeeld de toezegging dat er naar recreatie en toerisme wordt gekeken met de bijbehorende mobiliteitsaspecten. Hierop is de RESU niet aangepast. Graag vernemen wij hoe die toezegging is opgevolgd.

Mevrouw DERCKSEN (D66): Mijnheer de voorzitter! De provincie Utrecht is in alle opzichten een krachtige regio met een concurrerende economie waar het voor veel mensen prettig wonen, werken en recreëren is. Dat horen wij vaker, maar het is belangrijk om ons dat goed te realiseren. Onze regio kenmerkt zich door haar gunstige ligging, hoogwaardige voorzieningen, prachtige landschappen en haar rijkdom aan cultuurhistorisch erfgoed. Dat zijn allemaal voorwaarden voor een gunstig vestigingsklimaat voor bedrijven en allerhande organisaties en daarmee voor de belangrijke werkgelegenheid. D66 wil dat Utrecht een krachtige concurrerende regio blijft. Dat is niet belangrijk omdat wij ons daarmee op de borst kunnen kloppen: 'Kijk eens hoe fantastisch dat is om boven aan de lijstjes prijken'. Het is belangrijk, omdat de concurrentiekracht van een regio en bepalende factor is voor het functioneren van de economie. De concurrentiekracht mag echter nooit het primaire doel zijn. Het is slechts het middel om alles wat een woon- en leefomgeving prettig maakt te kunnen realiseren.

Echter, de huidige economie verandert snel en ingrijpend. Regio's concurreren steeds meer met elkaar om bedrijvigheid, kennis en talent. Voldoende geschikte werk- en woonmilieus en een goede bereikbaarheid zijn daarbij bepalende omgevingsfactoren. Al deze factoren staan in onze regio onder druk. De economische groei in het Utrechtse blijft inmiddels achter bij die van Amsterdam en Eindhoven.

De belangrijkste veranderingen worden veroorzaakt door digitalisering, technologische ontwikkelingen, verstedelijking en noodzaak tot verduurzaming. Deze veranderingen maken een verandering in de kijk op het gewenste gebruik van de ruimte noodzakelijk. Daarom is het tijd voor een nieuw ruimtelijk-economisch beleid. Het is tijd voor het ruimtelijk faciliteren van de gewenste groei met daarbij aandacht voor de kwaliteit van de leefomgeving.

Rond vier thema's en in tien punten wordt ons een nieuwe strategie voorgelegd met een vergezicht naar 2050. Dit is niet bedoeld om tot 2050 te wachten met de uitvoering van die strategie. Wij doen dit wel met een langetermijnvisie. D66 kan zich op hoofdlijnen prima vinden in het voorgelegde voorstel. Het zal echter nog een hele klus worden om de 26 gedefinieerde projecten, die voornamelijk onderzoeken en verkenningen betreffen zodat zij op de goeie manier in onze Ruimtelijke Structuurvisies en de Omgevingsvisie kunnen neerdalen, daadkrachtige en resultaatgericht uitgevoerd te krijgen. Daarvoor zullen voldoende krachtige projectleiders met voldoende budget nodig zijn. Wij kijken ernaar uit dat dit op een later moment in een concretere vorm aan ons wordt voorgelegd.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben te maken met een duidelijk stuk, alleen wij missen concretisering. Daarom hebben wij in de commissie aangegeven dat wij op termijn duidelijkheid willen hebben wanneer wat gaat spelen. Er is aangegeven dat er met de Omgevingsvisie meer duidelijkheid komt over de tijdlijn. Dat zullen wij afwachten. Een aantal belangrijke factoren die in de commissie verwoord zijn en als suggestie zijn meegegeven, zijn niet verwerkt in het stuk; dat ben ik eens met mevrouw Godschalx. Het belangrijkste punt daarin is de 'Health Port Utrecht' als uniek concept. Men denkt hier aan, maar een echte toezegging of overname komt er niet. Dit is de unieke kans om vooruit te kijken op de achterlopende zaken op economisch vlak ten opzichte van Eindhoven en Amsterdam. Als wij deze kans krijgen, dan moeten wij deze benutten. 'Healthy Urban Living' is niet ons unieke concept, want dat is niet echt bekend bij de mensen. Het unieke concept moet de 'Health Port Utrecht' zijn. Dat moeten wij koesteren en omarmen. Daarmee moeten wij verder gaan. Het college heeft dit niet overgenomen. Daarom ga ik een amendement indienen waarin wij vragen om in het ontwerpbesluit bij punt 2 van ontwikkellijnen toe te voegen dat wij ons moeten inzetten om Utrecht op termijn de 'Health Port' van Nederland te maken. Ik hoor graag van de collega's hoe zij hierin staan en of zij dit willen steunen. Deze kans moeten wij niet laten liggen. De gedeputeerde heeft in de commissievergadering gezegd dat wij volop inzetten op het Utrecht Sciencepark voor de economische boost. Echter, laten wij de aspecten rondom de zorg bundelen, kijkend naar de industrie waarbij technologie naar Utrecht wil komen, alle apparatuur die in de zorg wordt gebruikt en de ziekenhuizen die onze provincie rijk is. Deze kans moeten wij niet laten liggen.

Amendement A33 (PvdA): Utrecht wordt 'healthport' van Nederland

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018, ter bespreking van het statenvoorstel Ruimtelijk-economische Strategie,

overwegende dat:

- *in de RESU de koers wordt gelegd op 4 ontwikkellijnen;*
- *de 2e ontwikkellijn gaat over het versterken van de positie van Utrecht binnen nationale en internationale netwerken;*

besluiten:

op pagina 2 van het ontwerpbesluit, aan het eind van punt 2 van ontwikkellijnen onderstaande zin toe te voegen:

"Hiervoor zal ingezet worden om Utrecht op termijn de 'Healthport' van Nederland te maken en zo ook internationaal op de kaart te zetten."

Toelichting

Binnen onze provincie zijn er relatief veel bedrijven, ziekenhuizen, verzekeraars, zorgontwikkelaars en studies die actief zijn op gebied van algemene zorg. De zorgindustrie is zich verder aan het ontwikkelen in combinatie met ICT in de zorg. Deze ontwikkelingen binnen onze regio kunnen verder versterkt worden als ze duidelijker en herkenbaar op de kaart worden gezet en de samenwerking onderling verder wordt ontwikkeld.

In de ruimtelijk-economische ontwikkelstrategie wordt Utrecht Science Park genoemd als toplocatie, wat zowel door het Rijk als de provincie benoemd wordt om te versterken. De overtuiging is dat als Utrecht op de kaart wordt gezet als 'Healtport' van Nederland, dan zal dat een positieve effect hebben op de ontwikkeling van het Science Park. Tevens wordt binnen deze strategie 'Healthy Urban Living' genoemd als overkoepelend uniek concept, maar dat is niet herkenbaar en niet een unieke term voor onze provincie. Sterker is om aan te geven dat wij als provincie een invulling geven aan 'Healthy Urban Living' door Utrecht het 'Healtport' van Nederland te maken. Op termijn zal het dezelfde bekendheid en herkenbaarheid krijgen als Brainport Eindhoven.

De VOORZITTER: De motie is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. De motie kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

De heer IJSSENNAGGER (PVV): Mijnheer de voorzitter! Economische groei voor onze provincie is fantastisch, maar dit is niet een prestatie van ons. De economie groeit harder dan dat wij de daarmee samenhangende problemen kunnen of willen oplossen. Er zijn extra banen en er komen extra mensen in onze provincie wonen. Daar laat de provincie het afweten. Sterker nog: op dat punt werkt de provincie tegen. Wij zijn onlangs benaderd door een wethouder uit Oudewater die bouwplannen had voor woningen. Hij vertelde dat de provincie dwarsligt. Deze strategie toont op geen enkele wijze visie op de oplossing van de daarmee samenhangende problemen. Wij vinden deze strategie veel te mager; een dikke onvoldoende. Wij kunnen dit voorstel daarom niet steunen.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Toen ik een jaar geleden voor het eerst van de Ruimtelijk-economische Strategie hoorde, kreeg ik het gevoel dat ik net als Napoleon voor een slagveld ging staan met tinnen soldaatjes en kleine kanonnetjes en dat je een strategie bedenkt voor de overwinning van jouw leger en het platslaan van de tegenstander. Toen ik de eerste vorm van de Ruimtelijk-economische Strategie een jaar geleden las, dacht ik dat ik het verkiezingsprogramma van de VVD las. In de loop van de tijd is het stuk steeds meer aangepast. Daarop hebben wij beperkt invloed uitgeoefend. Er is onder andere de moeite genomen om andere woorden te bedenken voor hoog- en laagopgeleiden, waardoor dingen duidelijker zijn geworden. Er blijft echter een gevoel van onbehagen.

Ik ben gaan kijken voor wie dit stuk geschreven is en over wie het eigenlijk gaat. Daarvoor heb ik de betekenis van het woord economie opgezocht, met als resultaat allerlei verschillende betekenissen. Economie betekent letterlijk zuinigheid. Een wetenschap die kijkt naar het voortbrengen en verdelen van schaarse goederen en diensten. Economie beschrijft de manier waarop mensen aan een levensbehoefte voldoen. Schaarse goederen en diensten voor de levensbehoeften van de inwoners zijn op dit moment een bus die regelmatig in je omgeving stopt, een zwemplas waar je na het werk even snel in kunt duiken zonder dat je langs de gezichtsherkenning en de kassa hoeft, een sociale huurwoning, schone lucht, goed onderwijs, schone en veilige energiebronnen voor iedereen, een ziekenhuis dat open blijft en niet failliet kan gaan, een gezonde voeding waarvoor geen dieren levenslang mishandeld hoeven te worden en vervuiling van lucht en water voor nodig is. Zo kan ik nog wel even doorgaan. Hoe krijgen wij dat strategisch in de ruimte geregeld? Daarvoor zetten wij graag een heleboel bouwstenen in de Omgevingsvisie.

In de Ruimtelijk-economische Strategie staat een andere invulling van het woord economie centraal. Hoe kunnen bedrijven zoveel mogelijk winst maken in onze provincie? Hoe helpt de politiek de investeerders? Wat is de behoefte van de asfaltboeren en de medicijnenindustrie? Hoe ontvangen wij de nieuwe villabewoners? De brexit-gerelateerde financiële wereld, de logistieke sector, de toeristenindustrie, alles waar bepaalde mensen veel geld aan willen verdienen. Het stuk is opgesteld onder de regie van de VVD en door het bedrijf Buck Consultants International, dat bovengenoemde groepen adviseert om zich wel of niet in deze provincie te vestigen. De SP stemt tegen deze Ruimtelijk-economische Strategie, omdat deze niet in belang is voor de inwoners van de provincie Utrecht.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! De Ruimtelijk-economische Strategie van Utrecht is een brede visie geworden waarin het samenspel tussen economie en ruimte van veel kanten belicht wordt. Wij lezen dit als een visie die niet focust op het maximaliseren van economische groei, maar die veel breder kijkt. GroenLinks is daarmee erg blij. Dit doet recht aan de complexiteit en

de veelheid van opgaven waarvoor wij staan. Hoe zorgen wij ervoor dat onze bedrijven en werknemers in de toekomst een goed belegde boterham kunnen verdienen? Hoe zorgen wij ervoor dat zij gezonde lucht kunnen inademen, dat er genoeg leuke en uitdagende banen zijn en dat iedereen mee kan doen?

De groei van de welvaart moet samengaan met de bloei en groei van mensen die het beste uit zichzelf en elkaar naar boven halen. Hoe zorgen wij voor zorgeloze en gezonde mobiliteit en energie die bijdraagt aan een leefbare toekomst? Hoe zorgen wij voor genoeg betaalbare woningen? Hoe houden wij ruimte en tijd voor rust, ontspanning en aandacht voor elkaar? In de voorliggende visie komen veel van deze zaken terug, zoals een gezonde leefomgeving, 'Healty Urban Living', slimme mobiliteit, circulaire economie en de energietransitie. Dat is goed, want Utrecht is alleen een economische topregio als wij top zijn op het gebied van cultuur, recreatie, natuur, solidariteit en gezondheid.

Al met al steunen wij het voorstel, maar wij plaatsen hierbij een aantal kritische kanttekeningen die bij een verdere uitwerking aandacht behoeven. De verschillende uitdagingen worden in onze ogen teveel los van elkaar beschouwd, waardoor de onderlinge spanning of kansen voor synergievoordelen onvoldoende aandacht krijgen. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de wisselwerking tussen het ruimtelijk beleid en mobiliteit. De keuze van locaties om te wonen, werken, recreëren, winkelen, zorg of onderwijs te volgen bepaalt mede onze mobiliteitsbehoefte en de manier waarop wij deze kunnen invullen. Andersom beïnvloedt het mobiliteitssysteem deels waar mensen al deze dingen gaan doen. Alleen door aan beide kanten te sturen kunnen wij zorgen voor echt goede bereikbaarheid. Denk daarbij aan binnenstedelijk bouwen, ontwikkelingen rondom OV-knooppunten, excellente fietsverbindingen en bedrijvigheid en de inzet op meer digitaal contact dat weinig extra verkeer genereert. Dat verdient meer aandacht.

De RESU is een visie voor 2050. De voorliggende visie is geen voorbereiding op de grote systeemveranderingen die te verwachten zijn, zoals verdergaande automatisering, robotisering, de enorme opgave en kansen van de energietransitie en een meer circulaire economie. Deze punten worden wel genoemd, maar het wordt onvoldoende helder wat dit gaat betekenen en welke keuzes dat vraagt. Dat vraagt aandacht in de verdere uitwerking.

Het blijft onduidelijk hoe deze visie gepositioneerd wordt ten opzichte van andere visies en plannen. Daarop horen wij graag een reflectie van de gedeputeerde. Wat gebeurt er met deze visie en hoe en wanneer wordt deze verder vertaald?

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De Ruimtelijk-economische Strategie is een integraal document geworden. Dat verdient onze goedkeuring. Het overstijgt het sectorale denken en het is een mooie bouwsteen voor het koersdocument voor de Omgevingsvisie. Wat ons betreft is deze strategie nog niet integraal genoeg op belangrijke thema's, zoals mobiliteit en wonen. Daarnaast vinden wij de strategie nog niet basaal genoeg. Na deze Ruimtelijk-economische Strategie komt er nog een beleidsnotitie economisch beleid. Wij hadden graag gezien dat de beleidsnotitie van 2011 was herzien, zodat deze een mooie plek had kunnen krijgen in deze Ruimtelijk-economische Strategie.

Economie en economische groei zijn geen doel op zich. Het gaat over welvaart en welzijn. Krijgt dit voldoende plek in deze Ruimtelijk-economische Strategie? Wij staan voor het belang van een gezonde leefomgeving, maar economie is daarnaast sociaal en inclusief. Daarom hebben wij de duurzaamheidsdoelstellingen van de Verenigde Naties erop nageslagen: The Global Goals. Wij zien graag dat er iets van die sociale waarden verpakt wordt in de beleidsnotitie die een plek krijgt in deze Ruimtelijk-economische Strategie. Wat ons betreft zou dat heel goed passen.

Het is goed dat er knelpunten genoemd worden in deze strategie. In onze provincie zijn wij ervoor om waar dingen goed gaan, de zaken die minder goed gaan te benadrukken. Daarbij denk ik aan de aansluiting van het onderwijs en de arbeidsmarkt, extra aandacht voor laagopgeleiden en het MKB. Daarnaast moeten wij anticiperen op zaken die wij nog niet voorzien. In 2050 hebben wij al drie recessies achter de rug. Wat doen wij reeds eerder aan de vergaande robotisering, datafusering en internetmobiliteit? In deze strategie zitten aanknopingspunten, maar deze kunnen verder uitgewerkt worden om

helder te krijgen waar wij in korte termijn naartoe kunnen werken. Het is een mooie aanzet die verdere uitwerking verdient.

Ik ga afsluiten met een uitspraak die ik laatst zag staan en goed vind passen bij de rol van de provincie: "Er zit een slot op de deur en een sleutel tot groei." Daarnaast zoeken wij en dat wil ik verder uitwerken als wij nadenken over de economie.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Wij zitten veelal op een lijn en vullen elkaar enkel een beetje aan. 50Plus kan het hele lijstje opnoemen, maar wij zijn hier al jaren mee bezig en het is langzaam in ontwikkeling. Er is nooit een moment waarop wij kunnen zeggen dat het klaar is.

Toen ik acht jaar geleden in de Staten kwam had met het over de infrastructuur van Utrecht en Amersfoort. Inmiddels kijken wij naar Utrecht, Hilversum, Almere, Amsterdam, Utrecht. Daarmee is het bereik veel groter geworden. Dan kom ik op het punt hoe alles met elkaar te maken heeft, zoals de bedrijven, het wonen, de recreatie, de leefomgeving, arbeid et cetera. Al die zaken moeten wij aandacht geven. De leegstand van kantoren wordt aangepakt door deze om te bouwen tot woningen. Dan is er leegstand bij agrariërs waarvoor een depot is. Er liggen opdrachten rondom wonen en rode contouren. Dit zijn allemaal uitdagingen. Wij moeten ervoor oppassen dat wij niet achter de feiten aanlopen door veel aandacht te geven aan het een en het ander verwaarlozen. Ik zeg hiermee niet dat wij tegen de Ruimtelijk-economische Strategie zijn, want anders sta je stil en ga je achteruit. Wij zullen dit voorstel steunen, maar wij moeten harder werken om te zien hoe wij alles in balans oppakken.

De VOORZITTER: Dank u wel. Tot zover de eerste termijn van de Staten. Het woord is aan gedeputeerde Van den Berg.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dank aan de Statenleden voor het zicht dat u geeft op de Ruimtelijk-economische Strategie. Ik begin met het woord strategie. Er wordt af en toe gesproken over visie, maar het is bewust Strategie genoemd. Een visie is meer omvattend dan dat u gewend bent in dit stuk en dan u wellicht gehoopt had. Economie kent vele definities en geen daarvan is dat je er alles in kwijt kunt. Dat is echter niet het geval. Het is een Ruimtelijk-economische Strategie. Het zijn de ruimtelijke consequenties van onze economie, welke kant de economie op beweegt en hoe wij ons daartoe moeten verhouden.

Het is een perspectief tot 2050, maar de strategie begint ermee dat het op dit moment erg hard gaat. De economie kantelt fors. Dit is al gezegd door partijen. ICT is al genoemd door de ChristenUnie, net als robotisering. Afgelopen vrijdag was ik in een bedrijf waar voorheen 12.000 mensen werkten waarvan er nog maar 700 over zijn. Dit bedrijf is volkomen geautomatiseerd en gerobotiseerd. Dat zijn de consequenties van onze economie. Daarnaast is het belangrijk dat onze economie geïdentificeerd moet worden. Daarvoor hebben wij consultants laten kijken wat onze dominante economie is. Wij hebben een diensteneconomie, een economie die maakt en een economie in de landbouw. Wat is daarvan onze dominante economie, hoe groeit deze en welke kant beweegt deze op? Daarvan hebben wij een aantal schetsen gegeven en aangegeven wat dat betekent voor de ruimtelijke consequentie.

De VVD zegt dat het niet snel genoeg gaat. Zij hoort graag voor 2021 uitspraken over de combinatie van vervoer, wonen en werken. U wordt op uw wenken bediend. Wij zijn daarover goed in gesprek. onder andere in het licht van de MIRT-verkenning op U Ned, waarin wij graag met de ministers praten over waar verstedelijkingsopgaven liggen en waar wij de economische groei ruimtelijk gaan accommoderen. Daarvoor zijn onderzoeken uitgevoerd. Vooral op gebied van wonen en werken zeg ik u toe dat wij in december een nieuw STEK-rapport laten maken. Dit is de onderbouwing van de economische vraag naar bedrijventerreinen. Samen met gemeenten moeten wij bepalen waar de desbetreffende economie gefaciliteerd kan worden. In dat perspectief zijn het vooral de regiogemeenten die samenwerken die zicht moeten geven op waar zij wel of geen grotere locaties durven aan te wijzen samen met ons. Dit heeft onmiddellijke consequenties voor de mobiliteit. Dat is een lastig samenspel. Daarvoor is dit stuk bedoeld. Het is een samenspel van een slot op de deur en groei faciliteren. Hoe doe je dat? Op welke plek moet meervoudig ruimtegebruik ontstaan? Wij hebben bedacht om dit te delen in

de Omgevingsvisie; het is een bouwsteen. Vraagt u mij niet de sleutel tot die oplossing. Er moeten vele gesprekken met u gevoerd worden om te bepalen hoe wij die afstemming het beste kunnen maken. Hetzelfde geldt voor de energielandschappen die een plek moeten krijgen in onze mooie provincie.

Mevrouw GODSCHALX (VVD): Mijnheer de voorzitter! Wij horen dat er in december een rapport gemaakt wordt. Wanneer kunnen wij verwachten dat dit rapport klaar is?

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De uitvraag gaat plaatsvinden. Wij moeten nog zoeken welk bureau wij daarvoor gaan inzetten. Dat zal waarschijnlijk STEK zijn, omdat dit ons eerder begeleid heeft met het convenant. Ik schat dat het rapport medio volgend jaar klaar zal zijn. Het is een kwalitatief gesprek met de regio. Het gaat niet alleen over de hectares, maar ook over welke kwaliteiten wij op welke plekken willen hebben. Ik haak daarbij vooral aan bij een toenemende vraag in de provincie naar logistieke bedrijven. Deze wil je niet op iedere plek hebben. Daarnaast hebben wij de verstedelijkingsopgave in kaart gebracht. Daarover zijn wij met de regio's in gesprek.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Afgelopen donderdag ben ik bij een bijeenkomst van het IPO geweest over de Ruimtelijke Energie Strategie. Daar ging het erover dat wij snel en effectief allerlei plannen moeten maken zodat iedereen energiezuiniger wordt. Hoe past het daarin dat alle logistieke bedrijven naar Utrecht moeten komen?

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat is een van de vragen die wij moeten bespreken. Onze provincie is klein, ligt in het centrum van het land en is zeer gewild. Wij hebben veel functies te bedienen. Hoe wij dat het beste kunnen vormgeven, vraagt een intelligent samenspel tussen overheden, het bedrijfsleven en het onderwijs. Wij proberen de regionale economische strategieën met de drie aangewezen regio's vorm te geven door de vraag te beantwoorden waaraan de regio's denken om de energietransitie mogelijk te maken tot 2030 en 2050. Dat is een ruimtelijke vraag waarover wij komen te spreken over energie in de begroting. Dat is een spannend spel. Daarop heb ik nog geen antwoord, omdat wij dat samen met andere partijen moeten doen.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! In de Ruimtelijk-economische Strategie worden dingen gezegd die voor de Ruimtelijke Energie Strategie belangrijk zijn. U geeft toe dat dit tegen elkaar in gaat. Ik heb echter het idee dat aan de ene kant een deur opengezet wordt en aan de andere kant iedereen zich streng moet houden aan allerlei regels. Bent u dat met mij eens?

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik zet geen dingen tegenover elkaar af, maar ik zet dingen naast elkaar waarover wij komen te spreken, bijvoorbeeld in het koersdocument en de richtingen die terugkomen in de Omgevingsvisie. Dat zijn bijvoorbeeld energielandschappen, wonen, recreatie en daarnaast legt de Landbouwvisie een ruimtelijke claim op onze provincie. Daartoe zullen wij ons moeten verhouden. Energielandschappen zijn een nieuwe methode voor de energietransitie en dat is spannend. Hoe doen wij dat? Dat zullen wij vooral in de Omgevingsvisie bespreken.

Hetzelfde geldt voor een ander vraagstuk dat in de commissie naar voren is gekomen, namelijk recreatie en toerisme. De VVD vroeg hoe zich dat verhoudt, met name over de verbinding. Als wij gaan recreëren dat heeft dat consequenties voor de mobiliteit. U heeft gesproken over recreatie en toerisme en in het voorjaar komt hierover een nota. Daarin krijgen de ruimtelijke consequenties hiervan een plek.

Mevrouw GODSCHALX (VVD): Mijnheer de voorzitter! Wanneer kunnen wij deze nota verwachten in het voorjaar? Is dat voor of na de verkiezingen?

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik vermoed dat de nota na de verkiezing besproken zal worden. Later vandaag zult u spreken over een voorstel over het deel over recreatie. Daarin is aangegeven dat wij deze nota gaan maken.

Dan het uitvoeringsprogramma. U heeft gezegd dat het integraal moet zijn en dat u een paar zaken wilt meegeven. Het gaat over gezondheid, circulariteit, de energietransitie en over andere zaken. De strategie is breed, maar niet zo breed als wellicht gewenst wordt door de ChristenUnie. U krijgt nog een actualisering van de beleidsnotitie van de economie. Daarin gaat het over de aansluiting van het onderwijs en de arbeidsmarkt, het MKB en circulariteit. Dat is een aparte notitie die niet specifiek op de ruimtelijke consequenties is ingericht. U ziet echter dat de economie breed is. Ik zou daarin graag 'The Global Goals' verwerken, maar dat gaat mij niet zo snel lukken. Ik wil wel kijken hoe ik die notitie er op die plek in kan krijgen. Ik zou dat echter niet aan deze strategie koppelen, maar richting de Omgevingsvisie inbrengen.

Dan kom ik terug op de 'Health Port'. Daarover hebben wij van mening gewisseld en dit beargumenteerd. Het is terecht dat u zegt dat het mooi zou zijn als wij een dergelijke 'port' hebben, maar tegelijkertijd is dat een titel waaronder je kunt schuilen. Echter, 'Healthy Urban Living' vertalen wij als gezond stedelijk leven. Dat is breder. Dat gaat niet alleen over de medicijnen van het Science Park, maar betreft daarnaast gezonde lucht, bewegen, recreëren en op een andere manier naar je werk toe. De titel 'Health Port' zal dit inperken. Daarnaast presenteren wij het met de regio bij het Rijk als gezond stedelijk leven op vele programma's. Ik ga het hierbij laten. Impliciet heb ik alle antwoorden gegeven over deze strategie.

De VOORZITTER: Is er behoefte aan een tweede termijn?

Mevrouw GODSCHALX (VVD): Mijnheer de voorzitter! Er zijn twee punten aan de orde geweest die voor de Ruimtelijk-economische Strategie van belang zijn en waarvan het volgens de VVD van belang is om voor de verkiezingen een goed beeld te krijgen om daarop verder te kunnen. Ten eerste betreft dat het punt van het toerisme. Toerisme en recreatie worden op verschillende plekken in het document genoemd, maar worden steeds als kostenpost naar voren gebracht in plaats van een bijdrage aan de economische sector. Er kunnen mbo-banen in de toeristensector gecreëerd worden. Wij zien dat punt graag terug in het document en dienen daarom een amendement in. Daarnaast zien wij graag dat het beleid voor de verkiezingen geëvalueerd wordt.

Dan het punt van de woningbouw. Wij begrijpen dat de provincie wellicht niet de juiste plek en scope is om dat te behandelen. Echter, het is wel van belang dat daarin stappen worden gezet voor de verkiezingen. Daar zullen wij op terug komen bij de algemene beschouwingen.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Aan welke woningbouw denkt mevrouw Godschalx? Aan wat voor soort huizen denkt u?

Mevrouw GODSCHALX (VVD): Mijnheer de voorzitter! Woningbouw in het algemeen op verschillende locaties binnen de provincie. Vooral waar het mogelijk is in de context van de andere opgaven.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Hoort sociale woningbouw daar bij?

Mevrouw GODSCHALX (VVD): Mijnheer de voorzitter! Op dit moment gaat het vooral over potentiële locaties waar woningbouw integraal mogelijk is. Dit lijkt mij een punt om op een later moment te bespreken.

Mevrouw DERCKSEN (D66): Mijnheer de voorzitter! De VVD noemt twee punten, namelijk toerisme en wonen. Bent u het met mij eens dat het onderwerp van deze strategie is dat er vanuit een economische invalshoek een input wordt gegeven aan de ruimtelijke wensen en hoe de economie gefaciliteerd moet worden? De uitvoering daarvan, bijvoorbeeld op het gebied van toerisme, heeft een eigen beleidsnotitie. Dit heeft niet veel te maken met de input op het ruimtelijk gebied vanuit een economische invalshoek.

Mevrouw GODSCHALX (VVD): Mijnheer de voorzitter! Als de ondernemers in hun reactie op dit stuk vragen om betaalbare woningen, dan is dat zeker voor de Ruimtelijke-economie Strategie van belang.

Mevrouw DERCKSEN (D66): Mijnheer de voorzitter! Bent u het met mij eens dat dat benoemd wordt in deze rapportage, het onderstreept wordt en de input is naar de andere beleidsonderwerpen? Dit is in de uitvoeringsagenda al naar voren gekomen.

Mevrouw GODSCHALX (VVD): Mijnheer de voorzitter! In dit stuk wordt woningbouw genoemd als een knelpunt. Dat is het, maar in de politiek worden er oplossingen gezocht voor knelpunten. Daarom is het goed om hierop door te gaan bij de algemene beschouwingen.

Mevrouw DERCKSEN (D66): Mijnheer de voorzitter! Kijkt u goed naar de 26 projecten waarin op wonen en mobiliteitsgebied met name verwezen wordt naar hoe dat met reeds in gang gezet beleid tot uitvoering moet komen.

Mevrouw GODSCHALX (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik ga het amendement over toerisme indienen.

Amendement A34 (VVD): toerisme als potentieel

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018, ter bespreking van het statenvoorstel Ruimtelijk-economische strategie;

besluiten:

op pagina 25 de onderstaande tekst:

"De meest aantrekkelijke woon- en werkregio in Nederland (Healthy Urban Living), wat onder meer blijkt uit een hoge positie in (inter)nationale ranglijsten van woonaantrekkelijkheid en vestigingsklimaat";

te vervangen door:

"De meest aantrekkelijke woon-, werk- en verblijfsregio in Nederland, wat onder meer blijkt uit een hoge positie in (inter)nationale ranglijsten van woonaantrekkelijkheid, vestigingsklimaat, dag- en verblijfstoerisme".

Toelichting

Volgens Utrecht + Economisch Beeld — De huidige economische situatie in de regio Utrecht, een van de informatiebronnen voor de RESU, neemt de werkgelegenheid vanaf 2009 toe in de horeca en recreatie. Volgens Buck, een van de andere informatiebronnen voor de RESU, wordt er 1,8 miljard euro in de toeristische sector verdiend. Samen met recreatie was dat in 2015 zelfs 2,8 miljard.

Toerisme als inkomstenbron komt maar zeer beperkt aan de orde komt in de RESU. Toerisme kan bijdragen aan de groei van het MKB en het verwerven van mbo-banen in de provincie Utrecht, niet alleen in Utrecht of Amersfoort, maar juist ook in kleinere steden of plaatsen. Verschillende gemeenten en organisaties zien actuele kansen op dit gebied. Brancheorganisaties zoals KNH en RECRON wijzen erop dat daarvoor de bereikbaarheid moet worden verbeterd. De provincie Utrecht wil geen kwantitatief massatoerisme, maar zet selectief in op zakelijk- en kwaliteitstoerisme. Dit gaat niet vanzelf, maar hier is nu en in de toekomst gericht beleid voor nodig.

De VOORZITTER: Het amendement is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. Het kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! De gedeputeerde heeft gezegd dat 'Healthy Urban Living' breder is dan het kijken naar de medicijnen. Het woord medicijnen heb ik echter niet in de mond genomen. Naast de zorgsector kijken wij naar het MKB en de maakindustrie. Het gaat over de herkenbaarheid en tastbaarheid. Er kan gekozen worden om in de strategie te kijken naar hoe de ruimte het beste ingedeeld kan worden voor de mensen die in de zorg werken of in de maakindustrie en voor bedrijven die zich hier willen vestigen. Alle middelen die zij nodig hebben moeten in Utrecht aanwezig zijn. Dan kunnen zij zich hier makkelijker vestigen. U maakt deze keuze niet en blijft vaag. Mijn vraag

aan de collega's in de Staten is of u deze keuze wel wilt maken. Ik hoop dat u dat doet door in te stemmen met het amendement van de PvdA.

De heer IJSSENNAGGER (PVV): Mijnheer de voorzitter! Alle sprekers uit de Staten horende, ben ik verbaasd dat dit voorstel aangenomen zal worden. Bijna alle partijen hebben grote kritiek en sommige partijen hebben alleen maar kritiek. Toch zullen zij dit voorstel steunen. Het belangrijkste onderwerp dat alle partijen benoemen, is het gebrek aan woningen. Dit is eveneens uit de inbreng van de insprekers en uit de ingezonden stukken naar voren gekomen. Wij blijven dat knelpunt voor ons uitschuiven. De PVV zegt echter dat dit een prima nota is, maar leg hem even opzij en kom eerst met het belangrijkste knelpunt, namelijk het gebrek aan ruimte om woningen te bouwen.

Mevrouw DERCKSEN (D66): Mijnheer de voorzitter! De heer IJssennagger zegt dat alle partijen stevige kritiek hebben geuit. Waar heeft u mij stevige kritiek horen uiten?

De heer IJSSENNAGGER (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik heb gezegd bijna alle partijen.

Mevrouw DERCKSEN (D66): Mijnheer de voorzitter! Dan is dat bij dezen gecorrigeerd.

De heer IJSSENNAGGER (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik ben klaar met mijn tweede termijn.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik hecht er waarde aan om ons standpunt helder te maken. Het goede aan deze Ruimtelijk-economische Strategie is dat de verschillende ambities waarvoor wij staan in samenhang benoemd worden. Wij zijn er echter van overtuigd dat er grote spanning zit tussen de verschillende ambities. Deze kunnen botsen. Dat werd erkend in het stuk. De uitwerking vraagt om keuzes en die keuzes moeten scherper gemaakt worden.

Zojuist is het voorbeeld van logistieke bedrijven genoemd. In de provincie Utrecht is een enorme druk op het mobiliteitssysteem en de leefbaarheid. Gezien de ambities die wij hebben, is de logistieke sector niet de meest logische sector om hier naartoe te halen. In de uitwerking moet het niet alleen gaan over waar wij bepaalde activiteiten willen ondernemen, maar ook over op welke economische activiteit wij inzetten. Dat element zal in de verder uitwerking de aandacht behoeven.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! In reactie op de PVV, wij zijn het eens met de grondtoon van de Ruimtelijk-economische Strategie. Wij zien echter de complexiteit van de uitvoering daarvan. Wij beginnen aan een spannende fase waarin allerlei doelstellingen en waarden die botsen tegen elkaar afgewogen moeten worden.

De gedeputeerde benoemde mijn inbreng als het verbreden van de strategie. Dat is niet wat wij beoogd hebben te zeggen. Wij willen de strategie verdiepen door onder deze strategie iets te zeggen over onze sociaal-economische waarden. De gedeputeerde heeft gezegd dat hij daarnaar gaat kijken in de economische beleidsnotitie. Vandaar dat wij de motie niet zullen indienen.

Het is belangrijk dat de knelpunten van wonen blijven staan. Wij kunnen heel plat zeggen dat er meer woningen bij moeten komen, maar wij kunnen beter zeggen welke woningen erbij moeten komen en waar deze woningen moeten komen. Op welke manier accommoderen wij woningen, zodat wij niet nog meer tegen grenzen van mobiliteit aanlopen. Dat is geen gemakkelijke opgave.

Terugkomend op de aandacht voor de logistieke sector. Als wij die ruimte geven, dan moeten wij bereid zijn om met gemeenten te overleggen welke logistiek dit moet zijn. Kunnen wij dan circulair zijn en zorgen dat de bewegingen meer naar binnen gaan in plaats van naar buiten over de provinciegrenzen heen? Kunnen wij via gemeenten of rechtstreeks ervoor zorgen dat duurzaamheidsdoelstellingen worden behaald bij mobiliteit? Wij moeten hier op deze manier naar kijken. Voor handel kunnen wij hetzelfde uitrollen. Het is een gelaagde manier van kijken, zodat de complexiteit aan de orde komt in de uitwerking daarvan.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! De toevoeging van 50Plus aan de vorige sprekers is dat wij aandacht moeten hebben voor de knelpunten wonen. Ik hoor graag van de gedeputeerde waar hij alle input ophaalt. Wordt er goed samengewerkt met de U10, de U16 en de U26? Staat dit bij hen continue op de agenda? Wij weten waar hier en daar de knelpunten zijn, maar weten wij alles? In gezamenlijkheid moet er tot een uitgebalanceerd document gekomen worden. Vervolgens moet er gekeken worden hoe dit verder uitgewerkt wordt. Wonen is een van de allergrootste knelpunten op dit moment. Als je van alles gaat ontwikkelen om te werken, moet men hier kunnen wonen. Daarnaast moet de infrastructuur daarop ingericht worden. Wij moeten met de U10, U16 en U26 gaan samenwerken om tot iets moois te komen.

De VOORZITTER: Dank u wel. Het woord is aan de gedeputeerde.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De VVD heeft gezegd dat wonen en toerisme nadrukkelijker in beeld moeten komen. Ik heb overleg gevoerd met de portefeuillehouder recreatie en ik zeg toe dat u voor de verkiezingen een nota krijgt over recreatie en toerisme. Daarin wordt dit onderdeel met betrekking tot de mobiliteit en de consequenties daarvan besproken. Overigens staat toerisme in de strategie nadrukkelijk als data. Wij hebben en krijgen veel informatie over toerisme. Daarvan gaan wij gebruik maken om te sturen op mobiliteitsvraagstukken.

U geeft hoge prioriteit aan het knelpunt wonen. Ik kan u toezeggen dat ik u voor de verkiezingen zicht geef op waar de provincie aan denkt bij woningbouw en de locaties hiervan. Wij hebben al eerder over grotere of kleinere locaties gesproken. Het zullen waarschijnlijk grotere locaties worden die aansluiten op de OV-knooppunten. Dat neemt niet weg dat wij denken aan steden zoals Oudewater. Moeten wij iets doen met de permanent knellende vraag om te bouwen voor de eigen bevolkingsgroei of moeten wij dat niet doen? Daarbij is het de vraag welke woningen wij dan gaan bouwen. Wij hebben genoeg Vinex-woningen in onze provincie. Het zal dus een kwaliteitsvraagstuk zijn welke woningen wij gaan realiseren, bijvoorbeeld appartementencomplexen met goede voorzieningen voor mensen die dat kunnen betalen.

Dan de vraag waar deze woningen gebouwd worden. Dat weet ik nog niet. Dat moeten wij vooral met de samenwerkende gemeenten bespreken, want zij hebben locaties in hun planning staan. Deze zullen eerst besproken moeten worden voordat wij bepalen waar de rest gebouwd moet worden.

De PvdA noemde opnieuw de 'Health Port'. Ik kan mij voorstellen dat dit duidelijker is, maar wij zijn al langere tijd op weg met 'gezond stedelijk leven'. Daar wil ik het bij laten.

Het is terecht dat GroenLinks zegt dat de economie niet alleen gaat over waar, maar ook over wat. De logistieke sector is daarin een interessant onderwerp. Ik heb voorzichtig gezegd dat er geen enorme hallen hoeven te komen. Het is een keuze om dat niet te doen in onze provincie. Hoewel het wel op een afstand van 35 minuten van Schiphol ligt. Daarom is dit een vraagstuk dat naar boven komt.

De VOORZITTER: Daarmee sluit ik dit debat af. Wij komen hierop terug bij de stemverklaringen en de stemmingen.

Statenvoorstel Wijziging Reglement HHdSR 2009 in verband met geborgde zetels en kleine grenswijzigingen.

De VOORZITTER: Dit is een sterstuk en blijft een sterstuk.

Statenvoorstel Inpassingsplan N411 Bunnik.

De VOORZITTER: Dit is een sterstuk en blijft een sterstuk.

Statenvoorstel Vaststelling van de tarieventabel behorende bij de Legesverordening pu 2018 m.i.v. 1 januari 2019.

De VOORZITTER: Dit is een sterstuk en blijft een sterstuk.

Statenvoorstel bijdrage Koningsdag Amersfoort.

De VOORZITTER: Er zijn een paar korte bijdragen, te beginnen bij de heer Kocken.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Koningsdag 2019 wordt door koning Willem Alexander en koningin Máxima in de provincie Utrecht gevierd in de regio Amersfoort. De VVD-fractie van de provincie Utrecht is daarover verheugd, want Koningsdag is een feest voor iedereen waar jong en oud met verschillende achtergronden een hoop plezier aan kunnen beleven. Wij hopen dat het voor de inwoners en de bezoekers een prachtige dag wordt. Daarvoor is het nodig dat de beveiliging op orde is. Helaas leven wij in die tijden. Daarom zijn wij voor de bijdrage die wordt gevraagd. Het biedt een fantastische kans om Nederland en het buitenland te tonen in wat voor mooie provincie wij hier gelukkig kunnen leven. De kosten van € 400.000 zijn minder dan de vorige keer is besteed bij het bezoek aan Rhenen. Dit is het ons zeer zeker waard.

De heer BOER (SP): Mijnheer de voorzitter! De SP is niet zo oranjegezind als sommige andere partijen in de Staten. Dat betekent automatisch dat wij hier waarschijnlijk kritischer in staan dan de meeste andere partijen. Ik vond het opmerking van de VVD hout snijden; gefeliciteerd. U zei dat veel inwoners van deze provincie veel plezier zullen beleven aan Koningsdag. U zei niet of dit gaat over de hele provincie of alleen over de regio. Kunt u dat toelichten?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Het gaat zowel over de inwoners als over de bezoekers. Voor een deel komen zij van elders in de provincie, want Amersfoort is niet zo ver weg en voor een deel komen zij van buiten de provincie.

De heer BOER (SP): Mijnheer de voorzitter! Wat overeind blijft, is dat er blijkbaar heel veel plezier aan beleefd wordt. Op zichzelf klinkt dat heel logisch. Ik heb er echter moeite mee dat wij allemaal een bijdrage leveren aan het koningsbezoek waarmee niet elke inwoner van deze provincie even blij zal zijn. Ik houd de 31 eurocent per persoon liever in mijn zak, die de € 400.000 kost. Daarom hebben wij een iets ander voorstel gemaakt door middel van een prachtige motie. Normaal is de VVD er voor om de mensen het zelf te laten regelen en D66 kan zich daar vaak bij aansluiten, behalve als het over koningsbezoek gaat, want dan moet het allemaal door de Staat betaald worden. In dit geval zijn dat de provincie Utrecht en Amersfoort. De SP doet het voorstel om te gaan 'crowdfunden'.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een vraag aan de heer Boer. Is het u bekend dat wij in een koninkrijk wonen en dat de kosten van het Koninklijk Huis voor ons allen zijn? Het gaat niet over een privé-onderneming.

De heer BOER (SP): Mijnheer de voorzitter! Is het u bekend dat dit een beslissing is geweest bij de laatste herziening in 1922? Sorry, maar het is nog steeds uw probleem en niet het mijne. Ik ben geen voorstander van het Koninklijk Huis. Daarmee zeg ik niet dat andere alternatieven even goed zijn en zeker niet goedkoper. Ik heb er moeite mee dat iemand die in een bepaalde familie geboren is, daardoor iets zou moeten worden. Het is hetzelfde wanneer de zoon van de slager automatisch slager moet worden. Ik denk dat u daar niet zo blij mee zou zijn.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Weet u wat het kost om iedere vier jaar een nieuwe president te kiezen?

De heer BOER (SP): Mijnheer de voorzitter! Dat is een keuze; sommige landen doen het om de zeven jaar. Wij kiezen om de vier jaar een nieuwe minister-president en recyclen dezelfde minister-president soms wat vaker. De minister-president doet eigenlijk hetzelfde als een president, alleen noemen wij hem anders. Dat is prima.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! In zijn algemeenheid wordt er iedere vier jaar een president gekozen. Na twee jaar begint de hele verkiezingsperiode opnieuw. Dat is iets anders dan het koningshuis. Wij moeten blij zijn met het Koninklijk Huis, want dat is veel goedkoper.

De heer BOER (SP): Mijnheer de voorzitter! Dat is de grootste onzin die ik ooit gehoord heb. Er wordt € 110.000.000 per jaar uitgegeven voor de paleizen en salarissen, los van de € 70.000.000 aan beveiligingskosten.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! In internationale opzichten is dat nog redelijk bescheiden. Wij blijven Nederland. Dank voor de complimenten van de heer Boer over heer Rutte en zijn presidentiële kwaliteiten voor zijn minister-presidentschap.

De heer BOER (SP): Mijnheer de voorzitter! Dat zijn woorden die u in mijn mond legt en die ik niet zou gebruiken. Ik heb alleen gezegd dat wij de minister-president wat vaker recycelen.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Blijkbaar is het wat waard om de persoon daar te houden. U vergeleek hem met een president. Dan het voorbeeld van de slager. De liberalen hebben er mede aan bijgedragen dat het niet meer verplicht is dat de zoon direct het beroep van zijn ouders kiest. Daar ben ik zelf het voorbeeld van.

U verwees naar de sociaal-democraten en de socialisten eind 19de eeuw, begin 20ste eeuw. Onder andere naar de heer Domela Nieuwenhuis, vermoed ik, want hij had inderdaad moeite met het Koninklijk Huis. Echter, bij de verschillende grondwetherzeningen hebben wij daarin keuzes gemaakt met elkaar. Dat was een democratisch meerderheidsbesluit. Ik neem aan dat de SP daarmee rekening houdt.

De heer BOER (SP): Mijnheer de voorzitter! Zeker. Waar wij moeite mee hebben is dat wij € 400.000 gaan uitgeven. Dat brengt mij terug op het punt waar ik was gebleven. Ik ga een motie voorstellen, waarin wij proberen om een 'crowdfundingsactie' op te zetten om het bedrag van € 400.000 op te halen. Het staat nog niet vast of de provincie of dat Amersfoort dat gaat regelen. Daarmee kan het bedrag na afloop weer teruggeboekt worden in de betreffende potjes van de provincie. Bij dezen zal ik de motie indienen.

Motie M107 (SP): 'crowdfunding' koningsbezoek Amersfoort 2019

Provinciale Staten, in vergadering bijeen op 5 november 2018;

constaterende dat:

- *het college voorstelt 4 ton bij te dragen aan de viering van koningsdag 2019;*
- *alle inwoners van de provincie Utrecht daardoor meebetalen aan het bezoek van de koning aan Amersfoort;*
- *niet elke inwoner van de provincie Utrecht daar blij mee zal zijn;*
- *niet elke inwoner van de provincie Utrecht daarvan kan profiteren;*
- *de provincie Utrecht ondertussen 1,285 miljoen inwoners heeft;*

overwegende dat:

- *volgens de aanvragers (stad Amersfoort): "...kunnen wij (...) vooral ook voor de inwoners van de regio een onvergetelijke dag organiseren";*
- *niet elke inwoner van de provincie in die regio woont;*
- *er wellicht vele inwoners zijn in de provincie die hier graag een vrijwillige financiële bijdrage voor over hebben;*
- *crowdfunding steeds populairder wordt;*
- *het gevraagde bedrag zo (deels) terugverdiend kan worden voor de provincie;*

verzoekt het college:

- een crowdfundingactie op te zetten om de bovenstaande 4 ton te kunnen afdekken;
- het gefourneerde bedrag na afloop van de crowdfundingactie terug te boeken in de geplunderde potjes;
- een eventueel overgebleven bedrag ter beschikking te stellen van Amersfoort ter dekking van de door hen werkelijk gemaakte, verder ongedekte kosten.

En gaan over tot de orde aan de dag.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De koning en de koningin komen op Koningsdag naar de Keistad. Dat is een onverwachte verrassing en een eer die wij in de schoot gewonnen krijgen. Het is een dag van internationale en nationale allure. De stad Amersfoort, de regio en de provincie worden de gastheer van het koningspaar. Dit zorgt voor gratis PR voor de provincie. Het betreft een deel van de provincie, maar maximaal publieksbereik voor stad en regio en voor de versterking van de economie en toerisme. Die verrassing maakt dat de bijdrage vooraf niet was voorzien. Daarom ligt er een voorstel over een provinciale bijdrage voor een veilige en feestelijke Koningsdag. Die bijdrage is een fatsoenlijk bedrag. Met het oog op deze nationale feestdag is dit eerder bescheiden dan overdreven. Het is een investering in met name de veiligheid op Koningsdag, gericht op minimale risico's en maximaal feest. Daarom stemt de ChristenUnie van harte in met dit voorstel.

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de voorzitter! Nederlandse onderzoekers van de Wageningen Universiteit werden een paar jaar geleden tijdens een werkbezoek aan Normandië in verlegenheid gebracht. Dankzij een noordoostenwind spoelden talloze Nederlandse feestballonnen aan. Een spoor van de viering van Koningsdag in Nederland, dat zeker 800 km ver reikte.

Tijdens de commissievergadering van BEM bleek dat een meerderheid van de Staten ervoor is om een bijdrage te leveren van maar liefst € 400.000 aan de viering van Koningsdag. Dat, zonder expliciterende begroting, dus zonder te weten waar het geld precies aan besteed zal worden.

In de statenbrief staat dat de regio Utrecht van dit feest profiteert. Eenzelfde argument werd voor de Vuelta gebruikt. Daarom stelt de PvdD een vergelijkbare vraag: Wat is het voordeel voor de gemeenten in het westen van de provincie? Zitten er in de begrote totaalkosten bestedingen, zoals veiligheidsmaatregelen en opruimwerkzaamheden na afloop van het feest? In de statenbrief staat dat er: "Verwacht kan worden dat de mate van duurzaamheid in de organisatie van het programma steeds een van de kernoverwegingen zal zijn." Mocht er inderdaad een feestsubsidie naar Amersfoort gaan, kunnen wij dan terugverwachten dat er een plan van aanpak komt waaruit dit blijkt?

Dieren kunnen ballonresten voor voedsel aanzien. Het opeten van ballonresten kan maag en darm verstoppen, wat tot sterfte door uithongering leidt. Latex-rubber breekt niet snel genoeg af om het opeten ervan door in het wild levende dieren te voorkomen. Daarbij kunnen dieren verstrikt raken in de sierlinten en afsluiters van ballonnen en zo op een weinig feestelijke manier aan hun einde komen. De PvdD zou daarom graag zien dat het georganiseerd oplaten van ballonnen geen onderdeel uitmaakt van de koningsdagviering op 27 april in Amersfoort. Onze fractie dient hiertoe een motie in.

Motie M108 (PvdD): die ballon gaat niet op

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018, ter behandeling van statenvoorstel bijdrage Koningsdag Amersfoort;

constaterende dat:

- de provincie Utrecht met 400.000 euro bijdraagt aan Koningsdag Amersfoort;
- in 2014 een motie in de Tweede Kamer is aangenomen om het oplaten van ballonnen bij door de overheid georganiseerde evenementen te ontmoedigen¹;
- afval van ballonnen bijdraagt aan de groeiende vervuiling van zeeën, ook wel de 'plastic soep' genoemd²;

overwegende dat:

- *opgelaten ballonnen in de natuur terechtkomen en hier ernstige schade toebrengen aan dier en milieu: dieren raken verstrikt in de linten en ballonresten in maag en darm kunnen leiden tot sterfte;*
- *ook biologische ballonnen er meerdere jaren over doen om af te breken;*
- *in Amersfoort nadrukkelijk bestuurlijke aandacht is voor duurzaamheid, er doelstellingen zijn geformuleerd op het gebied van circulaire economie {afvalloos in 2030} en het niet oplaten van ballonnen recht doet aan deze ambities;*

verzoeken het college van GS om:

- *bij de bijdrage van de 400.000 euro aan de gemeente Amersfoort de voorwaarde te stellen dat het oplaten van ballonnen geen georganiseerd onderdeel zal zijn van Koningsdagviering op 27 april 2019.*

En gaan over tot de orde van de dag.

^{1.} <https://www.partlivoordedieren.nl/matiesimatie-ouwehand-oplaten-van-ballonnen-actief-ontmoedigen>

^{2.} <https://www.wur.nl/nl/Onderzoek-Resultaten/Onderzoeksinstituten/marine-research/Onderzoek/Dossiers/5-Weetjes-over-afval-van-ballonnen.htm>

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! 50Plus stemt van harte in met het voorstel over een bijdrage aan een geweldig Koningsfeest dat in Amersfoort gaat plaatsvinden. Amersfoort is een prachtige Keistad waar ik 20 jaar gewoond heb. In onze gemeente worden helemaal geen ballonnen meer opgelaten bij openingen. Dat is al steeds meer een begrip en daarin steun ik de PvdD. Het is inderdaad vreselijk waar die ballonnen uiteindelijk terechtkomen en wat de gevolgen daarvan zijn. 50Plus is zich bewust dat het voor een groot gedeelte met veiligheid te maken heeft. Op ons netvlies staat nog wat er in Apeldoorn is gebeurd. Laten wij hopen dat het in Amersfoort een feest is en blijft.

De VOORZITTER: Tot zover de bijdrage van de Staten in eerste termijn. Ik draag het voorzitterschap over aan de plaatsvervangend voorzitter, omdat ik zelf de portefeuillehouder ben van dit statenvoorstel.

De heer De Kruijf neemt het voorzitterschap over.

De VOORZITTER: Het woord is aan de portefeuillehouder, de heer Van Beek.

De heer VAN BEEK (CvdK): Mijnheer de voorzitter! Het is niet mijn intentie om een uitgebreid debat te voeren over de waarde van het koningschap; dat moet men elders doen. Wij werden geconfronteerd met een besluit. Daarop is positief gereageerd vanuit de provincie.

Vanaf het eerste moment heeft men zich goed gerealiseerd dat er met name bij beveiliging behoorlijk wat op ons afkomt als je kijkt naar de structuur van de stad, met redelijk smalle straten in de binnenstad. Wij moeten ons realiseren dat er op allerlei plaatsen afzettingen moeten komen en hekwerken neergezet moeten worden en dat er op allerlei plaatsen podia geplaatst worden. Daarnaast moeten wij ons realiseren dat het zowel mooi weer als slecht weer kan zijn waar je op laatste moment nog wat aan moeten doen. Kortom, iedereen heeft zich gerealiseerd dat het eigenlijk een enorme klus is die in een paar maanden tijd moet worden gerealiseerd.

Vandaar dat het niet mogelijk is om eerst langdurig allerlei theoretisch exercities te maken en allerlei nota's in het vooruitzicht te stellen. Wij moeten direct handelen. Dat houdt in dat het een en ander vormgegeven moet worden in de komende maanden. Het doet ons overigens genoeg dat zowel overheden als het bedrijfsleven heel positief en spontaan hulp aanbieden. Vanuit de provincie hebben wij dat eveneens gedaan, omdat de provincie ervaring heeft met het met het organiseren van groot-schalige evenementen en met name met koninklijke bezoeken.

Voor het bedrag dat de provincie beschikbaar stelt hebben wij ons vooral gebaseerd op datgene wat het in de andere gemeenten de afgelopen jaren heeft gekost, omdat wij geen zicht hebben op wat het allemaal gaat kosten. De provinciale bijdrage is in een redelijke verhouding tot hoe dat de afgelopen jaren is gegaan en hoe dat de vorige keer in de provincie Utrecht is gegaan. Wij zitten onder het bedrag van zes jaar geleden.

Vanaf het allereerste moment is er door Amersfoort gezegd dat men nadrukkelijk aandacht wil besteden aan de milieueffecten van dit feest. Ik zal de wens van de Staten over het afzien van het gebruik van ballonnen en de zorgvuldigheid waarmee er moet worden opgeruimd, inbrengen in de gesprekken. Ik sluit af door met het uitspreken van de hoop dat niet alleen de koning, maar wij allen een prachtige feestdag tegemoet kunnen gaan.

De VOORZITTER: Ik kijk rond of er behoefte is aan een tweede termijn.

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de voorzitter! Ik wil graag duidelijkheid hebben dat in gesprekken wordt ingegaan op de duurzaamheid en op het gebruik van ballonnen. Wordt de motie overgenomen of moeten wij deze alsnog indienen?

De heer VAN BEEK (CvdK): Mijnheer de voorzitter! Naar aanleiding van wat ik gezegd heb kan de motie worden ingetrokken. Het lijkt mij echter een prima signaal dat u vanuit de Staten kunt afgeven aan de stad Amersfoort als organiserend comité. Als u de motie indient, dan zorgen wij dat deze in Amersfoort komt.

De VOORZITTER: Helder. Wij komen hierop terug bij de stemverklaringen bij de stemmingen.

De commissaris van de Koning neemt het voorzitterschap over.

Statenvoorstel vaststellen PUEV 2015-2019.

De VOORZITTER: Er is een klein debat aangevraagd bij dit statenvoorstel.

De heer UBAGHS (PVV): Mijnheer de voorzitter! De PVV heeft een korte bijdrage bij dit statenvoorstel, want de schriftelijke vragen die ik heb gesteld zijn meer dan helder beantwoord. Ik hoop dat dit de norm wordt voor de komende jaren. Toch ga ik een amendement indienen, want aan de veiligheid mag nooit een concessie worden gedaan. Zeker waar het de externe veiligheid betreft kunnen de gevolgen immens zijn. Helaas hebben de rampen in het verleden dit aangetoond. Vandaar dat op voorhand nooit het percentage van 95% voor veiligheidkundigen en politici acceptabel kan zijn. Dat is een verkeerd signaal. Dit, terwijl ik weet dat absolute veiligheid helaas niet haalbaar is.

Amendement A35 (PVV): vaststellen PUEV 2015-2019

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018, aan de orde hebbend het statenvoorstel Vaststellen PUEV 2015-2019;

besluiten:

om de zin genoemd in Par. 2.2 Ruimtelijke ordening en externe veiligheid/structuurvisies externe veiligheid:

"In tenminste 95% van de ontwerp ruimtelijke plannen die aan de provincie worden voorgelegd is externe veiligheid goed verwerkt";

te veranderen in:

"In 100% van de ontwerp ruimtelijke plannen die aan de provincie worden voorgelegd is externe veiligheid goed verwerkt".

Toelichting

Bij externe veiligheid gaat het om scenario's die een grote impact kunnen hebben op groepen inwoners. Alhoewel 100% veiligheid helaas niet realiseerbaar is, dienen met name overheden er alles aan te doen om dit percentage na te streven. Tevens heeft dit een positieve signaalwerking.

De VOORZITTER: Het amendement is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. Het kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De heer Ubaghs en ik vinden elkaar op de inhoudelijke aspecten, ook op het gebied van externe veiligheid. Wij hebben vaker gesproken over aan milieutoezicht en handhaving gerelateerde onderwerpen. Wij hebben echter een verschil in de invulling. Ik ben het met u eens dat de intentie 100% veiligheid moet zijn. De indicatoren die wij hanteren zitten daar net wat onder. De ambitie is er echter niet anders om. Ik ben bereid om dit amendement over te nemen en het percentage van 95% te veranderen in 100%. Het is met name interessant in welke mate wij in staat zijn om aan die indicatoren te voldoen. Dit zal ik u teruggeven in een rapportage. Dan zullen wij opnieuw in gesprek gaan als blijkt dat het om bepaalde redenen niet helemaal naar tevredenheid is.

De heer UBAGHS (PVV): Mijnheer de voorzitter! Als u die toezegging doet, dan kan ik het amendement terugtrekken.

Ik krijg van mijn fractie uitgelegd dat ik het amendement niet kan terugtrekken en dat hierover een besluit moet worden genomen.

De VOORZITTER: U kunt het amendement intrekken.

De heer UBAGHS (PVV): Mijnheer de voorzitter! Als ik het amendement intrek wordt het voorstel niet gewijzigd. Daarom moet ik deze handhaven.

De VOORZITTER: Dan wordt het amendement A35 in stemming gebracht.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Los van de stemming over het amendement heeft u mijn toezegging. Ik ben bereid om de ambitie van 100% veiligheid te onderschrijven. Ik zal in de rapportering zorgen voor inzicht in hoeverre wij dit gehaald hebben. De inzet is om maximaal te slagen in het verwezenlijken van de doelstellingen.

De VOORZITTER: Er zit een verschil tussen een motie en een amendement. Dat is juist geconstateerd.

Statenvoorstel toetreding tot de gemeenschappelijke regeling Het Utrechts Archief.

De VOORZITTER: Er is afgesproken dat de VVD-fractie een stemverklaring zal afleggen. Ik hoop dat de anderen dat volgen. De inbreng van de PvdA, de SP en 50Plus komt terug bij de stemverklaringen. Daarmee hebben wij dit agendapunt behandeld.

Statenvoorstel Najaarsrapportage.

De VOORZITTER: Dit is het laatste statenvoorstel dat wij behandelen voor de lunch. Na de lunch starten wij met de programmabegroting.

De heer DE BREY (VVD): Mijnheer de voorzitter! De Najaarsrapportage is een belangrijke momentopname. Het is een vrij roerig jaar geweest op het gebied van de financiën. Er is een beleidsaudit mobiliteit geweest waaruit een groot aantal aanbevelingen naar voren zijn gekomen. Het verheugt de VVD-fractie dat wij een zeer groot deel van deze aanbevelingen verwerkt zien en dat er hard wordt gewerkt aan het completeren daarvan. Daarmee is de najaarsrapportage zowel inhoudelijk als kwalitatief flink verbeterd, met de vinkjes en de kleurendiagrammen. Dat spreek ik graag publiek uit. Dank daarvoor aan het college. Dank aan de ambtelijke organisatie die veel werk heeft verricht.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik kan mij aansluiten bij de woorden van de VVD dat het een overzichtelijk geheel is geworden. Toch zien wij een aantal opvallende punten die ik expliciet onder de aandacht wil brengen.

In de najaarsrapportage staat een haast wanhopig verhaal over hoe wij de achterstand in onze energietransitie een paar stappen verder krijgen. Er is meer regie nodig om dingen voor elkaar te krijgen. Dat is wellicht wat voor het volgende college. Het tweede punt dat ons is opgevallen, is dat er in de Najaarsrapportage met geen woord gerept wordt over de jaarrekening, die nog steeds niet is vastgesteld, de € 9.000.000 die wij mogelijk overhouden die wij in 2018 hadden kunnen besteden. Dat wordt ons uit de handen gegrist. Het is vreemd dat daarover niks geschreven staat. Wij horen graag van het college waarom dat niet gebeurd is, met alle onduidelijkheden die daarover bestaan.

Tot slot en vraag aan onze commissaris. Er staat een groen vinkje bij "De commissaris van de Koning als rijksorgaan bevordert goed openbaar bestuur". Kunt u ons vertellen waarom dat een groen vinkje verdient? Wat voor prestaties zijn daarvoor geleverd en welke successen zijn daarover te melden? Daar zijn wij erg nieuwsgierig naar.

De VOORZITTER: Ik vraag uw aandacht, want de heer Van der Steeg houdt zijn maidenspeech. U kent alle regels daaromtrent.

De heer VAN DER STEEG (PvdD): Mijnheer de voorzitter! Dank voor de Najaarsrapportage. Het geeft een inkijk in hoe wij op weg zijn, of wij op de juiste route zitten of dat wij op de TomTom wellicht beter een reisalternatief kunnen intikken. Een soort 'Van A naar Beter' naar een door ons wel vaker gememoreerd plan B. In dat kader zal onze fractie twee puntjes aanstippen.

Ik heb inmiddels verschillende moties voorbij zien komen over de energietransitie, welke worden ingediend bij de programmabegroting. Dat zal er vast voor zorgen dat dit onderwerp straks uit en te na besproken gaat worden, vandaar dat ik het kort houd. Laat ik volstaan met te zeggen dat het onderwerp ons na aan het hart ligt. Dat de provincie Utrecht achterloopt op dit gebied, stelt ons dan teleur. Bij dezen derhalve de aansporing richting Gedeputeerde Staten de energietransitie voortvarender op te pakken, doelstellingen te halen en te zorgen voor voldoende gelden.

Een ander zorgpunt voor onze fractie blijft de omgang met de gans. Hoewel de rechtbank een aantal ontheffingen heeft gestopt, blijft de provincie vastberaden om door middel van CO₂ te reduceren. Daarentegen wordt het hoog tijd dat wij serieus uitvoering geven aan de unaniem aangenomen motie uit 2011 die oproept alternatieven of preventieve middelen te ontwikkelen. Het reduceren ten behoeve van Schiphol staat genoemd in de najaarsrapportage. Utrecht vergaste in het verleden ook voor Schiphol. Dit is een schoolvoorbeeld van oogkleppenbeleid. Wat doe je namelijk als eerste als je gaat dweilen? Dan doe je de kraan dicht. Als je ergens geen ganzen wilt hebben, maak het dan onaantrekkelijk. Wij foerageren de Utrechtse ganzen nota bene juist in de nabijheid van Schiphol, omdat het daar tafeltje dekje is. In de nabijheid van een luchthaven moeten geen gans-aantrekkende gewassen geteeld worden. Regel dat in individuele pachtovereenkomsten of desnoods in de Luchtvaartwet. Schiet de natuurlijke vijand van de gans rondom Schiphol niet overhoop. De vos reguleert namelijk op een natuurlijke manier ganzenpopulaties. Kortom, Gedeputeerde Staten: denk duurzaam, denk diervriendelijk en ga aan de slag met preventie.

Tot slot, en wellicht ten overvloede, maar om onduidelijkheid te voorkomen: vliegveiligheid staat bij de PvdD hoog in het vaandel. Niet alleen voor de mens, maar ook voor de gans.

De heer VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben in de najaarsrapportage kunnen lezen dat de provinciale doelstellingen voor het ganzenbeheer niet gehaald worden. Wat ons betreft is dat geen wonder. Het wordt tijd dat er voor de ganzenpopulatie een keer een toekomstbestendige oplossing komt. Wij lezen dat wij dit in september gaan evalueren. In de eerste plaats is dat te laat. Ten tweede heeft het niet zo veel zin als de provincie die evaluatie gaat uitvoeren, als wij weten dat het probleem ligt bij het landelijk beleid.

In Nederland is er de vreemde gewoonte om vooral in de zomer op ganzen te jagen. Dat betekent twee dingen. Allereerst kun je niet jagen op trek ganzen die alleen 's winters in Nederland zijn, omdat die in

ons jachtseizoen niet meer in Nederland zijn. Ten tweede betekent deze manier van jagen dat je broedende ganzen van hun nest moet schieten. Bovendien betekent dit dat de kleine gansjes zonder moedergans verder moeten en daardoor op een vreselijke manier doodgaan.

Wij zien jacht als een goede en diervriendelijke methode als die gans voor de rest een goed leven heeft gehad. Jagen in het broedseizoen hoort daar wat ons betreft niet bij. Met dit beleid gaan wij in tegen de volgorde van de Europese Vogelrichtlijn. Wij hebben daarom een motie om actief te lobbyen voor een toekomstbestendig ganzenbeleid in Nederland.

Motie M109 (SGP): toekomstbestendig ganzenbeleid

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018;

gehoord de beraadslagingen over de Najaarsnota 2018;

constaterende dat:

de provinciale doelstellingen van ganzenbeheer niet worden gehaald;

overwegende dat

- *volgens nationale regelgeving van maart tot november mag worden gejaagd op ganzen;*
- *deze praktijk niet overeenkomt met de volgorde van de EU-Vogelrichtlijn;*
- *deze praktijk leidt tot de onwenselijke situatie dat broedende ganzen worden verstoord;*
- *het wenselijk is het jachtseizoen te verschuiven naar de periode juli tot en met januari;*

dragen het college van Gedeputeerde Staten op:

via het IPO bij de regering aan te dringen op verschuiving van het jachtseizoen op ganzen naar de periode van juli tot en met januari.

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De motie is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. De motie kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Het afgelopen jaar was een roerig jaar. Het vraagstuk rondom de Uithoflijn en andere projecten verdienen niet de schoonheidsprijs. Er is veel commotie over de OV-perikelen, de concessie en de regiotaxi. Op sommige punten is dit bijgesteld, maar voor 50Plus is dit nog niet genoeg. Wel spreekt 50Plus de complimenten uit naar de gedeputeerde, de heer Straat. Wij vinden het bewonderenswaardig hoe snel hij zich de dossiers eigen heeft gemaakt, want het is erg omvangrijk. Dank u voor uw laagdrempeligheid, toegankelijkheid en dat u altijd open staat voor een gesprek.

Bij alle knelpunten rondom de NRU en de Zuilense Ring hebben wij in gezamenlijkheid bereikt dat alle partijen bij elkaar zijn gekomen en alle neuzen dezelfde kant op staan. Iedereen wordt gelijk geïnformeerd. Het probleem dossier van de NRU en de Zuilense Ring en alles wat daarmee te maken heeft, zoals de leefomgeving, wonen, snelheid en trajectcontroles moet samen in overleg opgelost worden.

Tot slot heb ik in de commissie aangekondigd dat ik een technische vraag ga stellen over het bedrag van € 500.000 van de stimuleringsbijdrage Levenslustig Ondiep. Deze vraag heb ik nog niet gesteld, maar er is al een aantal keren gevraagd hoe het kan dat dit een jaar vergeten is. Daarom hoop ik dat de gedeputeerde zich hierin verdiept heeft en ons kan vertellen hoe dit werkelijk zit.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dank aan mevrouw Hoek voor alle complimenten. Ik bloosde er zo van dat ik naar de klok begon te kijken of uw spreektijd nog niet voorbij was. Dank u wel daarvoor.

Er zijn enkele vragen gesteld waarvan het mij verstandig lijkt dat mijn collega's die beantwoorden binnen hun portefeuilles. De belangrijkste vraag van de PvdA in mijn portefeuille is de vraag over de

jaarrekening. Dit staat inderdaad niet in de najaarsrapportage. Als wij dit wel hadden gedaan, dan was dit dezelfde tekst geworden als die in de kadernota. Zo lang de jaarrekening er niet is, kunnen wij met het resultaat nog niet rekenen. Dit verandert niks aan het perspectief of wij dit jaar nog wat met het geld kunnen, want u weet dat dit niet meer mogelijk is. Dat zullen wij moeten bezien als wij de jaarrekening hopelijk aan het eind van dit jaar kunnen vaststellen.

Mevrouw Hoek had een vraag over de stimuleringsbijdrage Levenslustig Ondiep. U heeft deze vraag eerder gesteld, maar nog niet technisch. Ik heb het antwoord op uw vraag op dit moment niet paraat. Ik stel voor dat wij hier schriftelijk op terugkomen, want dan kan ik het voor u uitzoeken.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Er is het nodige gezegd over de ganzen. In 2013 heeft Utrecht een ganzenakkoord gesloten. Dat ganzenakkoord zette in eerste instantie in op de reductie van de populatie om vervolgens tot alternatieve methoden over te gaan. Over deze alternatieve methoden hebben wij in de commissie RGW al verschillende keren gesproken. Er is inmiddels een motie aangenomen om los van dat akkoord volop in te zetten op deze alternatieve methoden. Dat doen wij samen met een projectgroep en in samenwerking met de andere provincies, want het houdt niet op bij de grens van Utrecht. Er is dus volop inzet op de alternatieve methoden vanuit de provincie Utrecht en breder.

Gezien de resultaten van de afgelopen jaren ligt er een wens om tot een snellere evaluatie te komen van ons ganzenakkoord. Wij zien dat wij de doelstellingen met de inzet van dit moment niet halen. Wat uit die evaluatie komt wordt de basis voor onze vervolginzet. Daarmee kom ik op de motie van de SGP. Deze verwijst naar een van de opties, namelijk de verschuiving van het jachtseizoen van de zomerperiode naar de winterperiode. Mijn voorstel is dat wij de evaluatie van ons ganzenakkoord afwachten en dan tot vervolgbesluitvorming komen.

De heer De Kruijf neemt het voorzitterschap over.

De VOORZITTER: Het woord is aan de commissaris in zijn kwaliteit als rijksheer.

De heer VAN BEEK (CvdK): Mijnheer de voorzitter! De PvdA heeft de vraag gesteld hoe het mogelijk is dat er een groen vinkje staat bij de bevordering van een goed openbaar bestuur. Dat groene vinkje geeft vooral een beoordeling van de input, met name dat het een onderwerp is dat veel en regelmatig aandacht krijgt, zonder een kwaliteitsoordeel over de output te geven.

Over de kwaliteit van het openbaar bestuur is er op het gebied van integriteit veel aandacht geweest voor de statenleden en de gedeputeerden. Ik heb veel aandacht voor ondermijning, zowel met degene die daar beroepshalve als degene die daar bestuurlijk mee bezig zijn. Ik ben dolblij dat het mij gelukt is dat het kabinet met twee medewerkers is uitgebreid: een die zich specifiek bezig houdt met de Wet Bibob en een die zich specifiek bezig houdt met ondermijning.

Bij gemeentebezoeken praat ik daarover met de burgemeester, de wethouders en in voorkomende gevallen met raadsleden. Als er concrete problemen zijn bij gemeenten besteed ik samen met mevrouw Pennarts daar vaak extra aandacht aan en gaan wij op pad om te kijken of wij een bijdrage kunnen leveren. Met name in bijeenkomsten waarin wij pro-actief bij elkaar zijn, zoals de burgemeestersdag, heb ik de mogelijkheid om dit soort onderwerpen te agenderen en dat doe ik ook.

Toen ik in de eerste gesprekken met de hoofdofficier van Justitie en het hoofd van de politie over de problemen sprak, keken zij mij aan en zeiden dat dit in Utrecht niet voorkwam. Tegenwoordig is men ervan doordrongen dat wij er middenin zitten. Een aantal publicaties maken dat nogmaals duidelijk, zoals de krant van vorige week. De zorg die er door het openbaar bestuur aan besteed moet worden groeit met de dag. Het is een onderwerp dat ons vaak niet rechtstreeks resoneert, maar wel richting onze mensen. Daarom concentreer ik daar veel aandacht op. Kortom, het is een beoordeling van de input en niet van de output.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Dank u wel voor deze verheldering. U heeft een aantal dingen genoemd waarmee u bezig bent en waarmee de nieuwe commissaris verder zal

moeten gaan. Het is goed als dit in het jaarverslag inkleuring krijgt, omdat het belangrijke thema's zijn. Dan is het voor iedereen duidelijk hoe de commissaris en het college daaraan invulling geven.

De heer VAN BEEK (CvdK): Mijnheer de voorzitter! In zijn algemeenheid zeg ik volop ja. In concrete gevallen heb ik vaak te maken met terughoudendheid, omdat dat zich niet leent om te publiceren. Ik begrijp de achtergrond van uw opmerking. Dit zal een onderwerp zijn dat aan de orde komt in de gesprekken met mijn opvolger.

De commissaris neemt het voorzitterschap over.

De VOORZITTER: Ik neem aan dat er geen behoefte is aan een tweede termijn en dat hiermee het debat is afgerond.

Om 13.00 uur beginnen wij met agendapunt 21. Ik wens u een smakelijke maaltijd. Ik schors de vergadering tot 13.00 uur.

Schorsing van 12.15 uur tot 13.02 uur.

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering

Statenvoorstel Programmabegroting 2019.

De VOORZITTER: Wij gaan praten over het statenvoorstel Programmabegroting 2019; een debat van de buitencategorie. U krijgt ruime spreektijden. U bent niet verplicht deze op te maken. Wij hanteren de begrotingsvolgorde, beginnend bij de PvdA.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Dit is een belangrijk moment. Na de na-jaarsrapportage is dit het laatste begrotingsoverleg van onze commissaris. Ik wens hem veel succes om dit tot een goed einde te leiden. Daarnaast is dit het laatste begrotingsproduct dat de huidige coalitie oplevert. Daarmee kijken wij hoe ver wij de afgelopen vier jaar zijn gekomen.

De PvdA start met complimenten. Wij vinden de gekozen opzet duidelijk. De doelen wat wij hiervoor gaan doen en wat het gaat kosten, zijn goed in beeld gekomen. Bedankt daarvoor, zeker aan de ambtenaren die daaraan hard gewerkt hebben. Een compliment aan het college. Wij kunnen ons 100% herkennen in het hoofdstuk over de maatschappelijke ontwikkelingen uit de programmabegroting. Het is goed beschreven wat de vraagstukken zijn en waar de uitdagingen liggen in de aantrekkelijkheid van deze provincie waar iedereen wil wonen en werken. Vanmorgen hebben wij al gesproken over woningbouw en arbeidsplaatsen. Een ander vraagstuk dat is beschreven, is de mobiliteit die de komende jaren doorgroeit. Hoe gaan wij dat ingewikkelde vraagstuk invullen en vormgeven. Het gaat vooral over het vraagstuk van de te krappe ruimte in deze mooie provincie. Wat het college terecht stelt is de toenemende mobiliteit in relatie tot gezondheid. Toegankelijkheid van woningen voor iedere en de sterkere prijzen. Het gevolg daarvan is dat de mensen met een kleinere beurs steeds moeilijker aan het werk kunnen komen in deze provincie. Daarover maken wij ons serieus zorgen.

Als wij terugkijken op de afgelopen vier jaar, dan is het goed dat deze vraagstukken benoemd zijn, maar zijn er duidelijke keuzes gemaakt door deze coalitie? Is er voldoende daadkracht getoond waardoor vraagstukken aangepakt worden? Daar is een aantal zaken blijven hangen. Er staan veel procesvoorstellen in deze begroting, maar een gedurfde keuze ontbreekt of is doorgeschoven naar de discussie rondom de Omgevingsvisie. Dan zullen alle besluiten worden genomen.

De PvdA gaat een aantal concrete voorstellen doen. Dit begint met de meest wezenlijke vraag waarvoor de provincie Utrecht op dit moment staat. Dat heeft te maken met het willen wonen en het willen vestigen in Utrecht. Wij doen de oproep aan het college: ga met de buurprovincies en het Rijk praten over hoe de economische ontwikkelingen in het land beter gespreid kunnen worden. Als je bijvoorbeeld 80 kilometer naar het oosten rijdt, dan kom je bij gemeenten die te maken hebben met krimp. In de begroting staat dat wij ons afvragen hoe wij alle uitdagingen uit deze provincie hier accommoderen, maar de economische ontwikkelingen moeten meer gespreid worden over Nederland. Dat kan de provincie niet alleen en het is erg complex en ingewikkeld, maar dan krijgen wij spreidingen in economi-

sche ontwikkelingen, plekken waar mensen willen wonen bij hun werk en dat de voorzieningen in de dorpen en steden op niveau kunnen blijven. Wij gaan daarvoor een motie in.

Motie M111 (PvdA): zorgen voor spreiding van de groei

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018;

gehoord de beraadslagingen over het statenvoorstel Programmabegroting 2019;

constaterende dat:

- *in de provincie Utrecht het aantrekkelijk is om te wonen, te werken, te ontspannen en te ontmoeten.*
- *Utrecht een belangrijke motor is van de Nederlandse economie in het centrum van het land;*
- *om te wonen in de provincie het voor de woningbezitters nog aantrekkelijk is met een unieke mix van steden, dorpen, landschappen, natuurgebieden, cultuur en erfgoed op korte afstand van elkaar;*

overwegende dat:

- *deze aantrekkelijkheid ook een keerzijde heeft. Het aantal woningen (prognose woningbehoefte tot 2050 170.000), arbeidsplaatsen en de mobiliteit nemen de komende jaren fors toe. Het beslag hiervan op de krappe ruimte, de effecten op sociaal vlak en een gezonde leefomgeving zijn reeds onderwerp van gesprek. Voorbeelden zijn de toenemende mobiliteit en de relatie met gezondheid, de toegankelijkheid van woningen voor iedereen ten opzichte van sterk stijgende prijzen (dat kan leiden tot een ruimtelijke scheiding van 'arm' en 'rijk');*
- *op nog geen 80 km van de provincie Utrecht er sprake is van krimp van het inwoneraantal in de gemeenten;*
- *daar waar economische ontwikkelingen zich voordoen mensen ook graag willen (blijven) wonen en dat dit ook van groot belang is voor de instandhouding van de voorzieningen;*

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten om:

het gesprek met het Rijk en de buurprovincies te starten om tot een betere spreiding van de groei over Nederland te komen, opdat de groei van bedrijven en mensen zo geacommodeerd kan worden dat goede gezondheid, geen tweedeling arm en rijk en een aantrekkelijke woonomgeving en buitengebied vanzelfsprekend zijn.

En gaan over tot de orde van de dag.

Een tweede punt is dat wij keuzes moeten maken op het vlak van mobiliteit. Dat is lastig voor deze coalitie. Afgelopen weekend is er volop actie gevoerd voor de A27. Dit zijn besluiten die nog niet genomen zijn. Hoe wil je daarmee omgaan? Het is een keuze om meer asfalt neer te leggen wat ten kosten gaat van het omliggende landschap. Daarnaast zorgt meer mobiliteit voor een slechtere leef- en luchtkwaliteit. In die lijn hebben wij de volgende motie voorbereid.

Motie M118 (PvdA, 50Plus): snel weg met die snelweg

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018;

gehoord de beraadslagingen over het statenvoorstel Programmabegroting 2019;

constaterende dat:

- *het kabinet voornemens is de A27 bij Amelisweerd te verbreden, hetgeen 1,2 miljard euro zal kosten;*

- in de programmabegroting 2019 wordt onderkend dat de groeiende mobiliteitsvraag in de provincie vraagt om andere oplossingen en dat het huidige systeem niet volstaat om de groei op een duurzame en gezonde manier op te vangen (blz 8);
- PS op 6 juni 2016 een motie hebben aangenomen waarbij zij het college hebben opgedragen een kritische zienswijze in te dienen op het ontwerp tracébesluit¹ inzake de verbreding van de A27;

overwegende dat:

- de verbreding een toename van de geluidsoverlast en luchtvervuiling betekent, het landgoed Amelisweerd wederom onherstelbaar wordt aangetast, de bouwwerkzaamheden zo'n 6 tot 8 jaar overlast (en dus) méér files zullen opleveren;
- vele onderzoeken en rapporten van instellingen zoals de Raad voor infrastructuur en leefomgeving², het Centraal Planbureau³ en het Planbureau voor de Leefomgeving⁴, maar zelfs de RAI, BOVAG en ANWB⁵ allemaal aangeven dat meer asfalt geen structurele oplossing is voor het fileprobleem⁶ en dat er goedkopere alternatieven bestaan;

spreken uit dat:

zij voorstander zijn van een aanpassing van de bestaande situatie van 2 x 5 naar 2 x 6 rijstroken (in plaats van 2 x 7) en een maximum snelheid van 80 kilometer per uur op dit deel van het traject.

En gaan over tot de orde van de dag.

¹ <http://www.stateninformatie.provincie-utrecht.nl/documenten/motie/PS2016PS12-02-Motie28-Zienswijze-OTB-Ring-Utrecht-ingediend-door-GroenLinks-en-50PLUS-motie-vreemd-AANVAARD.pdf>

² <https://www.rli.nl/publicaties/2018/advies/van-b-naar-anders>

³ <https://www.cpb.nl/persbericht/3214634/uitstel-verbreding-a27a12-ring-utrecht-beste-optie>

⁴ <http://www.pbl.nl/publicaties/kansrijk-mobiliteitsbeleid>

⁵ <https://www.volkskrant.nl/columns-opinie/stimuleer-elektrische-auto-s-met-rekeningrijden-bbe93bdij>

⁶ <https://www.snelwegen-utrecht.nl/meer-asfalt-werkt-niet>

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Klopt het dat dit besluit genomen is door het vorige kabinet waar de PvdA deel van uit maakte?

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Dat is een terecht punt, maar wij hebben ons daar in de afgelopen vier jaar keihard tegen verzet in deze omgeving en ons best gedaan op landelijk niveau.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dat is niet gelukt, want uw partij heeft dat besluit genomen. Terugkomend op uw inleiding: u stipt een aantal terechte problemen aan. U heeft de oorzaak daarvan echter niet benoemd. Vorig jaar zijn er in dit land 88.000 mensen bij gekomen. Je kunt allerlei oplossingen verzinnen, maar als je er voor zorgt dat er elk jaar 88.000 mensen bij komen, dan is het land over een tijdje bomvol en ligt er overal asfalt en staan er overal woningen. Is het stopzetten hiervan niet de oplossing om te komen tot een leefbaarder land?

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Je moet serieus omgaan met het vraagstuk hoe je met de medemens omgaat die in het buitenland geen plek heeft. Het punt dat wij aanklaarten is waarom alle bedrijvigheid van Nederland is en alle mensen in het midden en het westen van het land geconcentreerd zijn. Daar komt steeds meer verdichting en de prijzen van de huur gaan stijgen, terwijl in andere delen van het land men te maken heeft met krimp. Wij moeten zorgen voor meer spreiding van de groei.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Een deel van het totale verhaal is dat er vorig jaar 88.000 mensen bij zijn gekomen. Als je daar niks aan doet, dan worden de wegen niet smaller van een protest tegen Amelisweerd en heb je niet minder woningen nodig. Het is een keuze om daar niks aan te doen, maar zeur dan niet over een stukje natuur of bos.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Voor de mensen die in Nederland komen met een serieus verhaal is het een integraal onderdeel van de opgave om een woning aan te bieden. Wat ons betreft hoeft dat niet in het midden van het land.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Als ik het goed heb begrepen wil de heer Van Muilekom bij de A27 afstappen van de voorkeursvariant 2 x 7?

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Ja.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Hij is er zojuist op gewezen dat de PvdA in de regering dat besluit genomen heeft. Weet u welke partijen in Provinciale Staten met de voorkeursvariant van 2 x 7 hebben ingestemd in het afsprakenkader in 2011 en welke partijen daar tegen hebben gestemd?

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Nee

De heer BEKKERS (GroenLinks): Dat is het punt. U weet dat GroenLinks helder is over de onzinnigheid van de verbreding van de A27. De PvdA heeft sinds dat zij in de oppositie zit elke twee jaar een motie over de A27 ingediend in een poging om de coalitie uit elkaar te spelen. Het probleem is echter dat de PvdA op rijksniveau de verbreding fiatteert en dat de PvdA op provinciaal niveau voor de voorkeursvariant 2 x 7 heeft gestemd bij het afsprakenkader. Ik meen dat GroenLinks, de SP en de PvdD tegengestemd hebben. Stem wat u vindt op de momenten dat er gestemd moet worden. Als u in de oppositie zit, probeert u het anderen dan niet lastig te maken die consistent zijn geweest.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Voor een deel heeft u een goed punt. Echter, waarom heeft GroenLinks zich bij de totstandkoming van het coalitieakkoord in deze provincie niet aangesloten bij het voorliggende verhaal? In de afgelopen drie jaar heeft u volop de gelegenheid gekregen om daarin stelling te nemen.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Mag ik deze vraag beantwoorden?

De VOORZITTER: Gaat uw gang.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Als de heer Van Muilekom de coalitieakkoorden van de afgelopen twee periodes heeft gelezen, dan heeft hij gezien dat onze deelname aan deze coalitie op dat dossier tot een kleine aanpassing heeft geleid. Wij hebben een nadrukkelijke koers gelegd op het meest milieuvriendelijke alternatief. Dat was in het coalitieakkoord van zeven jaar geleden. In het laatste coalitieakkoord hebben wij afgesproken dat de voortgang op rijksniveau dankzij de PvdA zodanig is dat het zinloos wordt om dit op provincieniveau naar je toe te trekken. Daarom hebben wij gezegd dat als de situatie wijzigt wij dan iets nieuws kunnen beslissen. Echter, zoals de PvdA dat blijft steunen op rijksniveau dan kunnen wij dat blijven roepen. Wij hebben nadrukkelijk aangegeven dat er een duidelijk verschil van mening is waarin GroenLinks en D66 het idee onzinnig vinden. Kortom, de provincie gaat niet over de verbreding, omdat de PvdA het landelijk wel goed vindt. Dat levert een discussie op tussen ons.

De VOORZITTER: Laten wij afspreken dat wij de interrupties korter houden.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben een motie ingediend, waarin GroenLinks zich waarschijnlijk prima kan vinden. In het dictum staat: "spreken uit dat zij voorstander zijn van een aanpassing van de bestaande situatie van 2 x 5 naar 2 x 6 rijstroken en een maximum snelheid van 80 kilometer per uur op dit deel van het traject." Dus dat zit wel goed.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! De VVD-fractie is blij met de keuze van de PvdA in 2011. De verbreding is hard nodig, want er staan veel mensen dagelijks in de file. Toen ik de motie in concept zag langskomen vroeg ik mij af wat er veranderd is, behalve dan dat gisteren op het Dom-

plein in Utrecht een aantal mensen met de fiets hebben gestaan? Wat rechtvaardigt het om deze motie in te dienen?

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Dat is een hele goede vraag. Het is niet zo dat toevallig de PvdA wat vindt. Na 2011 zijn er veel onderzoeken uitgevoerd door verschillende bureaus, zoals het Planbureau en de Raad voor de infrastructuur. Daaruit is de conclusie getrokken dat meer asfalt niet leidt tot de oplossing van het fileprobleem. Als wij deze onderzoeken serieus nemen, dan moeten wij durven uitspreken dat wij niet blindelings moeten doorgaan op de gekozen weg. Dat is het eerlijke antwoord. Wij baseren ons niet op wat wij zelf denken, maar op onderzoeken van gerenommeerde organisaties, instituten en adviesorganen.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Mijn eerlijke wedervraag is dan: waarom heeft de PvdA in het kabinet ingestemd met het tracébesluit?

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik sta hier voor de provincie Utrecht. U mag mij vragen naar wat ik wil en wat wij hier hebben uitgesproken de afgelopen vier jaar. Daarin zijn wij heel consequent geweest.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik was gisteren aanwezig op het Domplein samen met een hele grote groep mensen. Je kunt beter ten halve keren dan ten hele dwalen. Wij moeten naar het toekomstig beleid kijken. Het getuigt van verstand als je aangeeft dat het anders moet.

De VOORZITTER: Dat is geen vraag, maar een onderdeel van uw eigen betoog. Daarvoor krijgt u straks de gelegenheid.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Kan de heer Van Muilekom mij uitleggen hoe het komt dat waar de wegen verbreed zijn, de knelpunten dalen op de fileranglijst, als meer asfalt niet zou helpen?

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik noem wat de conclusies zijn uit de onderzoeken. Daaruit blijkt dat er meer mensen gaan rijden als er meer ruimte komt om te rijden. Vervolgens staat het een aantal jaren later weer vast op de verbrede knelpunten. Is het een oplossing om meer asfalt te leggen of moeten wij ons erop richten dat mensen zich op een andere manier verplaatsen? De beste oplossing is dat de mensen die gebruik maken van de weg moeten betalen, zoals rekeningrijden. Dan leg je de lasten bij deze mensen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik weet niet in welke auto de heer Van Muilekom rijdt, maar ik moet veel belasting betalen. Dat doen de weggebruikers dus massaal. Zij steunen voor het grootste gedeelte de begroting. Daarnaast gaan er nog vele miljarden euro's naar het Rijk. Uw stelling over automobilité is: de trein zit vol, maar wij doen er geen wagon bij want dat trekt mensen aan.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Dat gaat veel verder. Automobilité leidt tot een verslechtering van de leef- en woonkwaliteit. Mensen die nabij een snelweg wonen hebben te maken met een slechte luchtkwaliteit of hebben last van geluidsoverlast van het verkeer. Kortom, het denken over andere vormen van mobiliteit is hard nodig.

Aansluitend op de motie M118 vinden wij het openbaar vervoer een belangrijk alternatief. Het openbaar vervoer moet zo optimaal mogelijk gebruikt worden. Zeker door de mensen met een kleinere beurs. In de Utrechtse spits zitten de trajecten al overvol. Wij zien graag dat iedereen zich kan verplaatsen, want verplaatsing is voor iedereen belangrijk. Laten wij een onderzoek uitvoeren buiten de spits hoe wij tot gratis OV kunnen komen, zodat mensen zich zo optimaal kunnen verplaatsen. Dit kan wellicht gekoppeld worden aan een bepaalde pas voor het OV. Wij vragen GS om een onderzoek te starten naar de mogelijkheden hiertoe en wat de gevolgen daarvan zijn. Kunt u begin volgend jaar terugkomen op dit onderzoek naar gratis OV voor mensen met een kleine beurs?

Motie M117 (PvdA, 50Plus): onderzoek gratis OV voor mensen met een kleine beurs

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018;

gehoord de beraadslagingen over het statenvoorstel Programmabegroting 2019;

constaterende dat:

- *de provincie verantwoordelijk is voor goed en betaalbaar openbaar vervoer voor iedereen;*
- *er door het kabinet per 2019 een btw-verhoging op het openbaar vervoer van 6 naar 9 procent is aangekondigd;*
- *er in binnen- en buitenland verschillende succesvolle initiatieven zijn op gemeentelijk of regionaal niveau om gratis openbaar vervoer aan te bieden aan mensen met een krappe beurs¹, bijvoorbeeld door dit te koppelen aan bestaande (gemeentelijke) kortingspassen voor mensen met een laag inkomen;*

overwegende dat:

- *het openbaar vervoer voor veel mensen geen vrije keuze is, maar de enige mogelijkheid om volwaardig deel te nemen aan de samenleving;*
- *de prijs van een bus- of tramkaartje daarbij geen belemmering mag vormen;*
- *de prijsstijging als gevolg van de verhoging van het btw-tarief op openbaar vervoer volgend jaar het hardst aankomt bij mensen met een kleine beurs;*

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten om:

een onderzoek te starten naar de mogelijkheden en de kosten om in samenwerking met gemeenten gratis OV buiten de spits aan te bieden aan Utrechtse inwoners met een kleine beurs en de uitkomsten hiervan in het eerste kwartaal van 2019 aan Provinciale Staten voor te leggen.

En gaan over tot de orde van de dag.

¹ https://nl.wikipedia.org/wild/Gratis_openbaar_vervoer

Een ander punt waarover de afgelopen jaren veel gesproken is, gaat over Syntus, de buschauffeurs en hun arbeidsvoorwaarden. Hierover hebben wij een technische motie. De Aanbestedingswet biedt gemeenten en provincies de mogelijkheid om tijdens en na de vergunning van de aanbesteding de inschrijvers te controleren op hun arbeidsverplichtingen. Dat is ter voorbereiding op het aanbestedingsproces voor het openbaar vervoer waarmee wij de komende jaren bezig gaan. Hoe zorgen wij ervoor dat er beter en concreter aandacht kan worden gegeven aan goede arbeidsvoorwaarden in het aanbestedingsproces? Deze motie dienen wij in mede namens 50Plus.

Motie M112 (PvdA, 50Plus): goede arbeidsvoorwaarden in het OV

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018;

gehoord de beraadslagingen over het statenvoorstel Programmabegroting 2019;

constaterende dat:

- *de provinciale aanbestedingssystematiek van het openbaar vervoert heeft geleid tot een race naar de bodem als het gaat om arbeidsvoorwaarden;*
- *de Aanbestedingswet 2012 gemeenten en provincies de mogelijkheid biedt om tijdens en na de gunning van een aanbesteding inschrijvers te controleren op hun arbeidsverplichtingen;*

overwegende dat:

aanbestedingen nooit mogen leiden tot een verslechtering van arbeidsvoorwaarden van werknemers;

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten om:

te onderzoeken hoe in het aanbestedingsproces beter en concreter aandacht kan worden gegeven aan goede arbeidsvoorwaarden.

En gaan over tot de orde van de dag.

* <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/vijf-vragen-over-de-staking-bij-het-regiovervoer-van-komende-donderdag-bib844a6/>

Het volgende onderwerp is de energietransitie. Het is beschamend om te zien hoe Utrecht ervoor staat. Het lijkt erop of Utrecht het slechtste jongetje van de klas is. Wij hebben niet de grootste opgave, maar blijktbaar is het ingewikkeld om stappen te kunnen zetten. Hoe gaan wij dat aanpakken en wat lezen wij daarover in de begroting? Het is schrikbarend dat voor de jaren 2020 en verder hiervoor geen middelen gereserveerd zijn. Als wij iets willen bereiken, dan kunnen wij niet blijven wachten totdat er iets gaat gebeuren. De PvdA heeft gekeken naar de afgelopen 3 à 4 jaar waarin er € 2.000.000 beschikbaar was. De financiële mogelijkheden moeten geen drempel zijn om voor de komende jaren € 3.000.000 beschikbaar te stellen voor de invulling van de energietransitie en daarvoor dekking te zoeken binnen de algemene middelen.

Amendement A36 (PvdA): de energietransitie kan niet tot St. Juttemis wachten

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018, ter bespreking van het statenvoorstel Programmabegroting 2019;

constaterende dat:

- *Utrecht achterloopt als het gaat om opwekking van hernieuwbare energie;*
- *we ons als doel gesteld hebben om in 2040 energieneutraal te zijn;*
- *er nu in de begroting voor de jaren 2020 en volgende geen middelen zijn opgenomen voor de energietransitie;*

overwegende dat:

- *klimaatverandering een feit is;*
- *de energietransitie bijdraagt aan het behalen van de klimaatdoelen;*
- *wij volgende generaties niet moeten opzadelen met een groot probleem;*

besluiten:

toe te voegen aan de programmabegroting 2019 hoofdstuk Economie en Energie:

- "1. Jaarlijks 3 miljoen euro beschikbaar te stellen voor het versnellen van de energietransitie en met dit geld projecten te ontwikkelen die hieraan bijdragen en initiatieven van burgers stimuleren;*
- 2. En daarvoor dekking te zoeken binnen de algemene middelen."*

Het volgende punt gaat over de daken en zonnepanelen. Toen wij dit punt voorbereidden voor dit debat vroegen wij ons af hoe wij het voor elkaar krijgen dat er geen enkel dak onbenut blijft. Aan de ene kant moet er meer groen op de daken komen, omdat de hittestress toeneemt. Hoe zorgen wij dat er meer groen aangelegd wordt op daken? Aan de andere kant is het de vraag hoe wij ervoor kunnen zorgen dat de daken optimaal benut worden met zonnepanelen. Met het CDA en GroenLinks hebben wij een motie voorbereid. Deze zal in de bijdrage van het CDA nader worden toegelicht.

Het volgende onderwerp gaat over de verduurzaming van woningen. Wij constateren dat de verduurzaming van woningen, het isoleren van woningen en het winnen van nieuwe energie niet iets moet worden van mensen met een gevulde portemonnee. Hoe zorgen wij ervoor dat de energietransitie mogelijk is voor iedereen? De gedeputeerde heeft al een keer een overzicht laten zien van regelingen die er zijn. Het blijkt dat in een aantal gemeenten de SVN-regeling goed toepasbaar is. Bedenk dus liever niet nieuwe regelingen, maar bedenk hoe je bestaande regelingen aantrekkelijker maakt. Daarvan zijn verschillende voorbeelden. Als je investeringen doet die te zijner tijd terugbetaald moeten

worden, dan moet je de rente zo laag mogelijk houden. Daarom hebben wij een motie gemaakt over het duurzaamheidsfonds.

Motie M115 (PvdA): duurzaamheidsfonds

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018, ter bespreking van het statenvoorstel Programmabegroting 2019;

constaterende dat:

- *de provincie Utrecht de energietransitie een warm hart toedraagt en de omschakeling naar alternatieve energiebronnen voortvarend wil oppakken. Echter het Utrechtse tussendoel van 10% in 2020¹ ver buiten bereik is en zo de doelstelling van een klimaatneutrale provincie in 2040 in geding komt;*
- *in de betere wijken iedereen er met goede isolatie en eigen duurzame energieopwekking vaker warmpjes bijzit, terwijl mensen met een lager inkomen moeten afwachten tot hun woning verduurzaamd wordt terwijl ze hun energierekening zien stijgen;*
- *dit de valkuil van de energietransitie is: een katalysator voor een kloof tussen arm en rijk, waarin de zwakste schouders de zwaarste lasten dragen;*

overwegende dat:

- *de energietransitie noodzakelijk is om niet langer afhankelijk te zijn van fossiele brandstoffen;*
- *veel bewoners, VvE's en andere woningbezitters graag hun woningen beter zouden willen isoleren, van het gas af en zonnepanelen willen, maar niet over de benodigde financiële middelen beschikken;*
- *uit het overzicht van GS Fondsen Energiebesparing (subsidies en leningen) Utrecht blijkt dat er veel verschillende regelingen zijn, waar niet alle gemeenten aan deelnemen;*
- *via de SVN Stimuleringsfonds Volkshuisvesting diverse regelingen met een bepaald rentepercentage worden aangeboden;*
- *de provincie de gemeenten, indien nodig, dient aan te sporen dat ook de woningbouwcorporaties hier hun verantwoordelijkheid dienen te nemen;*
- *voor velen van belang is dat de benodigde investeringen tenminste gelijk zijn aan de opbrengsten door verlaging van de woonlasten;*

dragen het college van GS op:

- *het gebruik van de bestaande duurzaamheidsregelingen voor particulieren aantrekkelijker te maken door het gevraagde rentepercentage te verlagen;*
- *te stimuleren dat alle gemeenten geschikte duurzaamheidsregelingen aanbieden aan haar burgers, organisaties en bedrijven;*
- *PS uiterlijk juni 2019 te informeren over de voortgang van het gebruik van de duurzaamheidsleningen.*

En gaan over tot de orde van de dag.

¹ *Energieagenda provincie Utrecht 2016-2019.*

Dan een pragmatisch punt dat door de PVV al enkele keren is aangehaald, namelijk de salderingsregeling die in verandering is. Een aantal instanties maken zich terecht zorgen, zoals scholen, sportverenigingen en wijkcentra. In de zomermaanden kan de meeste energie gewonnen worden, maar die instanties zijn dan niet in gebruik. Dat is zonde, want zij hebben de energiewinning aangeschaft om te benutten als het nodig is. Dat wordt steeds ingewikkelder. Het ministerie van Economische Zaken houdt zich hiermee bezig. Wij bepleiten dat een regeling, zoals deze bestaat voor dit soort instanties, in stand blijft. Het is een oproep aan het college om dat te gaan doen.

Motie M114 (PvdA): salderingsregeling behouden voor sportverenigingen, scholen en dorpshuizen

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018, ter bespreking van het statenvoorstel Programmabegroting 2019;

constaterende:

- *dat de minister heeft uitgesproken de salderingsregeling voor zonnepanelen per 2020 te willen beëindigen;*
- *hiervoor in de plaats een terugleversubsidie komt welke nog verder wordt uitgewerkt;*
- *de terugverdientijd op zonnepanelen hierdoor in ieder geval zal oplopen;*
- *Utrecht achterloopt als het gaat om opwekking van hernieuwbare energie;*

overwegende dat:

- *zonnepanelen steeds vaker worden aangelegd bij o.a sportverenigingen, scholen en dorpshuizen en dat deze gebouwen veelal in juni, juli en augustus gesloten zijn;*
- *dit een periode is met een hoge opbrengst aan zonne-energie (bijna 40% van de jaaropbrengst);*
- *buitensportverenigingen ongeveer 75% van hun elektra voor veldverlichting gebruiken;*
- *de zonne-energie zonder salderingsregeling niet voor de veldverlichting kan worden gebruikt;*
- *daarmee de terugverdientijd voor deze verduurzaming onevenredig wordt verhoogd;*
- *sportverenigingen, scholen en dorpshuizen extra worden geraakt door het afschaffen van de salderingsregeling;*
- *deze afschaffing de exploitatie van maatschappelijke voorzieningen onder druk zet;*
- *deze regeling bijdraagt aan de klimaatopdracht die wij hebben en het beëindigen van de regeling het bereiken van de duurzaamheidsdoelstellingen tegenwerkt;*

dragen het college van GS op:

- *bij de minister van Economische Zaken en Klimaat aan te dringen op een salderingsregeling voor o.a. scholen, sportverenigingen en dorpshuizen, zodat zonnepanelen ook voor hen interessant blijven;*
- *de uitkomsten terug te koppelen aan Provinciale Staten.*

En gaan over tot de orde van de dag.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Dat staat toch in de plannen die met het Klimaatakkoord samenhangen?

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Het is volop in ontwikkeling. Dit punt hebben wij niet zelf verzonnen, maar speelt op meer plekken in Nederland. De veranderingen van de salderingsregeling moeten niet ten koste gaan van de waarde van de zonnepanelen. Wij doen de oproep om dit te versterken, zodat het in stand blijft voor die organisaties.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Volgens mij is die oproep eerder gedaan naar aanleiding van vragen van de PVV. De gedeputeerde de heer Van den Berg heeft al een aantal keren teruggekoppeld dat Den Haag dit gaat doen, want daar wil men ervoor zorgen dat er een goede regeling komt. Deze oproep kan gesteund worden, maar het is een overbodige oproep.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! In de Tweede Kamer is men bezig om dit op de agenda te zetten. Blijkbaar is dat proces dus nog in beweging en is het pad nog niet gestort.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! De plannen liggen wel zo goed als vast.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dit is lood om oud ijzer. Er is een salderingsregeling, wat inhoudt dat wij subsidie geven aan mensen met zonnepanelen. Dat gaan wij inruilen voor een regeling waarbij mensen subsidie krijgen voor zonnepanelen. Dit wordt alleen anders genoemd omdat het teveel kost. De mensen met zonnepanelen kunnen aanvoelen dat zij op termijn steeds min-

der subsidie krijgen. Ik vind het verbazingwekkend dat de PvdA daar voor is, want het is een denivel-lerende maatregel. Er gaat € 70.000 naar Tesla-rijders en er gaat veel geld naar mensen die het zich kunnen veroorloven om zonnepanelen op het dak te leggen. Wie moet dat betalen? Uw voormalige kiezers en veel andere mensen die dat niet kunnen betalen, die bijvoorbeeld in sociale woningbouw wonen. Ik snap niet dat u zo enthousiast bent over dit soort denivellerende maatregelen.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Tot slot moeten wij keuzes maken over groen en recreatie. Rijnenburg en Reijerscop. In de gemeente Utrecht is men volop bezig om tot een energielandschap te komen. Dat energielandschap en de ontwikkelingen die daarbij horen worden keurig genoemd in de begroting. In de PRS/PRV gaan wij iets doen om het energielandschap te borgen. Echter, in de provincie Utrecht ligt een grote woningbouwopgave. Het gebied van Rijnenburg en Reijerscop biedt ruimte aan 10.000 woningen of meer. Er moet een integrale planontwikkeling komen voor dat gebied waarbij invulling wordt gegeven aan een grote woningbouwopgave, de winning van schone energie en aan groen en recreatie. De discussie is erg gelinkt aan vormen van het winnen van nieuwe energie, zoals zonnepanelen of wind. Dat gebied moet echter integraal ontwikkeld worden, zodat de woningbouw niet in de weg wordt gestaan doordat er bepaalde voorzieningen getroffen zijn. Dat gaat over de plekken waar je wat wilt realiseren. Het college moet dit onder de aandacht brengen van het college van b&w in de gemeente Utrecht, want dat is hier volop mee bezig.

Motie M116 (PvdA): Rijnenburg voor wonen, groen, recreatie en winning schone energie

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018, ter behandeling van de Programmabegroting 2019;

constaterende dat:

- *in paragraaf 4.10 Toepassen windenergie met draagvlak de beoogde resultaten zijn opgenomen:*
 - *de PRS en PRV zijn - indien nodig - herzien voor energielandschap Rijnenburg;*
 - *er een besluit is genomen over het bestemmingsplan energielandschap Rijnenburg;*

overwegende dat:

- *er grote tekorten aan woningen zijn in de provincie en het zoeken is naar geschikte bouwlocaties;*
- *de polders Rijnenburg en Reijerscop de mogelijkheid bieden om de functies wonen, recreatie, groen, duurzaamheid en energiewinning integraal en in samenhang inhoud en vorm te geven;*
- *er een participatieproces loopt onder regie van de gemeente Utrecht om een energielandschap te ontwikkelen;*

dragen het college van GS op:

aandacht te vragen bij de gemeente Utrecht om de planontwikkeling van de polders Rijnenburg en Reijerscop integraal inhoud en vorm te geven, waarbij op de beschikbare 1100 ha groen en recreatie worden gecombineerd met duurzame woningbouw (voor circa tienduizend woningen) en grootschalige winning van schone energie.

En gaan over tot de orde van de dag.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een opmerking en een korte vraag. Natuurlijk zijn wij het eens met uw suggestie over Rijnenburg, want mevrouw Ens heeft deze al eerder gedaan. U brengt het echter alsof het college het onder de aandacht moet brengen van het college van de gemeente Utrecht. Dan weet ik al wat er gaat gebeuren, tenzij de wethouder van Utrecht zich wederom verspreekt, maar dan in een andere richting. Vindt u niet dat de provincie daarop steviger moet inzetten?

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Daar moet ik over nadenken. Met de grote woningbouwopgave is het belangrijk dat wij goed nadenken over waar wij wat willen en kunnen bouwen. Wij hebben dit echter voorzichtig opgesteld, omdat er een traject loopt in de gemeente

Utrecht waaraan veel mensen uit de omgeving actief meedoen. Als wij dat echter steviger kunnen maken, dan spreek ik daar graag met u over.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Dat zou mooi zijn, temeer daar inwoners die participeren niet het gevoel krijgen dat zij participeren.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Het volgende punt gaat over de recreatieterreinen. Het afgelopen jaar hebben wij regelmatig gesproken over de ontwikkeling dat de markt het Henschotermeer overneemt. Als de provincie ergens een rol moet pakken, dan is het bij recreatieve terreinen. Dit zijn vaak regionale voorzieningen waarvan inwoners uit meerdere gemeenten gebruik maken. De provincie heeft hierin de verantwoordelijkheid om te zorgen dat die terreinen er zijn, dat deze vrij toegankelijk zijn en dat iedereen daarvan gebruik kan maken en genieten. Het afgelopen jaar hebben wij gezien dat de samenwerking niet goed gaat. De eerste oproep is dat wij moeten zorgen dat wij een goede samenwerkingsagenda krijgen om de recreatieterreinen goed te exploiteren. De tweede oproep is dat bij de voorjaarsrapportage met een voorstel wordt gekomen hoe wij dit budget kunnen aanvullen om ruimte te bieden aan het nieuwe college. Dit onderwerp moet expliciet geagendeerd worden, omdat de provincie een duidelijke rol wil hebben. Daarvoor is meer geld nodig voor de recreatieagenda. Deze motie wordt mede-ingediend door D66, GroenLinks en de SP.

Motie M110 (PvdA, D66, GroenLinks, SP): structurele dekking voor behoud en ontwikkeling van recreatieterreinen

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018, ter bespreking van het statenvoorstel programmabegroting 2019;

constaterende dat:

- *er in de begroting voor 2019 budgetten zijn opgenomen voor recreatie, maar dat er structureel onvoldoende dekking is voor beheer van bestaande recreatieterreinen en het ontwikkelen van nieuwe recreatiegebieden;*
- *het programma Recreatie om de Stad Utrecht wordt afgerond, maar geen nieuw budget beschikbaar is voor het nieuwe initiatief 'Utrecht Buiten';*
- *er in 2019 gesprekken plaats zullen vinden binnen de Utrechtse Recreatie Tafel, waarbij geen gedegen discussie kan plaatsvinden zonder financiële dekking;*
- *het aan de markt overlaten van recreatieve voorzieningen nadelige gevolgen kan hebben voor vrije toegang en de natuurkwaliteit;*

overwegende dat:

- *het onderhoud en beheer van recreatieve voorzieningen geld kosten;*
- *de verwachting is dat er in de nabije toekomst ook een visie ontwikkeld zal worden voor recreatie om de stad Amersfoort;*
- *recreatieve terreinen veelal voorzien in een regionale behoefte en een belangrijke voorwaarde zijn voor een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving;*

spreken als zijn mening uit dat:

- *de provincie en gemeenten gezamenlijk verantwoordelijkheid hebben voor een goed aanbod van recreatieve voorzieningen, die toegankelijk zijn voor iedereen;*
- *een adequate structurele financiering van zowel de verdere ontwikkeling als het beheer van deze voorzieningen noodzakelijk is;*

dragen het college op:

1. *om samen met de gemeenten een samenwerkingsagenda recreatieve voorzieningen op te stellen, waarbij de ambitie is dat provincie en gemeenten ook samen financieel bijdragen om te zorgen voor voldoende aanbod en vrije toegankelijkheid van recreatieterreinen;*

2. *om uiterlijk bij de voorjaarsnota 2019 een voorstel te doen aan Provinciale Staten voor een structurele financiële bijdrage hiervoor.*

En gaan over tot de orde van de dag.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik heb de motie nog niet gezien, maar ik hoor al een paar keer dat er bedragen gereserveerd worden of gevraagd om geld vrij te houden. Er ligt een behoorlijke opgave en in het meerjarenperspectief staat een behoorlijk bedrag in de plus. Die opgaven zijn echter erg groot. Waarom moeten wij geld reserveren voor de afzonderlijke onderdelen, zoals de energietransitie, recreatie et cetera, terwijl wij eerst de plannen integraal moeten bekijken en daarover besluiten?

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! De recreatieterreinen en de samenwerkingsagenda hebben wij financieel bewust naar 2019 overgezet om die reden. De energietransitie hebben wij naar voren gehaald. Als wij dat niet durven te agenderen, dan geloven wij niet dat de energietransitie iets gaat opleveren. Daarom markeren wij de energietransitie, gezien de grote achterstanden die er zijn.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik herken het geloof dat wij extra moeten inzetten op de energietransitie. Op GroenLinks en D66 na vonden alle partijen in de Staten dat, zo blijkt uit het onderzoek van RTV Utrecht. Tegelijkertijd staat er in het meerjarenperspectief behoorlijk wat geld klaar voor de opgaven in het interbestuurlijk programma. De energietransitie is daarvan de eerste opgave. Wetende dat het geld er is, stel ik voor om eerst naar de plannen te kijken en dan een besluit te nemen.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! OK, dank u wel.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Het thema dat de PvdA aansnijdt is een mooi thema. Wij kunnen elkaar hierin voor een groot gedeelte vinden. Met name de integrale benadering spreekt ons aan. Hoe ziet u de samenwerkingsagenda in relatie tot de rol voor de gemeenten in de provincie?

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik kom uit Amersfoort en er werd gesproken over het Henschotermeer alsof het iets van de burens is, terwijl de helft van Amersfoort naar het Henschotermeer gaat om te recreëren. Vanuit de provincie moet het besef ontstaan dat er bij regionale voorzieningen een regionale verantwoordelijkheid ligt om te zorgen dat de voorzieningen in de lucht worden gehouden. Het Henschotermeer is niet alleen van de gemeente Woudenberg. Dit moet terugkomen in de samenwerkingsagenda en iedere partij moet daarvoor financiële middelen beschikbaar stellen.

Tot slot, wees blij met de bij. Dat is een belangrijk onderwerp, omdat wij constateren dat het niet goed gaat met de bij. De landbouw heeft de bij hard nodig voor de bevruchting van de gewassen. Daarnaast hebben zij een belangrijke rol in de biodiversiteit. Met de motie M113, blij met de bij, vragen wij specifieke aandacht voor de bij. Wij willen een Utrechtse Bijendag organiseren, met als doel het keren van de achteruitgang. Daarbij moeten deelnemers uit de hele provincie betrokken worden, zoals gemeenten, LTO, Landschap Erfgoed Utrecht, particuliere terreineigenaren en natuur- en milieuorganisaties. Dit brengen wij graag onder de aandacht. De opbrengst van deze dag moet meegenomen worden in het nieuwe beleid.

Motie M113 (PvdA): blij met de bij

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018, ter behandeling van de begroting 2019;

constaterende dat:

- *Nederland blijktens de Rode Lijst van het ministerie van LNV 359 bijensoorten kent;*
- *volgens diezelfde lijst van die 359 soorten er 181 bedreigd worden in hun voorbestaan;*
- *daarbij gekeken wordt naar zeldzaamheid en ontwikkelingen vanaf 1950;*
- *driekwart van de circa 100 landbouwgewassen bijen nodig heeft voor de bestuiving;*
- *het daarbij gaat over alle fruit- en heel veel groentesoorten;*
- *de organisatie Nederland Zoemt ten behoeve van de bewustwording van het probleem in 2018 de eerste nationale bijentelling heeft georganiseerd;*

overwegende dat:

- *de oorzaken van de achteruitgang divers zijn;*
- *de moderne grootschalige landbouw zeker een factor is: de verandering van het landschap, ver-
mesting, gebruik van bestrijdingsmiddelen;*
- *ook de klimaatverandering grote invloed heeft, zij het verschillend per bijensoort;*
- *als voorbeeld het terugbrengen van kleine landschapselementen een zeer positief effect zal heb-
ben;*
- *in algemene zin het aanpakken van de bloemarmoede¹ in stad en land de nijvere bij buitenge-
woon ten goede zal komen;*
- *eveneens in algemene zin maatregelen die de bij ten goede komen ook voor vele andere diersoort-
ten goed zullen uitpakken;*
- *het provinciebestuur met ingang van 1 januari 2017 eerstverantwoordelijk is voor de biodiversi-
teit in Utrecht;*

verzoeken het college:

- *een 'Utrechtse Bijendag' te organiseren met als doel het 'keren van de achteruitgang';*
- *daarbij de deelnemers breed te zoeken, bijvoorbeeld gemeenten, LTO, particuliere grondeigena-
ren, natuur- en milieuorganisaties;*
- *de opbrengst van de dag een plek te geven in het provinciale beleid.*

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De moties en het amendement zijn voldoende ondertekend en maken deel uit van de beraadslaging. Ze kunnen worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Aanstaaende zondag, 11 november 2018, is het 100 jaar geleden dat er met een wapenstilstand een einde kwam aan de Eerste Wereldoorlog. In onze provincie wordt daar mede aan herinnerd met het Belgenmonument en natuurlijk met de huizen waarnaar de voormalig Duitse keizer naartoe vluchtte: de kastelen Amerongen en Doorn. De Eerste Wereldoorlog heeft onnoemelijk veel leed veroorzaakt. De provincie Utrecht is daar enigszins buiten gebleven, net zoals de rest van Nederland. Wel heeft de Eerste Wereldoorlog een aantal ontwikkelingen in gang gezet.

Deze begroting gaat over 2019 en in 2019 kunnen wij gedenken dat 100 jaar geleden het algemeen kiesrecht in Nederland werd ingevoerd. Op initiatief van Marchant kregen de vrouwen actief kiesrecht. Daar mogen wij wel eens bij stilstaan, omdat wij de democratie en onze rechten snel als vanzelfsprekend ervaren. 2019 is niet alleen een jaar van herinneren, maar ook van een nieuwe start. De gemeente Vijfheerenlanden start en wij heten de inwoners van Zederik en Leerdam van harte welkom in ons midden. Ik hoop dat zij snel met de andere gemeenten tot het samenspel komen dat wij gewend zijn, zonder de relaties met hun eigen omgeving te verliezen.

Tevens is 2019 het jaar van de laatste begroting van deze Statenperiode. Die begroting ziet er goed uit. Dan heb ik het niet alleen over de grote stappen die zijn gezet om de inzichtelijkheid van de begroting te vergroten; daarover is in de commissie BEM al het nodige gezegd. Er is hard aan gewerkt, met dank aan iedereen die daaraan een bijdrage heeft geleverd. Overigens ook vanuit de Staten. Financieel ziet de begroting er goed uit. De begroting is op orde en wij zijn in staat om volgend jaar de lasten niet te

verhogen en de inflatiecorrectie niet door te rekenen in de motorrijtuigenbelasting. Het meerjarenperspectief ziet er buitengewoon goed uit, waarbij wij weten dat er grote opgaven liggen en dat de economische crisis zich zo nu en dan weer kan voordoen.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! De heer Kocken zegt dat de begroting er goed uit ziet en dat er enorme opgaven liggen. Bij de programma's energietransitie en circulaire economie staat echter een nul achter het meerjarenperspectief. Wij kennen de VVD als een partij die duurzaam begroot en solide begroot. Hierbij had ik echter andere woorden verwacht dan: "De begroting ziet er goed uit." Kunt u dat nader toelichten?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Duurzaam en solide begroten houdt in dat je weet waaraan je geld uitgeeft. De plannen voor de energietransitie zijn er echter nog niet. Die plannen moeten een zekere samenhang hebben met de andere opgaven, zoals wonen en mobiliteit. Daaraan moeten wij hard werken. Daartoe heeft de VVD al eerder opgeroepen. Het beschikbaarstellen van geld voor plannen waarvan wij nog niet weten hoe deze eruit gaan zien lijkt mij niet duurzaam en solide en niet aansluiten bij de traditie die de SGP daarin heeft.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! De eerste overschotten kunnen wij inboeken, want er staan voor dit jaar wel bedragen in de begroting en voor 2019 ook. Betekent het dat wij daarvoor niks doen of kunnen wij de acties die wij nu wel doen dan niet meer doen? Dat betekent een beleidswijziging, omdat wij niks gaan doen.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Er moeten eerst plannen liggen, zodat wij weten waaraan wij het geld uitgeven. Dat moet niet inhouden dat een aantal integrale opgaven niet meer uitgevoerd kunnen worden. Wij hebben er in dit huis voldoende op gehamerd dat wij integraal moeten werken, net als de SGP. Dan helpen de afzonderlijke potjes niet altijd.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik hoor de heer Kocken zeggen dat er eerst plannen gemaakt moeten worden voor de energietransitie. Het is bewonderenswaardig dat dit college drie à vier jaar geleden gestart is met het agenderen van de energietransitie. U zegt dat er eerst plannen gemaakt moeten worden. Wat is er dan in de afgelopen drie à vier jaar gedaan?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Er ligt een Energieagenda en een uitvoeringsplan, maar op het moment dat er extra geld nodig is moeten daarvoor concrete plannen zijn.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Dat begrijp ik, maar ik zou zeggen dat de plannen klaar moeten zijn. Is het niet gek dat u zegt dat u eerst plannen wilt zien, want daarvoor hebben wij drie à vier jaar de tijd gehad?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik begrijp de vraag van de heer Van Muilekom zo, dat hij het college vraagt of er plannen zijn. Zo ja, dan kunnen wij verder komen.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een vraag aan de heer Kocken, waarmee ik wellicht een antwoord geef op de vraag van de heer Van Muilekom. Hebt u de Energieagenda gelezen en heeft u gezien hoeveel plannen daarin staan? Als u daarvoor € 20.000.000 beschikbaar stelt, kunnen deze plannen worden uitgevoerd. De plannen liggen er, maar het gaat erom dat hiervoor geld beschikbaar gesteld moet worden. Ik snap niet dat u zegt dat er nog plannen moeten komen, want deze staan in de Energieagenda.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Wellicht praten wij langs elkaar heen als wij spreken over het begrip 'plan'. Ik spreek over realiseerbare plannen. In de afgelopen jaren zijn veel plannen niet gerealiseerd. Daarom is het goed om eerst concreet zicht te hebben op de zaken die wij in 2019 gaan realiseren, voordat wij daarvoor geld beschikbaar stellen.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Dank voor de verduidelijking door de heer Kocken. In andere portefeuilles zijn er plannen van het niveau van de Energieagenda, waarbij wij nog moeten besluiten over de uitwerking. Stelt u voor dat wij grote delen van het mobiliteitsbudget en het budget voor het landelijk gebied schrappen van de begroting? Eigenlijk is het alleen voor natuur en cultuur glashelder wat er gedaan moet worden en wat wij daarvoor moeten doen. Volgens uw criterium is dat het enige dat wij moeten overhouden op de begroting. Graag uw reactie op waar het verschil in zit.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Bij mobiliteit is het heel helder wat de plannen zijn.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik hoor de heer Kocken heel vaak aangeven dat op het mobiliteitsgebied bepaalde plannen nog niet gerealiseerd worden en dat het sneller moet. De heer Hoefnagels heeft duidelijk gezegd dat er voor de energietransitie concrete plannen staan in de Energieagenda waarvoor wij geld beschikbaar kunnen stellen zodat deze uitgevoerd kunnen worden. Op het gebied van mobiliteit gaat dit echter moeizamer. Uw criterium moet ertoe leiden dat wij geld overhevelen van mobiliteit naar energie, want het blijkt dat die plannen concreter zijn uit te voeren.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! In het mobiliteitsbudget wordt integraal gewerkt, onder andere bij het openbaar vervoer, het energie zuiniger maken en van minder uitstoot laten voorzien. Dan kom je terecht in de discussie over de verschillende potjes. Waar het om gaat, is dat de plannen uitvoerbaar moeten zijn. Deze staan in het Mobiliteitsprogramma. Door verschillende oorzaken gaat dit soms niet snel genoeg en duwen wij tegen het college aan. Op het moment dat de energieplannen er op deze manier liggen en wij zien dat de plannen haalbaar zijn, zoals de 50.000 woningen die zij energiezuinig zouden maken, dan kunnen wij daarover spreken.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! De heer Hoefnagels heeft zojuist gezegd waar deze plannen staan in de Energieagenda. Als de heer Kocken deze bestudeert, dan kunnen wij daarvoor vandaag nog geld beschikbaar stellen.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik ken deze agenda. Deze opmerking kwam niet voor niks bij mij vandaan.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De heer Kocken zegt dat hij blij is met deze begroting, maar de komende jaren raken wij 30% van onze reserves kwijt. Dat zal iets te maken hebben met de Uithoflijn. U schrijft in de krant: "Over de begroting gesproken, laten wij naar de begroting van gewone mensen kijken." De VVD vindt dat mensen een fijn leven hebben als zij zelf kunnen uitmaken waaraan zij hun geld uitgeven. Echter, mensen gaan € 800 tot € 900 per jaar aan energiebelasting betalen. Dat is nog niet eens voor de voorliggende plannen. Er liggen onzinnige klimaatplannen voor € 800.000.000.000. Waar ziet u nog ruimte in de begroting van gewone mensen als al dat geld aan allerlei onzin uitgegeven wordt?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Tegenover de energiebelasting staat de verlaging van de belasting op andere punten. De heer Wiebes heeft aangegeven dat alle plannen voor de energietransitie realiseerbaar moeten zijn voor de mensen die het moeten gaan doen: de inwoners van onze provincie en van heel Nederland. Ter informatie voor de heer Dercksen: de heer Wiebes is lid van de VVD.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Het verschil met GroenLinks is nauwelijks vast te stellen. De € 800 tot € 900 belasting op de energierekening is niet alleen voor volgend jaar, maar voor alle daarop volgende jaren. De begroting van dit kabinet, waarover u suggereert dat er lastenverlaging komt, is alleen voor het komend jaar. De belasting op energie gaat elk jaar door. Ik begrijp dat de VVD het niet gaat meemaken dat de € 800.000.000.000 aan klimaatmaatregelen worden genomen, want wij moeten het kunnen betalen. Iedereen begrijpt dat dit bedrag niet te betalen is, zeker niet als

het geen effect heeft. Ik begrijp dat de VVD in Utrecht zegt dat wij niet beginnen aan de klimaatmaatregelen. Dan kunnen wij dat signaal aan Den Haag doorgeven.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Wij gaan niet over het landelijk beleid. Deze discussie hebben wij reeds gevoerd bij het voorstel over de A27. Landelijk is er door de VVD reeds voldoende aangegeven dat bij de klimaatmaatregelen terecht het punt van de betaalbaarheid aan de orde is. Dit geld moet wel worden opgebracht. Het kan niet zo zijn dat wij alleen daaraan ons geld uitgeven. Wij hebben wel de hoop dat de markt innovatieve oplossingen bedenkt waardoor het goedkoper kan. Bij dit soort transities overzie je niet waar het uiteindelijk eindigt, want er doen zich nieuwe kansen voor.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! U kunt niet zeggen dat u wilt dat de mensen zelf beslissen waaraan zij hun geld besteden en vervolgens door Den Haag laten bepalen dat dit niet zo is. Dan moet u in de krant zeggen dat de VVD in Utrecht dat graag wil, maar dat Den Haag dit niet zal toelaten. Dat is het eerlijke verhaal.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! De VVD in de provincie Utrecht heeft er sinds 2009, mede met andere partijen, voor gezorgd dat de belastingen waarover wij gaan niet zijn verhoogd en dat de inflatiecorrectie niet is doorgerekend, dus de facto worden verlaagd. Zo'n laatste begroting is een goede gelegenheid om terug en vooruit te kijken. Dat zal ik hierna doen. Ik ga aangeven waar de VVD trots op is, wat er bereikt is en wat de opgaven zijn voor de komende periode voor de ambtelijke organisatie en voor Provinciale Staten. In 2011 kwam ik als nieuw en nieuwsgierig Statenlid binnen, toen nog aan de Pythagoraslaan. Daar was de Statenzaal wat hoger en had een groot glaskunstwerk. Wat dat betreft is het hier gezelliger en gemoedelijker geworden. Nederland zat in de crisis. Er moest financieel flink worden bezuinigd omdat wij gekort werden in het Provinciefonds. Daarnaast was er maatschappelijk forse kritiek op de provincie als overheidslaag. Het was onduidelijk wat de meerwaarde van de provincie was en er werd vooral ervaren dat er veel bemoeienis was met de andere overheden. Daardoor wisten ondernemers, burgers en organisaties niet meer bij wie zijn precies moesten zijn. Daar is in de periode 2011-2015 een antwoord op gegeven met bezuinigingen, een kerntakendiscussie en het inzetten van doorzettingsmacht; het inpassingsplan. Dus doen wat nodig is, dat goed doen en doorpakken. De toegevoegde waarde zit niet in mooie woorden of intenties maar in dingen doen voor inwoners en ondernemers. Dat is in die periode succesvol gelukt.

De andere rol van de provincie wilden wij niet alleen vorm geven met de doorzettingsmacht, maar ook door meer samen met organisaties, gemeenten en ondernemers op te trekken. In de eerste periode is niet veel terechtgekomen van dat laatste en was er een focus voor deze periode. In deze periode hebben wij op verschillende dossiers ervaren dat het voor de provincie als middenbestuur een stuk lastiger is dan wij hadden gedacht. Voor de volgende periode zullen wij daarin het nodige moeten ontdekken en mee aan de slag gaan. Daarvoor zal ik aan het eind nog wat voorstellen doen.

De VVD is trots op een aantal resultaten van deze Statenperiode. De lijst met voorbeelden die ik ga geven is zeker niet alomvattend:

- de realisatie van het fort aan de Buursteeg in Renswoude;
- diverse toeristische overstappunten die onze mooie landschappen toegankelijker maken voor bezoekers;
- het beheer en het ontsluiten van onze landschappen is doorgestaan en verbeterd. Dat is belangrijk voor onze positie als topregio. In dat kader is het besluit over de ontwikkeling van Landgoed Prattenburg te noemen;
- wij hebben onzinnige regels opgeruimd, zoals de omvang van borden in het buitengebied, het leggen van boten op eigen terrein en het plaatsen van eierautomaten;
- wij zijn weer een stap verder gekomen met de aanpak van de kantorenleegstand;
- de aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt wordt verbeterd, vooral met oog voor de techniek, de maakindustrie en de personeelstekorten in de zorg. Ten aanzien van de EBU zijn

wij op het spoor van meer aandacht voor het MKB en wordt er onderzocht hoe wij daarin meer ontwikkelkracht kunnen aan brengen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! In mijn betoog zal ik zeggen dat de zelfreflectie van het college ontbreekt en ik hoor waar dat vandaan komt. Wij hebben ons niet aan de wet gehouden bij het asbestbeleid, bij het privacybeleid, bij het integriteitsbeleid en bij het archiefbeleid. De heer Kocken zegt echter dat de eierautomaten zijn opgeruimd. Serieus?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Het moet de heer Dercksen deugd doen dat wij de regels versoepeld hebben, want het was onzinnig wat wij aan het doen waren.

Ik ga verder met de resultaten van deze statenperiode:

- wij zijn een stap verder gekomen met het maatwerk voor de uitbreiding van bedrijven, zoals in Woerden;
- naast zonne- en windenergie hebben wij ultradiepe geothermie in beeld voor de energietransitie;
- GOUD en LEAN gaan verder;
- de cultuureducatie is beschikbaar voor vmbo-ers. Dit is eveneens ingezet bij De Stijl, om te zorgen dat het vmbo mee kan gaan in deze ontwikkeling;
- ondermijnende criminaliteit wordt stevig aangepakt;
- het verbod op varend ontgassen;
- bij Driebergen-Zeist is het eerste deel van de aanpassing uitgevoerd met de onderdoorgang en de parkeergarage. Daardoor kunnen mensen de koppeling maken tussen verschillende vervoersvormen waarover wij vaak spreken in deze statenzaal;
- wij hebben een richtinggevende voorkeursvariant voor de verbrede rondweg Veenendaal Oost vastgesteld;
- de aanpak van Hertekop Leusden/Amersfoort, inclusief de fietsveiligheid;
- de aanleg van de zuidelijke randweg Woerden;
- het openbaar vervoer dat meer gebaseerd is op waar de vraag is;
- de opening van de fietsbrug van Nigtevecht;
- de eerste besluitvorming heeft plaatsgevonden voor de spooronderdoorgang Maarsbergen, de aanpak N201, de verbreding van de Rijnbrug en de Noordelijke Randweg Utrecht.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Dank aan de heer Kocken voor het opmaken van een soort jaarrekening van alle prestaties die geleverd zijn. Wij zitten continu te wachten op deze jaarrekening, maar die komt nog maar niet. U doet dit even voor het college, maar daarvoor staan wij hier niet. Wij staan hier voor de Programmabegroting voor 2019 en verder. Blijft u terugkijken en alles opnoemen wat u kunt bedenken? Dat zal magertjes zijn van de VVD als het daarbij blijft.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! De VVD is goed in vraaggericht werken, want dit was ongeveer het einde van mijn lijstje. Ik kom nog bij de opgaven voor de komende periode. Ik heb nog een kleine vraag aan het college bij het vorige onderdeel. Bij de kadernota heb ik gevraagd om oplaadpunten voor de elektrische fietsen. Deze staan inmiddels voor de deur van het provinciehuis, maar je moet wel goed kijken. Kunnen wij deze zichtbaarder maken, zoals voor de auto gedaan is?

Dan komen wij bij de opgaven voor de komende periode. De heer Van Muilekom noemde heet al en het staat in de begroting dat de provincie Utrecht populair is om te wonen, werken en te verblijven. Internationaal zijn wij een topregio. Daar zijn wij trots op, maar wij moeten ervoor zorgen dat het hier fijn leven blijft. Die groei hebben wij hard nodig. Daarin verschillen wij van de PvdA. De groei hebben wij nodig om een aantal voorzieningen in stand te houden en om het onderhoud van de landschappen en het erfgoed te kunnen financieren. Daarnaast heeft de VVD een andere visie op de stuurbaarheid van de economie dan de PvdA. Als wij willen dat de groei blijft doorzetten en het hier fijn wonen en werken blijft, dan zullen wij keuzes moeten maken.

Wij hebben al gesproken over de woningbouw. Als wij willen zorgen dat de mensen met een kleinere beurs hier kunnen blijven wonen, dan moeten wij gaan bouwen. Daarbij moeten de mooie landschap-

pen gespaard worden, anders gooi je de kip met gouden eieren weg. Zowel de woningcorporaties als de makelaars hebben de noodklok geluid. Er moet iets gebeuren in deze provincie. Er moet gebouwd worden. Uit het interruptiedebat van vanochtend heb ik begrepen dat er voor de verkiezingen een eerste ruimtelijke verkenning komt van de ruimtelijke opgave voor wonen, werken, mobiliteit en energie. Wij noemen alvast een aantal locaties:

- de A12-zone;
- het gebied tussen de oostzijde van de A2 en de westzijde van de spoorlijn;
- Odijk West;
- Rijnenburg;
- Vathorst West.

Ondernemers hebben aangegeven dat zij behoefte hebben aan woningen voor hun medewerkers. Daarnaast hebben zij behoefte aan gekwalificeerd personeel. Daarin moeten wij blijven investeren. Daarvoor kijk ik naar de opleidingsfaciliteiten en wat Lage Weide daarin kan betekenen. Daarover hebben wij al eerder gesproken. Ik hoor graag van de gedeputeerde wanneer wij een update krijgen van deze ontwikkelingen.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een vraag aan de heer Kocken. De PvdA zegt niet dat wij geen groei willen, maar dat groei geen doel op zich is. Als ik u goed begrijp, dan wilt u blijven stimuleren dat alle bedrijven naar de provincie Utrecht komen en dat wij de 170.000 woningen tot 2050 gaan bouwen. Denkt u wel eens aan de spreiding van groei in andere delen van het land? Moeten wij zo hard willen groeien? Uit uw woorden blijkt dat wij zuinig moeten zijn op het mooie van deze provincie.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik vind het bijzonder dat de PvdA de spreiding van de groei noemt. Toen wij in deze zaal ooit spraken over het spreiden van statuszoekers naar de gebieden waar er behoefte is aan inwoners, was de PvdA daar absoluut geen voorstander van. De VVD is niet voor ongebreidelde groei. Een keiharde voorwaarde is dat de landschappen zoveel mogelijk in tact moeten blijven. Utrecht moet een groene provincie blijven waar het prettig wonen is. Dat vraagt om keuzes. Daarvoor hebben wij bijvoorbeeld de schetsen waarover wij bij de RESU hebben gesproken. Wij hebben gevraagd om een verkenning of het aantal van 170.000 woningen passend is of dat het een ander aantal wordt. Ik zet echter niet de deur op slot.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Het gaat over de begroting voor 2019 en de komende jaren. Daarbij moet je de vraag willen stellen of je gaat accommoderen wat er op je af komt of probeer je daar sturing aan te geven in samenwerking met buurprovincies? Als de economische ontwikkelingen hier blijven, dan blijven zij hier wonen. Wilt u sturing geven aan het proces dat er meer spreiding komt? Dat betekent niet dat er hier geen groei meer is.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Toen de heer Van Muilekom daarover sprak in zijn betoog dacht ik terug aan het moment dat ik hierover sprak de 'tri state city-gedachte'. Wij moeten economisch breder kijken dan de provincie Utrecht en Nederland. Kijk over de landsgrenzen heen naar het gebied dat een economisch samenhangend gebied is. Van een aantal activiteiten kun je bekijken of het in deze provincie moet blijven of dat je ervoor zorgt dat het elders goed gehuisvest wordt. Daarbij moet er wel voor gezorgd worden dat de bereikbaarheid goed geregeld is, zodat de mensen die hier al wonen daar wel terecht kunnen. Dan denk ik aan de discussie over de A27 en weet ik niet of ik de PvdA nog aan mijn zijde heb. Dat is voor ons wel een voorwaarde om dit te kunnen doen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Toen de heer Kocken sprak over de geneugten van dit college, waarbij de eierautomaten een prominente plaats innamen, dacht ik aan de bouwopgave die twee colleges hebben gefrustreerd waarin uw partij de grootste was. Wij hebben acht jaar lang moties ingediend om met name kleinere gemeenten de ruimte te bieden om woningbouw te plegen. Voor de verkiezingen komt er een nota dat het gaat gebeuren. Wat vindt u daarvan? Kunt u toegeven dat het beleid acht jaar lang verkeerd is geweest, want de woningnood is ongekend?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik doe een klein stapje terug in de geschiedenis. In 2011 zaten wij midden in de economische crisis. Toen was er bijna geen ontwikkelaar die wilde gaan bouwen en gingen gemeenten bijna financieel ten onder doordat zij met bouwgrond bleven zitten. Dat is pas in deze periode hersteld. Dat is na de ondertekening van ons laatste coalitieakkoord, waaraan wij ons nog steeds houden. Sinds het moment van het economisch herstel heeft de VVD-fractie continue de vraag gesteld of wij het redden met de afspraken om zoveel mogelijk binnenstedelijk te bouwen, waar wij nog steeds achter staan, gezien de inhaalslag. Het moet geen hagelslag worden, als wij bij elke gemeente een aantal huizen bouwen. Dan staan alle wegen weer vol. Er moet eerst geschetst worden waar deze woningen passen. Gezien deze aantallen woningen en de energietransitie moet dit zorgvuldig uitgezocht worden, want het moet niet ten koste gaan van de landschappen en de bereikbaarheid. Dat hebben wij gevraagd en dat komt voor de verkiezingen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Waarom heeft u dat acht jaar gefrustreerd? Waarom wordt er niet gebouwd tijdens de crisis? Omdat de gemeenten en grondeigenaren teveel geld vragen voor de grond. In een crisis houden zij vast aan de prijzen van voor de crisis. Dat werkt niet en daarom gebeurt er niks. Daarmee heeft de plaatselijke overheid een heleboel bouwen tegengehouden en de provincie heeft het qua regelgeving tegengehouden. Ik ga geen motie indienen om bouwen mogelijk te maken, als niemand wil bouwen. Wij hebben met de PvdA gezegd dat er aan de randen van de gemeenten gebouwd kan worden, maar u maakt een plan om het voorzichtig te bekijken. Wanneer zijn wij dan klaar? U heeft dat acht jaar gefrustreerd.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! In de crisisjaren heeft de provincie hard gewerkt met een team van medewerkers om de gemeenten te ondersteunen waar bouwplannen lagen en het soms moeilijk was om deze te realiseren. Daar is wel degelijk gebouwd en heeft de provincie een bevorderende rol gespeeld. De heer Dercksen doelt op plannen om buiten de rode contouren te bouwen. Daarover hebben wij afspraken gemaakt. Pas na 2016 kwam het in beeld dat de economische inhaalslag eraan zat te komen. Toen hebben wij daarover direct vragen gesteld.

De VOORZITTER: Mijnheer Dercksen, dit is de derde keer dat u wilt interrumperen. Die afspraak hebben wij niet met elkaar. Uw vorige interruptie is afgerond. Wij gaan het debat voortzetten.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De aap komt uit de mouw. Daarover hebben wij afspraken gemaakt.

De VOORZITTER: Dat mag u in uw eigen termijn zeggen.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! De heer Kocken noemde de schets over bouwlocaties en het eventueel spreiden over de provincie. Welke plek krijgen de sociale huurwoningen daarin? Wilt u die in deze regio hebben, wilt u deze spreiden of staat er geen sociale woningbouw in uw plan?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! De grootste behoefte zit bij woningen voor de middeninkomens. Op het moment dat je zorgt dat er een doorstroming vanuit de sociale huurwoningen kan plaatsvinden, dan verandert het vraagstuk van de wachtlijsten. Uiteindelijk gaan de gemeenten over de plannen voor de sociale woningbouw, bijvoorbeeld over de percentages.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Dat klopt, maar de middeldure huur wordt niet gereguleerd. Wat vandaag middeldure huur is, is morgen peperdure huur. Zou het niet verstandig zijn om de koppen bij elkaar te steken om te zorgen dat middeldure huur middeldure huur blijft. Anders kan de onderwijzeres, de brandweerman, de politieagent en de bouwvakker niet in de buurt van het werk wonen.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Dat is ons gezamenlijke doel. Dat is de groep die het betreft als ik spreek over de middeninkomens. Daarvoor moet u in eerste instantie bij de gemeenten zijn. In Stichtse Vecht was het bijvoorbeeld aan de orde dat woningen in de hele dure huur terechtkwamen, terwijl dat niet de bedoeling was. De ontwikkelaar is daarop teruggefloten door de gemeente.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! De heer Kocken zei zojuist dat er in de sociale sector geen behoefte is aan woningen, maar er is een enorme behoefte aan woningen voor de starters in de sociale sector. Daarbij gaat het over woningen van rond de € 200.000. De kranten staan er vol van dat mensen van 30 jaar nog steeds thuis wonen, omdat er geen woningen zijn. Bent u daarvan op de hoogte?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Dat mensen op deze leeftijd nog bij hun ouders moeten wonen ken ik vanuit mijn eigen familie uit de jaren '50. Toen zaten wij net tien jaar na de Tweede Wereldoorlog. In een welvarend land zoals Nederland anno 2018 moet dat niet aan de orde zijn. U heeft mij niet horen zeggen dat er geen behoefte is aan sociale woningbouw, maar de vraag naar middeldure huur- en koopwoningen is vele malen groter dan wat er nodig is in de sociale sector, zeker als je een aantal instrumenten bekijkt die wij nog hebben, zoals het aanpakken van scheefwonen.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik ben het eens met de heer Kocken dat er grote behoefte is aan middeldure huur- en koopwoningen. Volgens de PvdA is deze behoefte er zowel in de sociale huur- als de koopsector. In het kader van de transformatie en gebiedsontwikkelingen wordt vaak vanuit gemeenten steun gevraagd aan de provincie. Daaraan kunnen wij de verplichting verbinden dat wij invloed willen hebben en mede willen bepalen welke typen woningen er nodig zijn.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Die discussie hebben wij eerder gevoerd. Daarover gaan primair de gemeenten. Wij moeten wel het gesprek aangaan dat er woningen gebouwd worden waar vraag naar is.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een reactie op de uitspraak van de heer Kocken over het scheefwonen, want dat is heel wat anders. Dat heeft te maken met de senioren die in een gezinswoning wonen en niet naar een seniorenwoning kunnen, omdat die er niet zijn en de huursprong daarvan te groot is. Zij gaan van een lage huur van een gezinswoning naar een seniorenwoning die het dubbele aan huur kost. Dat is een heel ander probleem.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Vier jaar geleden zijn er slechte afspraken gemaakt rondom de rode contouren. Wat gaat de VVD eraan doen om deze slechte afspraken om te zetten naar goede daden, zodat de kernen levensruimte krijgen?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik zal gelijk de vraag van mevrouw Hoek beantwoorden. In een aantal kernen is er vraag naar seniorenhuizen. Ik ken senioren op hoge leeftijd die graag in het grote leegstaande pand blijven zitten. Daar hebben zij recht op, als zij dat kunnen financieren. Waar het gaat over de rode contouren, zullen wij maatwerk leveren in een aantal gevallen, bijvoorbeeld waar ervoor gezorgd kan worden dat ouderen kunnen verhuizen naar seniorenappartementen en dat er voor de lokale aanwas ruimte is. Wij zijn bereid om in de komende periode pragmatischer met de rode contour om te gaan. Het moet echter niet zo zijn dat uiteindelijk de hele provincie is volgebouwd.

Voor deze interrupties hebben wij gesproken over werk en het belang van goede opleidingen. De gedeputeerde gaat vast antwoord geven op mijn vraag over Lage Weide. Met werk spreken wij direct over woon-werkverkeer. Dat kan zijn met de auto, de fiets, lopend of met het openbaar vervoer. Er ligt al een enorme opgave in de bereikbaarheid. Dat zal de komende jaren toenemen. Volgens de VVD moeten wij daarop inspelen met ontwikkelingen als 'smart mobility'. In dat kader heb ik een vraag aan GS over de binnenvaart en de 'blauwe golf'. In de commissie hebben wij de vraag gesteld om ervoor te zorgen dat de binnenvaart beter door kan varen, zodat dit minder uitstoot oplevert. Gaat u daarmee aan de slag? Dan heb ik nog een vraag over het zelfrijdend openbaar vervoer. Is het mogelijk om daarmee een proef te doen op het Utrecht Science Park?

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De heer Kocken noemde het zelfrijdend OV op het Utrecht Science Park. Heeft u een idee wat dat gaat kosten en hoe wij dat gaan betalen?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Nog niet, maar dat hoop ik van GS te horen. Het Utrecht Science Park is een geschikt gebied om dit uit te proberen.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Dat zal een goed idee kunnen zijn. Een vervolgvraag is: waar ligt voor de VVD de bovengrens als het gaat over provinciale uitgaven aan mobiliteit? Hoeveel procent geeft Utrecht daaraan uit? Wat is volgens u het ideaalplaatje?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Mobiliteit is een van de kerntaken van onze provincie. Wat ons betreft kunnen wij daar niet genoeg aan uitgeven. Dit is een discussie die door de juridische puristen niet als eerlijk wordt beschouwd, maar lang niet alles wat er binnenkomt aan motorrijtuigbelasting wordt uitgegeven aan mobiliteit.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Het is mooi dat u zegt dat dit een kerntaak is van de provincie. Dat geldt voor alle provincies. Toch is de provincie Utrecht de provincie die het meeste geld uitgeeft aan mobiliteit. Gemiddeld geven provincies ongeveer 30% van hun begroting uit aan mobiliteit. In Utrecht is dat het dubbele: 60%. Wat rechtvaardigt het de provincie Utrecht zo extreem veel meer uitgeeft aan mobiliteit dan andere provincies?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Utrecht is de draaischijf van Nederland.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Dan spreekt u over de rijksweg en de spoorweg. Daaraan geeft de provincie geen geld.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Er komt een heleboel verkeer op en van de draaischijf. Dat komt mede doordat Utrecht midden in het land ligt waardoor veel bedrijven en instellingen hier gevestigd zijn. Dat heeft een aantrekkende werking op mensen en verkeer. Daar moeten de uitgaven op aangepast worden. De VVD is geen partij van gemiddelden. Ik voel mij op dit gebied gelukkig dat wij meer doen dan andere provincies.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Voordat ik mijn vraag stel heb ik een opmerking. Bent u zich ervan bewust dat wij € 120.000.000 binnenkrijgen vanuit de motorrijtuigenbelasting en ongeveer € 260.000.000 uitgeven aan mobiliteit? Dan kunt u vanaf dit moment vergeten wat u gezegd heeft.

Mijn vraag gaat over het zelfrijdend openbaar vervoer op het Utrecht Science Park. Waar komt dat vandaan? Zijn hierover plannen of ideeën? Waarom ga je in een gebied dat vol is met studenten die rondlopen en fietsen het zelfrijdend openbaar vervoer beproeven? Ik zou dat in een ander gebied doen. 's Avonds op een busbaan die op dat moment niet gebruikt wordt.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Terug naar de opmerking van de heer Hoefnagels over het geld dat wij aan mobiliteit aangeven. In dat geld dat wij uitgeven zitten allerlei investeringen van het Rijk.

Dan het zelfrijdend openbaar vervoer op het Utrecht Science Park. Een paar maanden geleden hadden wij een debat, waarbij ik mevrouw Poppe tegenover mij had staan, over het fietsen van studenten en de bus. Er werd door een aantal partijen continu gezegd dat studenten graag de bus pakken. Daarom moeten wij ervoor zorgen dat er voldoende ruimte is in de bus en dat er voldoende bussen rijden. Als ik D66 was zou ik zorgen dat mensen daar niet meer fietsen, maar in de bus stappen want die bussen komen er.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Dat is geen antwoord op mijn vraag. Het is wel een interessant antwoord, want dit is volledig in strijd met wat u eerder heeft gezegd.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik gaf vooral antwoord op de vraag van de heer Hoefnagels.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! De heer Kocken wil een pilot uitvoeren met zelfrijdende bussen. Enkele jaren geleden is dat geprobeerd in de regio Rotterdam. Daar stapte niemand in de bus als er geen chauffeur was. Die proef is jammerlijk mislukt. Hoe wilt u mensen in een bus zonder chauffeur krijgen? Heeft u daarover een idee en kent u dat project?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Dat project ken ik niet. Dat lijkt mij een goede vraag om mee te nemen in de verkenning. Wij klagen over een tekort aan chauffeurs. In allerlei andere sectoren wordt er naar creatieve oplossingen gekeken als er een personeelstekort is, waaronder het inzetten van techniek. Er is behoefte aan openbaar vervoer. In sommige delen van de provincie zijn wij niet in staat om heel frequent busvervoer te laten rijden. Daar zou zelfrijdend openbaar vervoer een oplossing kunnen zijn. De VVD probeert mee te denken in wat wij daarin kunnen betekenen. Wij zoeken naar een gebied voor deze pilot. Dit had in plaats van het Utrecht Science Park, Lage Weide kunnen zijn. Vervolgens horen wij alle tegenwerpingen. Laten wij dat met elkaar uitzoeken.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik ben niet tegen zelfrijdend openbaar vervoer, maar ik ben bang dat de mechanische oplossing niet goedkoper zal zijn dan een aantal goede chauffeurs met een goede vakopleiding.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Dan hoop ik dat mevrouw Poppe de open houding heeft om met ons te onderzoeken wanneer het wel zou lukken en of die inschatting het resultaat daarvan is.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik zal de heer Kocken niet verder in verwarring brengen, maar er rijdt een zelfrijdende bus tussen Capelle en Het Rivium en een knooppunt verderop. Dat is over een traject dat volledig is afgezet. 's Avonds stapt niemand in die bus, want het is niet veilig. Zeker niet zonder chauffeur en met chauffeur worden de ramen ingegooid. Laten wij onze energie ergens anders aan besteden.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! De heer Dercksen noemde het woord waar ik aan toe was gekomen: energie. Zoals de heer Dercksen reageerde, zo werd er gereageerd toen de eerste treinen gingen rijden en toen de eerste auto's verschenen. Laten wij niet te bang zijn en kijken wat er mogelijk is.

De provincie Utrecht staat, net als het Rijk en de gemeenten in de provincie, voor de opgave om te verduurzamen. Wij gaan de overstap maken van fossiele brandstoffen naar duurzame energiebronnen. Dat vraagt veel van de samenleving. Dat moet op realistische wijze gebeuren, maar wel met de ambitie waarbij wij kijken wat inwoners en bedrijven daarin kunnen doen. Daarover komen later nog moties van andere partijen.

Wij waren laatst op werkbezoek in Leerdam bij de glasfabriek. Leerdam hoort straks bij de provincie Utrecht. De glasfabriek is geweldig en iconisch als het gaat over het werk van een couturier. De glasfabriek functioneert nog steeds en is innovatief, maar deze fabriek heeft restwarmte. Hetzelfde geldt voor de kozijnenfabriek Verweij in Woerden. Deze restwarmte zou goed gebruikt kunnen worden voor het verwarmen van een deel van de buurt die daaromheen ligt. Een paar jaar geleden is er onderzocht of daarvoor een business case te maken is. Wij zeiden zojuist dat wij harder ons best moeten doen om de doelen van de energietransitie te realiseren. Mijn vraag aan het college is: zou het college bedrijven die restwarmte hebben, zoals de glasfabriek, kunnen helpen om anno 2018/2019 de business case door te rekenen? De situatie is veranderd en wellicht komt het nu financieel en technisch wel uit.

De verschillende opgaven die ik noemde vragen om verschillende oplossingen en daarmee slimme samenwerking. Wij kennen al onze samenwerking met partijen zoals de EBU, universiteiten en de hogeschool. Daarnaast zouden wij graag met grote en kleinere technische bedrijven samenwerken om tot slimme oplossingen te komen. Aanstaande maandag is er een informatiesessie over een provinciale

ontwikkelingsmaatschappij. Mijn vraag daarbij is alvast: kan de ontwikkelingsmaatschappij ons hierin helpen? Kunnen wij bijvoorbeeld bedrijven faciliteren om mee te denken en te investeren in deze energietransitie?

Wat vraagt dat van de organisatie? De afgelopen maanden hebben wij regelmatig gediscussieerd over de ambtelijke organisatie. De VVD verwacht dat de ambtelijke organisatie onze provinciale kerntaken slagvaardig en efficiënt uitvoert. Dat houdt in dat er oplossingsgericht, resultaatgericht en integraal gewerkt moet worden. In de Programmabegroting wordt dat opgavegericht genoemd. Dat komt vaak voor waarbij ik terughoudend ben aan een oud verkiezingslogo van de VVD: 'doen wat nodig is'. De organisatie moet van een klassieke organisatie-indeling naar een organisatie-indeling die gerelateerd is aan de opgave waarmee wij de komende jaren te maken krijgen. De ambtelijke organisatie moet goed kunnen samenwerken met de omgeving, zoals gemeenten, waterschappen, bedrijven en inwoners. Er moet een stuk sensitiviteit komen en het vermogen om naar buiten te durven stappen, het gesprek aan te gaan en dat terug te brengen. Zij moet tegen de gedeputeerde durven zeggen dat dingen niet verstandig zijn of dat beleid beter anders kan worden vormgegeven om te zorgen dat er draagvlak ontstaat. Het maakt ons niet uit of dat grote projecten betreft waarover wij de afgelopen maanden regelmatig gediscussieerd hebben of dat het om kleine aanpassingen in de ruimte gaat. Het gaat erom dat wij integraal gaan werken. Bij de discussie over het dak van het busstation van Nieuwegein kwam dat vanmorgen al aan de orde. Wij moeten in staat zijn om gezaghebbende leiding te nemen in samenwerkingsambities. In de organisatie moeten mensen het naar hun zin hebben, omdat zij worden aangesproken op hun competenties. Daar laat ik het bij voor de organisatie, want uiteindelijk is het de verantwoordelijkheid van GS. Ik wil vooral naar onszelf kijken.

Aan het begin van deze periode hebben wij vol enthousiasme om de tafel gezeten over onze werkwijze. Mijn vraag aan de voorzitter is: wanneer kunnen wij een evaluatie van die werkwijze tegemoet zien, zodat wij die met onze eigen bevindingen kunnen doorgeven aan onze opvolgers?

Dan de manier van werken in de commissies. Wij zijn al van vier meer klassieke commissies naar drie clusterings gegaan: BEM, RGW en MME. In de komende periode moeten wij de inhoudelijke opgaven nog meer centraal stellen. Dat vraagt om minder klassieke vergaderingen, maar meer kijken wanneer een onderwerp met wie besproken moet worden. Dat vragen wij van de organisatie en moeten dat zelf net zo goed doen. Over de samenwerking met anderen zou ik graag anderen dan de 'usual suspects' zien. Voor de energietransitie moeten wij niet alleen in gesprek met de NMU, maar ook met de Vereniging Eigen Huis.

Terugblikkend op de afgelopen periode: als liberaal ben ik er niet bang voor om zaken te benoemen in het debat. Wat ik gezien de opgaven die ons de komende jaren staan te wachten wel hoop, is dat er minder snel de suggestie van integriteitsproblemen wordt gewekt. Dat slaat rechtstreeks terug op de organisatie waar het grootste deel van de medewerkers met de beste bedoelingen aan het werk is en goede dingen neerzet. Het is de vraag aan ons allen om daarin de waardigheid van een volksvertegenwoordiger te bewaken en te wachten tot onderzoek uitsluitend geeft. Zeker als het onze eigen organisatie betreft, want wij zijn benoemd om het provinciaal belang te dienen. Dat is niet gediend bij willekeurig met de vinger wijzen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik vind het kwalijk wat de heer Kocken zegt, want wij hebben niet anders gedaan dan ons werk. Als er ergens een schijn van belangenverstrengeling is, dan zijn wij de eersten die dat moeten zeggen en moeten vaststellen. U zou die opmerking richting het college moeten maken, want dat moet voorkomen dat elke schijn wordt vermeden. Daar is het mis gegaan. U gaat niet vertellen dat degene die het werk doet de zwartepiet krijgt toespeeld.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! De heer Dercksen doet precies wat hij niet moet doen. Met mijn opmerking over het benoemen van zaken heb ik hem een compliment willen geven. Ik heb het gewaardeerd dat u met vasthoudendheid de vinger op een aantal zaken heeft gelegd. Het gaat erom dat de politiek een volksvertegenwoordigend controlerend orgaan is dat soms een aantal zaken

constateert waarvoor onderzoek nodig is. In de afgelopen maanden heb ik vaak en snel het woord integriteit gehoord, terwijl er geen duidelijkheid was of er een integriteitsprobleem was.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dan heeft de heer Kocken niet goed opgelet, want wij hebben altijd gezegd dat hier schijn is en die moet je voorkomen. Wij hebben naar een aantal dossiers gewezen waar het anders kon. Wij hebben stukken opgevraagd en gevraagd hoe een proces loopt. Vervolgens hebben wij veel documenten gekregen en de vraag gesteld of het proces zo gelopen is. Ik heb niet gezegd dat iemand niet integer is. Wij hebben gezegd dat het niet goed georganiseerd is. Dat is bijzonder kwalijk. Ik ben blij dat ik dat gedaan heb, want daarvoor word ik betaald. Dat zouden wij allemaal moeten doen.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Dat heb ik gewaardeerd.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik moest bijna naar adem happen toen u dit onderwerp op deze manier aansneed. Volgens mij hebben wij altijd de intentie gehad om de organisatie te dienen door strak te zitten op het opstellen van kaders en het controleren. Dat is de kerntaak van Provinciale Staten. In de afgelopen maanden heeft er een behoorlijke kwestie gespeeld en de rapporten zullen binnenkort laten zien of dat te maken had met integriteit. Van het begin af aan hebben wij dat benaderd als een politiek bestuurlijke constructiefout. Het is lastig dat wij in de schoenen geschoven krijgen dat de Statenleden hiervan geen punt moesten maken, terwijl dat onze kerntaak is en er meer speelt. Het is jammer dat u dit aansnijdt, want ik had een optimistische bijdrage en had hier niet over willen spreken. Wij krijgen de komende maanden daarover nog genoeg tekst. Ik vind dit kwalijk. Er is iets aan de hand en het is onze kerntaak om daar de vinger op te leggen.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Dat wij waar nodig de vinger op de zere plek leggen klopt, maar de heer Schaddelee noemde in de debatten vaak en snel het woord integriteit terwijl wij nog niet wisten of dat aan de orde is. Dat doet iets met een organisatie. Daarop heb ik gewezen.

Tot slot, naast de begroting wil ik de organisatie bedanken dat zij ons fysiek in staat heeft gesteld om de begroting te bespreken en zo invulling te geven aan onze verantwoordelijkheid. Het is niet alleen de laatste begrotingsvergadering van deze periode, het is ook de laatste begrotingsbehandeling onder de leiding van deze voorzitter. Wij staan daar op een ander moment uitgebreider bij stil, maar u moet noodgedwongen stoppen. Dat vind ik buitengewoon vervelend. Net als bij de lange strijd voor het algemeen kiesrecht, gaat het hier om een volledig irrelevant criterium, namelijk: het bereiken van een leeftijd. Ik zie veel vitale ouderen noodgedwongen aan de kant staan, omdat zij een bepaalde leeftijd hebben bereikt. Wij gaan in Nederland nog steeds te bekrompen om met leeftijd. Terwijl wij in deze zaal over allerlei irrelevante criteria spreken, zoals tekstuele voorkeur, geslacht, geloof en andere onderscheiden, houd ik het pleidooi om die leeftijd niet meer als het uitsluitende criterium te zien. Het gaat tenslotte om de competenties die mensen hebben.

De VOORZITTER: Dank u wel.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Heeft u een mooie plek op de lijst voor de commissaris ingeruimd? Ik heb nog een vraag over de begroting en wat u in de krant heeft geschreven. De VVD is de partij van de open grenzen. Wij hebben intussen de Moco maffia, de Albanese maffia, Oost-Europeanen die winkels leegroven en met de asieltsunami veel criminaliteit binnengehaald. Dan schrijft u in de krant: "Criminelen weren wij." Hoe dom denkt u dat kiezers zijn?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Die vraag acht ik retorisch. Ik ben blij dat wij de criminele ondermijning harder gaan aanpakken. Daar ligt een stevige opgave.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De VVD staat aan de basis van het grootste deel van de criminaliteit die wij hebben. Wij hebben veel ellende op ons gehaald met de open grenzen. Dat was een keuze van de VVD. Hoe gaat u criminelen in de provincie Utrecht weren?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! De criminaliteit heeft niet alles te maken met de open grenzen. Toen er nog stadspoorten waren die om 23.00 uur 's avonds dicht gingen, had men last van criminaliteit. De heer Dercksen gaat voorbij aan alle voordelen die de open grenzen gebracht hebben. Ik ben het met de heer Dercksen eens dat wij de criminaliteit stevig moeten aanpakken. Daarom ben ik blij met wat er in de Programmabegroting staat.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik heb slecht nieuws: het heeft niet geholpen om artikel 1 van de Grondwet op de muur van het provinciehuis te schilderen en het heeft niet geholpen om ons Regenboogprovincie te noemen. Het anti homogeweld en de islamisering van dit land nemen toe. In Kanaleneiland is recentelijk een homo in elkaar getrapt door Marokkanen met wat lachende moslima's eromheen. Dat terwijl onze deugende collega's zo trots waren op hun symbolische netheid en hun wegstijgen. Zij zullen zich ongetwijfeld fijn hebben gevoeld toen de moties werden aangenomen.

Er worden straatraces gehouden in Kanaleneiland. Vorige week was er nog een kogelregen op een deur en gisteren werd er nog een bus bekogeld in de stad. De mensen die nog in Kanaleneiland wonen kunnen nauwelijks slapen als 's nachts het gajes de straten overneemt en vrouwen worden regelmatig uitgescholden met termen die ik u zal besparen. De politie heeft zich allang teruggetrokken. De provincie Utrecht is intussen de plek geworden van de cocaïnehandel en als er in landen om ons heen plofkraak worden gehouden, dan komen deze heren vaak uit Utrecht.

Voor de verkiezingen gaan alle politiek correct deugende collega's op de foto met de lange arm van Erdogan bij de moskee in de stad Utrecht. Bij die liberale moskee werd de politie recentelijk bekogeld. De PVV is benieuwd hoe voortvarend het OM dit gaat oppakken, hoewel het alweer een tijdje angstvallig stil is. Daartegenover praten wij in het provinciehuis over folie op ramen. Wij schilderen artikel 1 van de Grondwet op de muur, waarin het individu op een voetstuk wordt gezet. De meeste indieners van die motie staan intussen voor identiteitspolitiek waarbij het niet meer uitmaakt wat je kunt, maar wat je geaardheid is, je geslacht, je huidskleur en of je slachtoffer bent of onderdrukker.

Terug naar het provinciehuis, want hier wordt weggekeken voor de bevolkingsgroei en de massa-immigratie die alle terreinen van het provinciaal beleid raakt. Rutte en zijn vriendjes halen honderdduizenden mensen het land binnen. Vervolgens krijgen zij een bijstandsuitkering. Deze bevolkingsgroei heeft grote invloed op het provinciaal beleid. De wegen en het OV worden steeds drukker. Het is slecht voor de natuur, want meer mensen hebben meer ruimte nodig. Het is slecht voor de ruimte voor onze landbouw. Het is slecht voor de woningmarkt. Nederlanders mogen tien jaar wachten op een woning, maar als een man een jurk aantrekt en een mutsje opzet is het in tien minuten geregeld. Het is slecht voor het energieverbruik. Het is slecht voor onze cultuur. Het is slecht voor onze welvaartstaat. Het is slecht voor onze sociale voorzieningen. En het is slecht voor de cohesie die in een land nodig is om economisch productief te kunnen zijn. Wat doet de provincie in de begroting? Die schrijft: "Utrecht groeit!" Alsof dat alleen maar iets positiefs is. Kortom, wil het college erkennen dat massa-immigratie al deze nadelige effecten heeft? Als je dat niet erkent, dan ben je geen knip voor de neus waard en kom je niet met de nodige oplossingen.

De begroting staat vol met een ontelbaar aantal loze doelstellingen. Laat ik er een paar doorlopen. Er moeten vijftien apps ontwikkeld worden voor digitale toepassingen. Waarom zijn dat er vijftien en geen drie of honderd? Bij recreatie moet de provincie actief financieel hebben bijgedragen aan twee campagnes. Waarom zijn dat er twee? Drie wijken hebben subsidie aangevraagd bij BZK voor aardgasvrij. Wat heeft de provincie daarmee te maken, los van de totale achterlijkheid van aardgasvrij? Bij cultuur moeten vijf organisaties actief begeleid worden door de provincie bij de monitoring van hun publiek. Kunnen zij dat zelf niet en waarom vijf organisaties? Er staat dat het Bibob-beleid verder is vormgegeven. De provincie koopt grond, daaronder zit een hennepkwekerij. Dat land wordt betaald met belastinggeld en als wij wat terug willen hebben, dan is de vogel gevlogen. Hoezo staat er dat het Bibob-beleid verder is vormgegeven? Was dat er al dan? Zo kan ik nog wel een tijdje doorgaan. De tijd dat de provincie doelstellingen SMART formuleert ligt achter ons. Wel bij het archiefbeleid, want dat gaat zelfs aan de wet voldoen. Chapeau!

Er staat geen zelfreflectie in de begroting. Niet over het asbestbeleid, het privacybeleid en niet over het integriteitsbeleid, waar het college twintig jaar achter de feiten aanloopt van de wettelijke verplichting. Als een buitenstaander de begroting leest kan hij denken dat het goed gaat in de provincie.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een vraag aan de heer Dercksen. De economie in Nederland heeft blijkbaar veel arbeidskrachten nodig uit Oost-Europa van mensen die in de glastuinbouw en de fabrieken willen werken. Gaan wij de grenzen daarvoor sluiten of vindt u dit belangrijk voor onze economie en moeten wij deze mensen huisvesting bieden?

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Mijn ideaalbeeld zou zijn dat wij de miljoen mensen die aan de kant staan aan een baan helpen. In Utrecht zijn er 43.000 werklozen. Die daling valt mij wat tegen. Er zijn dus veel mensen die niet productief zijn op de arbeidsmarkt en in een uitkering zitten. Dat arbeidspotentieel zouden wij eerst moeten aanboren voordat wij mensen vanuit het buitenland naar Nederland halen.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Waarom gebeurt dat dan niet? Blijkbaar zitten bedrijven op mensen te wachten, maar deze komen niet. De economie zal instorten als wij uw beleid gaan uitvoeren.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dat gebeurt niet omdat wij een waardeloze regering hebben. Zij laten alle mensen in een uitkering zitten. Vervolgens is het goed dat de Hongaren in het Google Datacenter in Groningen werken en dat veel Polen in onze wc's werken. Dat is fout. Je moet eerst de Nederlanders aan het werk zien te helpen. Als je dan mensen tekortkomt, dan kun je eventueel kenniswerkers naar Nederland halen. Dat moet in die volgorde plaatsvinden.

Wij behandelen de Programmabegroting, terwijl wij de jaarrekening nog niet hebben vastgesteld. Dat is nog nooit gebeurd. De buitenstaander die de begroting leest en denkt dat het goed gaat met de provincie, de behoort niet tot de politieke kaste die een eigen vocabulaire heeft ontwikkeld. Over landbouw, vervoer of de begroting wordt dit in de begroting benoemd als circulair, duurzaam, divers, robuust, inclusief, in transitie en klimaatneutraal. Waar is het zicht op de samenleving?

De provincie wil de samenwerking met de U10 intensiveren. Nee, er moet met alle gemeenten worden samengewerkt. De U10 is de andere naam voor de BRU. Daarin was de stad Utrecht dominant. De provincie moet ophouden met het functioneren als trekpop en pinautomaat van de stad. De provincie moet er zijn voor Rheden, Woerden, Oudewater en Vijfheerenlanden. Daarvoor heeft men nauwelijks oog. Het college is slechts geïntereerd op de stad Utrecht en laat alle gemeenten links liggen. Kleinere gemeenten vragen om een klein beetje meer ruimte voor woningbouw voor hun eigen mensen, maar dat mag niet. Voorzieningen, zoals winkels, sporthallen en scholen komen daardoor onder druk te staan. Midden in de Randstad zijn er zelfs gemeenten die krimpen door dit wanbeleid. Waarom is men al acht jaar lang stekeblind voor rationele vragen van deze gemeenten? De partijen die de mond vol hebben over kleine kernen, zoals het CDA, laten dit ongehinderd gebeuren.

Waar GS wellicht mee wil denken met deze gemeenten, wordt het gehinderd door provincieambtenaren die op eigen initiatief tegen deze kleine gemeenten zeggen dat het niet gaat gebeuren. De vierde macht is op dit dossier de baas. Dat is een bevestiging van het beeld dat wij al langere tijd hebben door andere dossiers. Ambtenaren bepalen het beleid en de gedeputeerden zijn gedegradeerd tot voorleesvaders en -moeders. Dat bleek bijvoorbeeld bij het Uithoflijn debacle. De provinciale directeur werd op een zijspoor gezet en kreeg desalniettemin een zak geld mee, omdat hij het zo goed gedaan had. Ik zal verder niet ingaan op de Uithoflijn, want wij zien graag de rapporten tegemoet. Wat wij wel kunnen vaststellen, is dat de mensen die ontslagen zijn ontslagen moesten worden en de extra betalingen aan de BAM niet hebben geleid tot de beoogde versnelling.

Elk jaar doet de PVV het voorstel om de problemen op de provinciale wegen op te lossen, maar dan horen wij het excuus dat er geen geld is of dat het Rijk meer moet doen. De N201 is daarvan een iconisch voorbeeld geworden. Echter, als bij de Uithoflijn alles misgaat en er € 84.000.000 gestort moet worden, dan kan het wel. De SUNIJ-lijn in Nieuwegein is een vergelijkbare zaak. Dan is het geen pro-

bleem, maar de automobilisten die voor een belangrijk deel de begroting betalen worden slechts als melkkoe gezien. Zo ook door de VVD. Door al het falen op de Uithoflijn slinkt het eigen vermogen van de provincie in korte tijd met 30%. Dit wanbeleid heeft zijn schaduw reeds ver vooruit geworpen. Terwijl er hier grote onwil is om het beleid te voeren dat leidt tot betere doorstroming op de provinciale wegen, wordt de fiets aanbeden als ware het de heilige graal voor vervoersproblematiek. Al sinds ik hier zit moet de fiets gestimuleerd worden. Er moeten snelfietspaden worden aangelegd en er worden nog meer stimuleringsmaatregelen genomen. Let wel, er is niks tegen fietsen. Zeker binnenstedelijk is dit prima. Het aandeel fiets is echter bij de vervoersbewegingen niet toegenomen volgens het CBS. Wat heeft dat beleid dan voor consequenties gehad en welke conclusies kan men daaruit trekken? Het antwoord zal waarschijnlijk zijn dat het beleid niet werkt en wij daarmee doorgaan. Zou het niet eerlijker zijn om te erkennen dat voor veel vervoersbewegingen de fiets geen alternatief is en mensen willen kiezen voor de auto. De overheid is er om die knelpunten op te lossen.

In de begroting wordt er naar het verkeer gewezen als het over fijnstof en ultrafijnstof gaat. Dat is onterecht. 90% van de ultrafijnstofbelasting vindt binnenshuis plaats, niet door de auto. Dit gebeurt met name door koken. Deze ongemakkelijke waarheid verzwijgt men liever. Wij zien geen alarmerende persberichten van de NMU over hoeveel mensen er overlijden door koken. Dat hoor je niet, want dat past niet in het dogma.

Dan een vraag over het econduct Boele Staal. Hoe staat het met het hek van € 20.000.000 en alle andere hekken die om De Vlasakkers staan? Graag een reactie daarop.

Het volgende punt is het klimaatbeleid. Het woord alleen al. Alsof je met beleid het klimaat kunt regelen, helemaal in ons kleine landje. De domheid is onbegrensd. In Trouw verscheen een opiniestuk waarin iemand schreef dat mensen psychische problemen krijgen van klimaatverandering. Waar zijn de mannen met de witte jassen als je hen nodig hebt?

In de begroting staat dat er in 2019 door de gemeente Houten een besluit wordt genomen over een bestemmingsplan of over een inpassingsplan voor de subsidiemolens in Houten. Hier staat dus dat als de gemeenteraad de windmolens niet wil, dat de provincie een inpassingsplan gaat maken. Klopt dat? Hoe verhoudt zich dat tot het coalitieakkoord?

Er komen zonnevelden met respect voor de natuur. Betekent dat, dat er eerst onderzoek wordt gedaan naar de gevolgen voor de natuur, de biodiversiteit en de grondwaterkwaliteit? Wordt dit onderzoek gedaan of is het een holle kreet die niks inhoudt in deze begroting en gaan wij zonnevelden neerleggen zonder onderzoek?

De provincie is druk met het zuinig maken van dit gebouw. Dit gebouw is twee keer te groot voor ons, dus moeten wij investeren als vastgoedbelegger in een pand dat wij niet nodig hebben. Let wel, er is niks mis met het op gepaste momenten vervangen van de verlichting door ledlampen. Er is niks mis met het nemen van maatregelen om de noodstroomvoorziening zuiniger te maken. Dat is prima. Het is echter onzinnig dat wij een beter energielabel krijgen als wij ons laten aansluiten op de biomassacentrale in Lage Weide, de fijnstofbom waar veertig vrachtauto's per dag groen moeten aanvoeren. Waarom krijgen wij dan een beter energielabel? Omdat een ambtenaar in Brussel eens heeft bepaald dat biomassa groen is.

Wij leven in fictieve modellen. Het is treurig om vast te stellen dat een minister noch een gedeputeerde in staat blijkt om daar zelf over na te denken, maar slechts het bevel uitvoert. Door het hogere energielabel krijgen wij slechtere luchtkwaliteit, meer fijnstof en meer verkeer. Wij krijgen echter een energielabel dus wij doen dat maar. Symptomatisch voor alle nepmaatregelen die zogenaamd worden uitgevoerd vanwege het klimaat. Als je kijkt hoeveel stroom het provinciehuis verbruikt, weet je waarom de klimaatmaffia altijd de opbrengst van windmolens noemt voor huishoudens. Voor dit huis heb je twee windmolens nodig die twee keer zo groot zijn als dit gebouw. Hoe inefficiënt wilt u het hebben?

In de begroting wordt er over het klimaatakkoord gesproken, alsof er een klimaatakkoord is. Dit is er echter niet. De wal is het schip aan het keren. Zag u trouwens burgers bij de klimaattafels? Natuurlijk niet. Zij moeten het betalen, maar werden niet gehoord. Zag u wetenschappers met verstand van ener-

gie bij de klimaattafels? Natuurlijk niet, want zij hadden de ongemakkelijke waarheid kunnen vertellen. Hoogleraar Smulders heeft vastgesteld dat de uitstoot met dit akkoord gaat toenemen in plaats van afnemen. Iedereen die hierover nadenkt kan dat begrijpen. Met de huidige energiemix stoot je ongeveer 500 gram uit per kilowattuur en met gas in woningen 180 gram. Het wordt dus drie keer minder schoon. Waarom kijken wij daar niet naar? Waarom vragen wij niet aan iemand die er verstand van heeft hoe het zit? Wij nemen maatregelen die averechts werken. Gasloos in woningen is ongeveer 5% van het totale gasverbruik in ons land. Het is dus onzin om huizen gasloos te maken. De mensen in Overvecht zijn de wanhoop nabij, want zij worden door de gemeente gedwongen om hun huis gasloos te maken. Dit zijn DDR-tactieken.

In de begroting staat dat ons huidige energiesysteem zorgt voor klimaatverandering, luchtverontreiniging, afhankelijkheid van instabiele regio's en uitputting van energievoorraden. Laten wij dit nogmaals doorlopen. Het is ten eerste volstrekt onbewezen dat de mens de toonaangevende factor is bij klimaatverandering. Het klimaat verandert namelijk al 4.500.000.000 jaar. In de afgelopen 10.000 jaar was het 90% van de tijd warmer dan vandaag de dag. Empirisch bewijs ontbreekt nog steeds, hoe wanhopig de alarmisten ook blijven roepen. De zeespiegel stijgt niet versneld. Als u naar de grafieken kijkt, dan kunt u dat zelf zien. In de afgelopen twee jaar is de temperatuur wereldwijd zelfs met 0.7 graden gedaald. Er liggen voor € 800.000.000.000, dat is 100 jaar de defensiebegroting, plannen aan feitenvrije klimaatmaatregelen waarvan wij een ding zeker weten, namelijk dat deze geen enkel effect zullen hebben. De debiliteit regeert. Kan de gedeputeerde aangeven wat het effect is op het klimaat van de € 50.000.000.000 die wij intussen hebben uitgegeven aan het energieakkoord. Het antwoord is: helemaal niets.

Over uitputting van grondstoffen gesproken. Batterij-auto's gebruiken tientallen grondstoffen uit onstabiele regio's die niet onuitputtelijk zijn, zoals nikkel, grafiet, lithium en kobalt. Deze grondstoffen zijn net zo uitputtelijk als gas en olie. Lithiumwinning is zeer waterintensief. Lokaal heerst er daardoor waterschaarste in Bolivia. Er is een gifbelt in China en de kindslaven krijgen dodelijke longziektes in de kobaltmijnen, volgens Amnesty International. Het interesseert de groene sector helemaal niks, want wij doen alsof wij de wereld redden. Wat kunnen ons de kinderen in de rest van de wereld schelen? Waarom horen wij dat niet? Waarom begint de gedeputeerde niet met het verdiepen in deze materie? Waarom weet u dat niet en verzielt u het landschap in deze provincie zonder u daarin te verdiepen? Waarom verzielt u het leven van mensen die naast de windmolens moeten wonen? Waarom mag u wel met uw gevolg naar Boston vliegen, maar mogen de mensen in Overvecht geen gas meer stoken? Bent u zoveel beter dan de mensen in Overvecht? Hoe staat het met de 70% energiebesparing in 2040? Dit is een van de zoveel onzinnige voorstellen, net zoals de 50.000 nul-op-de-meter-woningen. Dat doet mij denken aan de vorige D66 gedeputeerde De Vries. Hij wilde 4.500 woningen per jaar bouwen, maar het werden er een handje vol. De oorzaak is dat men hier niets weet.

Tot slot. Vroeger, nog niet zo lang geleden, kozen veel politici voor vrouwenemancipatie en de verheffing van het volk. Tegenwoordig juicht men bij vrouwonterende hoofddoeken en mannen in middel-eeuwse jurken. Vroeger, nog niet zo lang geleden, kozen veel politici voor het landschap en de natuur. Tegenwoordig wil men het landschap en de natuur verzieken met ziekmakende energielandschappen. Deze noemen zij toekomstbestendig en gezond. Vroeger, nog niet zo lang geleden, kwamen veel politici op voor de eigen mensen, de gewone man. Tegenwoordig kiest men partij voor haatbare krakers, criminelen, illegalen en immigranten. De PVV doet daar niet aan mee.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Mijn opbouw lijkt op die van de heer Kocken. Het lijkt alsof wij dit met elkaar hebben afgestemd, want ik ga iets positiefs over de afgelopen periode zeggen. Daarna ga ik door op de komende tijden.

De laatste algemene beschouwingen voor de verkiezingen zijn zowel een moment om vooruit te kijken naar de komende periode als om terug te kijken naar de afgelopen periode. De afgelopen jaren waren niet altijd vlekkeloos, maar hebben ons veel gebracht van waar D66 in 2015 mee de verkiezingen in is gegaan. Meer banen, lage lasten, beter onderwijs, meer ruimte voor de fiets, meer binnenstedelijke woningbouw, meer aandacht voor energiebesparing en de energietransitie, leefbaarheid, natuurinclusieve landbouw en een inclusieve samenleving. Wij zijn trots op de tot nog toe bereikte resultaten. De

banenmotor in onze regio draait op volle toeren. Het economisch tij helpt ons daarbij, maar de inzet van de provincie de afgelopen acht jaar mag niet onderschat worden. De aandacht voor de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt is in dit college groot geweest. Wij hebben de afgelopen vier jaar wederom geen lasten verhoogd en wij blijven de op een-na-laagste met de opcenten. Ondanks dat er vier jaar geleden weinig geld beschikbaar was, hebben wij het daarmee gedaan.

Wij zijn blij met de grote extra inzet op regionale fietspaden, ook als deze wellicht gemeentelijk zijn. Met het actieplan Fiets zijn tientallen fietspaden verbeterd en aangelegd. Wij zien uit naar de uitwerking van het fietspad van de toekomst.

De inzet op woningbouw betaald zich uit. Wij zitten op 7.000 woningen per jaar. Dat is ongeveer een verdubbeling ten opzichte van de afgelopen vijftien jaar. De aanjaagfaciliteiten die de provincie inzet leveren resultaten op.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik las in de krant dat u zegt dat er nog nooit zoveel woningen zijn gebouwd in de provincie Utrecht. Dat heb ik bij het CBS geprobeerd te controleren, maar het aantal bouwvergunningen voor 2018 is lager dan voor 2017 en in 2017 was dit lager ten opzichte van gemiddelde van het decennium. Er is dus een afname het aantal bouwvergunningen. Waar haalt u de cijfers vandaan? Dat is waarschijnlijk een heleboel transformatie van allerlei panden in de stad, want anders kan ik het niet rijmen.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! De cijfers heb ik in grote mate uit de informatie van het college van de afgelopen tijd. U heeft gelijk dat een bouwvergunning veel meer woningen oplevert, omdat wij praten over veel transformaties. Dat is een ander punt waarop wij keihard hebben ingezet. Dat zijn vrij veel compacte gebouwen rondom stationsgebieden en goed bereikbare locaties. Het zijn dus veel woningen die gerealiseerd zijn met minder bouwvergunningen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! U gaat er gemakkelijk aan voorbij dat het gasloos maken van woningen een enorme rem heeft gezet op de bouwaanvragen, want alle plannen moeten opnieuw getekend worden en er ontstaat een discussie of de belegger of de bewoner dat moet betalen. Gasloos kost € 15.000 meer per appartement. De rem op de woningbouw is het gevolg van het kabinetsbeleid waarin u zit.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! De aandacht voor de energietransitie betaalt zich uit. De opstart kostte meer tijd dan wij gewild hadden, maar bijvoorbeeld het energiefonds, de inzet op geothermie en de inzet op energiebesparingen in de gebouwde omgeving zijn veelbelovend. De 50.000 nul-op-de-meter-woningen die D66 in 2020 wil hebben gerealiseerd zijn er nog niet, maar de versnelling is wel ingezet. De komende periode moet er nog veel meer gebeuren, maar daar kom ik zo nog op terug.

Bij grote projecten wordt goed ingezet op de omgeving. Er is extra geld voor verdiepte liggingen bij Veenendaal Oost en Utrecht Overvecht en de extra geluidsschermen langs de A27 bij De Bilt zijn deze periode geplaatst.

Een maand geleden stelden wij de Landbouwvisie vast, waarin gestreefd wordt naar de door ons zo gewenste natuurinclusieve landbouw.

D66 is er trots op dat Provinciale Staten zich opener en inclusiever opstelt. Wij zijn een regenboogprovincie, Artikel 1 hangt in de hal, wij ontvangen gasten van de Staten en wij zijn gestart met het project om iedere scholier in het provinciehuis te krijgen. Althans, inmiddels heeft de griffie een inventarisatie gemaakt bij scholen en hun belangstelling voor het bezoek aan het provinciehuis. Samen met de ChristenUnie hebben wij hiervoor een motie opgesteld die de heer Schaddelee later zal indienen. Ik ben blij dat op ons initiatief een beleidsaudit is gehouden op de financiën van de mobiliteitsportefeuille. De lessen die daaruit komen, kunnen breder in de organisatie worden uitgewerkt.

Is dan alles goed gegaan? Nee, natuurlijk niet. Je kunt niet alles krijgen zoals je het wilt. Waar gewerkt wordt, worden fouten gemaakt. Om te beginnen met de al genoemde audit: het blijkt dat wel erg hard werd gewerkt in de organisatie, maar dat we financieel niet alles op orde hadden. De ambtelijke orga-

nisatie heeft een aantal flinke opdoffers gekregen in het afgelopen jaar. Achter elkaar waren er enkele dossiers waar vragen bij gesteld konden worden. Om die reden lopen er enkele onderzoeken die komende weken tot afronding komen. Alhoewel D66 er vertrouwen in heeft dat er geen sprake is van moedwillig gemaakte fouten en dat de ambtelijke organisatie in deze dossiers met de beste bedoelingen heeft gehandeld, zal Provinciale Staten zich over een maand moeten buigen over de resultaten van die onderzoeken en de mogelijke aanbevelingen die door de onderzoekers worden gedaan. Wij sluiten met deze begroting daarom de huidige periode zeker nog niet af. Tot zover het terugkijken.

Als je vooruit kijkt naar de komende jaren, ontkom je niet aan de provinciale Omgevingsvisie die wij komende periode opstellen. Die gaat over bijna alles waar wij ons in dit huis mee bezighouden. De Omgevingswet schrijft voor hoe wij om moeten gaan met onze fysieke ruimte: met natuur, met mobiliteit, met woningbouw, met landbouw et cetera. In onze Omgevingsvisie moet alles waar wij het in dit huis over hebben een plek krijgen. Op zo'n manier dat wij het er allemaal mee eens zijn. Ga er maar aan staan. De voorbereidingen zijn in volle gang. Zo doorliep de provincie afgelopen jaar een participatietraject. Daarin kregen experts, bedrijven, kennisinstellingen, overheden en vooral inwoners de kans om hun langetermijnvisie te geven over onze mooie provincie. In het verslag van dat traject, Horizon Utrecht 2050, staat beschreven waar het wat deze mensen betreft heen moet met onze provincie. Wij moeten bijvoorbeeld werken aan circulaire landbouw, aan slimme, schone en veilige bereikbaarheid, aan een levend landschap, aan energieneutraliteit en aan klimaatbestendigheid. Allemaal tegelijk, zonder dat de ene functie de andere nodeloos belemmert. Er moet meer ruimte komen voor lokaal maatwerk en goede ideeën van bewoners en bedrijven. Het is aan ons om keuzes te maken, met dat in ons achterhoofd.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Hoe kijkt D66 naar alle ontwikkelingen op de beperkte vierkante meters? Gaat u alles accommoderen of gaat u daarin keuzes maken? Dit komt terug in de Omgevingsvisie, maar daarover moeten wij alvast een mening vormen.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik zal daar later in mijn verhaal op terugkomen. Als u dan terugkomt met specifieke vragen, dan verdoen wij minder tijd.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! De heer Hoefnagels citeerde uit de enquête van het participatieproces voor de Omgevingsvisie. Hoe waardeert hij dat proces?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Het proces hebben wij met veel partijen samen vormgegeven. Dat is de enig mogelijke manier om dat te doen.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! De titel van het coalitieakkoord is 'In verbinding'. Acht u het resultaat van de maximale inspanningen van GS ten opzichte van het resultaat een ondersteuning van het in verbinding zijn met de inwoners? GS heeft zich immers behoorlijk ingezet om de inwoners te bereiken. Of is dat meer een symptoom dat de verbinding is verbroken?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Dat is geen symptoom van een verbroken verbinding, want er zijn 640 mensen die gereageerd hebben. Dat is niet veel, maar geeft wel aan hoe ver de provincie afstaat van de inwoners. Uw voorganger heeft vanmorgen in zijn toespraak aangegeven hoe lastig het is om de inwoners goed te betrekken in provinciale thema's. Het is niet alleen GS die deze taak heeft opgepakt. Wij proberen met zijn allen die inwoners zoveel mogelijk te betrekken. Hoe belangrijk ook de positie is van onze commissaris van de Koning; het is jammer dat er meer mensen reageren op de vraag wie de nieuwe commissaris van de Koning wordt, dan wanneer je vraagt hoe de woonomgeving er in de komende 30 jaar uit moet gaan zien. Dat is heel lastig. Heeft u tips?

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Dat is precies die vraag die wij moeten stellen. Hoe gaan wij ervoor zorgen dat de burger ons weet te vinden en dat wij de inwoners daadwerkelijk opzoeken en meer zichtbaar zijn? Wij moeten samen vooruitkijken hoe wij bij de volgende Omgevingsvisie van 2050 of 2100 massale input krijgen.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik hoop dat er nog meer input komt voor deze Omgevingsvisie. 2100 is wel heel ver weg.

Het is aan ons om keuzes te maken. Het is aan ons om die integrale langetermijnvisie om te zetten naar een integrale visie op de korte termijn; volgend jaar en het jaar daarop en daarna. Wat moeten wij doen en laten? Wat willen wij nalaten aan onze kinderen, aan een provincie waarin wij het goede behouden, maar ook ruimte bieden aan vraagstukken die op ons afkomen? Er moet ruimte zijn voor mensen die hun initiatieven willen ontplooiën en die willen bijdragen aan het grotere geheel? De vraag van de heer Van den Dikkenberg over het betrekken van burgers, is een grote opgave. Laten wij dat met zijn allen proberen.

Vanuit deze gedachte zal ik ingaan op enkele belangrijke punten voor de komende jaren, te beginnen bij de woningbouw. Ik had het al even over keuzes maken. Als er ergens keuzes gemaakt moeten worden, dan is het wel op dit onderwerp. Dat zijn lastige keuzes. Veel mensen willen in onze mooie provincie wonen. De combinatie van levendige steden, rustige dorpen en de nabije natuur maakt Utrecht tot een gewilde woonomgeving. De druk is hoog. Of je starter bent, net gescheiden bent of in de herfst van je leven verkeert, als je op zoek bent naar nieuwe woonruimte wil je niet gedwongen worden te breken met je sociale omgeving of voor een woning moeten kiezen die eigenlijk niet bij je past. Ik gaf al aan dat er dit jaar 7.000 huizen gebouwd worden in de provincie Utrecht. Als wij dat tempo volhouden, dan is het in 2028 wel gedaan met de beschikbare ruimte in de structuurvisie.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik zal het debat met de heer Kocken niet overdoen, maar dit college en het vorige college hebben dezelfde samenstelling. Daarom is acht jaar lang elk beetje ruimte in de groene contour gefrustreerd. Ik was overigens wel verrast door de bijdragen van de meeste coalitiepartijen in de krant. Dit leken wel andere partijen te zijn. U schrijft in de krant dat men niet gedwongen wil zijn om te breken met de sociale omgeving als met gaat verhuizen. Hier staat eigenlijk 'eigen volk eerst'. Waar komt dat opeens vandaan? Heeft dat iets te maken met de verkiezingen van maart?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Als daar een ding niet staat, dan is het 'eigen volk eerst'. Daar staat dat je ruimte moet bieden voor mensen die op een bepaalde plek willen wonen. Totnogtoe hebben wij een keuze gemaakt tot 2028 waar wij gaan bouwen en de woningen gaan realiseren. Daarvoor hebben wij voldoende ruimte beschikbaar stelt. Je merkt dat er grote aantallen woningen worden gebouwd, veel meer dan er in de laatste 20 jaar zijn gebouwd. Wij moeten kijken hoe wij omgaan met de verdergaande druk op onze provincie. Gaan wij dat doen door niet meer te groeien en te spreiden over het hele land, zoals de PvdA voorstelt, of accommoderen wij een deel van die groei? Dat is de vraag die voorligt.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Wat gaan wij doen? U had acht jaar lang naar ons moeten luisteren. Dan was u daarop voorbereid. U heeft acht jaar lang onze moties weggestemd. Uw wethouder uit Oudewater komt bij ons bedelen om een beetje ruimte te mogen maken. Ik prijs hem daarvoor, want hij komt op voor zijn gemeente. Deze man heeft ingesproken bij de PRS/PRV, maar werd weggestuurd door de D66-gedeputeerde. U heeft er een belangrijke rol in gespeeld dat de woningmarkt in Utrecht op slot zit. Het is fijn dat u zich dat vlak voor de verkiezingen realiseert, maar dat is de oorzaak.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Het is heel goed dat de heer Duindam voor zijn gemeente opkomt. Dat moet hij zeker blijven doen. In de afgelopen jaren is er wel degelijk enige ruimte voor groei geweest voor bijvoorbeeld de gemeente Oudewater. D66 vindt dat wij niet overal een paar woningen moeten bouwen. Wij moeten zoveel bouwen om de groei mogelijk te maken, dat dit bewust en compact gedaan moet worden. Er moet vanaf het begin goede ontsluiting zijn. Er moeten niet zomaar 1.000 woningen gebouwd worden in Wijk bij Duurstede. Dan zullen er 2.000 auto's bijkomen waardoor de N229 helemaal zou volstaan. Zorg ervoor dat de mobiliteit is geregeld als je gaat bouwen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dat moet u dan wel willen. Er komen 80.000 mensen bij per jaar. U kunt zeggen dat wij geen woningbouw plegen, omdat er een weg aangelegd moet worden, maar dan blijft de woningmarkt op slot zitten. Wij hebben de verplichting om provinciale wegen aan te leggen. Alle mensen die auto rijden betalen daarvoor dikke premies. U zegt echter dat wij niet bij Wijk bij Duurstede gaan bouwen, omdat mensen daar gaan autorijden. Wat wilt u dan? Dan ontstaan er allemaal krimpgebieden, behalve in de stad Utrecht. Deze explodeert met het aantal inwoners en de rest is aan het krimpen. Dat is toch geen beleid en kiezen voor mensen die in hun eigen sociale omgeving willen wonen, zoals u in de krant schrijft?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Er is voldoende mogelijk in alle gemeenten en her en der is enige groei mogelijk. Dat is iets anders dan dat je het voor de leefbaarheid noodzakelijk moet maken om grootschalige woningbouw in het buitengebied mogelijk te maken. Dat is het verschil tussen enerzijds de moties die door u zijn ingediend en anderzijds de doelstellingen die wij hebben in de toekomstige ontwikkeling.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Dan kom ik terug op het vraagstuk dat de voorspellingen zijn dat in de provincie Utrecht 170.000 woningen gebouwd moeten worden in een periode van 30 jaar. Het is niet zo dat de PvdA al deze woningen wil verspreiden over heel Nederland, maar het accommoderen van de volledige groei hiervan in de provincie Utrecht is teveel. Daarom moeten wij gaan onderzoeken hoe wij kunnen gaan spreiden. Vindt u dat ook?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Qua woningbouwlocaties moet je niet alles accommoderen. Als je alles accommodeert, dan krijg je een groei die je wellicht niet wilt. Het is altijd een afweging. Je moet niet de groei accommoderen waarvan op dit moment wordt gezegd dat deze over 25 jaar gaat optreden. In de volgende periode zullen er besluiten genomen moeten worden over wat wij gaan doen in de periode daarna. Op een gegeven moment moet je gaan kijken hoe je omgaat met de woningbouw tot 2035 en een visie hoe wij dat in de toekomst gaan doen. Hoe zorgen wij ervoor dat de schaa sprong mobiliteit gecombineerd wordt met de schaa sprong woningbouw?

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Dat is de essentie van het verhaal. Als wij de deuren openzetten en alle economische ontwikkelingen in Utrecht mogelijk maken, dan komen hier steeds meer mensen wonen. Als je wilt dat de mensen niet allemaal naar het midden van het land komen, dan moet je ervoor zorgen dat er elders voldoende ontwikkelingen zijn waardoor mensen daar graag willen wonen. Dat zijn termijnen van tien tot vijftien jaar. Voor de woningbouw over tien tot vijftien jaar moeten wij al werken aan hoe wij met de stijging van de economische ontwikkelingen en groei omgaan.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik krijg het gevoel van een maakbare samenleving die er op deze manier in zit. Hier zit het verschil tussen de PvdA en D66. De PvdA is meer van het maakbare en D66 heeft het idee dat dit het proces is wat gaat gebeuren. Een bedrijf zal niet zomaar naar Brummen verhuizen omdat daar dan meer mensen komen wonen. Dat is van veel factoren afhankelijk, waaronder waar de man en waar de vrouw werkt. Het is niet voor niks dat alle mariniers niet naar Zeeland willen. Dat heeft te maken met de sociale omgeving.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Mijn conclusie is dat D66 alle groei wil accommoderen in de provincie Utrecht. Zij laat dat maar gebeuren en laat het maar volgroeien.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Dat kan uw conclusie zijn, maar dat is niet mijn conclusie.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! De heer Hoefnagels heeft zojuist gezegd dat wij moeten bouwen waar de vraag is. Daarbij zei hij dat er geen grootschalige bouw in het buitengebied moet komen. Is de heer Hoefnagels het met mij eens dat het behoorlijk knellend wordt als D66-wethouders bij de provincie om ruimte bedelen en u aangeeft dat er nog ruimte genoeg is in de kernen?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik kan niet lang volhouden dat er nog heel veel ruimte is in de kern van Oudewater. Deze ruimte was er overigens acht jaar geleden wel.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Als er niet veel ruimte meer is, dan moeten wij met maatwerk komen. Laten wij kijken wat wij dan kunnen bereiken. Uw eigen gedeputeerde zegt: "Wanneer je in Oudewater geboren wordt moet je er rekening mee houden dat je naar Woerden of Utrecht moet verhuizen." Hoe waardeert u die uitlating?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Voor het overgrote deel van de inwoners van Oudewater geldt dat zij uiteindelijk verhuizen naar Woerden of Utrecht. Dat is niet omdat het moet, maar de reguliere trek naar de stad. Niet voor niks heeft een voetbalclub of hockeyclub veel jeugd, maar bij de senioren vliegt men alle kanten op. Dat is een hele normale trek.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Door het ruimtelijk beleid van de provincie Utrecht moet iedereen vanuit de kernen naar de stad. Daardoor komen alle voorzieningen en verenigingen onder druk te staan. Het lijkt alsof wij langs elkaar heen praten, want in de kernen is dat signaal duidelijk aanwezig. Het wordt voortdurend door ons geuit dat wij ruimte moeten geven om naar behoefte te kunnen bouwen. Het lijkt alsof u vanuit de stad ziet dat er nog ruimte is en dat er verder niks aangepast hoeft te worden.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Er zijn grote demografische ontwikkelingen die al tientallen jaren bezig zijn. Veel onderzoeken tonen aan dat er een trek naar de stad is. Dan is het de vraag of je deze accommodeert of niet. Dat accommoderen wij. Dat speelt wereldwijd en de provincie kan dat geen halt toeroepen. In de komende periode moeten wij daarom besluiten nemen over hoe wij verder gaan in een tijd van groeiende druk op onze woningmarkt.

De vraag over tien jaar is altijd moeilijk in te schatten. Het is voor D66 duidelijk dat nieuwe woningen goed bereikbaar moeten zijn met het OV en dat je op de fiets snel en comfortabel naar werk, school en stad moet kunnen.

Dat brengt mij bij het punt over de mobiliteit. Het is voor D66 duidelijk dat groei vooral mogelijk gemaakt moet worden in de directe omgeving van onze steden Utrecht en Amersfoort. De schaa sprong die dat vraagt voor OV en fiets is groot. Je kunt niet bouwen zonder dit te realiseren. Dat is onze grootste mobiliteitsopgave in de komende jaren. Daarmee zullen wij aan de slag moeten.

Als laatste het klimaatakkoord. De grote uitdaging voor de komende jaren is het duidelijk maken wat er nodig is om het akkoord van Parijs in de praktijk te brengen, om het klimaatakkoord handen en voeten te geven. Er ligt een grote opgave voor ons om de verdere opwarming van onze aarde ten gevolge van menselijk handelen te beperken. Die is niet klaar als wij op alle daken zonnepanelen hebben liggen en 67,5 MW aan windenergie hebben gerealiseerd. Nederlanders hebben eeuwenlang het landschap vormgegeven om oplossingen te bieden aan de uitdagingen die wij gedurende die tijd kenden. Zo is de vormgeving van ons landschap en onze natuur en het behoud en beheer daarvan al sinds mensenheugenis mensenwerk. De energietransitie zal leiden tot nieuwe vormgeving. Energielandschappen zullen in de plaats komen van nu bestaande landschappen. Niet overal, maar de te maken keuzes zullen zeker leiden tot verdriet en weerstand. Dat betekent niet dat wij het klimaat op zijn beloop moeten laten en dat wij niets moeten doen. De provincie heeft daarin een heel belangrijke rol te vervullen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Naast verdriet en weerstand zullen energielandschappen onbetaalbaarheid opleveren en het zal geen effect hebben. Is de heer Hoefnagels dat met mij eens?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Nee, want het is zeker niet onbetaalbaar. Er staat € 3.000.000.000 tot € 4.000.000.000 per jaar voor het klimaatakkoord voor de komende tientallen jaren. Dat is zeker niet onbetaalbaar. Voor een noodzakelijke transitie is dat niet erg.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De € 3.000.000.000 tot € 4 000.000.000 is nepnieuws. Dat is het gevolg van een paar van de klimaattafels. In dat bedrag wordt nog geen rekening gehouden met het energieakkoord. Het economisch instituut voor de bouw heeft uitgerekend wat gasloos voor de bebouwde omgeving gaat kosten. Voor de woningen betekent dat € 234.000.000.000 en voor de rest van de bebouwde omgeving komt er een vergelijkbaar bedrag bij. Dan kost het energieakkoord € 100.000.000.000 en € 140.000.000.000 aan subsidie voor subsidiemolens en subsidiepanelen. Dan kom je uit op € 600.000.000.000 tot € 700.000.000.000. U zegt dat dit betaalbaar is. Iedereen weet dat het effect 0.0003 graden is. Waarom weet u dat niet?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Dat het effect van het klimaatakkoord 0.0003 graden is staat niet in de stukken die ik daarover lees. U telt allerlei bedragen bij elkaar op die al dubbel zijn. Het Centraal Planbureau berekent wat een bepaald beleid kost. Het heeft berekend dat het € 3.000.000.000 tot € 4.000.000.000 gaat kosten. U kunt allerlei onderzoeken erbij pakken over hoe het verder werkt. Ik weet niet of daarin alleen de kosten staan en de opbrengsten zijn vergeten. Als er een bedrag besteed wordt aan het verduurzamen van de woningen, levert dit een lagere rekening op en komen de miljarden euro's weer terug. Ik geloof uw cijfers niet, maar wel de cijfers van het Centraal Planbureau.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dit waren niet mijn cijfers, maar de cijfers van een economisch instituut. Het is een klimaatakkoord dat een daling van 0.0003 graden zal opleveren. Het kabinet heeft dat zelfs nagerekend. Het maakt dus niks uit voor het klimaat, want de wereldbevolking groeit met miljarden mensen. China heeft maling aan ons klimaatakkoord. India heeft maling aan ons klimaatakkoord. Amerika zegt 'zoek het uit met Parijs'. Lees eens een krant. Alle klimaatmaatregelen worden niet getroffen in de rest van de wereld, want daar kiezen zij voor hun mensen. Zij gaan hen geen € 800.000.000.000 in de maag splitsen. Het klimaatakkoord helpt niet, het is onbetaalbaar en de wal gaat het schip keren. Wij roepen dit al vijf jaar en langzaam maar zeker worden er mensen wakker.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Dat is de grootst mogelijke onzin, behalve dat Amerika heeft aangegeven niet mee te doen. China en India doen mee met het klimaatakkoord. In Amerika zie je dat het bedrijfsleven en alle Staten meedoen en doorgaan. Dit gaat er komen. Daarmee moeten wij voorkomen dat de opwarming van de aarde te ver doorschiet tengevolge van het menselijk handelen. Dat is meer een feit dan de andere cijfers. De provincie heeft daarin een belangrijke rol te vervullen.

Het opstellen van de regionale energiestrategieën in samenwerking met gemeenten en waterschappen, is daarvoor de eerste stap. Laten wij niet vergeten dat de energielandschappen ooit weer zullen wijzigen. Misschien wel sneller dan wij denken. Dat wij het landschap in de toekomst opnieuw zullen vormgeven, afhankelijk van de wensen en de functies van dan. Wij moeten niet bang zijn voor verandering, want verandering is van alle tijden.

De rol die de provincie in de energietransitie te vervullen heeft, is een structurele rol. Gezien de destijds beschikbare middelen is er in de afgelopen periode voor gekozen om de financiering incidenteel in te vullen. Alhoewel het niet onze voorkeur heeft om over ons graf heen te regeren, is het voor ons wel duidelijk dat een structurele rol vraagt om een structureel budget. Dat is de reden dat D66 een motie indient, waarin PS uitspreekt dat de energietransitie een structurele bijdrage verdient. Wij dragen GS daarin op € 2.000.000 per jaar als structurele middelen op te nemen. Wij verzoeken bovendien aan GS om een menukaart op te stellen voor de mogelijke inzet voor de komende jaren. Dit om de vastgestelde energieagenda verder uit te werken. Dan laten wij het aan de nieuwe Staten om te bepalen of het in te stellen structurele budget nog aangepast moet worden.

Motie M119 (D66, GroenLinks, 50Plus ChristenUnie, CDA, PvdD): structurele bijdrage aan energietransitie

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018, voor de bespreking van de begroting 2019;

constaterende dat:

- *in de begroting 2019 meerdere posten zijn opgenomen behorende tot het onderwerp energietransitie, maar er in de meerjarenbegroting (vanaf 2020) voor dit onderwerp geen budget is opgenomen;*
- *dat in de afspraken rondom het interbestuurlijk programma met Rijk en gemeenten energietransitie als een van de peilers is opgenomen;*

overwegende dat:

- *het voor de provincie Utrecht gewenst is langjarige afspraken aan te kunnen gaan over energietransitie;*
- *de meerjarenbegroting van de provincie een fors positief resultaat voor de komende jaren laat zien, waardoor geld beschikbaar is om meerjarige problemen op te lossen;*
- *Gedeputeerde Staten heeft aangegeven dat om de doelen te halen er meer nodig is dan de provincie nu doet, maar nog geen concreet voorstel heeft voorgelegd aan Provinciale Staten om de bijdrage van de provincie te intensiveren;*
- *bij een tijdige inventarisatie van de mogelijkheden, het nieuw college een vliegende start kan maken met de benodigde intensivering;*

spreken als zijn mening uit:

- *dat het onderwerp energietransitie, overeenkomstig vele andere beleidsterreinen, structurele financiering behoeft;*
- *het wenselijk is dat voor de Provinciale Statenverkiezingen van maart 2019 inzicht te hebben in de mogelijkheden die de provincie Utrecht heeft om de Energieagenda verder uit te voeren, zodat de volgende Provinciale Staten keuzes kunnen maken over de gewenste inzet;*

besluiten:

de incidenteel beschikbare middelen voor energie van 2 miljoen per jaar structureel te maken;

dragen het college van Gedeputeerde Staten hiervoor op om:

- *dit vast te leggen in het overdrachtsdocument 2019 door minimaal 2 miljoen per jaar mee te nemen als structureel materieel programmabudget voor energietransitie;*
- *te onderzoeken welke rollen de provincie kan kiezen en welke instrumenten zij kan ontwikkelen om de energietransitie te versnellen in lijn met de doelen uit de Energieagenda;*
- *hierbij in beeld te brengen welke financiële middelen en expertises er nodig zijn om dit op te pakken, waarbij verschillende opties of scenario's worden uitgewerkt in de vorm van een menukaart en deze voor de Provinciale Statenverkiezingen aan PS te verstekken;*

En gaan over tot de orde van de dag.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een technische vraag aan de heer Hoefnagels. Als ik het goed begrijp dan zegt u dat de energietransitie structurele aandacht verdient. U noemt een bedrag van € 2.000.000. Ik heb daarvoor een bedrag van € 3.000.000 genoemd in ons voorstel. Wij zeggen dat de dekking in de algemene middelen gezocht moet worden en u zegt dat dit opgenomen moet worden in het overdrachtsdocument. Wat zegt dat dan?

De HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! In het overdrachtsdocument staat een financiële paragraaf. Daarin is opgenomen wat per jaar de structurele baten en lasten zijn en wat de incidentele baten en lasten zijn en hoe groot de vrije ruimte is. Op het moment dat een volgende coalitie gaat praten over waar eventueel geld naartoe gaat, dan zal er als eerste gekeken worden naar de vrije ruimte die beschikbaar is. In de vorige periode was er een overdrachtsdocument waarin een vrije ruimte van € 10.000.000 zat. In het overdrachtsdocument naar de volgende periode zit een ruimte van € 75.000.000. Er is dus wel degelijk meer ruimte, maar er staan grote opgaven op ons te wachten. In het IBP hebben wij afgesproken dat de vrije ruimte beschikbaar is voor de energietransitie, mobiliteit,

wonen et cetera. Voor die categorieën zijn in onze begroting al structurele middelen opgenomen. Zojuist vond er een discussie plaats met de heer Kocken over de structurele middelen van mobiliteit. Bij de energietransitie is dat niet zo, terwijl wij weten dat het een structurele opgave is.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Als wij hierover vandaag een besluit nemen, dan ligt er nog niks vast. Het overdrachtsdocument heeft geen status. Het is een informatiestuk voor de nieuwe statenleden. Begrijp ik goed dat wij dan eigenlijk nog niks besloten hebben?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Dan hebben wij wel wat besloten. Er komt een nieuwe coalitie en een nieuw college. Als de PVV de meerderheid bereikt, dan weet ik dat de € 2.000.000 geschrapt wordt. Dat het structureel vaststaat betekent wel dat je een basis hebt om mee te beginnen. Een ander deel van de motie roept op om te kijken welke instrumenten er zijn en welke financiële middelen daarvoor nodig zijn. Dan kun je daar iets tegenaan zetten. Dit kun je aanzetten tegen het structurele budget dat er dan al is van € 2.000.000. Daarnaast kun je kijken of dit het bedrag moet zijn.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! De heer Hoefnagels zegt dat de energietransitie een structureel karakter heeft. De transitie uit zichzelf is eindig; deze is een keer afgerond. Wij weten alleen nog niet wanneer. Wij hoeven die middelen dus hopelijk niet structureel in te zetten. Dan heb ik nog een vraag. In de afgelopen jaren hebben wij regelmatig discussies gevoerd over reserves, ontschotting en dat soort zaken. D66 was daarin een van de partijen die daar veel moeite mee had. Waarom wordt er op dit onderwerp een uitzondering gemaakt, terwijl de middelen die in de begroting overgeheveld worden naar de volgende periode voor een belangrijk deel daaraan besteed moeten worden? Waarom haalt u uit de € 75.000.000 voor een aantal jaren € 2.000.000?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Toen wij vier jaar geleden begonnen met het apart inzetten op de energietransitie, was het de vraag hoe wij dat zouden aanpakken en welke rol de provincie daarin heeft. De afgelopen vier jaar is het landelijk duidelijk aangegeven dat de provincies daarin een structurele rol moeten nemen. Het IPO heeft het aanbod gedaan aan het Rijk dat wij daarin een structurele rol aannemen. Het enige wat daaraan ontbreekt, is dat wij daar structurele financiering tegenover zetten. In het beleid staat al lang dat het structureel is, maar wij financieren het nog niet structureel. Dat is de aanleiding

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! De redenering van de heer Kocken klopt niet helemaal. Duurzame energie opwekking heeft zoveel te maken met de ruimtelijke vormgeving en inpassing dat wij ervan uit kunnen gaan dat het wel degelijk een structurele activiteit is. Er zullen vernieuwingen blijven, vervangingen nodig zijn en er zullen andere voorstellen komen die ingepast moeten worden. Dit moet op dezelfde manier als wellicht het veranderbudget voor mobiliteit. Als de bevolking afneemt of stabiliseert zal er minder mobiliteitsbudget extra nodig zijn, maar het onderhoudsbudget blijf je nodig houden. Zo zou het voor de duurzame energievoorziening voor de komende paar eeuwen zo blijven. Dat noemen wij een structurele taak.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Laten wij niet vergeten dat de energielandschappen ooit weer zullen wijzigen. Onder welke noemer dat valt, dat is voor dan.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Mede naar aanleiding van de reactie van de heer Bekkers, is mijn tweede vraag aan de heer Hoefnagels: zullen wij het woord transitie weglaten?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! In plaats van motie 'structurele bijdrage en energietransitie' wordt het dan motie 'structurele bijdrage aan energie'. Is dat uw voorstel? Dat vind ik prima, want het hoofdstuk in de begroting heet energie. Kunt u deze motie dan ondersteunen?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Daar heb ik nog niks over gezegd.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik kijk rond naar de mede-indieners. Heeft iemand moeite met deze aanpassing van de titel van de motie? Ik zie een aantal duimen omhoog.

Ik ben aan het einde gekomen van deze beschouwingen. Dit waren mijn tiende en laatste beschouwingen. Ik heb dit de afgelopen vijf jaar met veel plezier gedaan. Ik ben nog niet weg, maar ik wens alvast mijn opvolger voor de komende jaren veel plezier en wijsheid toe voor deze mooie algemene beschouwingen.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Dit is de laatste begroting van deze kleurrijke coalitie. Het is goed om te kijken wat wij van plan waren en wat daarvan terechtgekomen is; het is een soort overgangsrapport. Wij hebben het coalitieakkoord 'In verbinding' erbij gepakt en zullen een aantal zaken toelichten.

Er is vandaag al over wonen gesproken en de SP heeft daar nog wat bij op te merken: de beschikbaarheid en de betaalbaarheid van woningen. Het coalitieakkoord citeert: "Wij hebben goede resultaten bereikt door in ons programma Wonen en binnenstedelijke ontwikkeling, nauw samen te werken met partners, zoals gemeenten, corporaties, ontwikkelaars en financiers. Wij zetten dit programma voort en geven daarmee een verdere impuls aan de vernieuwing van de woningmarkt door kennis te delen en een netwerk op te bouwen. Wij besteden aandacht aan leefbaarheid, duurzaamheid, energiebesparing en bereikbaarheid." Welke concrete maatregelen kan het college noemen die hebben geleid tot het terugdringen van het tekort aan sociale huurwoningen en woningen voor starters? Hoeveel extra woningen zijn er in de afgelopen vier jaren gebouwd door provinciaal ingrijpen? Op die vragen horen wij graag een antwoord.

In deze woonkamer zitten twee olifanten in de porseleinkast. De eerste is de verhuurdersheffing. Iedere vier maanden gaat het geld uit de sociale huur rechtstreeks de schatkist van het Rijk in dat niet ten goede komt aan de bouw en de verduurzaming van sociale huurwoningen. Dat is heel hard nodig, want veel corporaties kampen met onderhoudsproblemen en schimmelwoningen. Is het college bereid om bij het Rijk actief te lobbyen voor de afschaffing van de verhuurdersheffing en andere belastingmaatregelen waardoor vier maanden huur per woning rechtstreeks naar Den Haag gaat? Dit is iets waar D66-gedeputeerde Geldhof van Noord-Holland onlangs voor pleitte. Daarvoor hebben wij een motie.

Motie M120 (SP): stop de verhuurderheffing

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018, ter bespreking van het statenvoorstel Programmabegroting 2019;

constaterende dat:

- *de wachttijd voor sociale huurwoningen de pan uit rijst en er een erkend en stijgend tekort aan sociale huurwoningen is;*
- *de verhuurderheffing en andere belastingmaatregelen ervoor zorgen dat jaarlijks ongeveer 4 maanden huur van elke sociale huurwoning rechtstreeks naar Den Haag gaan, zonder dat dit geld terugkomt in de sociale huursector;*
- *dit een directe belemmering is voor de investeringsmogelijkheden van de corporaties om extra sociale huurwoningen te bouwen, hun bestaande voorraad te verduurzamen en de huren binnen de perken te houden;*
- *ook in Noord-Holland de verantwoordelijk gedeputeerde recentelijk de afschaffing van de verhuurderheffing om deze reden heeft bepleit¹;*

van mening dat:

het bestaande kabinetsbeleid contraproductief is bij het vinden van oplossingen voor de vastlopende woningmarkt;

dragen het college op:

- *bij het Rijk actief te lobbyen voor de afschaffing van de verhuurderheffing in de huidige vorm en andere belastingmaatregelen die nadelig zijn voor huurders;*

- *bij de minister te bepleiten deze heffingen om te zetten in een investeringsplicht voor de woningbouwcorporaties.*

En gaan over tot de orde van de dag.

¹ *Gedeputeerde Geldhof (D66), Volkskrant 13 oktober*

De tweede olifant in de porseleinkast is speculatie met woningnood. Door de maatregelen van de diverse kabinetten Rutte is de sociale huur al onbereikbaar geworden voor een teamleider van een supermarkt. In het segment daarboven is het een jungle en rijzen de huurprijzen en huurstijgingen de pan uit. Bovendien wordt er scheef gebouwd. In Utrecht stad heeft men dat begrepen en zijn er maatregelen genomen om de middenhuur te reguleren. D66 en het CDA behoorden daar tot de voorstanders. Eigenlijk zou dat landelijk geregeld moeten worden; zie het citaat van wethouder Revis uit Den Haag. Hij wil ingrijpen in de vrije markt en daar wat meer reguleren. Is GS bereid om in Den Haag actief te lobbyen voor de regulering van de huurprijzen in het middensegment en bij de gemeenten in de regio de regulering te bepleiten zolang Den Haag blijft spookrijden? Daarvoor hebben wij een motie.

Motie M121 (SP): middelduur blijft middelduur

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018, ter bespreking van het statenvoorstel Programmabegroting 2019;

constaterende dat:

- *er een groot tekort in de provincie is aan sociale en middeldure huurwoningen;*
- *er bij diverse gemeenten op dit moment veel projecten in de pijplijn zitten voor middeldure huur, van 710 euro tot 1000 euro per maand;*
- *deze andere bedoeld zijn om doorstroming van scheefwoners uit de sociale huurwoningen te bevorderen, zodat daar ook weer ruimte komt;*
- *er echter veel scheefbouwers op de woningmarkt zijn die middelduur bouwen en daarna de prijzen snel laten stijgen naar dure huur en koop;*
- *er vanuit het kabinet Rutte III tot nu toe geen enkel initiatief is om deze wildgroei te beteugelen;*

van mening dat:

- *de mensen niet zullen doorstromen uit sociale huur naar (toekomstig) duur;*
- *de woningnood scheefbouwers en beleggers aantrekt die zich louter laten leiden door verhoging van eigen rendement;*
- *het derhalve keihard nodig is dat gemeenten beleid ontwikkelen waarmee middelduur voor lange tijd middelduur blijft, in analogie met het Actieplan Middenhuur van de gemeente Utrecht;*

dragen het college op:

- *gemeenten op te roepen beleid te ontwikkelen om de regulering van de middeldure huur in alle nieuwbouwprojecten te verankeren;*
- *samen met gelijkgestemde provinciebesturen bij de minister aan te dringen op landelijke regelgeving op dit vlak.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Het volgende punt is klimaatrechtvaardigheid. Het is niet meer de vraag of, maar wanneer bestaande woningen van het gas af moeten. Dat is een gigantische opgave die bij kopers en huurders terecht de vraag oproept hoe zij dat gaan betalen. De betaalbaarheid van de overstap naar aardgasvrij moet op een klimaatrechtvaardige manier gebeuren en lastenneutraal voor de minder draagkrachtige bewoners. Wij zien dat de provincie hierin een afwachtende houding inneemt en niet deelneemt aan regietafels in de regio. Daar moet een tandje bij en daarvoor mogen provinciale middelen ingezet worden. Daarover dienen wij een motie in.

Motie M122 (SP): klimaatrechtvaardigheid niet alleen voor Tesla-rijders

Provinciale Staten, in vergadering bijeen op 5 november 2018, ter bespreking van de Programmabegroting 2019;

constaterende dat:

- *het aardgasvrij maken van de woningvoorraad op afzienbare termijn geen keuze meer is, maar een verplichting;*
- *er grote zorgen zijn onder zowel kopers als huurders over de betaalbaarheid van de daartoe te nemen maatregelen;*

van mening dat:

- *iedereen naar eigen vermogen mee moet kunnen doen met de klimaatopgave;*
- *het daarom ook voor minder draagkrachtigen mogelijk moet zijn hieraan mee te doen;*
- *ook sociale huurwoningen moeten kunnen worden uitgerust met zonnepanelen en warmtepomp, waarvan de voordelen ook ten goede komen aan de bewoners;*

dragen het college op:

- *al het mogelijke te doen om de klimaatopgave voor de burger lastenneutraal vorm te geven, oftewel te zorgen voor klimaatrechtvaardigheid;*
- *hiertoe zo nodig ook provinciale gelden in te zetten;*
- *deze uitgangspunten actief uit te dragen naar Rijk en gemeenten.*

En gaan over tot de orde van de dag.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! U zegt dat de bewoners niet hoeven te betalen aan het aardgasvrij maken van de woningen. Het kost echter € 234.000.000.000 om woningen van het gas af te krijgen. Wie gaat dat betalen als de bewoners dat niet betalen?

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Dat moet op een andere manier gefinancierd worden. Er zijn veel bedrijven die jarenlang grote winst gemaakt hebben op gaswinning. Zij zouden een tandje meer moeten betalen dan de mensen met de laagste inkomens.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik begrijp dat Shell volgens de SP € 234.000.000.000 gaat betalen om de Nederlanders van het gas af te helpen. Hoe realistisch acht u dat zelf?

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Dat zouden wij graag zien. Dat zal niet makkelijk zijn, maar Shell is niet het enige bedrijf dat daaraan verdiend heeft. Er zijn bedrijven die veel gas verbruiken. Dat zijn de grote vervuilers. Zij mogen meer betalen.

Het volgende punt is het OV. In het coalitieakkoord staat: "Wij zetten in op het benutten en ontwikkelen van kansrijke OV-knooppunten. De visie Knooppuntenontwikkeling regio Utrecht 2020 is hiervoor de basis. Het ontlasten van Utrecht Centraal en het bereikbaar houden van het Utrecht Science Park zijn de speerpunten." Welke concrete resultaten zijn er in de afgelopen vier jaar bereikt bij deze speerpunten?

Dienstverlening betekent een goed openbaar vervoerssysteem. Zowel in drukke regio's als in kleine kernen en wijken. Als wij dit afzetten tegen de gang van zaken in Leusden, Hoograven en Schalkwijk, dan zegt de SP dat wij af moeten van het mantra dat het binnen het beschikbare budget moet blijven. Als je de woorden waar wilt maken, dan moet er geld bij en moet je bereid zijn om het openbaar ver-

voer zelf te regelen waar dat kan. Een eigen OV-bedrijf lijkt ons een gewenste ontwikkeling vanaf 2023. Dat kan in het BRU-gebied. Daarvoor dienen wij een motie in.

Motie M123 (SP): busje komt zo!!

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018, ter bespreking van de Programma begroting 2019;

overwegende dat:

- *in het coalitieakkoord staat dat OV in wijken en dorpen leefbaar moeten blijven;*
- *de huidige concessie over gestrekte lijnen gaat;*
- *het BRU-gebied niet aanbesteed hoeft te worden;*

constaterende dat:

- *het OV achterblijft in wijken en dorpen;*
- *goed OV noodzakelijk is voor de leefbaarheid;*
- *buurt- en flexbussen geen oplossing bieden;*

verzoeken het college:

- *het BRU-gebied in 2023 niet meer aan te besteden;*
- *daarvoor op korte termijn een eigen vervoerbedrijf op te richten dat de voorbereiding op de periode vanaf 2023 ter hand gaat nemen;*
- *de Staten bij de Kadernota 2019 te berichten over de voortgang.*

En gaan over tot de orde aan de dag.

Dan het punt over het werk voor het vmbo-ers. Wij moeten investeren in kennisinstellingen en de creatieve en maakindustrie. De kansen voor vmbo-ers vragen extra aandacht van de provincie. Wat kunnen wij deze vmbo-ers vertellen als zij vragen wat de extra aandacht heeft opgeleverd? Wat heeft het opgeleverd voor extra zorgberoepen, voor de timmerman en voor het aantrekkelijk maken van deze beroepen? Mijns inziens hebben wij in 50 jaar weinig geleerd. 50 jaar geleden werd er al een lied gemaakt over iemand die zijn timmerman op zolder had opgesloten, want waar vind je tegenwoordig nog een goede timmerman die wat zijn ogen zien, met zijn handen maken kan. De hele samenleving wordt er zenuwachtig van. Dat is precies wat er nog steeds aan de hand is. Wij komen op deze kernvlakken tot een overgangsrapport met nogal wat onvoldoendes. In tegenstelling tot wat gebruikelijk is op scholen, betekent dat voor deze coalitie niet 'zitten blijven'. Wij zullen in maart zien wat de kiezer hiervan vindt.

Tot slot hebben wij nog een kleine wens die dit college zou moeten aanspreken, gezien het grote hart van gedeputeerde Pennarts voor het cultureel erfgoed en voor instellingen in nood. Wij vragen u om samen met de gemeente Utrecht het museum van Zuilen te helpen om overeind te blijven. Het betreft een eenmalige actie. Deze motie dien ik mede in namens het CDA, de PvdA en 50Plus.

Motie M125 (SP, PvdA, 50Plus, CDA): bewaar het verleden voor de toekomst

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018, ter bespreking van het statenvoorstel Programmabegroting 2019;

constaterende dat:

het college veel belang hecht aan het behoud van cultureel erfgoed en de verhalen;

overwegende dat:

- *het museum van Zuilen een unieke verzameling van spullen, feiten en verhalen herbergt en langzamerhand uit zijn jasje gegroeid is;*

- die verzameling over het leven in de 19e en 20e eeuw bijeengebracht is door (ex) Zuilenaars en oud-werknemers van Werkspoor en Demka;
- Demka en Werkspoor over de hele wereld hun sporen hebben liggen;
- het museum van Zuilen uitgenodigd is om te verhuizen naar de Werkspoorkathedraal;
- hiermee een zeer allround beeld van de geschiedenis van een samenleving op een markante plek getoond gaat worden;
- er een eenmalig bedrag van ongeveer 50.000 euro mist om de verhuizing en nieuwe inrichting van de tentoonstelling mogelijk te maken;

verzoeken het college:

- samen met de gemeente Utrecht de verhuizing en daarmee het behoud van het museum mogelijk te maken;
- hiervoor ten hoogste een bedrag van 25.000 euro in te zetten;
- de Staten voor het einde van 2018 te berichten over de uitkomst.

En gaat over tot de orde van de dag,

Motie M124 (SP): vrij toegankelijke recreatie loskoppelen van recreatie- en toeristenindustrie

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018, ter bespreking van het statenvoorstel Programmabegroting 2019;

constaterende dat:

- de behoefte aan laagdrempelige recreatie in de natuur is gekoppeld aan de belangen van de recreatie- en toeristenindustrie;
- dit o.a. vanuit de wens van de overheid om de werkgelegenheid in de recreatie- en toeristenindustrie te vergroten;
- er in de horeca op dit moment een groot tekort is aan arbeidskrachten;
- en vanuit het idee dat de industrie zou meebetalen aan de vrij toegankelijke recreatie;
- dit in veel gevallen een fata morgana blijkt;
- er een groeiend tekort is aan laagdrempelige goed onderhouden recreatievoorzieningen, zoals fiets- en wandelpaden en vrij toegankelijke terreinen bij zwembadwater;

overwegende dat:

- de markt dit niet aanvult;
- het gebrek aan deze voorzieningen afdoet aan de leefbaarheid en gezondheid van veel inwoners van de provincie;
- vooral de belastingbetalers met een laag tot middeninkomen (70%) die te weinig geld hebben om in de recreatie- en toeristenindustrie in binnen- of buitenland voldoende beweging en ontspanning te vinden;

dragen het college op:

het realiseren van voldoende aanbod vrij toegankelijke recreatie los te koppelen van de provinciale bedrijfssteun aan de recreatie- en toeristenindustrie;

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De moties zijn voldoende ondertekend en maken deel uit van de beraadslaging. Ze kunnen worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik weet niet of het al gebeurd is en wie het gedaan hebben, maar ik wil mijn complimenten uitspreken over deze nieuwe zaal. Ik voel mij elke keer weer in een arena stappen. Zeker als ik naar de ogen van de leeuwen op de muur kijk. Ik heb deze

nog nooit zo gemeen gezien en ik hoop dat dit geen effect heeft op de manier waarop wij met elkaar omgaan.

Zoals al eerder door mijn collega's in de commissies is gezegd, is het CDA tevreden over de ingediende begroting. Dank voor het vele werk dat hiervoor verzet is. Weer is het een verbetering ten opzichte van de vorige begroting. De doelenboom biedt verheldering en er is door de lezer aansluiting te maken met de gepresenteerde cijfers. Daarmee zijn wij er nog niet. De begeleidende teksten bij de begroting kunnen een betere focus krijgen door nog strakker te formuleren. Het CDA kan instemmen met de gepresenteerde begroting die een getrouwe weergave is van de afspraken die wij in juli bij de vaststelling van de Kadernota gemaakt hebben. Ik zou mijn verhaal kunnen afsluiten, want dat is wat het statenvoorstel van ons vraagt. Ik zal echter dezelfde weg volgen als mijn voorgangers en een kleine terugblik geven en een vooruitblik doen op de komende jaren.

Het afgelopen jaar heeft onder andere in het licht gestaan van een verbetering van de controle en de verantwoording, zoals dat nodig bleek uit de beleidsaudit mobiliteit. Naar aanleiding van de conclusies uit deze audit hebben wij aangedrongen op de instelling van een financiële auditcommissie. Het CDA is verheugd met de totstandkoming van deze zelfstandige commissie. Daarmee zijn wij er echter nog niet. De begroting van de provincie bedraagt jaarlijks ruim € 400.000.000. Dat is veel geld dat ik niet iedere dag op mijn rekening heb staan. Gezien die omvang is het noodzakelijk om de begroting als een goed afwegingsmiddel te kunnen benutten. Uiteraard geldt dat deze afweging bruikbaar is om de controlefunctie van de Staten te kunnen uitoefenen. Wij gaan ervan uit dat de conclusies en aanbevelingen uit de lopende onderzoeken, zoals naar de Uithoflijn, ons kunnen helpen in het nog verder verbeteren van de P&C-cyclus. Het CDA vindt het belangrijk dat de aspecten bedrijfscultuur en financiën evenveel aandacht van de politiek verdienen als bijvoorbeeld ruimtelijke ontwikkeling en natuurbeheer. Wij kunnen vaststellen dat dit op dit moment zeker het geval is. De vraag is of in de ambtelijke leiding deze beide aspecten voldoende aandacht krijgen. Misschien valt het te overwegen om een directeur in het managementteam uitsluitend te belasten met de leiding over dit onderdeel.

Het is jammer dat wij de Jaarrekening 2017 nog niet hebben. Wij weten hoe dat komt. Wij gaan ervan uit dat en zullen al het mogelijke eraan doen om de jaarrekening zo spoedig mogelijk vast te stellen.

Ronduit verheugd zijn wij met het niet indexeren van de opcenten. De ruimte die de begroting in het meerjarenperspectief biedt lijkt voldoende, maar wij moeten wel bedenken dat wij in een hoogconjunctuur zitten en dat het nog maar de vraag is hoe lang dat zo blijft. Het begrotingsoverschot kan zo maar verdampen. Moeten wij ons niet voorbereiden op een dergelijk scenario en kijken of wij structureel een instrument kunnen inzetten waar nieuw voor oud beleid geïntroduceerd wordt om te verzekeren dat de nieuwe ambities en uitdagingen gefinancierd kunnen blijven om te voorkomen dat te snel verhogen van de belastingen gebruikt wordt om als reddende engel?

In de afgelopen periode zijn de eerste stappen gezet in een verbeterde deelname van de burger aan de beleidsprocessen van de provincie. Wij zijn tevreden met de eerste resultaten bij de Landbouw- en Omgevingsvisie. Het zal u niet verbazen dat wij ervan uitgaan dat dit proces in de volgende periode versterkt zal worden. Het CDA gaat uit van betrekken van mensen en organisaties bij het bedenken en organiseren van oplossingen voor de vragen waar onze provincie voor staat. Het draagvlak voor verandering begint immers bij de burgers?

Utrecht groeit twee keer zo hard als andere provincies. De druk op de stad en het landelijk gebied neemt toe. Het wordt steeds voller, drukker en mobieler. Een eigentijds leven vraagt creatiever en bewuster ruimtegebruik. Op dit moment wordt van verschillende kanten benadrukt dat een meer actieve regierol van de provincie nodig is. Minister Ollongren verwacht een slagvaardige houding van de diverse overheden bij het oplossen van de problemen op de woningmarkt. Onze onafhankelijke adviseur ruimtelijke kwaliteit, de heer Roncken, onderstreept dat er een andere rol van de provincie nodig is. Anders ontstaat er versnippering waardoor Utrecht de achtertuin van Amsterdam dreigt te worden, of misschien al is.

Ondanks de grote en succesvolle inspanningen van de afgelopen jaren lijkt de woningnood de komende jaren onacceptabel te worden, zowel in de stad als op het platteland. De vraag naar een woning neemt toe. De behoefte aan ruimte voor bouwen en ontwikkelen is niet overal gelijk. Gemeenten vragen daarom terecht om maatwerkoplossingen. Wij vragen om het woningtekort creatief en verantwoord op te pakken in overleg met de gemeentebesturen. Gemeenten kampen met tekorten aan woningen waardoor onaanvaardbare wachtlijsten zijn ontstaan. Mede gelet op de groeiende vraag naar extra opvang voor vluchtelingen dringen wij er bij GS op aan de voorstellen van gemeenten, zoals gedaan bij de vorige opvangcrisis, niet op voorhand af te wijzen. Daarmee moeten wij voorkomen dat gemeenten het voorbeeld van Stichtse Vecht genoodzaakt zijn te volgen. Hopelijk zullen de aangedragen oplossingen door de provincie met een positieve grondhouding benaderd worden. In een onlangs gehouden bijeenkomst met CDA-raadsleden werd ons gevraagd: "Waarom laten jullie het nog steeds niet toe dat er buiten de rode contouren mag worden gebouwd?" Een heel reële vraag?

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De D66-wethouder uit Oudewater die bij iedereen is langs geweest zei: "Ik weet het niet meer. Ik ga het bestemmingsplan wijzigen en dan zien wij elkaar bij de rechter." Wat vindt de CDA-fractie daarvan dat overheden op deze wijze tegenover elkaar komen te staan?

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Zoals u weet is dat niet de intentie van het CDA. Wij willen graag in overleg met tussenoverheden oplossingen zien te vinden. Soms is het echter onoverkomelijk dat bij beslissingen mensen een rechterlijke gang zullen gaan. Dat vind ik niet prettig. Ik hoop dat dit voorkomen kan worden, maar het is nooit uit te sluiten. Burgers gaan ook wel eens naar de hoogste rechter.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! U vindt het jammer, maar u kunt dit voorkomen door deze gedeputeerde huiswerk mee te geven om met gemeenten te gaan praten die rechtvaardige wensen hebben voor woningbouw. Het is uw college. U kunt aangeven dat het niet langer op deze manier door kan gaan. Dat u acht jaar lang tegen de moties van de PVV heeft gestemd, waardoor het een puinhoop is geworden. Dit kunt u aanpakken door de gedeputeerde naar Oudewater en Wijk bij Duurstede te sturen. Dan wordt het geregeld. U zegt echter dat wij elkaar bij de rechter zien. Dat is niet de weg die overheden moeten bewandelen.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik begin niet met het zeggen dat het een puinhoop is, zoals u suggereert. Dat maakt het al dat uw verhaal anders komt te liggen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Vindt u de woningmarkt op dit moment geen puinhoop?

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! U zei dat het een puinhoop is wat GS doet aan de vragen van gemeenten over woningbouw en dat ik het college een opdracht moet geven. Ik heb de indruk dat het college de door de Staten aangenomen moties welgemeend uitvoert. Het kan zijn dat u het daar niet mee eens bent, maar dat betekent niet dat u gelijk heeft.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik weet niet waar de heer Westerland het over heeft. Ik vraag aan hem of de CDA-fractie GS gaat aansporen om de kleine kernen te helpen om meer woningen te bouwen.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Dan heb ik genoemd in mijn verhaal. Wij vragen aan GS om dit creatief en verantwoord aan te pakken.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Gaat u dan mijn motie steunen?

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik heb uw motie nog niet gezien, dus daar heb ik nog geen antwoord op.

Ik vertelde net dat wij laatst een bijeenkomst hadden met CDA-raadsleden die ons vroegen of wij zo moeten vasthouden aan de rode contour. Een grappige gedachte daarbij was dat iemand zei: "Moeten wij het niet omkeren en zeggen dat wij niet alleen in de groene contour bouwen." Zodra de gelegenheid daar is zal ik dat verder uitleggen. Dat betreft niet de groene contour die al vastligt in de PRS/PRV.

Vanwege deze reacties uit de samenleving, wil het CDA graag met een open oor en oog ontdekken waar bouwen op de lange termijn echt kan helpen om de leefbaarheid van de gemeenten te ondersteunen.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! De groene contour zoals deze in het Akkoord van Utrecht staat is bedoeld om op enig moment volwaardige natuur te worden dat deel uitmaakt van het Nationale Natuurnetwerk. Ik hoor u zeggen dat er binnen het CDA wordt nagedacht om de huidige groene contour veel groter te maken, zodat er geen rode contour meer nodig is. Klopt dat?

De heer WERSTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! U trekt een conclusie die u uit mijn woorden niet kunt trekken. Ik heb al gezegd dat het een andere contour betreft dan de groene contour die omschreven staat in de PRS/PRV. Wat wij daarmee bedoelen, is dat wij andersom moeten denken. Wij moeten niet denken dat wij de rode contour niet mogen overschrijden. Wij moeten aanwijzen binnen de provincie waar absoluut niet gebouwd mag worden en kijken op welke wijze je op de gebieden die daar niet binnen vallen, wel kunt gaan bouwen. Wij komen daar een keer op terug.

Het is al vaak gezegd dat de provincie Utrecht tot de top van de economische regio's van Europa behoort en een zeer sterke kenniseconomie heeft. Daardoor ga je bijna geloven dat er geen maakindustrie of MKB meer is. Gelukkig weten wij inmiddels beter. Wij zijn daar trots op en dat willen wij behouden en versterken. Het midden- en kleinbedrijf en familiebedrijven zorgen voor 60% van onze werkgelegenheid. In de afgelopen jaren hebben wij een aantal initiatieven genomen dat de positie van het MKB in onze provincie benadrukt. Wij zijn blij dat dit is weergegeven in de Ruimtelijke-economische Strategie. Wij gaan ervan uit dat deze initiatieven in de volgende periode worden voortgezet en hun vruchten af zullen werpen.

Het gaat goed met onze economie. Dit betekent echter wel dat wij weer vaker en langer in de file staan. Wij zijn langer onderweg naar ons werk en ons huis. Meer asfalt is niet altijd de enige oplossing. De bekende knelpunten op de N201, N233m, de Rijnbrug en de NRU worden door de provincie in samenwerking met gemeenten en burgers aangepakt. Graag zouden wij zien dat de burger zoveel mogelijk betrokken wordt bij de besluitvorming. Alhoewel het daardoor wellicht langer lijkt te duren dan wij soms willen, past het ons niet om besluiten 'er door duwen'. Liever zorgvuldig en wat langer dan zonder de burger er bij te betrekken en onvoldragen oplossingen kiezen.

Het CDA wil werken aan maatwerkoplossingen, in de wetenschap dat de vraag naar openbaar vervoer verschillend kan zijn. Zo zal op Utrechtse schaal in schaars bewoond gebied minder vraag zijn naar hoogwaardig OV en zal direct rond en in verstedelijkt gebied de vraag naar OV met hoge frequentie groot zijn. Het gaat al behoorlijk goed, maar de inrichting van het aanbod kan nog veel beter afgestemd worden op de behoefte van de burger. Het ingezette beleid om meer en betere fietspaden aan te leggen slaat aan en verdient het voortgezet te worden.

Voor het CDA betekent het begrip duurzaamheid ook leefbaarheid. Een duurzame samenleving is een leefbare samenleving, maar je kunt het ook omkeren: een leefbare samenleving is een duurzame samenleving.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Dat zijn mooie woorden van de heer Westerlaken. Hoe kijkt het CDA naar de groei die lijkt door te zetten en de ontzettende behoefte aan vierkante meters bedrijventerreinen en woningen. Wilt u dit accommoderen of heeft u daarvoor andere plannen?

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik snap uw vraag. Toen u daarover begon in uw bijdrage heb ik daar aandachtig naar geluisterd. Het is best een interessante vraag of de overheid dat kan sturen. Echter, een aantal dingen heeft de overheid absoluut niet in de hand, zoals de positie van deze provincie in Nederland en de overige economische ontwikkelingen in Nederland. De provincie Utrecht zit midden in het land, in het knooppunt van de waterwegen en de autowegen en dicht bij een luchthaven. De mate waarin wij dat kunnen sturen is heel beperkt. Daar waar ik dat eventueel kan met mijn ruimtelijk beleid zou ik dat best willen accommoderen. Het moet niet zo zijn dat wij andere kansen laten lopen die voor onze provincie heel belangrijk zijn. Aan de ene kant begrijp ik uw gedachte, maar aan de andere kant kijk in naar de wetmatigheid die er al sinds de Gouden Eeuw is. Wat wij de regio Randstad noemen is al sinds de Gouden Eeuw het economisch hart van Nederland.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! U kiest dus voor selectieve groei. Wij zien de ontwikkeling dat de mensen met een klein inkomen naar buiten worden gedrukt voor betaalbare woningen. Als je dat laat gebeuren, dan zal dit verder uitvergroot worden. Ik begrijp uit uw woorden dat u dat geen goede toekomst vindt voor de provincie. Ik ben het met u eens dat het complex en ingewikkeld is, maar wij kunnen proberen om daar samen met de buurprovincies en het Rijk iets aan te doen.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Volgens mij gebeurt dat al. Dat beleid is lang gevoerd met nota's, zoals VINEX. Op een gegeven moment heeft het Rijk gezegd dat dit een provinciale taak is geworden. In die taken zitten al taken die wij oppakken met andere provincies, zoals de noordvleugel en het valleigebied. Wij werken daar dus al aan. Het zou wenselijk zijn als wij de ruimtelijke ontwikkeling kunnen sturen, maar ik vraag me af of dat kan zoals u dat voorstelt.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Het zijn ruimtelijk-economische ontwikkelingen. Als er economische ontwikkelingen plaatsvinden in Utrecht, dan kun je de mensen niet naar andere provincies sturen. Er is lef voor nodig om te zeggen welk type economische ontwikkelingen wij graag zien in deze provincie en van welk type wij met de burens afspreken om het daar een kans te geven.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Dit gebeurt al, zoals bij de samenwerking tussen Ede en Veenendaal over de bedrijventerreinen. Het blijft een complexe materie. Ik was begonnen met de duurzaamheid en leefbaarheid. Wij hanteren een belangrijke gezamenlijke waarde: de waarde van het rentmeesterschap. Dat betekent dat je verantwoordelijkheid neemt en draagt voor de omgeving, voor de medemens en voor een leefbare toekomst. Dat vraagt om nadenken, zorgvuldig afwegen en keuzes maken. Wij willen werken aan een duurzame ontwikkeling. Daarbij zijn kwaliteit en leefbaarheid een verantwoorde afweging en belangrijke kernwoorden. Hoe kunnen wij de eigenheid behouden en toch werken aan een leefbare toekomst voor de hele provincie? Daarom zijn wij van mening dat duurzaamheid niet alleen beperkt mag worden tot een fossiele brandstofvrije samenleving, maar dat dit betekent dat wij aandacht hebben voor de leefbaarheid van wijken, steden en dorpen.

Als het over de energietransitie gaat moeten wij keuzes maken. Laat helder zijn dat het CDA de rol van zonnenvelden onderkent en wij onderschrijven de overgang naar nieuwe energiebronnen volledig. Wij voelen de verantwoordelijkheid, daar waar het over de druk op onze provincie gaat. Hierover moeten wij eveneens nadenken, zorgvuldig afwegen en keuzes maken vanuit rentmeesterschap. Wij hebben gemerkt dat niet iedereen er op deze manier over denkt. Er lijkt vooral een verdienmodel te zijn voor investeerders. Daar hebben wij problemen mee. Dat kan effect hebben op kwetsbare landschappen. In de commissie RGW hebben wij daarover een notitie besproken. Wij dringen erop aan dat wij samen met andere provincies dat gaan bekijken. Zuid-Holland en Gelderland hebben daarin al verschillende initiatieven genomen.

Het CDA heeft de voorkeur om eerst de daken van woningen, bedrijven, scholen en overheidsgebouwen of langs wegen, verkeerspunten en het spoor te voorzien van zonnepanelen. De bereidheid hiervoor hebben wij in diverse gemeenten getoetst en wij ontmoeten veel enthousiaste ondernemers en

gemeenten Daarvoor hebben wij een motie opgesteld die specifiek gaat over het benutten van de daken in de provincie.

Motie M126 (CDA, GroenLinks, PvdA, D66): benut daken voor zonnepanelen en/of groen

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018, voor de bespreking van de begroting 2019;

gehoord de beraadslaging;

overwegende dat:

- *we zuinig en efficiënt moeten omspringen met de ruimte die we hebben;*
- *de opwekking van duurzame energie van groot belang is;*
- *groen op daken een belangrijke bijdrage levert aan de ecologie en biodiversiteit en positief werkt tegen een hittestress in de bebouwde omgeving;*
- *er veel daken, zowel overheids- als bedrijfsdaken, ongebruikt zijn;*
- *verschillende gemeenten binnen en buiten de provincie het benutten van daken voor zonnepanelen en/of groen op daken stimuleren;*

spreken zijn mening uit dat:

- *zoveel mogelijk daken gevuld dienen te worden met zonnepanelen en /of groen;*
- *de provincie Utrecht in samenwerking met gemeenten hierin de regierol op zich moet nemen en zich moet inspannen voor het vol leggen van overheidsgebouwen, bedrijfsgebouwen scholen, sporthallen enz.;*
- *GS het aanleggen van zonnepanelen als aanvullende eis kan stellen:*
 - *aan ieder bedrijf of instelling dat/die op enigerlei wijze subsidie ontvangt bij nieuwbouw of vernieuwbouw;*
 - *bij uitbreiding en/of ontwikkeling van (nieuwe) bedrijventerreinen;*

dragen GS op:

1. *een voorstel uit te werken om invulling te geven aan deze regierol en het stellen van eisen bij provinciale subsidie en zo te zorgen dat geschikte daken in de provincie gebruikt worden voor de aanleg van zonnepanelen;*
2. *te onderzoeken op welke wijze de provincie groen op daken kan stimuleren;*
3. *beide uiterlijk 1 maart 2019 voor te leggen aan PS.*

En gaan over tot de orde van de dag.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een vraag over de opmerking over het verdienmodel. Eerder heeft u de suggestie gewekt buiten de rode contour te willen bouwen. Ziet u dat als een verdienmodel voor grondspeculanten? Dat levert misschien meer op dan zonneakkers.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik ken grondspeculanten die bezig zijn met zonneakkers op het eiland van Schalkwijk, omdat zij daar ooit grond gekocht hebben die niet gebruikt werd om huizen op te bouwen. Dat bedoel ik wanneer ik zeg dat je de dingen zorgvuldig moet afwegen. Je moet bewust kijken welke rol de provincie hierin kan nemen om te voorkomen dat kwetsbare landschappen en natuur het onderspit delven.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Mijn vraag was of u eenzelfde soort risico van een verdienmodel voor grondspeculanten ziet als wij de rode contour opengooien.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Daar zie ik dat risico net zo goed. Kijk naar Schalkwijk.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Het CDA heeft een aantal keren laten vallen dat zij goed afweegt welke maatregelen getroffen moeten worden bij de verschillende uitdagingen. Ik ben een voorstander van het benutten van daken. Krijgen de daken in de afwegingen een aparte positie ten opzichte van agrarische grond? Kijken wij eerst naar daken en dan pas naar agrarische gronden?

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben al eerder een voorstel gedaan om een trap te introduceren en dat is een achterliggende gedachte van deze motie.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Waar in het rentmeesterschap van het CDA is er plek voor de kwaliteit van ons landschap? Vorige week was ik in Flevoland. De mensen die daar besturen moeten ze verbieden ooit nog een bestuursfunctie te nemen, want het landschap is totaal verminkt. Waar zit dat bij het CDA? Mijn tweede vraag is: waar in het rentmeesterschap zitten de mensen die naast de molens wonen en daarvan gezondheidsklachten ondervinden?

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik zal herhalen wat ik zojuist heb uitgesproken: hoe kan de provincie Utrecht op een verantwoorde manier keuzes maken wanneer er plannen voor een zonneveld zijn? Hoe kunnen wij kwetsbaar landschap, agrarisch landschap en natuur behouden en beschermen? Daar stappen wij niet overheen, maar willen daarin bewuste en zorgvuldige keuzes maken.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Mijn vraag was waar in het rentmeesterschap de mensen in Houten zitten die gezondheidsklachten krijgen? Waar is ons landschap qua natuur bij uw rentmeesterschap als de natuur vol ligt met zonneakkers en windmolens?

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Een aantal statenvergaderingen geleden hebben wij een soortgelijke discussie gevoerd. Toen heb ik u geantwoord dat wanneer wij in de negentiende eeuw iedereen met bezwaren tegen het aanleggen van spoorlijnen hun zin hadden gegeven, er dan waren geen spoorlijnen gekomen. Hier speelt hetzelfde. Daarbij herhaal ik voor de derde keer dat wij dit zo zorgvuldig mogelijk moeten doen met in achtname van alle belangen. Dat is een lastige keuze. Dat zul je van onderaf moeten doen. Dat betekent dat wij met een motie moeten komen om lokale initiatieven te ondersteunen, zodat mensen van onderaf daadwerkelijk de transitie vorm kunnen geven.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik vraag aan de heer Westerlaken tot drie keer toe om die keuze te maken. Zeg dat u kiest voor windmolens en voor zonneakkers. Dat is uw keuze en zeg dat eerlijk. Dan weten de mensen wat zij straks moeten kiezen.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik heb zojuist de motie M127 ondersteuning lokale en provinciale energie-initiatieven, aangekondigd die wij samen indienen met GroenLinks.

Motie M127 (CDA, GroenLinks): ondersteuning lokale en provinciale energie-initiatieven

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018, voor de bespreking van de begroting 2019;

constaterende dat:

- *indicatoren voor de energietransitie op oranje of rood staan;*
- *lokale initiatieven een belangrijke motor vormen van de energietransitie;*
- *lokale initiatieven bij ingrijpende energieplannen samenlevingen kunnen verbinden¹;*
- *deze initiatieven vaak door eenvoudige ondersteuning een versnelling kunnen krijgen;*

overwegende dat:

de provincie op dit moment al ondersteuning geeft aan lokale initiatieven, maar dat een intensivering hiervan kan bijdragen aan het halen van de energiedoelen;

dragen het college op om:

- *een voorstel uit te werken om al in 2019 de ondersteuning van lokale energie-initiatieven te versterken, inclusief de hiervoor benodigde middelen;*
- *dit samen met een dekkingsvoorstel bij de voorjaarsrapportage voor te leggen aan PS.*

En gaan over tot de orde van d

¹ <https://www.volkskrant.nl/economie/-niemand-wil-zo-n-molen-in-zijn-achtertuin-maar-als-er-iets-tegenover-staat-is-het-een-ander-verhaal-13c2fd7ad/>

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Wij ondersteunen de motie over het benutten van de daken van harte. Daken zijn een goede plek voor groen, het verminderen van hittestress en voor zonnepanelen. Daarbij noemde u dat wij eerst de daken benutten voordat wij gaan nadenken over het leggen van zonnepanelen op andere plekken. Dat staat echter niet in de motie. Wij zijn mede-indiener van deze motie, maar het is niet onze bedoeling om deze trap hierin te zetten. Onze intentie is dat wij moeten zorgen dat de daken zo goed mogelijk benut worden.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Zo aan het einde van een jaar en het einde van een Statenperiode rest mij eigenlijk niets anders dan mijn grote waardering uit te spreken voor iedereen die een positieve bijdrage heeft geleverd aan de geweldige provincie waarin wij mogen wonen, werken en recreëren. Niet alleen in dit huis, maar overal in de provincie. Laten wij niet vergeten dat wat wij hier allemaal bedenken en besluiten, alleen werkt als er draagvlak is.

De VOORZITTER: De moties zijn voldoende ondertekend en maken deel uit van de beraadslaging. Ze kunnen worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Het is alweer ruim 8.000 dagen geleden, ongeveer 22 jaar, maar ik heb er nog levendige herinneringen aan. Het was in het oude provinciehuis aan de Pythagoraslaan op een zonnige oktoberdag. Voor mij was dat de allereerste keer dat ik in het Utrechtse provinciehuis kwam als zestienjarige scholier. Ik bezocht samen met een vriend een vergadering van de Provinciale Staten. Ja, ik volgde de politiek wel een beetje. Ruud Lubbers en Wim Kok, beiden dit jaar overleden, waren de premiers van mijn jeugd. Misschien ben ik toen wel eens bij de gemeenteraad geweest, maar dat weet ik niet meer zeker. Die middag in het provinciehuis veranderde mijn leven. Het gaf op zijn minst een nieuwe dimensie. Vanaf dat moment boeide de provincie mij. En dat is nooit meer overgegaan. Daarmee wil ik zeggen dat het betrekken van jongeren bij onze provincie en provinciale politiek ontzettend belangrijk is. Als je dat een beetje slim aanpakt, houd je er over twintig jaar weer een lichter nieuwe frisse Statenleden aan over.

Er is nog meer. Het motto van het college is 'In Verbinding'. Een pijler in het coalitieakkoord is dat inwoners centraal staan en wij dicht bij de inwoners willen komen met onze werkwijze en besluitvorming. Dat lijkt mij typisch een ambitie die wij statenbreed van harte ondersteunen. Een ambitie waarvoor wij allemaal op onze eigen manier ons best hebben gedaan. Tegelijk is het een ambitie waarvan wij statenbreed moeten erkennen dat het niet goed van de grond is gekomen. Ik kan voorbeelden noemen, maar doe dat bewust niet. Het is nog niet te laat. Laten wij het opnieuw proberen. Ik kom daar straks op terug met concrete voorstellen.

Wij zitten een paar maanden voor de provinciale verkiezingen. Waarvoor doen wij het eigenlijk allemaal? Die vraag zullen wij ons allemaal de afgelopen maanden hebben gesteld toen wij ons weer kiesbaar moesten stellen en ons afvroegen hoe wij dat zouden doen. Ook ik heb aan mezelf de vraag gesteld waarvoor ik het allemaal doe: al dat strijden in deze provinciale arena en al het onzichtbare zwoegen in provinciale achterkamertjes. Waarom? Wat is echt van waarde? Ik heb het antwoord wel gevonden en laat ik een tipje van de sluier oplichten: Utrecht is een prachtige provincie. Om het met ons Utrechts volkslied te zeggen:

Utrecht, parel der gewesten
'k Min Uw bos en lustwarand'.
'n Eigen stempel draagt Uw landschap:
Plas, rivier of heid' en zand,
Weid'en bongerd, bont verscheiden
Utrecht, hart van Nederland!

Na de vergadering kunnen wij dit wellicht allemaal uit volle borst zingen.

Het blijft allemaal niet vanzelf mooi. Dat vraagt inzet. Drugsafval in de natuur is een probleem. Op initiatief van de ChristenUnie namen wij in juli unaniem een motie aan en gaan wij dat aanpakken. Net als aan schonere lucht. Het is mooi dat in 2019 het Uitvoeringsprogramma Gezonde Lucht start. Een ander groot punt van zorg ligt bij bodemdaling. Dat leeft breed in onze Staten. Daarom is het jammer dat wij de afgelopen jaren zo moeizaam vooruit zijn gekomen op dit onderwerp. Gelukkig komt er bijna een programma en aanpak. Wij kunnen niet wachten. Ondanks ieders inzet vrezen wij toch dat de provincie hierop nat gaat, vanwege de beperkte financiële middelen die wij beschikbaar stellen. Wat de ChristenUnie betreft geven wij boeren en burgers meer duidelijkheid over de koers van de provincie. Om te voorkomen dat we op dit punt echt nat gaan, dienen wij een motie in.

Motie M128 (ChristenUnie): niet nat op bodemdaling

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018, ter vaststelling van de begroting 2019;

overwegende dat:

- *boeren, burgers en bestuurders de problematiek rond bodemdaling algemeen als belangrijk en urgent beschouwen;*
- *de provincie Utrecht nog dit jaar haar visie op bodemdaling vaststelt;*
- *het Programma Aanpak Bodemdaling in 2019 leidt tot een omvangrijk uitvoeringsprogramma waarin alle lopende projecten worden meegenomen;*
- *de provincie Utrecht de regiodeal Bodemdaling Groene Hart heeft ingediend bij de rijksoverheid, maar dat de uitkomst hiervan nog onzeker is;*
- *de problematiek dermate urgent is dat snel schakelen noodzakelijk is voor de onverhoopte situatie dat deze regiodeal geen doorgang kan vinden;*

constaterende dat:

- *in de begroting 2019 nauwelijks middelen worden vrijgemaakt voor de aanpak van bodemdaling;*
- *we binnenkort een inschatting kunnen maken hoeveel geld er op de korte termijn nodig is voor de uitwerking van innovaties;*
- *op de lange termijn hoogstwaarschijnlijk veel geld nodig is voor de cofinanciering van de regiodeal Bodemdaling Groene Hart;*

verzoeken het college om:

- *in het overdrachtsdocument een nauwkeurige schatting te geven van de benodigde financiële middelen voor de aanpak van bodemdaling;*
- *voorstellen te doen voor een Plan B dat wordt ingezet wanneer de regiodeal onverhoopt niet doorgaat.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Utrecht is niet alleen prachtig, maar ook krachtig. Als economische regio vitaal blijven, vraagt innovatie, ruimte voor ondernemerschap en een provincie die partijen bij elkaar brengt. Voor ruimte voor goed openbaar vervoer, fiets en auto moet er steeds weer gezocht worden naar een gezonde balans. Het is waardevol als de provincie daarin dienend en verbindend kan zijn. De ChristenUnie vraagt zich

wel af of de provincie Utrecht op dit punt niet doorslaat. Voor het 'In verbinding' brengen van mensen, trekken wij in de begroting een enorm bedrag uit voor verkeer en vervoer. In 2019 gaat er € 264.000.000 naar bereikbaarheid.

Vorig jaar, bij de begroting voor 2018, was die post bereikbaarheid voor de ChristenUnie mede een reden om tegen de begroting te stemmen. Dat was nogal wat. Tegen een begroting stemmen had de ChristenUnie nog nooit eerder gedaan in de provincie. Die tegenstem had natuurlijk met meer dingen te maken, maar ook met het totale beeld waar het provinciale geld naartoe gaat. Hier zit voor ons in 2019 opnieuw een punt van twijfel. Als wij naar de totale begroting kijken stellen wij onszelf de vraag of dit is wat wij willen. Is dit het totaalplaatje waar wij voor willen stemmen?

Jaarlijks vergelijken de rekenmeesters van het Centraal Bureau voor de Statistiek van alles en nog wat met elkaar, zoals provinciale begrotingen. Als je alle twaalf de provinciale begrotingen op een rij zet, springt Utrecht enorm uit de toon. Gemiddeld geeft een Nederlandse provincie ruim 33% van haar geld uit aan verkeer en vervoer. De provincies Limburg, Gelderland en Drenthe zitten zelfs nog onder de 25%. Een uitschieter is de provincie Groningen. Daar gaat bijna de helft (49%) van de provinciale begroting naar verkeer en vervoer. Er is echter één provincie die fier aan kop gaat. Dat is de provincie Utrecht. Liefst 60% van onze begroting gaat op aan verkeer en vervoer. Percentages zeggen niet alles, maar in absolute bedragen doen wij het niet slecht. Alleen Noord-Brabant geeft meer uit aan verkeer en vervoer, maar daar is de totale begroting bijna drie maal groter, liggen er verhoudingsgewijs minder landelijk spoor en rijksweg en dus meer provinciale weg en streekbus. Dit is niet in de haak. Tuurlijk, een deel van dat mobiliteitsgeld gaat naar de fiets en het OV en wij zijn niet tegen goede provinciale wegen. De vraag is echter of dit allemaal wel in verhouding is.

Wat de ChristenUnie betreft is het hoog tijd om deze discussie te kantelen. Marius Buiting, onze oud-collega van het CDA, zou zeggen: "Terug naar de bedoeling!" Volgens mij wil de provincie staan voor een leefomgeving die goed, groen, gezond en gezellig is. Daarom moeten wij in onze meerjarenbegroting van het kleine budget voor gezonde leefomgeving niet nogmaals € 2.000.000 afknabbelen. Nee, die gezonde leefomgeving is onze kerntaak. Als dat ons uitgangspunt is, dan is de vervolgvraag hoe mobiliteit daaraan kan bijdragen, net als cultuur en erfgoed, ruimtelijke ontwikkeling, het landelijk gebied en al die andere posten op de begroting. Het gaat namelijk helemaal niet om die posten. Terug naar de bedoeling! Die posten dienen maar een doel: een goede, groene, gezonde en gezellige provincie.

Natuurlijk, vrienden van de VVD, daar horen goede wegen bij. Natuurlijk, kameraden van de PvdA, een goed OV-netwerk. Natuurlijk, makkers van D66, met goede fietspaden. Natuurlijk, broeders van het CDA en de SGP, hoort dat verkeersveilig. Ja, strijders van GroenLinks, dat moet duurzamer en schoner. De grote kunst voor de komende jaren zal zijn om dit allemaal integraal te benaderen en aan te pakken in plaats van sectoraal.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik mis een partij die u belooft met een mooie oneliner.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik mis een heleboel partijen. Ik heb bewust de coalitiepartijen benoemd. Bij de PVV zat ik te denken aan multiculturele wegen, maar ik vroeg wij af hoe ik dat moest vertalen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! 'Eigen wegen eerst!' zou ik zeggen. Ik heb nog een serieuze vraag aan de heer Schaddelee. U zegt dat wij zoveel geld uitgeven aan vervoer, maar welke plannen van het vervoer wilt u schrappen voor andere dingen? Ik neem aan dat u dat geld niet aan onzin wilt uitgeven. Wij verliezen wat miljoenen euro's aan de Uithoflijn en de SUNIJ-lijn wordt duurder, maar dan moet u de keuze maken om hieraan geen geld meer uit te geven.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Dit kan meer gekanteld worden. Dingen moeten meer regionaal en integraal benaderd worden. De komst van de Omgevingswet kan een enorme katalysator zijn daarvoor, maar dat hoeft niet de enige aanleiding te zijn. Een mooi voorbeeld van integraal denken, is het Ringpark Utrecht. Het is mooi dat de provincie dit gaat omarmen,

maar het zal financiële consequenties hebben. Daarover staat nog niks in de begroting. Daarvoor dienen wij een motie in.

Motie M129 (ChristenUnie): integraal en innovatief aan de slag met het Ringpark

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018, ter vaststelling van de begroting 2019;

overwegende dat:

- *de regio Utrecht een aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat heeft;*
- *er door het PBL en het CBS een bevolkingsgroei wordt voorspeld van 21,4% in Utrecht en 13,4% in Amersfoort;*
- *dat inwoners van onze provincie prettig moeten kunnen blijven ontspannen in een gezonde leefomgeving met voldoende ruimte om te recreëren;*

constaterende dat:

- *het programma RodS in 2019 wordt afgerond;*
- *de stuurgroep heeft aangegeven dat een nieuwe ambitie en investeringsprogramma wenselijk is om de recreatiedruk in de provincie voor de middellange termijn te accommoderen;*
- *deze opgave ook geagendeerd is door de Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit met zijn advies over het Utrechts Ringpark;*
- *het college dit advies in een bestuurlijke reactie omarmd heeft als een inspirerend ruimtelijk concept;*
- *het college de wens te kennen heeft gegeven om het Ringpark breder en langjarig te positioneren;*
- *formatie wordt ingezet voor nadere oriëntatie en een vervolgaanpak;*
- *er geen concrete middelen in de begroting 2019 worden vrijgemaakt;*

dragen het college op:

- *PS voor de verkiezingen PS2019 te informeren over de eerste oriëntatie op de uitvoering en de vervolgaanpak door het Kwartiermakersteam;*
- *in het overdrachtsdocument een nauwkeurige schatting te geven van de benodigde financiële middelen voor de aanpak van bodemdaling;*
- *en/of de mogelijkheden uit te werken om andere financiële instrumenten in te zetten ter structurele dekking;*

En gaan over tot de orde van de dag.

Een ander klein voorbeeld is de Rijnbrug bij Rhenen. Dat is een hete aardappel die wij al jaren rondschuiven. Bestuurskundig vliegen wij deze aardappel steeds aan als een mobiliteitsvraagstuk. Als wij hiernaar kijken vanuit het perspectief van ruimtelijke ontwikkeling, landelijk gebied, economie en energie of cultuur en erfgoed, dan worden problemen ineens kansen. Dan zou een nieuwe brug een prachtige kans kunnen zijn om energie op te wekken of om oude culturele structuren weer zichtbaar te maken of rond natuur en leefbaarheid vooruitgang te boeken. Dan kunnen er ook nog auto's, fietsen, tractors en misschien zelfs wel treinen overheen. Dat zijn nog eens dromen! Toch?

Wij zullen echter wel in beweging moeten komen. Het is goed om in de begroting op meerdere plekken te lezen dat wij ambtelijk steeds meer integraal werken, maar bestuurlijk hobbelen wij daar nog behoorlijk achteraan. Aan GS vragen wij daarom om op dit punt wat gedachten op papier te zetten en uit te werken hoe wij bestuurlijk de omslag kunnen maken van sectoraal naar integraal en regionaal werken. Daarvoor hebben meerdere partijen vandaag al gepleit. Dat moet niet alleen gebeuren voor de Omgevingswet, maar voor alle beleidsterreinen. Dat hoeft geen concreet voorstel te zijn, maar een memo met mogelijkheden en belemmeringen. Voor de nieuwe Statenperiode zou zo'n inventarisatie behulpzaam kunnen zijn bij het maken van werkafspraken en verdelingen binnen en tussen GS en PS.

Onze provincie is prachtig, krachtig en tegelijkertijd kwetsbaar. Dan kom je aan de softe kant van ons bestuur. Na 2011 heeft Utrecht tamelijk abrupt gekozen voor een strikte focus op kerntaken. De softe kant is daarbij wat onderbelicht geraakt. In de troonrede die onze koning in september uitsprak, was het heel opvallend dat de provincies tweemaal werden genoemd en beide keren in relatie tot die softe kant. Eerst over de bestrijding van eenzaamheid en later over de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Ik vraag ons college hierop een reactie te geven. Hoe kan de provincie Utrecht bijdragen aan het verminderen van eenzaamheid en het aanpakken van huiselijk geweld en kindermishandeling? Het kabinet ziet daar kennelijk kansen en een rol voor de provincie weggelegd.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Doorgaans heeft de heer Schaddelee zijn eigen beelden en ideeën bij zijn inbreng. Heeft u die hierbij al?

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Nee, dat heb ik nog niet. Ik was oprecht verbaasd dat de koning op deze manier naar voren bracht dat de provincies aan de softe kant werden gekoppeld. Ik heb hier werkelijk nog geen beelden bij. Het is wel twee maanden na de troonrede en ik ben benieuwd of het college daarover ideeën heeft of dat wij daarover moeten praten met elkaar. Ik ben oprecht nieuwsgierig.

Een andere kwetsbare kant van de provincie is de woningmarkt. Jongeren en ouderen hebben steeds meer moeite met het vinden van een huis in Utrecht. De actieagenda Woningmarkt wil een versnelling van de woningmarkt realiseren en daarvoor is er gelukkig brede steun. Tegelijkertijd zien wij daar het enorme vraagstuk van de verduurzaming. Die koppeling leggen wij zelf ook in het provinciaal beleid. Zo moeten wij aardgasvrij bouwen sinds juli van dit jaar. Toch zien wij dat er in Utrecht jaarlijks ruim 455.000.000 kubieke meter aardgas verbruikt wordt. Tegen de achtergrond van de energietransitie hebben wij de volgende vraag: wat is het alternatief voor dat gasgebruik? Hoe houden wij onze huizen warm, hoe krijgen wij onze aardappels gaar en hoe bieden wij de industrie en de bedrijven een zinnig alternatief? Dat is een immens probleem. Het is goed dat Utrecht scenario's uitdenkt, meedoet met pilots en gemeenten helpt. Daar moet wel boter bij de vis. Voor 2019 zetten wij eenmalig € 300.000 in, maar daar kan het niet bij blijven. De financiële impact van alleen al de opdracht aardgasvrij te gaan zal enorm zijn. Aan de inkomstenkant zal het Rijk steeds minder middelen hebben om het Provinciefonds te vullen. Zou het college een scenario willen uitwerken van de financiële impact van de verduurzaming op onze provinciale begroting? Wij kunnen niet door op de oude voet en zullen keuzes moeten maken. Wat vinden wij echt waardevol en wat niet? Die keuzes maken wij, de gekozen volksvertegenwoordigers, voor onze burgers. Hoe betrekken wij die burger? In het begin heb ik al gezegd dat onze provinciale onmacht goed georganiseerd moet worden. Toch ben ik niet pessimistisch, maar hoopvol voor de provincie. Waarom? De afgelopen maanden was er de cursus 'Politiek actief in de provincie', aangeboden door ProDemos. In Utrecht zat de groep vier keer helemaal vol en er was een wachtlijst na afloop. Deze mensen kwamen vrijwillig vijf avonden naar het provinciehuis naar de saaie provinciale politiek luisteren. Zelf heb ik deze cursus in Noord-Holland gegeven en daarvan ga ik een voorbeeld nemen. Er zat een rij-instructeur in mijn groep. Die man was door zijn vrouw gestuurd, omdat hij nooit ging stemmen en altijd zat te mopperen op 'de polletiek'. Deze man heeft er vijf avonden gezeten en aan het eind van de vijfde avond stelde ik de vraag wat iedereen ging doen met de cursus. Die man bekende dat hij niet alleen voortaan zou gaan stemmen, maar dat hij zelfs lid was geworden van een politieke partij. Hoe tof is dat?

Laat ik concreet worden. Het is noodzakelijk om onderhoud te plegen aan onze democratie, juist door mensen daarbij te betrekken. In Utrecht ziet de ChristenUnie twee opgaven waarvoor wij een motie indienen: De eerste opgave is: haal meer burgers naar ons provinciehuis, om te beginnen scholieren en jongeren. Wij ontvangen hen al, maar zijn daarin nog wat reactief. Nergens noemen wij doelen in de begroting of hebben wij inzicht in hoeveel mensen er komen. Daarom dienen wij mede namens D66 een motie in.

Motie M130 (ChristenUnie, D66): wie de jeugd heeft, heeft de toekomst

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018, ter vaststelling van de begroting 2019;

overwegende dat:

- *democratie geen natuurwet is, maar inzet en onderhoud vergt;*
- *betrokkenheid en participatie van burgers begint bij informatie en kennis;*
- *alle burgers ooit zelf jong waren;*
- *het uitspreken en concreet maken van ambities kan bijdragen aan het bereiken van meer scholieren dan puur de ambitie hebben;*

constaterende dat:

- *de provincie Utrecht relatief een jonge bevolking heeft;*
- *de begroting 2019 het belang noemt van het betrekken van jongeren bij de energietransitie;*
- *de begroting 2019 jongeren tevens noemt als doelgroep bij de verkiezingen in 2019;*
- *studenten en scholieren verder nergens expliciet worden genoemd;*

verzoeken het college en de griffie:

- *inzage te geven in het aantal studenten en scholieren dat we jaarlijks als provincie ontvangen;*
- *informatie te verstrekken over wat we nu als provincie al doen om scholieren bij Provinciale Staten te betrekken;*
- *concrete, meetbare doelstellingen te formuleren op dit punt.*

En gaan over tot de orde van de dag.

De tweede opgave is: versterk de lokale, regionale en provinciale journalistieke structuren. Een goede democratie heeft enorm veel baat bij krachtige en kritische journalistiek. Met RTV Utrecht hebben wij daarover gelukkig weinig te klagen, maar een goed en volledig beeld van de provincie hebben wij niet. Wat is de staat van de provinciale journalistiek? Wat de ChristenUnie betreft pakken wij die handschoen op. Vandaar dat wij een motie indienen.

Motie M131 (ChristenUnie): gezonde democratie vraagt goede journalistiek

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018, ter vaststelling van de begroting 2019;

overwegende dat:

- *goede en onafhankelijke journalistiek cruciaal is voor een goed functionerende democratie;*
- *er lokaal, regionaal en provinciaal verschillende journalistieke organisaties en structuren zijn;*
- *RTV Utrecht op maandagavond 19 november een Groot Utrechts Mediadebat heeft georganiseerd om met het publiek in gesprek te gaan over de Utrechtse media;*

constaterende dat:

- *de financiering van regionale omroepen sinds 2014 primair bij het Rijk ligt;*
- *deze financiering onder druk staat, ondermeer door daling van de inkomsten via de STER;*
- *we in de provincie Utrecht onvoldoende in beeld hebben wat de staat is van onze provinciale journalistieke organisaties en structuren;*

verzoeken het college om:

- *in beeld te brengen wat de actuele staat is van de lokale, regionale en provinciale journalistieke organisaties en structuren in de provincie Utrecht;*
- *te inventariseren wat de provincie Utrecht zou kunnen bijdragen aan versterking van deze structuren.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Motie M132 (ChristenUnie SGP): energieagenda vertalen naar meerjarenbegroting

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018, ter vaststelling van de begroting 2019;

overwegende dat:

een vertaling van de energieagenda ontbreekt in de meerjarenbegroting;

constaterende dat:

- *er een energieagenda ligt waarin tal van concrete maatregelen en plannen staan;*
- *de energieagenda onvoldoende goed uit de startblokken komt door het ontbreken van toereikende financiële middelen;*

verzoeken het college om:

ten spoedigste de vastgestelde provinciale energieagenda te vertalen naar de meerjarenbegroting.

En gaan over tot de orde van de dag.

De ChristenUnie zet graag in op een waardevolle provincie. Wij wensen iedereen Gods zegen bij de uitvoering van het provinciale werk in 2019.

De VOORZITTER: De moties zijn voldoende ondertekend en maken deel uit van de beraadslaging. Ze kunnen worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Volgend jaar vinden de verkiezingen plaats. Dat is een nieuwe kans voor alle inwoners van de provincie Utrecht om de toekomst vorm te geven. Mijn vraag daarbij aan u en de Statenleden is: wat wilt u voor een toekomst? Sluit u gerust uw ogen om u zich daarvan een zo goed mogelijke voorstelling te maken. Zie jezelf in gedachten een brug oversteken. Die brug brengt u van vandaag naar een toekomst, vijf of tien jaar verder. Terwijl u de brug afdaald ontsluit zich de provincie voor uw ogen. Wat ziet u? Ziet u een mooi groen landschap met daarin historische binnensteden en groene woonwijken daar omheen? Of ziet u een enorme uitbreiding van het stedelijk gebied en is het groen teruggedrongen, omdat er een landschap zonder rode contour is? Ademt u eens in. Is het frisse lucht of is deze muf van de roet, fijnstof en andere giftige gassen? Welke toekomst zie u voor zich? Wat is het verkeer? Ziet u drukke en brede fietspaden, een rijdende tram, zijn er meer tramlijnen gekomen of een treinstation op de Uithof? Of zijn alle provinciale wegen tweebaanswegen geworden en staan de vele auto's nog steeds dampend in de file? Luister eens. Zijn er plekken waar u stilte ervaart? Of is er bulderend vliegverkeer dat over de woonwijken scheert? Hoe zien de daken eruit? Liggen deze vol met zonnepanelen en zijn deze huizen goed geïsoleerd? Ziet u stoere windmolens die onze provincie van energie voorzien? Zijn deze goed ingepast? Of staan deze als een rommeltje door elkaar omdat er geen provinciale regie was? Hoe zijn de woonwijken eruit? Is er speelruimte voor kinderen en ontmoeten mensen elkaar op pleintjes en straten? Of ziet u bij elk huis nog steeds een of twee auto's staan die de volledige openbare ruimte in beslag nemen? Staat het provinciehuis er nog? Of is het een kwartslag gedraaid om energieneutraal te worden? Ziet u het fonkelnieuwe ecoduct over de weg van Utrecht naar De Bilt? U neemt een kijkje op dat mooie ecoduct en wordt voorbijgesneld door een ree en u loopt daar vrolijk achteraan. Het ecoduct brengt u terug naar het heden. Als u uw ogen gesloten had, dan mag u deze weer opendoen.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! U schetst het beeld van zuinig zijn op de natuur en niet meer asfalt. Ik heb het conceptverkiezingsprogramma gelezen van GroenLinks. Daarin staat dat zij tegen de verbreding van de A27 is en tegen de westelijke ontsluiting in Amersfoort. Bij mijn inbreng over de A27 werd mij gevraagd om kleur te bekennen door uit te spreken dat ik voorstander ben van 2 x 5 rijstroken en 80 km/h. Toen kwam er een heel verhaal over wat de PvdA lande-

lijk allemaal had gedaan. In 2012 zijn er twee voorstellen geweest van de SP en PvdA om zich uit te spreken tegen verbreding van de bak, 2 x 6 et cetera. GroenLinks heeft tegen deze voorstellen gestemd. Wat is uw verhaal dan waard?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! GroenLinks is een van de partijen die zowel in de stad Utrecht als in de provincie Utrecht het meest consistent duidelijk heeft gemaakt dat de voorgenomen verbreding van de bak bij de A27 onzinnig, onnodig en geldverslindend is. Dat hebben wij altijd gezegd. De verbreding van de A27 komt er zowel dankzij de landelijke PvdA die daar in het kabinet met de VVD mee ingestemd heeft, als dankzij de provinciale PvdA die in 2011 heeft ingestemd met het afsprakenkader dat gericht was op de voorkeursvariant 2 x 7. GroenLinks, SP en PvdD hebben daar toen tegen gestemd. De verbreding van 2 x 7 is dus mede aan u te danken. U zult zich wellicht herinneren dat u vorig jaar een motie heeft ingediend over de verbreding van de A27 en dat dit onnodig was. Wij hebben toen voor deze motie gestemd. Wij hebben tegen de motie uit 2012 gestemd, omdat deze motie opriep om het afsprakenkader waarmee u net een jaar eerder had ingestemd alweer ter discussie te stellen. Mede dankzij de steun van de PvdA aan de voorkeursvariant 2 x 7 hebben wij in 2011 een coalitieakkoord gesloten dat voortborduurde op dat afsprakenkader.

De VOORZITTER: Het blijft een antwoord op een interruptie. Dat meld ik aan alle deelnemers van de interruptie.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! De PvdA zit niet in de coalitie. In de afgelopen vier jaar is er voldoende gelegenheid geweest om een uitspraak te doen. U heeft consequent tegen gestemd. Dat is wat vastligt.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Op elke uitspraak dat de verbreding van de A27 onnodig is hebben wij voor gestemd. Mijn coalitiepartners weten dat GroenLinks dat vindt en niks anders kan zeggen dan dat. Waar het om gaat is dat u voorstelt dat de provincie moet breken met het afsprakenkader waar wij tegen waren en de PvdA voor. Daar gaan wij daar niet in mee.

De heer HOENAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Terug naar 2011. In het afsprakenkader stond nog niet de voorkeursvariant 2 x 7. Er is toen uitgebreid gesproken over 2 x 6. Dat was toen nog een van de opties en dat hing toen boven de markt. In 2011 is er dus niet ingestemd met de verbreding van 2 x 7. Dat is overigens allemaal in Den Haag gebeurd. Het was wel een van de zaken die op tafel lag. PvdA, D66 en SP hebben toen aangegeven dat zij de optie van 2 x 7 niet zagen zitten en een voorkeur hadden voor 2 x 6. Alleen GroenLinks en PvdD hebben destijds gezegd wel het totaalpakket te ondersteunen, maar de verbreding niet zagen zitten. Ik benadruk dat de variant van 2 x 7 in 2011 nog niet op tafel lag.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik herken de hoofdlijn van wat de heer Hoefnagels zegt, behalve dat de voorkeursvariant van 2 x 7 wel naar voren is gekomen. Vanuit de rijksoverheid zijn wij in de jaren daarna in het pad geleid van 2 x 7. Dat was door de landelijke PvdA.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Gaat u motie M118 steunen? Denkt u dat deze motie de verkeersveiligheid ten goede komt als je geen vluchtstroken aanbrengt?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! De vraag over de vluchtstroken vind ik te technisch. Wij gaan uit van een ontwerp voor een snelweg die veilig is. Wat ik heb meegekregen van de motie is dat er een snelheidsverlaging in zit. Dat is een veiligheidsbevorderende maatregel. Ik heb nog niet de gelegenheid gehad om met mijn fractie en de woordvoerder over de motie te spreken wat er precies gevraagd wordt. Als de motie uitspreekt dat een verbreding onwenselijk en onnodig is, dan lijkt mij dat een logische uitspraak om te steunen. Deze uitspraken hebben wij altijd gesteund. Ik heb u altijd uitgelegd dat dit ons standpunt is waar wij niet van af zullen wijken.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Er is een verschil tussen onwenselijk en onnodig. Op dit moment staat er zeven kilometer file op de A27.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! De begroting geeft richting aan de toekomst. GroenLinks hoopt dat de verkiezingen daaraan nog een extra zetje geven. Wij rekenen op een toenemende steun voor een voortvarende aanpak van klimaatsverandering, duurzame mobiliteit en meer genieten van natuur en cultuur. GroenLinks vindt dat GS een mooie begroting heeft afgeleverd. Wij steunen de opmerking dat wij ruimte moeten bieden aan komende coalitieonderhandelingen door nog niet alles in te vullen. Wij hopen met andere partijen over een half jaar opnieuw afspraken te maken voor een mooi, groen en gezond Utrecht.

Het is positief aan de begroting dat deze inzicht geeft in de inzet van de provincie en een financieel inzicht op een niveau waarmee wij GS de opdracht tot uitvoering kunnen geven. Hierdoor krijgen wij inzicht in waar welk geldbedrag aan besteed gaat worden; op hoofdlijnen. Dat voelt beter dan de erg globale posten van de afgelopen jaren. Dank daarvoor en complimenten daarvoor.

Wij zien nog wel een aantal verbeterpunten. Wij hechten erg aan een heldere en beperkte set indicatoren waarop wij kunnen sturen en concrete doelen op kunnen stellen. Dat geeft ons informatie over waar de uitvoering staat en dat haalt de vrijblijvendheid wat weg. Ik zal mij daarom beperken tot een paar hoofdpunten.

Het eerste hoofdpunt betreft de aanpak van de klimaatverandering. Aan het begin van deze statenperiode hebben wij een forse impuls gegeven aan de inzet van de provincie op het gebied van energie. De Energieagenda maakt helder wat er nodig is om klimaatneutraliteit te realiseren. Het Utrechts Energiefonds is fors vergroot en verschillende projecten worden daarin uitgevoerd. De omschakeling naar zero emissiebussen is goed op gang gekomen. Van twee bussen in 2015, zijn er nu twaalf bussen en eind volgend jaar meer dan zeventig. Wij hebben innovatieve proefprojecten voor geothermie en wij ondersteunen gemeenten om van het gas af te komen. Het zal de komende periode nog een belangrijke opgave blijven. Daarom hebben wij mede met D66 de motie ingediend waarin wij GS vragen om richting de coalitiebesprekingen een structureel beeld en verschillende scenario's van de voortzetting van de inzet voor te bereiden.

De hele ontwikkeling van duurzaamheid biedt kansen voor werkgelegenheid. Het blijkt dat wij aanlopen tegen grenzen van de beschikbaarheid van installateurs en buschauffeurs. De provincie heeft een taak bij de aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt. Onze vraag aan GS is hoe vanuit die verantwoordelijkheid er op dit moment gewerkt wordt om deze werkgelegenheidskansen te benutten.

Dan kom ik op het tweede punt: mobiliteit. De afgelopen periode is een niet eerder vertoonde inzet gepleegd op de versterking van het fietsrouten netwerk. In het openbaar vervoer is ingezet op de frequentieverhoging van drukbezette lijnen. Er is meer dan ooit aandacht voor ketenmobiliteit. Het ziet er naar uit dat het Utrechtse tramnetwerk in 2019 een schaa sprong zal maken. Deze wordt mogelijk gevolgd door een schaa sprong in de ontsluiting van Utrecht Oost. Die schaa sprong is nodig om luchtverontreiniging, geluidsoverlast, de uitstoot van broeikasgassen en het ruimtebeslag van het autoverkeer terug te dringen.

Ondanks al deze goede acties hebben wij het idee dat in het denken over mobiliteit er nog steeds een ouderwets idee is dat de auto daarin centraal moet staan. GroenLinks wil dat idee doorbreken. Niet de auto, maar het fietsnetwerk moet centraal staan. De fiets moet het regionale vervoermiddel worden. Wij moeten de leiding nemen om een comfortabel hoofdfietsrouten netwerk te realiseren met de kwaliteit van het provinciale wegennetwerk. Waar wij de kwaliteit van het provinciale wegennetwerk op hoog niveau wensen, zijn er op ons hoofdfietsrouten netwerk nog verbindingen die niet aan die standaard voldoen. Wij moeten er naartoe dat er een netwerk is van fietspaden van die allure.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! De VVD wordt wel eens verweten dat wij de autopartij zijn. Wij zetten echter altijd de inwoner en de bezoeker centraal. Zij moeten zelf een keuze kunnen maken voor een vervoersvorm. Waarom kiest u voor een andere vervoersvorm en blijft u daaraan vasthouden? Waarom zet u de inwoner en de bezoeker niet centraal?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! De VVD wordt niet alleen neergezet als autopartij, maar is dat ook.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ons wordt dat wel eens verweten en wij zijn daar niet treurig over. Wij hebben een breder palet aan vervoervormen.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Laten wij uitgaan van de VVD als autopartij. Het probleem is dat het autoverkeer een enorme impact heeft op luchtverontreiniging, geluidsoverlast, uitstoot van broeikasgassen en een onevenredig groot deel van de ruimte in beslag neemt. Dat is voor een belangrijk deel niet betaald in de belastingen die op autoverkeer geheven worden. Daar zit een probleem. Uw filosofie van de vrije keuze werkt alleen als de beprijzing correct is. Dat is op dit moment niet het geval. Daarnaast moeten wij voor het dichtbevolkte gebied van de provincie Utrecht erkennen dat het een fictie is om iedereen uit elke vervoersvorm te laten kiezen.

De VOORZITTER: Is dat antwoord naar de tevredenheid van de heer Kocken?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Als ik het woord beprijst hoor, dan moet ik denken aan de motorrijtuigenbelasting. Deze wordt betaald door automobilisten en gaat naar onze algemene inkomsten. Daardoor gaat een groot deel van het geld dat de automobilisten inbrengen naar andere zaken dan mobiliteit. Dat vind ik niet juist.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Het is goed om de heer Kocken erop te wijzen dat hij zich in zekere zin moet verdiepen in hoe de externe kosten wel of niet in de belasting zitten. Daar zijn uitstekende onderzoeken naar gedaan. Mijn collega Van Essen kan u daarover een fantastisch standaardwerk uit Nederland aanreiken. Dan zult u zien dat miljarden euro's niet in de motorrijtuigenbelasting terugkomen. In dat opzicht is de maatschappelijk schade van autoverkeer veel te laag. Aangezien uw liberale partij meestal voor een 'level playing field' is, kunt u maar een conclusie trekken: maatschappelijk gezien zou de motorrijtuigenbelasting fors verhoogd worden.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Wat zijn de maatschappelijke lasten van de kindslaven in Conga en het waterverbruik in Bolivia voor lithium, chromium en neodymium? Hoe gaan wij dat beprijzen? En wel morgen.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Er zijn enorme misverstanden van waar dit plaatsvindt. In dit geval is het ongepast om over beprijzen te spreken als u spreekt over kindslaven en andere vormen van verontreiniging, mishandeling en uitbuiting. Dat moeten wij verbieden en zien te voorkomen.

De VOORZITTER: Is dit antwoord naar uw tevredenheid de heer Dercksen?

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Nee. Dit is hetzelfde antwoord als de heer Bekkers twee jaar geleden gaf en er is niks gebeurd. Er zijn nog steeds gifmeren in China, kindslaven en watertekorten door lithiumwinning et cetera. Daar heeft u geen oog voor en het interesseert u niks, want u wilt met het klimaat aan de gang zonder dat dit het geringste effect heeft. Er wordt € 800.000.000.000 verspild en GroenLinks vindt dat prima.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Het gaat mij zeer aan het hart en ik wil mij zeker inzetten om dit soort zaken te voorkomen. Tegelijkertijd moeten wij doorwerken aan een duurzame energievoorziening.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! De heer Bekkers noemde dat hij streeft naar een gelijke beprijzing. Kan hij kort toelichten wij hij daaronder ziet?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een samenvatting gegeven van consequenties die autoverkeer hebben, zoals luchtverontreiniging en geluidsoverlast. Op veel plekken is geluidsoverlast een voornaamste oorzaak van vroegtijdige sterfte. U weet dat de auto regelmatig stilstaat en zowel stilstaand als in de infrastructuur veel ruimte in beslag neemt. Dit zijn allemaal effecten van het autoverkeer waaraan kosten verbonden zijn voor de maatschappij die op een andere manier

gecompenseerd moeten worden. Op dit moment zit de prijs van die effecten niet verrekend in de prijs van de benzine en belastingen.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Eigenlijk zegt de heer Bekkers dat de gebruiker betaalt. De financierbaarheid van het OV staat onder druk en de financierbaarheid van de fietsnetwerken. U wilt grotere stappen nemen dan dat de budgetten toelaten. Als u spreekt over de gebruiker betaalt, is er dan een mobiliteitsbelasting bespreekbaar?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Er is al een mobiliteitsbelasting, namelijk uit de motorrijtuigenbelasting en de opcenten. Het punt is dat de voornaamste externe effecten, de kosten voor de samenleving, vooral bij het autoverkeer plaatsvinden. Daarop vindt dus de beprijzing plaats. Als de heer Van den Dikkenberg de theoretische situatie bedoelt dat er voor het autoverkeer volledige kostentoedeling zal plaatsvinden en dit op dezelfde manier moet voor de andere vervoersvormen, dan zou dat wellicht aan de orde kunnen zijn. Op dit moment zitten wij daar echter nog ver vandaan.

De VOORZITTER: De heer Bekkers mag zijn betoog vervolgen.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik was gebleven bij de schaa sprong die wij voorstellen op het fietsnetwerk om de fiets voor regionale afstanden het vervoermiddel te laten zijn. Tegelijkertijd zien wij dat in de combinatie met het openbaar vervoer, want sommige afstanden zijn te ver om te fietsen. Zo ontstaat er een duurzaam mobiliteitsnetwerk van mooie fietspaden en goed en frequent openbaar vervoer dat goed op elkaar aansluit. Dat betekent niet dat er geen autoverkeer kan plaatsvinden, bij voorkeur elektrisch. Het laatste waar GroenLinks bekend om moet staan, is een anti-autopartij. Als het mobiliteitsprogramma wordt uitgevoerd, dan zal het autoverkeer beter doorstromen dan ooit tevoren. Daarbij is het belangrijk dat wij moeten samenwerken met wijk- en dorpsverenigingen. In sommige gevallen is het belangrijk om de toegankelijkheid van voorzieningen, daar waar wij geen frequente buslijn kunnen organiseren, door de mensen in de samenleving met elkaar te laten organiseren. Dat is een relevante factor in het praten over mobiliteit.

Als mensen vaker de fiets nemen en dure wegaanpassingen niet nodig zijn, dan kunnen wij deze mensen wat anders bieden, zoals investeren in andere aspecten van hun woonomgeving. Zij krijgen schonere lucht, minder CO₂, meer speelplekken en meer openbaar groen. Kortom, mensen krijgen een leefomgeving terug die zij graag willen. Dat zien wij als de toekomst. Onze investeringen vandaag moeten bijdragen aan de visie voor de toekomst. Bij mobiliteitsknooppunten zijn wij te lokaal en te veel met het oplossen op de bekende manier bezig en te weinig met wat het mobiliteitssysteem over twintig jaar is.

Dan kom ik op het derde hoofdpunt: natuur en cultuur. De natuur is er om van te genieten, maar het is meer dan dat. De natuur is cruciaal voor een gezond ecosysteem, de bevruchting van gewassen en voor een balans in soorten. Het is het leven van intrinsieke waarde. Of spiritueel gezegd: het leven van mens en natuur zijn onlosmakelijk verbonden. Wij zijn blij dat het college de afgelopen acht tot tien jaar voortvarend aan de slag is geweest met de uitvoering van de opgave voor natuur. In het Akkoord van Utrecht heeft het college een stabiele samenwerking voor elkaar gekregen met verschillende partners in het landelijk gebied. Wij zien dat de aandacht voor de groene contour toeneemt nu de vrijwillige vorming van natuur moeizaam tot stand komt. Het is wel goed om te constateren dat in het Akkoord van Utrecht door alle partijen erkend is dat de groene contour essentieel is voor het functioneren daarvan. De deelnemers van het Akkoord van Utrecht staan daar gezamenlijk voor. De groene contour is afgesproken als natuur, niet als een halve afgeleide. Wij hebben alleen geen aanleg- en inrichtingsafspraken gemaakt.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! In de programmabegroting staat dat er meer gekozen gaat worden voor de groenblauwe dooradering in plaats van natuurdekkende natuur. Blijkbaar gaan wij meer voor slootjes dan voor vierkante meters natuur. Wat vindt u daarvan?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Groenblauwe dooradering is heel goed, maar dat kan niet bedoeld zijn ter vervanging van de groene contour. De groene contour staat in het Akkoord van Utrecht. Er is zelfs op de kaart getekend hoe deze ligt. Het kan nuttig zijn om de groenblauwe dooradering buiten de groene contour aan te leggen, zoals bredere stroken natuur langs de sloten. Volgens mij spreken wij daar al tien jaar over.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Dan zijn wij het met elkaar eens. Er staat dat het 'in plaats van' is. U zegt echter dat het 'en en' is.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Vraagt u aan de gedeputeerde of dat een typfout is, want ik kan mij niet voorstellen dat de groenblauwe dooradering ter vervanging van de groene contour is.

Voor cultuur is de afgelopen periode ingezet op bibliotheken, festivals, erfgoed, cultuureducatie. Statensbreed hebben wij cultuureducatie uitgebreid naar het vmbo. Daar zijn wij erg blij mee, maar wij zien dit graag op enig moment vertaald in een aanvulling op het structurele budget voor cultuureducatie. Wij vinden de culturele levendigheid in de provincie belangrijk voor een vitale samenleving. Wij hebben een samenleving waarin mensen met al hun verschillen elkaar kunnen ontmoeten, nieuwe perspectieven kunnen leren kennen en hun eigen perspectieven ter discussie stellen. Een uitwisseling van cultuur kan gestimuleerd kan worden en is het fundament om een democratische samenleving te zijn. Wij hebben een vraag aan GS over de inzet op laaggeletterdheid en digitale vaardigheden. In de begroting lijkt dat wat minder te worden, maar in een topregio lijkt mij dit cruciaal. Zonder een brede basis op die facetten is het ongepast om jezelf een topregio te noemen.

Naast deze successen van natuur en cultuur is er iets waarover wij ons zorgen maken. Dat betreft groene recreatiegebieden. De bevolking groeit, maar de financiering van zowel de aanleg en het beheer van groene recreatiegebieden blijft achter. Wij zijn enthousiast over het Ringpark. Mijn vraag aan GS is: wat is er nodig om het Ringpark te realiseren? Moeten wij na de komende verkiezingen samen met een aantal gemeenten een ringparkfonds oprichten of een 'crowdfunding' starten om dat mogelijk te maken? Wij zijn enthousiast over het Ringpark en zien daarin een belangrijke waarde voor ons vestigingsklimaat. Echter, dat is alleen nuttig als de basis op orde is. Wij hebben al mooie groene recreatiegebieden waarvoor een tekort ontstaat om dat te onderhouden en te beheren, omdat er een door de PVV gedoogd kabinet meende een streep te moeten zetten door de afgesproken rijksbijdrage. Dan is een nieuw recreatiegebied als het bouwen op een modderschuit. Daarom dienen wij samen met D66 en PvdA een motie in om een agenda te maken voor recreatiegebieden en te zorgen dat de basis die wij hebben goed onderhouden wordt.

Ten slotte kom ik op het onderwerp woningbouw. Diverse partijen vinden dat hierin niet wordt doorgepakt. Ik zal proberen helderheid te verschaffen over waar GroenLinks staat. Op dit moment hebben wij in het ruimtelijk beleid ruimte voor 60.000 woningen. Deze kunnen tot 2028 gebouwd worden. Op dit moment is het vooral de vraag hoe wij zorgen dat wij woningen bouwen die passen bij de behoefte van mensen. De ruimte om te bouwen is er.

Wij vinden het belangrijk dat wij zorgvuldig omgaan met ons groene landschap; diverse partijen hebben dat al aangegeven. Wij willen niet het risico lopen dat de situatie op de woningmarkt misbruikt wordt door grondspeculanten om de politiek onder druk te zetten soepel om te gaan met de rode contour. Wij willen onze provincie mooi houden en groene recreatiegebieden rondom het stedelijk gebied realiseren. Het groene gebied moeten wij niet verder afbrengen van het stedelijk gebied. Er wordt gewerkt aan de versnelling binnen het huidige programma. Dat juichen wij toe.

Dan lijken de berekeningen er op dit moment toe te leiden dat er daarna nog aan 100.000 woningen behoefte is. Wij stellen daarvoor de volgende aanpak voor: betere doorstroming op de woningmarkt, het verbouwen van leegstaande kantoren en nieuwe duurzame wijken binnen bestaand stedelijk gebied of bij knooppunten van hoogwaardig openbaar vervoer en hoogwaardige fietsroutes. Als mensen geen twee auto's voor de deur hebben staan kunnen wij op die plekken meer bouwen.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Kunt u de laatste zin herhalen?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Wij stellen een aanpak voor die in balans is. Als eerste moet er een werkwijze komen om betere doorstroming te realiseren en door verdunning is de behoefte aan woonruimte wellicht anders. Dan moeten leegstaande kantoren verbouwd worden. Ten slotte moeten er nieuwe duurzame wijken komen binnen bestaand stedelijk gebied of bij knooppunten van hoogwaardig openbaar vervoer of fietsroutes.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Knooppunten zijn niet per definitie binnen de rode contour. Is het voor u een optie om buiten de rode contour te bouwen daar waar de mogelijkheid is tot hoogwaardige knooppunten?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! De verkenning van Gedeputeerde Staten moet nog komen. Aan de VVD is toegezegd dat deze voor de verkiezingen komt. Ik ben op dit moment niet in staat om te bepalen of het wel of niet exact binnen bestaand stedelijk gebied kan gebeuren. Dat heeft wel onze voorkeur. Wij vermoeden dat dit kan met de 100.000 woningen die gebouwd moeten worden. U hoort goed dat ik daarin ruimte laat, maar er moet wel op een logische plek gebouwd worden daar waar knooppunten zijn van hoogwaardig openbaar vervoer en fietsroutes.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! 160.000 woningen zijn er erg veel. U noemt de 60.000 woningen die gepland zijn en de 100.000 woningen die nog niet gepland zijn. U maakt een makkelijke stap door te zeggen dat wij een woonwijk binnen bestaand stedelijk gebied aanleggen. Het transformeren van gebouwen ken ik erg, maar het is erg veel om 160.000 woningen binnen bestaand stedelijk gebied weg te zetten. Kunt u een gebied noemen waar 30.000 woningen gebouwd kunnen worden?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik reduceer het probleem naar 100.000 woningen, want voor 60.000 woningen hebben wij de ruimte al voorzien. Geïnspireerd door de 'trias energetica' – een derde besparen, een derde duurzaam opwekken en een derde ergens anders vandaan halen – stellen wij voor een derde van 100.000 bouwen wij niet, een derde realiseren wij door transformatie en een derde realiseren wij op binnenstedelijke locaties of bij knooppunten. Zo reduceren wij de opgave. Dan spreken wij over de 'trias habitatica'. Het is ons voorstel om er op die manier over na te denken.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik kan mij de wens voorstellen, maar het is weinig onderbouwd hoe u tot die getallen komt.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik vrees dat dit begrip alleen in nachtmerries zal terugkomen. Terugkomend op het bouwen bij knooppunten. Het klinkt als bestaande knooppunten. Komt het bij de heer Bekkers naar voren dat er nieuwe knooppunten ontwikkeld moeten worden?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! De heer Kocken moet mij goed begrijpen. Het begrip is de 'trias habitatica' en niet de 'zwarte magica'. Wellicht dat dit uw nachtrust kan verbeteren. Het hoeft niet beperkt te worden tot bestaande knooppunten. Daarbij benadruk ik dat de binnenstedelijke focus voorop staat. De uitvlucht naar buiten het bestaand stedelijk gebied hebben wij nog niet gemaakt. Ik sluit het echter niet uit.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dit is voor het nieuwe college van belang. Stel Oudewater komt met de wens om woningen te bouwen en de provincie zegt dat daarvoor een weg aangelegd moet worden. Dan zegt GroenLinks: 'nee, wij blijven in de stad of bij een bestaand groot verkeersknooppunt.'. Oudewater, Rheden en Vijfheerenlanden krijgen dan niet waar zij om vragen.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Het gaat niet over het detailniveau van de uitwerking van de Omgevingsvisie. Als Oudewater niet de plek is die hoogwaardig aangesloten is op openbaar vervoer of een fietsnetwerk, dan trekt u de juiste conclusie.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dus de mensen die in Oudewater willen blijven wonen, omdat hun sociale netwerk daar is, die moeten volgens u verhuizen. Dat vind ik een wezenlijk punt.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik ben benieuwd naar het cijferwerk van de heer Bekkers. Hij zegt dat er nog 66.000 woningen gebouwd moeten worden. In een vorige vergadering spraken wij over een opgave die ongeveer zo groot is als de stad Nieuwegein. Nu spreekt de heer Bekkers over Nieuwegein, Veenendaal en nog wat bij elkaar. Dat moet binnenstedelijk opgelost worden. Dat begrijp ik niet als je daarbij rekening moet houden dat je enig groen in dat stedelijk gebied volledig volbouwt. Er blijft geen gras meer over in het verstedelijkt gebied van de provincie.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Om die reden is er samenhang met onze visie op het mobiliteitssysteem. Als wij uitgaan van twee auto's voor elk huishouden, dan wordt het moeilijk. Op dit moment worden wijken binnenstedelijk gerealiseerd in Utrecht met veel hogere dichtheden, omdat daar uitgegaan wordt van veel lagere parkeernormen, een goede ontsluiting per fiets en het gebruik van de sneltram. Ik laat niet voor niks de opening waarop de heer Hoefnagels mij bevroegd heeft. Ik voel met u mee dat de resterende 66.000 woningen binnenstedelijk te realiseren een forse opgave is. Ik benadruk dat wij de koers op het binnenstedelijk bouwen vasthouden. De opening naar daarbuiten zit rondom de knooppunten. Denk bijvoorbeeld aan de zone rondom de A12. Wij praten over een opgave van 60.000 woningen tot 2028. Daarna beginnen wij aan de volgende 60.000 woningen. Tegen die tijd moeten wij in staat zijn om een toekomstvisie op het A12-zonegebied te hebben, wellicht door een overkapping van die weg. Daardoor ontstaan daar veel plekken voor woningen. Dat zijn grote klappen die gemaakt kunnen worden. Zo zijn er meer plekken. Ik sluit echter niet uit dat het bouwen buiten bestaand stedelijk gebied nodig is.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een vraag over de reductie van 33.000 woningen; de woningen die niet gebouwd worden. Waar moeten deze dan komen?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Dit kan voor een deel opgelost worden door betere doorstroming. Het plan van de heer Van Muilekom kan gevolgd worden, dat er ontwikkelingen te sturen zijn waardoor niet alles in deze provincie hoeft te landen. De toename van woningbehoefte heeft te maken met de verdunning van huishoudens. Dat betekent dat er minder mensen in een huishouden wonen en de omvang van de woonoppervlaktes kleiner kan worden. Ten slotte is het belangrijk dat wij enigszins moeten anticiperen op een mogelijke piek in de demografie. Deze moeten wij niet te ruim aansnijden en daar mag je best onder komen te zitten. Er is wel woningbehoefte, maar mensen vinden een manier om ergens terecht te kunnen.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Ik probeer begrip te krijgen voor de rekensystematiek van GroenLinks. Dat is bij GroenLinks nog wel eens lastig als je bijvoorbeeld het telraam van Jesse Klaver ziet. Als u alle ingewikkelde vraagstukken bekijkt vanuit de gedachte een derde niet, een derde binnenstedelijk en een derde bij knooppunten, geldt dat dan ook voor een Uithoflijn: een derde niet, een derde door de gemeente en een derde door de provincie?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Deze benadering is op maatschappelijke vraagstukken zoals deze gericht. Voor een project als de Uithoflijn lijkt mij in het algemeen de werkwijze van een derde niet, een derde transformeren en een derde aanleggen, niet helemaal toepasbaar.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Begrijp ik het goed dat GroenLinks hiermee zegt dat de stad Utrecht mag groeien en floreren en verder maken wij er een openlucht museum van?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Dat begrijpt de heer Van den Dikkenberg niet goed.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Mijn vraag gaat niet over de oproep van de heer Bekkers dat dertigers en veertigers woningen gaan delen in de stad Utrecht, omdat 30% niet gebouwd wordt als oplossing van het vraagstuk. Mijn vraag gaat over Oudewater. De heer Bekkers constateerde dat dit geen OV-knooppunt is waardoor daar geen uitbreiding komt. In zijn antwoord aan mij zei hij echter dat wij soms op bepaalde plekken OV-knooppunten moeten aanleggen. Waarom doen wij dat niet bij Oudewater?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Als wij een hoogwaardig OV-knooppunt bij Oudewater kunnen maken, dan zou ik op voorhand niet uitsluiten dat Oudewater een geschikte locatie is. Dan moeten wij daarvoor het geld over hebben, niet blijven investeren in wegprojecten, zorgen voor frequent openbaar vervoer en een goed fietsnetwerk. Ik denk overigens dat andere locaties in de provincie hoogwaardigere knooppunten kunnen bieden. Het sluit zich echter niet uit. De ontsluiting via knooppunten en de locatie waar wij woningbouw willen realiseren moeten wij samen behandelen.

Ik ben blij met de vragen van de collega's. Voordat ik afsluit zal ik ons voorstel nog een keer benoemen. Wij behandelen de begroting, niet het woningbouwprogramma in de provincie Utrecht. Daarover komen wij nog te spreken. Met mijn uitspraak van een derde niet bouwen, een derde transformeren en een derde aanleggen binnenstedelijk of bij een knooppunt, probeer ik onze denkwijze op te rekken. Wij moeten niet automatisch in het groene landschap gaan bouwen als er snel 100.000 woningen nodig zijn. Wij moeten daar gericht over nadenken. De 'trias energetica' is een inspirerend voorbeeld waarin richtinggevend gedacht wordt over energie. Het punt van mijn statement is niet dat het precies in drieën opgedeeld hoeft te worden.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik kijk naar de situatie en de tweedeling die ik schetste. De mensen met een kleine beurs worden uit de stad Utrecht gedrukt, want de woningen in het centrum zijn onbetaalbaar geworden. Als je minder bouwt dan de behoefte, dan zal het verschil in economische schaarste tussen de tweedeling groter worden. Hoe zorgen wij ervoor dat mensen het aantrekkelijk vinden om elders te willen wonen? Als iedereen hier wil blijven dan wordt het gat tussen de tweedeling steeds groter. Bent u het daar mee eens?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Naast het denken dat de auto centraal staat en wij moeten bouwen als er behoefte is, wijst de heer Van Muilekom op een derde onderwerp waarop wij ons moeten beraden om daar anders over na te denken. Dat is de bemoeienis van de provincie met het soort woningen dat gebouwd wordt. In de provincie Utrecht is het sinds jaar en dag de gewoonte dat de provincie zich daar niet mee mag bemoeien en dat het aan de gemeente is. Ik was jarenlang projectleider voor de Omgevingsvisie van de provincie Overijssel. Daar bemoeit de provincie zich nadrukkelijk met het denken over de woonbehoefte en hoe zij kan zorgen dat gemeenten elkaar niet wegconcurreren, maar aanvullen. De provincie moet gemeenten niet een-op-een opleggen wat zij moeten bouwen, maar de provincie moet een gesprek faciliteren dat samenhang in de regionale woningmarkt met zich meebrengt. Dat kan erg bijdragen aan de eerste een derde deling van niet bouwen. Mijn oproep is: laten wij het idee van een 'trias habitatica' een beetje indalen van een derde niet bouwen, een derde transformeren en een derde binnenstedelijke of als het echt moet bij een knooppunt. Laten wij met deze denkrichting spelen en dit onderzoeken.

Wij wensen Gedeputeerde Staten, alle ambtenaren en de collega's veel succes en wijsheid toe in het komende jaar. Wij gaan ervan uit dat de inzet van Gedeputeerde Staten onverminderd hoog en ambitieus zal zijn, ondanks dat het een verkiezingsjaar is. Wij rekenen op daadkrachtige afspraken over een half jaar over het aanpakken van klimaatverandering, met elkaar een duurzame mobiliteit realiseren, dat wij kunnen genieten van natuur en cultuur en aantrekkelijke woonmilieus voor alle mensen realiseren.

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de voorzitter! "Zowel het klimaat- als het landbouwbeleid is in een beslissende fase beland. De opgaven voor de leefomgeving blijven groot. Nederland kent een te hoge uitstoot van broeikasgassen om aan de klimaatdoelstellingen te kunnen voldoen. Delen van de landbouw lopen hard tegen maatschappelijke en ecologische grenzen aan en de biodiversiteit staat

sterk onder druk." Dit zijn niet de woorden van de PvdD. Dit is een citaat uit de Balans van de Leefomgeving 2018 van het Planbureau voor de Leefomgeving. Het zal u niet verbazen dat de PvdD deze zorgen en het gevoel van urgentie deelt. De provincie zal de verantwoordelijkheid moeten nemen op die onderwerpen waar wij tegen de grenzen van de planeet aanlopen: klimaat, landbouw en biodiversiteit. Die beslissende fase, zoals het PBL het noemt, waarin wij ons bevinden vraagt om verregaande maatregelen.

Als wij de begroting doornemen op het gebied van klimaat, dan zien wij vooral aandacht voor de energietransitie en klimaatadaptatie. Natuurlijk is het goed om ons voor te bereiden op de gevolgen van klimaatverandering, maar laten wij niet doen alsof het al een verloren strijd is en inzetten op klimaatmitigatie: het verminderen van de uitstoot van broeikasgasemissies. Dat behelst meer dan alleen het inzetten op de energietransitie.

Gelukkig zien wij in de begroting dat circulariteit en aardgasvrij bouwen worden benoemd en wordt de koppeling gelegd tussen bodemdaling, landgebruik en CO₂ uitstoot. De PvdD vindt dit alleen niet genoeg. Wij missen overkoepelend beleid op klimaatmitigatie voor alle sectoren met bijbehorende doelstellingen voor emissiereductie. Wij staan namelijk voor een niet te onderschatten opgave.

De waarschuwing van het VN-Klimaatpanel IPCC van afgelopen maand benadrukt eens te meer dat het menens is. Het beperken van de opwarming van de aarde tot 1,5 graad vergt dringende en niet eerder vertoonde maatregelen. Kort daarop werd door het gerechtshof in Den Haag de uitspraak in de Urgenda-zaak bekrachtigd. Dat betekent dat wij in Nederland de uitstoot van broeikasgassen met 25% moeten beperken in 2020 ten opzichte van 1990. Dat terwijl de teller op dit moment op 13% staat. 25% emissiereductie in 2020 betekent dat wij in 2019 alle zeilen bij moeten zetten. Dit zien wij niet terug in deze begroting, terwijl die zou moeten gaan over de verwachte opgaven en uitgaven. Dit is iets dat we zien aankomen, maar waarop de provincie in de wachtstand blijft zitten.

Motie M133 (PvdD): aanvullend klimaatbeleid

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018, ter behandeling van het statenvoorstel Programmabegroting 2019, PS2018PS09;

overwegende dat:

- *we in Nederland hebben afgesproken in 2030 bijna de helft (49%) minder broeikasgassen uit te stoten t.o.v. 1990 om klimaatverandering tegen te gaan, wat 48.7 megaton minder broeikasgassen is dan met bestaand beleid al zou moeten worden gerealiseerd;*
- *op uitnodiging van het kabinet door meer dan 100 organisaties aan vijf sectortafels (gebouwde omgeving, industrie, landbouw en landgebruik, mobiliteit en elektriciteit) met elkaar wordt verkend wat er nodig is om gezamenlijk dit doel te bereiken;*
- *beoogd eindresultaat van de besprekingen een samenhangend Klimaatakkoord is;*

daarnaast overwegende dat:

- *we in Nederland de uitstoot van broeikasgassen al in 2020 met 25% moeten beperken (t.o.v. 1990), volgens de door het gerechtshof in Den Haag bekrachtigde uitspraak in de Urgenda-zaak, terwijl de teller op dit moment op 13% staat;*
- *dit al over twee jaar dus bijna het dubbele zou moeten zijn, een doel dat niet zal worden gehaald zonder aanvullende ingrepen;*
- *de Staat nog niet heeft besloten of zij in cassatie gaat tegen deze uitspraak, een procedure die waarschijnlijk zo'n twee jaar in beslag neemt;*
- *het kabinet heeft aangegeven dat intussen de eis van Urgenda zal worden uitgevoerd;*

van mening dat:

in voorbereiding op de uitvoering van een definitief Klimaatakkoord en in lijn met het Urgenda-vonnis concrete aanvullende maatregelen nodig zijn om de uitstoot van de broeikasgassen kooldioxide (CO₂), methaan (CH₄) en lachgas (N₂O) in onze provincie te verminderen;

roepen GS op:

- een plan op te stellen voor concrete aanvullende maatregelen die beogen emissies van genoemde broeikasgassen in onze provincie te verminderen op een termijn die bijdraagt aan de uitvoering van het Urgenda-vonnis;
- daarbij een voorstel te doen voor de financiële dekking van dit plan;
- dit plan ter bespreking aan PS voor te leggen uiterlijk in februari 2019.

En gaan over tot de orde van de dag.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Alle doelstellingen van de provincie en de doelstellingen die het IPCC heeft genoemd zijn onzin. Het IPCC wil in 2050 95% reductie. In Afrika komen er 3.000.000.000 mensen bij en in Azië 1.000.000.000 mensen. Om 95% te reduceren is er elke dag tot 2050 een kerncentrale nodig ter grootte van 2,5 keer Borssele. Het wordt tijd dat mensen gaan nadenken en tot de conclusie komen om eerst zuurstof door de woonkamer te laten borrelen, dan dit soort idiote doelstellingen te benoemen die totaal onhaalbaar zijn.

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de voorzitter! De heer Dercksen noemt de doelstellingen onzin en heeft het kennelijk opgegeven. Mijn partij geeft echter niet op en blijft idealen houden wat betreft dit onderwerp. Wij zullen daarin nooit nader tot elkaar komen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! U probeert zich er hiermee vanaf te maken, maar ik vraag u om na te denken. Denkt u dat het realistisch is om in 2050 95% reductie van de uitstoot van CO₂ te realiseren als er miljarden mensen bij komen in landen die hier niks aan doen? Wat heeft het voor zin om deze doelstellingen te noemen als deze totaal onhaalbaar zijn? Wij horen al twintig jaar dat het vijf voor twaalf is en dat zal het de komende jaren nog steeds zijn. Kan er niet wat realisme in het beleid terugkomen?

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de voorzitter! Ik begrijp dat u het opgeeft. Vooruitschuiven naar een volgende coalitieperiode is onverantwoord. Wij zijn daarom blij met de voorstellen die vandaag worden gedaan ter bevordering van de energietransitie. Echter, klimaatmitigatie is meer dan energie. Wij vragen het college te komen met een voorstel voor concrete aanvullende maatregelen voor het verminderen van broeikasgasemissies voor alle vijf de sectoren die worden gehanteerd aan de landelijke klimaattafels: landbouw, elektriciteit, mobiliteit, industrie en de gebouwde omgeving.

Dan de landbouw en de ecologische en maatschappelijke grenzen waar wij tegenaan lopen. Hier zitten wij in een beslissende fase. Een duurzame toekomstbestendige landbouw, zoals genoemd in deze begroting en in de Landbouwvisie, vergen gedurfde keuzes en maatregelen. Concrete voorstellen kunnen wij verwachten in het Uitvoeringsprogramma Landbouw in december. U zult begrijpen dat onze verwachtingen hoog gespannen zijn, maar het ontbreken van noodzakelijke keuzes in de vastgestelde visie maakt ons sceptisch. Wij drukken de gedeputeerde op het hart dat zij de adviezen van het Planbureau voor de Leefomgeving, de Raad voor Leefomgeving en Infrastructuur en de Sociaal Economische Raad ter harte neemt: krimp van de veestapel is onvermijdelijk, meer plantaardige productie en consumptie noodzakelijk. Minder landbouwhuisdieren in de provincie betekent minder mest, minder fijnstof, minder stikstof, minder broeikasgassen en minder dierenleed. Zo simpel kan het soms zijn.

Dan het derde en laatste onderwerp dat wij zullen bespreken en met de twee voorgaande samenhangt: biodiversiteit. In het vorige week uitgekomen Living Planet Report staat dat populaties wilde dieren tussen 1970 en 2014 wereldwijd met gemiddeld 60% zijn gedaald. U denkt misschien, wat hebben wij daar in Utrecht mee te maken? De directeur Biodiversiteit bij de VN, Cristiana Palmer noemde afgelopen week het verlies van biodiversiteit een stille moordenaar. Ambitieuze doelen moeten gesteld worden om insecten, vissen, vogels, planten en zoogdieren te beschermen. Naast de intrinsieke waarde zijn zij namelijk onmisbaar voor onze voedselproductie. Alleen al de massale insectensterfte heeft directe gevolgen voor onze fruitteelt. Zonder biodiversiteit geen landbouw. Niets doen is geen optie.

In Utrecht zullen we onze voetafdruk buiten de provinciegrenzen moeten verkleinen en onze nog resterende biodiversiteit beter moeten beschermen. De natuur met haar verscheidenheid aan planten, dieren en ecosystemen is het waardevolste dat er is. Biodiversiteit levert zuurstof, schoon water, een stabiel klimaat en vruchtbare grond en vormt zo de basis van het leven. De vraag is: is het hiervoor gereserveerde bedrag in deze begroting toereikend? Graag hierop een reactie van de gedeputeerde.

Dat brengt mij tot de kern van dit betoog: voor de PvdD is een sluitende begroting een begroting die past binnen de grenzen van onze aarde. Economische groei waarvan de kosten worden afgewenteld op de planeet en haar bewoners kan niet langer het uitgangspunt zijn. Voor de PvdD is deze begroting daarom niet sluitend. Wij pleiten voor een economie gericht op bestaanszekerheid binnen de ecologische grenzen. Om de bewustwording van onze provinciale voetafdruk op onze aarde te vergroten, zowel binnen als buiten dit huis, dienen wij een motie in voor het berekenen van een Utrechtse 'Overshoot Day'. Dit is de dag waarop wij de aarde jaarlijks hebben opgebruikt, als iedereen zou leven als de gemiddelde Utrechter. Hoeveel aardbollen gebruiken wij jaarlijks als provincie? Hiervoor dienen wij een motie in.

Motie M134 (PvdD): Utrecht 'Overshoot Day'

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018, ter behandeling van het statenvoorstel Programmabegroting 2019, PS2018PS09;

constaterende dat:

- *'Earth Overshoot Day', de dag waarop de natuurlijke grondstoffencapaciteit van de aarde wordt overschreden, ieder jaar eerder valt, in 2018 te weten op 1 augustus;*
- *indien de Nederlandse consumptie van grondstoffen per hoofd van de bevolking gold voor alle inwoners van de wereld, 'Earth Overshoot Day' in 2018 op 14 april was gevallen;*
- *als iedereen zou leven zoals de gemiddelde Nederlander, we 3.5 aarde nodig hebben;*

van mening dat:

een beter besef van onze Utrechtse voetafdruk en de grondstoffen die wij elk jaar teveel verbruiken van belang is om draagvlak voor noodzakelijk beleid te behouden en vergroten;

verzoeken het college van GS:

- *te inventariseren of het mogelijk is jaarlijks te berekenen op welke dag van het jaar 'Earth Overshoot Day' valt voor de provincie Utrecht;*
- *wanneer dit mogelijk blijkt, hier jaarlijks in de begroting een terugkoppeling over te geven aan PS.*

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De moties zijn voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. Ze motie kunnen worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

Het woord is aan de heer Van den Dikkenberg. Wij hadden hier aan tafel de discussie of dit een maidenspeech is, want u staat de hele middag al achter de microfoon. Als er echt geïnterrupteerd moet worden, dan moet dat mogelijk zijn.

De heer DE BREY (VVD): Mijnheer de voorzitter! Daarom heb ik een punt van orde. Het is de maidenspeech van de heer Van den Dikkenberg en wij kennen de christelijke achtergrond. Het is een goed gebruik om naar preken in de kerk te luisteren met een pepermuntje in de mond. Ik heb wat inkopen gedaan voor tijdens deze maidenspeech. (Hilariteit, uitdelen van pepermuntjes)

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Het is voor mij een eer mijn maidenspeech in deze zaal te mogen houden bij dit agendapunt. Hoewel ik niet nieuw ben in dit huis, voelt dit wel nieuw.

Dit jaar bestaat de SGP 100 jaar. Dat is een feestje waard. Dat gevoel wilden wij graag delen in dit huis, vandaar de traktatie vanmorgen. Ik had voorbereid dat vanuit de VVD een pepermuntje werd verwacht. Dat vonden wij wat karig, maar laten wij het sober en doelmatig houden ter actie van de heer De Brey, waarvoor dank.

Over naar de begroting. De laatste begrotingsbehandeling van dit college. Normaliter een moment om terug te kijken op wat er zoal gepresteerd is de afgelopen jaren. Wij hebben de eierautomaten al voorbij horen komen. Wij hebben de slogan van de huidige coalitie al vaak aangehaald: 'In verbinding'. Mijn voorganger heeft bij de behandeling van de Kadernota laten zien hoe de slogan van deze coalitie in de praktijk heeft uitgepakt. Als nieuwkomer wil ik vooral vooruitkijken. Wat de SGP betreft staat daarin 'goed bestuur met regionaal maatwerk' centraal. Vooruitkijkend komen daar de grote uitdagingen die op ons afkomen van energie, circulaire economie, klimaatadaptatie en biodiversiteit bij elkaar waar iedere regio zijn eigen maatwerk verlangt.

Wij zijn de afgelopen periode in allerlei verschillende delen van onze provincie geweest en steeds weer vallen ons de grote verschillen op. Illusterend voorbeeld: vanuit Amersfoort kregen wij de vraag om vooral door te bijten bij de kantorenaanpak. Vanuit Veenendaal en De Ronde Venen wordt dit vooral als benauwing ervaren. Wij hebben ditzelfde gezien bij de behandeling van de Landbouwvisie. Rondom de steden kan men goed uit de voeten met kleinschalige landbouw met een betere relatie tussen stad en platteland. In het oosten van de provincie komen echter bedrijven klem te zitten als wij deze benadering kopiëren naar plaatsen als Woudenberg, Renswoude en Rhenen. Zo kent iedere regio eigen vraagstukken. Iedere regio heeft een heel eigen mentaliteit. Wij willen deze stelregel vooral terug laten komen bij de behandeling van de stukken in voorbereiding op onze Omgevingsvisie. Wat ons betreft wordt maatwerk daarin het dragende principe. Dat is overigens geen gekke gedachte, want de Omgevingswet is daarvoor bedacht.

Goed bestuur vraagt om regionaal maatwerk. Daarin gaat het dus allereerst om goed bestuur. Wij hebben daar onze zorgen over. De komende weken verschijnen maar liefst drie rapporten, waarin het functioneren van de organisatie onder de loep ligt. Zonder op de uitkomsten vooruit te lopen kunnen wij stellen dat dit op zich al opmerkelijk is. De SGP-fractie heeft al verschillende keren de hoop uitgesproken dat een eventuele onder toezichtstelling door het Rijk heilzaam zou werken voor de provincie. Wij hebben in de afgelopen periode te vaak gemerkt dat er weggekeken wordt bij daadwerkelijke problemen in dit huis. Neem bijvoorbeeld de opmerking 'er staat wel vaker wat in de krant' op het moment dat blijkt dat een klokkenluiderszaak niet correct behandeld is. Dit is op zijn minst dubieus. Vreemde ogen kunnen dan wellicht dwingen. De SGP-fractie spreekt de hoop uit dat in het komende begrotingsjaar op een goede manier doorgewerkt wordt aan en in de organisatie. Hopelijk lukt ons dat intern, anders moet het extern. Wij zullen hier de komende weken nog voldoende op terugkomen om daarover van gedachten te wisselen. Dan is het geen maidenspeech.

Het tweede punt is dat goed bestuur vraagt om maatwerk. Een onderwerp waarop maatwerk wellicht het meest nodig is, is de energietransitie. "Nodig", zeg ik, want het lijkt er nog niet op dat er daadwerkelijk ruimte voor maatwerk is. In een razend tempo wordt Nederland bijvoorbeeld van het gas afgehaald. De kosten zijn torenhoog, maar het rendement is heel laag. Dermate laag dat zelfs de directeur van het PBL roept in de Tweede Kamer dat het effect natuurlijk minimaal is. De dogmatische aanpak staat ons hierin totaal niet aan, hoewel dit best bij de SGP past. Natuurlijk zijn wij voor hernieuwbare energie, minder afhankelijkheid van oligarchen en sjeiks, minder verbranding en toepassing van goede innovaties. Vanuit rentmeesterschap zien wij de zorg voor de schepping zelfs als een opdracht. Dat maakt een duurzaam beheer van de aarde voor ons een zeer aangelegen thema. In het klimaatdebat wordt echter te eenzijdig gefocust op CO₂ binnen Nederland en oude tijdelijke oplossingen als windenergie en zonne-energie om zogenaamd de thermostaat van de aarde omlaag te draaien. Dat gaat zomaar niet. Hoe ligt GS op koers om een werkelijk duurzame provincie te worden? Dus niet met biomassa wat veel meer CO₂ uitstoot dan bijvoorbeeld aardgas?

Wij hebben de afgelopen decennia wellicht te veel gevraagd van onze natuur en milieu. Sommige boeren moeten helaas erkennen dat de bodem voor het eerst in tijden in mindere kwaliteit aan de genera-

ties wordt doorgegeven dan deze ontvangen is. De samenleving is te veel gericht op de korte termijn. Een transitie naar een circulaire economie verdient daarom hogere prioriteit dan het geval is. Circulariteit is de bouwsteen voor een duurzame samenleving. Het is onbegrijpelijk dat in de begroting geen meerjarenkosten tegenover de ambities gesteld zijn. Let wel, in Nederland hebben wij afgesproken om in 2030 50% minder primaire grondstoffen te gebruiken. Hoe gaat dit op dit moment in Utrecht, vraag ik GS?

Zoals reeds gezegd is het goed om af te gaan van fossiele energie en te zoeken naar duurzamere vormen van energie. Dat hoeft niet overhaast, wat wel dreigt te gebeuren. Sterker nog, wij dreigen het draagvlak compleet kwijt te raken als wij in onze staatjes op beleidsstukken elke keer maar de helft opplussen of 10%. Dat is voor ons heel logisch, maar de inwoners zijn ons dan kwijt. Het gaat mis bij het maatwerk. Kansen met draagvlak worden te weinig opgepakt en intussen gebeuren er allerlei dingen zonder draagvlak. Over dat laatste hebben wij het al vaker gehad: windmolens in Houten, zonnevelden in de natuur zonder fundamenteel onderzoek naar negatieve effecten op bodemkwaliteit en een toenemende druk op agrarische gronden. Aan de andere kant vragen wij om duurzaam landgebruik van agrariërs in plaats van opbrengstgericht beheer.

Wij willen het vooral hebben over de kansen die blijven liggen. Wat ons betreft wordt er veel te weinig energie gestoken in het nuttig inzetten van daken. Nog altijd worden talloze hectares dak in onze provincie niet benut. Wij dienen een motie in om ernaar te streven dat in 2040 alle daken nuttig zijn ingezet, alvorens agrariërs de dupe worden van de druk op landerijen als gevolg van zonnevelden op grote schaal. Daarnaast is er voor de gewone man te weinig overzicht in de mogelijkheden om zijn eigen huis te verduurzamen waar eigen inkomsten tegenover staan. Veel mensen willen wel en het bespaart op termijn privé geld, maar de mensen weten niet waar te beginnen. Wat ons betreft moet de provincie hier haar rol pakken. Op dit punt dienen wij een motie in.

Motie M135 (SGP): overzicht effectieve verduurzaming particuliere sector

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018;

gehoord de beraadslagingen over de Programmabegroting 2019;

constaterende dat:

- *voor de particuliere sector in de provincie tal van initiatieven lopen om woningen te verduurzamen;*
- *inwoners door de veelheid van adviezen in veel gevallen niet weten welke maatregel(en) het meest effectief zijn;*

overwegende dat:

- *veel mensen bereid zijn te investeren in verduurzaming van hun woning;*
- *de overheid alles in het werk moet stellen om deze bereidheid te ondersteunen en te faciliteren;*

dragen het college van Gedeputeerde Staten op:

op de provinciale website inzichtelijk te maken welke duurzaamheidsmaatregelen er zijn, welke het meeste effect sorteren en ook kosteneffectief zijn en welke organisaties en initiatieven beschikbaar zijn om deze maatregelen in te zetten in de particuliere sector.

En gaan over tot de orde van de dag.

Motie M138 (SGP): nuttig gebruik van daken

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018;

gehoord de beraadslagingen over de Programmabegroting 2019;

constaterende dat

- *in de begroting het streven is opgenomen dat in 2040 100% van het energiegebruik duurzaam dient te worden opgewekt;*
- *duizenden vierkante meters dak nu nog onbenut zijn;*
- *er in toenemende mate druk komt op landbouw- en natuurgronden;*
- *onbedekte daken zorgen voor een verdere opwarming van het stedelijk gebied bij hittegolven;*

overwegende dat

- *veel initiatieven om te komen tot duurzame energieopwekking stranden op een gebrek aan draagvlak;*
- *het aanleggen van zonnepanelen op daken wel op brede steun bij de bevolking kan rekenen;*
- *daken ook voor andere doelen (zoals vergroening stedelijk gebied) kunnen worden ingezet;*
- *duurzaam landgebruik ook duurzaam dakgebruik inhoudt;*

spreken uit dat:

de provincie ernaar moet streven dat in 2040 100% van de daken in de provincie nuttig in gebruik zijn;

en dragen het college van Gedeputeerde Staten op om:

een programma op te stellen waarin concrete maatregelen worden geformuleerd om dit doel te bereiken alvorens er tot aanwijzing van zonnenvelden op landbouw- en natuurgrond overgegaan wordt.

En gaan over tot de orde van de dag.

Een punt waarbij mijn voorganger zo ongeveer bij ieder groot debat vroeg om maatwerk, is woningbouw. Bij de debatten over onze Omgevingsvisie komen wij hierop terug. Wij hebben de afgelopen jaren steeds weer gepleit voor het minder strak hanteren van de rode contour. Eindelijk lijkt het door te dringen dat er iets moet gebeuren om aan de groeiende vraag naar woningen te voldoen, behalve bij GroenLinks. Het is de vraag waar deze woningen moeten terechtkomen. Wij kunnen daar heel duidelijk over zijn: laat alle kernen groeien naar behoefte. Daarmee los je problemen op zonder nieuwe problemen te creëren en worden er geen enorme VINEX-wijken aangelegd. Maatwerk zorgt ervoor dat je aan de gemeenten overlaat om op een verstandige manier om te gaan met haar eigen opgaven en haar eigen oplossingen. De provincie denkt mee, coördineert en controleert, maar gaat niet dicteren en trainen.

Het volgende punt is het maatwerk in relatie tot de agrarische sector. Daarover hebben wij vorige maand nog uitgebreid gesproken. Nadien kregen wij op onze ledenvergadering nog een goede tip en wij luisteren graag naar mensen met goede ideeën. Daarom dienen wij een motie in om de goede relatie tussen de bewust producerende boer en burger verder te verbeteren.

Motie M137 (SGP): versterking relatie boer en burger

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018;

gehoord de beraadslagingen over de Programmabegroting 2019;

constaterende dat:

- *in de begroting wordt gesteld dat we projecten die gericht zijn op het versterken van de relatie tussen boer en burger stimuleren en ondersteunen;*
- *de mogelijkheden voor reclame-uitingen beperkt worden door onze landschapsverordening;*

overwegende dat:

- *lokale producten te weinig bekend zijn;*

- onze doelen meer gerealiseerd kunnen worden door een bredere bekendheid van lokale producten,

dragen het college van Gedeputeerde Staten op

- artikel 5.2.3.20 en 21 van de Landschapsverordening in overleg met de gebiedscoöperaties zodanig te wijzigen dat:
 - het plaatsen van uitingen van lokale voedselproductie ook mogelijk is op locaties zonder verkooppunt maar met productie;
 - minder terughoudend wordt omgegaan met de grootte van deze reclame-uitingen,
- om zo bij te dragen aan de naamsbekendheid van lokale producten en aan de versterking van de band tussen boer en burger.

En gaan over tot de orde van de dag.

Daarnaast hebben wij een motie over het Actieplan Weidevogels. Het college stelt voor om een gedragscode op te stellen voor de agrarische sector. Wij zijn erg begaan met het lot van de prachtige weidevogels. Daarom zien wij niets in een gedragscode; dat werkt averechts. Wat ons betreft geeft dit het verkeerde signaal af richting onze agrariërs. Wij roepen daarom het college op een samenwerkingsagenda op te stellen, waarbij agrariërs worden betrokken om van hen te horen wat zij nodig hebben om maatregelen te treffen. Zo'n benadering is wat ons betreft vruchtbaarder dan een gedragscode.

Motie M136 (SGP): behoud weidevogels

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018;

gehoord de beraadslagingen over de Programmabegroting 2019;

constaterende dat:

- in de begroting is opgenomen dat het Actieplan Weidevogels in 2019 ingaat;
- de Staten hierover geen separaat besluit zullen nemen;
- in dit actieplan wordt gesproken over een 'gedragscode voor agrariërs';

overwegende dat

- verreweg de meeste agrariërs begaan zijn met het lot van weidevogels;
- het opstellen van een gedragscode het verkeerde signaal afgeeft;
- een gedragscode averechts kan werken;
- het probleem nu eenzijdig bij agrariërs wordt neergelegd;

dragen het college van Gedeputeerde Staten op:

in plaats van een gedragscode voor agrariërs samen met de agrariërs te komen tot een samenwerkingsagenda, waarbij agrariërs kenbaar kunnen maken wat voor hen nodig is om zich (nog) meer in te zetten voor het behoud van weidevogels.

En gaan over tot de orde van de dag.

Een laatste punt waarvoor wij geen maatwerk willen, is drugs. Vorige maand konden wij in het AD lezen dat Utrecht de spil is van cocaïnehandel. De boa's worden daarmee in toenemende mate geconfronteerd. Wat ons betreft moet drugscriminaliteit keihard worden aangepakt. Wij gaan ervan uit dat de gedeputeerde er alles aan doet om de boa's optimaal uit te rusten voor hun taken in het buitengebied. Wij roepen de commissaris op om deze situatie voortdurend onder de aandacht te brengen bij de minister van Justitie & Veiligheid.

In de voorbereiding op dit debat bereikte ons het punt van de treinen en FoodValley. Kan Gedeputeerde Staten ons garanderen dat het tot het uiterste gaat in den Haag om te zorgen dat Driebergen, Food-

Valley, Ede-Wageningen en Veenendaal de IC-status behouden? De regionale rol van deze stations wordt dikwijls onderschat. Deze mensen zitten al een kwartier in de auto, parkeren de auto en gaan vervolgens met de trein het land in. Als dat wordt vervangen door een stoptrein, dan kan dit drastisch nadelige effecten hebben op de verkeersdruk op de ring Utrecht, A12 et cetera.

Ik sluit af. Ik hoop dat iedereen het pepermuntje op heeft. Wij wensen het college van Gedeputeerde Staten, de Statenleden en alle medewerkers in dit huis Gods zegen en wijsheid toe in het begrotingsjaar. Er komen zware tijden aan. Mocht het even tegenzitten, dan gun ik u allen de houding vanuit Psalm 121: "Heft uw ogen naar boven vanwaar u uw hulp kunt verwachten."

De VOORZITTER: Dank u wel. Van harte gefeliciteerd. U hoort er helemaal bij. Wij sluiten het middagdebat af met mevrouw Hoek.

De moties zijn voldoende ondertekend en maken deel uit van de beraadslaging. Ze kunnen worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! De begroting voor komend jaar. Ik heb uitgebreide complimenten gemaakt naar gedeputeerde Straat, maar dat komt het hele college toe. Ik wilde het in het bijzonder tegen de heer Straat zeggen. Wij zijn het niet altijd met elkaar eens, maar er wordt wel hard gewerkt. Meestal komen wij wel enigszins tot elkaar. Daarvoor dank ik het college.

In de komende begroting staan vragen, uitdagingen en problemen voor 50Plus die aandacht behoeven, bijvoorbeeld op het gebied van wonen en de rode contouren. Wij moeten soepeler omgaan met de rode contouren, in die zin dat wij minder energie moeten steken in het handhaven van de rode contouren, maar in het snel realiseren van oplossingen op de juiste plaats en met de kaart erbij kansen bekijken. Er zijn kansen. Er zit bijna nooit een strakke lijn om een gebied heen. Hier en daar is een inham die je recht kunt trekken. Dit kan bijdragen aan de behoefte om meer woningen te bouwen.

50Plus wil de toenemende luchtvervuiling opnemen. Dat wordt steeds beter en concreter zichtbaar door metingen. Nog steeds worden richtlijnen aangehouden en naar boven bijgesteld in het belang van de projectontwikkelaar. Wij moeten vaker kijken naar het belang. Betreft dit de gezondheid van degenen die daar wonen en gaan wonen of gaan wij de portemonnee van de projectontwikkelaar spekken? 50Plus is van mening dat wij moeten kijken naar het leefklimaat. Dat is veel belangrijker. Als je bedenkt wat er op dit moment allemaal in de lucht zit, dan word je niet vrolijk.

Dan de vraag of er meer of minder asfalt moet komen. 50Plus houdt daarbij vooral het doel voor ogen. Vanmorgen was het nog op de radio dat meer asfalt niks oplost. Daarom zijn wij niet voor minder en niet voor meer asfalt, maar voor het oplossen van knelpunten op een andere manier. Dat houdt in dat wij tegen de uitbreiding van de A28 zijn.

50Plus vindt het kleine kernenbeleid en bereikbaarheid heel belangrijk. Laten wij dat hoog in het vaandel houden. De Landbouwvisie is een positief punt dat gerealiseerd is. Daaruit is een depot ontstaan voor vrijkomende bedrijfspanden uit de agrarische sector.

Verder heeft 50Plus met behulp van de Staten het voetpad in Abcoude naar de carpoolplaats gerealiseerd, met dank aan mevrouw Verbeek dat zij daarin mee ging. Dat zou op meerdere plaatsen moeten gebeuren. Wij moeten meer luisteren naar gemeenten en inwoners.

Er is een flitspaal op de N201 geplaatst. Deze heeft al € 8.000.000 à € 9.000.000 opgebracht. Dit is de beste flitspaal van het hele land, deze brengt het meeste geld op. Ik vraag de gedeputeerde of hij bij het Rijk wil pleiten om dat geld te reserveren. De flitspaal is daar neergezet om een knelpunt op te lossen. Het geld hiervan moet gereserveerd voor de oplossing van het knelpunt, zodat de flitspaal niet meer nodig is, bijvoorbeeld door de aanleg van een aquaduct.

Ontgassen is heel mooi. Mevrouw Pennarts heeft dat geregeld middels het IPO. Zeker bij het Amsterdam Rijnkanaal, maar ook verder met andere provincies. 50Plus krijgt toch nog signalen dat het ontgassen doorgaat. Hiervoor moet meer aandacht komen. Daarnaast moet er meer aandacht komen voor de handhaving hiervan.

Dan de Structuurvisie. Wij hebben nog geen rapport ontvangen over de herijking van de bedrijventerreinen. Natuurlijk moeten wij de economie stimuleren en moet daarvoor soms wat gebouwd worden.

50Plus vindt het daarbij belangrijk om eerste te kijken waar bedrijfspanden leegstaan en deze te hergebruiken om de economie te stimuleren. Andere bedrijven moeten zich daar kunnen vestigen.

Dan heb ik een punt over de provinciale wegen. Er staat dat het leefklimaat niet aangetast mag worden. Er is een aantal provinciale wegen die door de kern van een dorp gaan. 50Plus pleit ervoor om van de kernen een 30 km-zone te maken.

Over de verlichting staat in de begroting: "Donker waar het moet en licht waar het nodig is." Als er langs een provinciale weg die door een dorpskern gaat neonpalen neerzet worden waardoor de gebruiker denkt dat hij over de snelweg rijdt, dan gaat hij niet langzamer rijden. De verlichting in het dorp moet de uitstraling krijgen van het centrum van een dorp waar een 30 km-zone wordt gehanteerd. Onlangs hebben wij in de krant gelezen dat door de droogte vele huizen aan het verzakken zijn waardoor cultureel erfgoed aangetast kan worden. Dit staat niet in de begroting, maar ook de provincie heeft onroerend goed. Hoe gaan wij daarmee om? Daarvoor moet een voorzieningenpost opgenomen worden in de begroting.

Dan de bestuurssamenwerking U10. Op pagina 240 staat dat er € 1.500.000 begroot is voor U15*5. Is dit bedrag ter compensatie van het bedrag van de U10-gemeenten dat is ingezet voor de Uithoflijn?

In de begroting onder 'Egalisatiereserve Provincialefonds en MRB' op pagina 229 staat dat het maximum bedrag voor het egaliseren van de kosten voor het onderhoud van Paushuize € 999.999.999 is. Dat vind ik een vreemd bedrag. Op pagina 233 wordt het Paushuize nogmaals benoemd, maar daar staat geen maximum bedrag. Hoe zit dat precies? In de staat van Voorzieningen op pagina 238 staat bij 'Groot onderhoud Paushuize' een saldo voor 2018 van € 58.000.000. Daar komt € 44.000.000 bij in 2019. Dan gaat er € 53.000.000 af en blijft er € 49.000.000 over. Dit is een technische vraag, maar kunt u hiernaar kijken in de pauze? Anders verneem ik het later van u.

Tot slot heb ik in de begroting niet gelezen dat er een bedrag naar de gemeente Stichtse Vecht zal gaan, omdat de tweede Vechtbrug niet is doorgegaan. In de hele begroting heb ik niet teruggevonden of de € 800.000 geboekt is. Is dit betaald of niet betaald?

De VOORZITTER: Dank u wel. Daarmee ronden wij de eerste termijn van de Staten af. Dat komt precies goed uit, want over een paar minuten is de warme maaltijd beschikbaar. Daarnaast wil het college graag wat tijd hebben om de beantwoording voor te bereiden.

Ik schors de vergadering en om 19.30 uur gaan wij door met de beraadslagingen en komt het college aan het woord. Ik wens u een smakelijke maaltijd. Ik schors de vergadering.

Schorsing van 17.49 uur tot 19.30 uur.

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Mag ik een klein puntje van orde inbrengen?

Wij hebben motie M129 ingediend. Door het knippen en plakken zijn er per ongeluk een paar woorden blijven hangen. Wij gaan vijf woorden schrappen in het dictum bij het tweede punt: "In het overdrachtsdocument een nauwkeurige schatting te geven van de benodigde financiële middelen." De laatste vijf woorden 'voor de aanpak van bodemdaling' mogen weggestreept worden. Deze kwamen uit een andere motie. De systematiek die onder de motie ligt blijft hetzelfde.

Motie M129a (ChristenUnie): integraal en innovatief aan de slag met het Ringpark

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018, ter vaststelling van de begroting 2019;

overwegende dat:

- *de regio Utrecht een aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat heeft;*
- *er door het PBL en het CBS een bevolkingsgroei wordt voorspeld van 21,4% in Utrecht en 13,4% in Amersfoort;*

- dat inwoners van onze provincie prettig moeten kunnen blijven ontspannen in een gezonde leef-omgeving met voldoende ruimte om te recreëren;

constaterende dat:

- het programma RodS in 2019 wordt afgerond;
- de stuurgroep heeft aangegeven dat een nieuwe ambitie en investeringsprogramma wenselijk is om de recreatiedruk in de provincie voor de middellange termijn te accommoderen;
- deze opgave ook geagendeerd is door de Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit met zijn advies over het Utrechts Ringpark;
- het college dit advies in een bestuurlijke reactie omarmd heeft als een inspirerend ruimtelijk concept;
- het college de wens te kennen heeft gegeven om het Ringpark breder en langjarig te positioneren;
- formatie wordt ingezet voor nadere oriëntatie en een vervolgaanpak;
- er geen concrete middelen in de begroting 2019 worden vrijgemaakt;

dragen het college op:

- PS voor de verkiezingen PS2019 te informeren over de eerste oriëntatie op de uitvoering en de vervolgaanpak door het Kwartiermakersteam;
- in het overdrachtsdocument een nauwkeurige schatting te geven van de benodigde financiële middelen;
- en/of de mogelijkheden uit te werken om andere financiële instrumenten in te zetten ter structurele dekking;

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: Dit lijkt mij een briljante aanpassing.

De eerste termijn van de Staten is geweest en wij gaan toe naar de eerste termijn van het college. Er is een klein dilemma dat ik u ga voorleggen. Op de klok zie ik dat er 35 minuten voor het college zijn weggelegd. Wij weten dat er 25 moties zijn ingediend, een aantal amendementen en er zal nog wat omheen gesproken worden. Wij hanteren deze 35 minuten. Wij hebben een buitengewoon professioneel college dat dit heel beknopt kan formuleren. Als wij een paar minuten over de tijd heen gaan, dan vraag ik u alvast op voorhand clementie. Uiteraard wilt u allemaal goed beantwoord worden. Als u daarmee akkoord kunt gaan, dan gaan wij het op deze manier doen. Bij dezen is dat afgesproken. Ik geef het woord aan de heer Straat.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! In de eerste plaats dank ik de Staten voor uw steun voor de begroting. U heeft een heel aantal moties ingediend die vooral als aanvulling worden beschouwd door het college. Wij hebben al vaker over de begroting gesproken in de commissies. Daar zijn veel complimenten uitgedeeld over de voortgang en de progressie van de stukken. De complimenten zijn zeker uitgegaan naar de organisatie die hier de afgelopen tijd hard aan gewerkt heeft. Het is fijn om te merken dat het in dit Statendebat vooral over uw politieke prioriteiten gaat en niet meer over de systematiek.

Over de systematiek ga ik nog iets zeggen. Een aantal van u heeft moties ingediend om dingen mee te nemen in de voorjaarsrapportage. Wij wijzen u erop dat er richting de verkiezingen een aantal momenten aankomt waar deze moties in algemene zin goed bij passen. Daar waar het relevant is, zullen mijn collega's dat nogmaals benoemen. Als eerste wordt er een overdrachtsdocument gemaakt van dit college als handreiking voor de onderhandelingen. Dan zijn er de onderhandelingen. Dat is een belangrijk moment waar een aantal afspraken gemaakt kunnen worden. Vlak daarna komt de voorjaarsrapportage 2019. Deze zal vooral de prioriteiten van 2019 omvatten. Vervolgens is er een Kadernota die nog voor de zomervakantie van 2019 bij u komt. In de Kadernota kunnen de politieke prioriteiten in meer structurele zin worden meegenomen. Wij hebben een aantal moties gezien waarin u daarop aanstuurt door te zeggen dat het verder uitgewerkt moet worden bij de voorjaarsrapportage. Het lijkt ons een goed idee om het in deze systematiek mee te nemen.

Een ander algemeen punt gaat over de dekking. Het college heeft geconstateerd dat er in een aantal moties geen dekking is of dat de dekking wordt verwerkt richting de onderhandelingen en de Kadernota. Waar noodzakelijk zullen wij daarover nog een opmerking maken.

Dan kom ik bij mijn eigen portefeuille. Ik begin bij de moties en zal daarna nog een aantal vragen beantwoorden. Als eerste motie M118 van de PvdA over de A27. Ik heb mij voorgenomen om niet in het inhoudelijk debat te gaan zitten over wat allemaal is gebeurd en wie waarom voor of tegen deze weg is. Dat laat ik bij u. Motie M118 is een opvallende motie. U doet een uitspraak over de weg, terwijl er een tracébesluit ligt waarover besluitvorming is geweest in de Tweede Kamer en in deze Staten. U vraagt een herziening van het besluitvoorstel, terwijl de procedure loopt en het onder de rechter is. Dat vinden wij op zijn minst opvallend. Dit is een reden om deze motie te heroverwegen. Het tweede punt bij deze motie is een inhoudelijk argument. U stelt voor om de 2 x 6 rijstrokenvariant als voorkeur neer te zetten binnen de bestaande ruimte. Die variant is onderzocht en dat betekent dat de vluchtstroken verdwijnen. Daarvan in toentertijd in de onderzoeken vastgesteld dat dit een veiligheidsrisico met zich meebrengt. Het betekent dus meer dan dat u in de motie heeft gezegd. Het laatste punt bij deze motie is voor ons belangrijk en hopelijk ook voor u. U stelt een motie voor die door het besluit heen gaat. Wat verwacht u van ons? Dat staat niet in deze motie. Dus wij kunnen deze voor kennisgeving aannemen. Zo werkt het echter niet helemaal. Deze motie is openbaar en het is onze inschatting dat deze effect heeft in Den Haag.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik lees dat niet in de motie. U heeft het onder andere over het versmallen en dergelijke. Deze motie geeft niet aan dat het binnen de bak moet. Deze motie spreekt alleen uit wat mensen altijd al hebben gevonden. Dit verandert niks aan het besluit, dat ben ik met u eens. U geeft aan dat het impact heeft in Den Haag. Het is duidelijk dat hier wordt gesproken over dit verhaal en dat het besluit al is genomen. Deze motie vraagt alleen om een uitspraak dat wij voorstander zijn van 2 x 6 rijstroken. Dit lijkt niet op een wijziging voor Gedeputeerde Staten. Het gaat door op de ingezette weg.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dan snap ik helemaal niet wat ik met deze motie moet, want het is een wijziging van het standpunt in de uitwerking die er tot op heden is geweest. Dat is het punt dat ik maak. Het effect in Den Haag is prettig, zodat Den Haag weet wat u vindt. Echter, Den Haag zal daarover een opinie hebben. Onze inschatting is dat dit een opinie zal zijn over het feit dat Provinciale Staten van Utrecht zijn standpunt wijzigt. Ik maak mij zorgen over de andere discussies die wij in Den Haag vormen, bijvoorbeeld over U Ned of de Noordelijke Randweg Utrecht. Dit wordt deze week besproken in de Tweede Kamer bij de begroting van Infrastructuur en Waterstaat. Wij moeten oppassen dat wij ons draagvlak niet verliezen voor dingen die wij in Den Haag op de agenda zetten waarvoor wij echt aandacht vragen, terwijl wij aan de andere kant tegen een rijksbesluit zeggen dat wij een ander besluit nemen. Dat effect moet u niet onderschatten.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! U leest in dit besluit dat u iets moet gaan doen. Dat lees ik niet.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik stelde vast dat ik dat niet lees. Toen werd er instemmend geknikt. Dan kunnen wij er kennis van nemen en vraag ik mij af wat u met deze motie beoogt. Het is niet zo dat de mensen in Den Haag dan niet weten dat u dit besluit neemt. Dat heeft effect in Den Haag.

De VOORZITTER: De boodschap is helder.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat geef ik u mee. Denk nog eens goed na over deze motie. U zult zich niet verbazen dat ik deze motie ernstig ontraad.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! In ons coalitieakkoord staat dat de meningen verdeeld zijn en dat de Staten doorgaan op dezelfde weg.

De VOORZITTER: Het statenbesluit lijkt mij helder.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De gedeputeerde zegt dat hij de motie ernstig ontraadt. U zou kunnen zeggen dat u de motie naast u neerlegt.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik weet niet wat ik met deze motie aan moet, omdat er al een besluit ligt. Het is ingewikkeld dat mijn Staten een andere uitspraak doen. Ondanks dat het college er niks mee hoeft te doen, betekent dat niet dat deze motie geen effect heeft. Deze motie heeft niet effect alleen op de uitspraak voor een voorkeursvariant, maar ook op onze relatie met het Rijk in een aantal onderhandelpunten.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! De gedeputeerde zegt dat er al een besluit ligt. Over welk besluit spreekt hij dan? Over het rijksbesluit over de verbreding van de A27 of meent hij dat er in Provinciale Staten een besluit genomen is over instemming met de plannen van het Rijk?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat laatste meen ik zeker niet. Er ligt een rijksbesluit. Het tracébesluit ligt onder de rechter. Dat is een belangrijk moment waaruit blijkt of de politiek nog aan zet is. U heeft hierover al meerdere keren gesproken. Wij weten dat uw meningen verdeeld zijn. Een aantal van u memoreerde momenten waarop moties of zienswijzen hebben voorgelegd en er wel degelijk iets over gezegd is. Daarmee is een weg ingeslagen waar de provincie wel degelijk een zienswijze heeft ingediend en een aantal uitspraken heeft gedaan. Wij moeten consequent zijn. Het gaat mij er niet om uw mening of het verschil van inzicht in de Staten ter discussie te stellen. Waar het om gaat is de vraag of dit het moment is om daarover een uitspraak te doen terwijl er een besluit ligt en wij andere dingen in Den Haag proberen voor elkaar te krijgen. Ondanks dat ik deze motie voor kennisgeving mag aannemen, zie ik wel gebeuren dat de minister mij vraagt wat dit precies betekent.

De VOORZITTER: Die zorg heeft u eerder uitgesproken. Is dat antwoord op uw vraag de heer Bekkers?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Op die vraag wel. De vraag die overblijft is: is een meningsuitspraak als deze geen logische consequentie? Gegeven dat wij een afsprakenkader hebben vastgesteld met verschillende varianten waarin 2 x 7 en 2 x 6 voorkeursvarianten zijn en dat wij een jaar geleden een motie met een zienswijze hebben aangenomen waarin wij de onderzoeken over het nut en de noodzaak en de maatschappelijke kosten en batenganalyse kritisch voorleggen aan het Rijk, maar het Rijk vasthoudt aan de ingeslagen weg.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Hierop geef ik dezelfde reactie.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De ChristenUnie is geen coalitiepartij, maar het is nogal wat als de gedeputeerde een motie ernstig ontraadt. Waar zit dat in? De heer Bekkers refereerde eraan dat het een consequente lijn is die de Staten doortrekken uit de afgelopen jaren waarin wij steeds deze mening naar voren hebben gebracht. Wat is het waarvan zij in Den Haag van hun stoel vallen als zij deze motie onder ogen zien?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! U doorkruist daarmee het besluit dat in Den Haag wordt uitgevoerd, waarover een tracébesluit is genomen, waarvoor procedures lopen en waarover uitbesteding en uitvoering gaat plaatsvinden. Dat is wat er gebeurt. In zorgvuldigheid in bestuurlijke zin zijn wij aan het kijken hoe wij daarin zo goed mogelijk mee kunnen lopen. Het gaat niet alleen over dit specifieke punt. Het is mij opgevallen dat wij ons best moeten doen om onze punten in Den Haag goed op de agenda te krijgen, zeker op infrastructuur. Wij moeten Den Haag overtuigen waarom het belangrijk is, zodat zij met ons meedenkt op een aantal punten. Vanuit dat perspectief vraag ik mij af waarom u deze uitspraak wilt doen terwijl wij andere dingen voor elkaar proberen te krijgen. Dit helpt daar niet bij.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Het punt van lobbyen is helemaal duidelijk. Wij zijn echter consequent als wij deze motie aannemen, omdat wij vaker dit soort uitspraken hebben gedaan. In die zin zetten wij onszelf in Den Haag op de kaart als een provincie die consequente uitspraken doet.

De VOORZITTER: Dit is gelijk aan uw eerdere opmerking en de reactie van de gedeputeerde daarop is bekend.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Wij zitten niet alleen met toekomstige projecten. Bij de A27 zitten wij met een aantal bovenwettelijke maatregelen waarin extra geïnvesteerd wordt op basis van 2 x 7 rijstroken. Samenvattend het gesprek van net: het college ontraadt de motie ernstig. De Staten zeggen dat dit ons eigen standpunt is, dus dat kunnen wij herhalen. Wat is de toegevoegde waarde volgens de gedeputeerde van het herhalen van het standpunt? Is die toegevoegde waarde positief, neutraal of negatief?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Volgens mij is de toegevoegde waarde van het herhalen van het standpunt negatief. Dat probeerde ik zojuist duidelijk te maken.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik weet niet hoe de beantwoording van de andere voorstellen doorgaat, maar ik vind het minder prettig dat er gespeculeerd wordt wat er gaat gebeuren. Dat vertroebelt het voorliggende stuk. Het lijkt een dreiging alsof u zegt: "Pas op, als je dit doet, dan gebeurt er dat." In de motie staat waarover veel inwoners van Utrecht zich druk maken en een mening hebben. Niet meer en niet minder wordt daarover een uitspraak gevraagd.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik probeer reëel te zijn in het speelveld dat ik overzie. In de bestuurlijke verhouding speelt dit niet tussen de provincie en het Rijk, omdat er al een tracébesluit ligt. Dan komt er een uitspraak van de Staten tussendoor die contra aan dat tracébesluit is. Dat kunnen wij voor kennisgeving aannemen, maar ik probeer duidelijk te maken dat ik mijn energie wil richten op een aantal andere punten waarvan ik zie dat het moeilijk is om ons punt te maken.

De VOORZITTER: De opvattingen zijn helder. Vervolgt u uw betoog.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik snap dat de inwoners van Utrecht zich hierover zorgen maken, maar dan moeten wij hen eerlijk vertellen waar wij staan in het proces en dat er al een besluit genomen is.

Dan motie M117 over gratis OV voor mensen met een kleine beurs. U vraagt om een onderzoek om gratis OV buiten de spits aan te bieden. Wij hebben daarover nagedacht. Naar mijn stellige overtuiging is het een van de belangrijkste dingen om ons te realiseren dat gratis OV niet bestaat, want iemand moet het betalen. Wij hebben het nog niet tot achter de komma uitgerekend, maar wel ons best gedaan om te berekenen wat het ongeveer kost. Uitgaande van 100.000 mensen in de provincie Utrecht die een uitkering hebben en een gemiddeld aantal kilometers reizen per week buiten de spits. Dan komen wij ruwweg uit op structureel € 15.000.000 tot € 20.000.000 wat dit zal kosten. Dat is 20% tot 30% bovenop de huidige concessie. Daarmee probeer ik u een beeld te geven van de enorme vraag in financiële zin die u stelt. Dat is voor het college voldoende onderzoek om eerst te bespreken waaruit wij dit dekken voordat wij kunnen nadenken of wij dit willen. Daarom ontraad ik u deze motie.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Kunt u aangeven waarin die kosten zitten, want ik kan mij niet voorstellen dat een bus veel duurder wordt als iemand in een half lege bus instapt en een stukje meerijdt?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Als het een persoon is, dan zal dit geen effect hebben. In het systeem werkt het zo dat als u vindt dat wij gratis OV moeten aanbieden, dan zeggen de concessiehouders dat wij het moeten betalen. Dan wordt het doorgerekend. Daarin valt nog wel

wat te regelen. Het is goed denkbaar dat er dan meer gebruik gemaakt zal worden van het OV. Dat zal een doelstelling zijn van het gratis maken hiervan. Als er dan meer bussen moeten rijden, dan kost dat extra geld. Dat wordt meestal per kilometer omgeslagen en praten wij over grote bedragen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik zie graag de financiële onderbouwing die de heer Straat hier naar voren brengt en hoeveel mensen hij verwacht die extra van het openbaar vervoer gebruik zullen maken. Daarop stoelt uw berekening.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik heb gepoogd een vrij snelle berekening te maken om te voorkomen dat wij een diepgravend onderzoek gaan uitvoeren waaruit een rekening komt die betaald moet worden. De ambtelijk gecheckte inschatting is dat wij het over dit soort bedragen hebben. Laat het € 5.000.000 minder zijn, dan is het nog steeds veel geld. Als wij dit willen, dan moet het duidelijk zijn waaruit wij het gaan betalen. Tot die tijd lijkt het mij onzinnig om diepe onderzoeken te doen. Ik wil alles voor u op papier zetten, maar mijn poging is om met deze bijdrage te laten zien dat het echt een grote vraag is.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! U zegt dat wij hier niet mee in moeten stemmen, omdat het veel geld kost. Ik vraag om de berekening, maar dan zegt u dat het te ingewikkeld is. Dat vind ik te kort door de bocht. Dan volg ik de PvdA zodat u in het kostenonderzoek laat zien hoeveel het werkelijk kost. Ik wil best meegaan in uw uitspraak dat het te duur is, maar dan wil ik wel zien waarom het te duur is.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik ken een proef met gratis OV in Amersfoort en dat kost € 300.000 op jaarbasis. Dat zijn hele andere getallen.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het gaat over de hele provincie. De snelle berekening is niet geverifieerd, maar het is een eerste kostenindicatie. Ik ga kijken hoe ik dit met u kan delen.

Dan motie M123 van de SP over het eigen vervoersbedrijf. Ik ontraad u deze motie. Wij hebben al een aantal keren over deze motie gesproken. Ter voorbereiding van de concessie van 2023 gaan wij een aantal scenario's uitwerken. Dat zeg ik u nogmaals graag toe. Daarbij hoort dit scenario. Een ander scenario is om door te gaan met de wijze waarop wij dit al doen of een scenario met flexibele contracten. De Staten hebben er recht op om deze afweging goed te maken en niet op basis van een politieke opinie te besluiten dat er een eigen vervoersbedrijf komt.

Motie M130 gaat over wie de jeugd heeft, heeft de toekomst. Dit is een zeer sympathieke motie, maar u vraagt veel in de uitwerking. Wij houden het aantal scholieren dat wij jaarlijks ontvangen nog niet jaarlijks bij en hebben hieraan geen meetbare doelstellingen gekoppeld. Wij willen vooral een gastvrije provincie en een gastvrij provinciehuis zijn. Dat willen wij graag blijven. Met deze uitwerking zullen wij naar onze overtuiging niet meer scholieren in dit huis ontvangen. Daarvoor moeten wij ons best doen, door scholen aan te schrijven en vanuit dat perspectief verder te werken. Ik ontraad het u op deze manier.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! In de motie staat dat wij kijken wat wij al doen en wat wij nog meer kunnen. De griffie heeft daarop al activiteiten ontplooid om alle scholen te bellen en dergelijke. Volgens mij moeten wij op deze manier doorgaan en het alleen wat concreter maken wat de doelstelling is. GS, PS, de griffie en de organisatie moeten gezamenlijk kijken hoe wij dit voor elkaar kunnen krijgen.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Wij zijn het niet oneens over de doelstelling. Wij vinden het allemaal heel belangrijk en willen dit stimuleren. U vraagt echter om rapportages en meetbare doelstellingen. Die hebben wij nog niet. Ik stel voor om dat niet te doen, het enthousiasme te laten bestaan en te kijken hoe wij zoveel mogelijk mensen kunnen betrekken bij de provincie en in

dit huis. Dit moeten wij niet in een nieuwe rapportagestructuur zetten. Het kan wel, maar het is extra werk waardoor er geen extra mensen zullen komen.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik snap wat de gedeputeerde zegt, maar wij vragen niet om enorme rapportages. De ene week komen er 80 kinderen en de andere week 40. Als je dat door het jaar heen bijhoudt in Excel, dan krijg je daarvan een overzicht. De achtergrond van deze vraag is dat er een communicatiemedewerker is die dit iedere keer keurig verzorgt en in de wandelgangen tegen mij heeft gezegd dat het lastig is dat daarop geen targets zijn en het niet wordt bijgehouden hoeveel kinderen er komen. Daardoor moet hij iedere keer in de organisatie uitleggen waarom ik een hele dag met scholieren in deze zaal zit. De belangrijke functie van het ontvangen van scholieren geef je meer inhoud als telt hoeveel kinderen er dit jaar waren, hoeveel wij er volgend jaar willen ontvangen en of daarin een bepaalde lijn zit.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik stel voor dat het aan de Staten is. Er zijn voldoende argumenten gewisseld.

Er is nog een aantal vragen aan mij gesteld. De VVD heeft gevraagd over de fietsen bij het provinciehuis. Daar zijn wij mee bezig, omdat wij zelf al constateerden dat dit beter kan.

Wij willen zeker experimenteren met zelfrijdend OV. Het Utrecht Science Park is hiervoor in beeld, maar ik houd een andere locatie open als dat beter uitkomt. Het lijkt ons buitengewoon interessant om daarmee aan de slag te gaan.

De SP vroeg welke concrete resultaten wij hebben geboekt rond de OV-knooppunten. Die vraag verbaasde mij enigszins, want daarbij dacht ik aan Driebergen-Zeist, Breukelen, Vaartsche Rijn, U Ned en bussen naar het USP die wij georganiseerd hebben. Volgens mij zijn wij daar op vele manieren goed mee bezig en staat er voldoende in de steigers voor de komende tijd.

Dan heeft de ChristenUnie iets gezegd over de begroting rondom mobiliteit en de berekening dat dit ongeveer 60% van de begroting is. Dat is goed te verklaren, omdat wij een stedelijk vervoersbedrijf in huis hebben. Dat is wezenlijk verschillend ten opzichte van Noord-Holland en Zuid-Holland. Dat vervoersbedrijf vertekent het beeld van de kosten. Ter illustratie: het vervoer in de regio Amsterdam heeft een begroting van € 400.000.000 en de metropoolregio Den Haag-Rotterdam heeft een begroting voor verkeer en vervoer van € 735.000.000. Dat is anderhalf keer onze hele begroting. Dat moeten wij goed in perspectief houden. Het verklaart waarom wij bovenaan het lijstje staan. Laten wij geen appels met peren vergelijken.

De SP vroeg naar de IC-status van Driebergen-Zeist, Veenendaal De Klomp en Ede-Wageningen. Daarover hebben wij zojuist een akkoord gesloten. Dat is nog bestuurlijk en moet nog verder uitgewerkt worden, maar in een grote sessie met NS, ProRail, alle gemeenten en de twee provincies hebben wij een afspraak gemaakt over zes intercity's en vier sprinters die afwisselend deze IC-stations aandoen. Hiermee hebben wij een prachtig resultaat bereikt. Daarmee is overigens nog niet de dienstregeling vastgesteld, maar wel de intentie gemaakt om dit verder uit te werken.

Tot slot had mevrouw Hoek een vraag over de flitspaal op de N201. Ik ga u geen loze beloften doen. Dat werkt niet op deze manier. Als wij vragen of wij van een flitspaal het geld mogen hebben, dan moeten wij het hele rijkssysteem veranderen. Dat zie ik niet direct gebeuren. Ik ontraad het u om daar verder energie in te stoppen. Wij zullen nog kijken naar de verlichting op de provinciale weg bij 30 km/h. Dan stelde u mij drie technische vragen waarnaar ik in de pauze niet heb gekeken, omdat wij deze informatie op een andere manier met elkaar moeten wisselen. Ik stel voor dat u deze technische vragen op de mail zet. Dan zal ik deze keurig beantwoorden.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Het is niet de bedoeling dat wij het geld van de flitspaal krijgen, maar dat het Rijk dat geld gebruikt als het wordt ingeschakeld om de oplossing van het knelpunt op de N201 mede te ondersteunen.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat begrijp ik, maar dat gaat niet werken. Het geld komt in de grote pot terecht. Anders moeten wij het hele rijkssysteem veranderen en dan wil iedereen dat bij elke flitspaal en bij elke gemeente.

De VOORZITTER: Dan is het woord aan de heer Van den Berg.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik ga de tijd efficiënt gebruiken. Ik ga 16 moties behandelen en u heeft nog een aantal vragen gesteld. Ik begin met amendement A36, het begrotingswijzigingsvoorstel van de PvdA. U vraagt om jaarlijks € 3.000.000 beschikbaar te stellen voor het versnellen van de energietransitie en om dekking te zoeken binnen de algemene middelen. Algemene middelen beschouwen wij echter niet als een dekkingsvoorstel. Ik raad u aan om bijvoorbeeld aan te sluiten bij motie M119 van D66. Daarop zal ik later terugkomen.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben gezocht naar een dekking voor het amendement. De motie verwijst naar een overdrachtsdocument. Wat is dan duidelijker voor de Staten in zijn kaderstellende rol? In een overdrachtsdocument worden geen financiële kaders gesteld. Wat stellen wij dan vast met het overdrachtsdocument?

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Uw punt is helder. De heer Straat heeft aangegeven hoe die systematiek in elkaar zit. U vraagt een begrotingswijziging, met name uit de algemene middelen. Er zijn nogal wat zaken die uit de algemene middelen gefinancierd kunnen worden. Dat raad ik u niet aan omdat het geen dekkingsvoorstel is. In een overdrachtsdocument staat over het algemeen een financiële paragraaf over de begrotingsruimte 2020 en verder. U weet dat er begrotingsruimte is voor 2020 en verder. Op die plekken zal ik het dan laten. Dan kan dit verhoogd of verlaagd worden bij de onderhandelingen.

De VOORZITTER: Dit lijkt mij voldoende antwoord op de vraag van de heer Van Muilekom.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Motie M111 over zorgen voor spreiding van de groei. Het Rijk is voor het eerst sinds lange tijd met de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) bezig. Daar zal niet zoveel sturend opgetreden worden over waar werkgelegenheid gecreëerd moet worden en waar mensen moeten wonen. Wij hebben geconstateerd dat het spreiden van werk niet altijd geleid heeft tot oplossingen in waar de economische dynamiek plaatsvindt. Daarnaast moet je mobiliteit organiseren als je wonen en werk op andere plekken denkt te kunnen clusteren. Ik zou u die motie als zodanig ontraden.

Dan kom ik bij motie M114, salderingsregeling behouden voor sportverenigingen, scholen en dorps huizen. Deze ontraad ik, omdat de discussie over een salderingsregeling recent tot twee maal toe is gevoerd en is besloten dat de salderingsregeling vanaf 2023 anders vormgegeven gaat worden. Dat heeft ermee te maken dat de saldering dusdanig interessant is dat de terugverdiëntijd vier jaar is geworden in plaats van zeven jaar. Daarvan heeft het kabinet gezegd dat de drie overige jaren beter ingezet kunnen worden op maatwerk in de energietransitie.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Is het al besloten dat er wel een salderingsregeling blijft?

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Er is aangegeven dat de salderingsregeling te duur is en dat er een alternatief komt waarin de saldering teruggelegd wordt op zeven jaar. Althans, de eventuele besparing die dit met zich meebrengt wordt teruggezet op zeven jaar, zodat het geld dat met de drie overige jaren vrijgespeeld wordt ingezet kan worden voor andere energiebesparingsmaatregelen.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! De gedeputeerde zegt dat er een nieuwe regeling in de maak is. Ik kan het dictum aanpassen dat wij niet uitgaan van het behouden van de huidige regeling, maar van een salderingsregeling voor scholen, sportverenigingen en dorps huizen zodat

de zonnepanelen voor hen interessant blijven. Dat is wat deze motie beoogd. Er moet een regeling komen zodat het voor dat soort type functies interessant blijft. Hoe die regeling er in de toekomst exact uitziet staat niet vast.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! 'Wij dragen het college op' zal ik als zodanig vertalen en de minister aanreiken dat wij het graag op deze manier ingevuld zien bij de uitwerking van de nieuwe salderingsregeling.

De VOORZITTER: Dan lijkt het mij goed dat de gewijzigde motie aan anderen ter kennis wordt gebracht. Dan weten zij waarover zij stemmen.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dan motie M115 over het duurzaamheidsfonds. Daar zijn wij mee bezig voor de VvE. Er zijn 1.300.000 VvE's in Nederland. Dat is precies een aantrekkelijk aantal om daarvoor een fonds te vormen. Overigens is het Rijk daar al mee bezig. U draagt het college op om het gevraagde rentepercentage te verlagen. Dat is lastig voor subsidieregelingen van derden. Op onze eigen subsidieregeling doen wij dat voor die bijdragen waarbij het OMU betrokken is voor het omkatten van bedrijventerreinen. Daar wordt een lager percentage gevraagd op de lening om zodoende een lening te kunnen overkluisen bij de bank. Daar zit dit dus wel in.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! De motie over het duurzaamheidsfonds is vooral gericht op particulieren. Bij de OMU is dat niet het geval. Ons idee is niet dat de provincie met een eigen regeling komt, maar aansluit bij een bestaande regeling. Begrijp ik goed dat andere overheden iets kunnen doen met bestaande regelingen om het rentepercentage te verlagen en daardoor de drempels weg te halen?

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat is correct. Dat doen wij wel met het fonds dat eraan komt voor de VvE's en bij de OMU voor het transformeren van kantoren naar woningbouw. Dat doen wij niet rechtstreeks voor burgers over zijsubsidiereregelingen, aanvragen en leningen waarvan wij het rentepercentage verlagen. Dat is een administratieve aangelegenheid voor een constructie tussen het Rijk en de burger.

De motie M116 over Rijnenburg klinkt sympathiek. In zeg u toe dat in de Ruimtelijke Structuurvisie een bol staat voor woningbouw op termijn. U gaat dat integraal invullen. Dan ben ik al bijna met een stedenbouwkundige invulling bezig. Dat zou ik willen laten liggen bij de partijen, zodat op het moment het groen, recreatie, de roeibaan en de vormgeving van landbouw ingevuld kunnen worden. Ik zou de Omgevingsvisie gebruiken om daarover uitspraken te doen.

Motie M119 over structurele bijdrage energie. Als amendement A36 wordt omgebogen, dan kan dit meedoen met de motie van D66, GroenLinks, ChristenUnie, 50Plus en CDA. Deze motie lees ik als structurele financiële middelen waarvan ik mij voor kan stellen dat deze meegenomen worden in het overdrachtsdocument. Met name in de financiële paragraaf waarin aangegeven wordt wat de begrotingsruimte is voor 2020 en verder. Dan ga ik akkoord met deze motie.

Motie M120 lijkt mij overbodig. De minister is niet van plan om de verhuurdersheffing af te schaffen. Dat melden wij iedere keer. Hetzelfde geldt voor de ATAD, de zogenaamde belastingontduikingsregelgeving. Daarover hebben wij met de samenwerkende woningcorporaties brieven gestuurd. Hiervoor is een Europese regelgeving, waardoor deze motie overbodig is.

Motie M121, middelduur blijft middelduur. Er komt een 'bidbook' van beleggers op basis van onze actualisatie en versnelling woningbouw; onze actieagenda. Hierin wordt vooral gekeken in hoeverre de huursprong geminimaliseerd kan worden in de middeldure huur. Er gebeurt veel. Naast de actieagenda hebben wij een bijeenkomst gehad bij de ASR om met alle wethouders van de gemeenten over de middeldure huur te praten. Afgelopen vrijdag hebben wij een rondrit gemaakt met een belegger die in middeldure huur belegd en langdurige afspraken wil maken om de huur betaalbaar te houden onder de € 1.000. De minister heb ik ervan op de hoogte gebracht dat het fijn zou zijn als zij met regelgeving

komt om de middeldure huur middelduur te houden. Daar wordt over nagedacht en op dit moment wordt ermee geëxperimenteerd om dit vast te leggen in het bestemmingsplan. Dat gaat het waarschijnlijk niet houden bij de Raad van State, maar iedereen is bezig om dit uit te werken.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Betekent dit dat de gedeputeerde motie M121 omarmt en dit een goede steun in de rug vindt voor de pogingen die al worden ondernomen?

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Motie M121 is overbodig, want dit gebeurt al en is al gebeurd.

Motie M122, klimaatrechtvaardigheid niet alleen voor Tesla rijders. Deze motie draagt op om al het mogelijke te doen om de klimaatopgave voor de burger lastenneutraal vorm te geven oftewel te zorgen voor klimaatrechtvaardigheid. Een van de belangrijke zaken rondom het Klimaatakkoord is de bekostiging van het systeem. Dat gaat over belastingen, over opvattingen wat rechtvaardig is en waar de lasten worden neergelegd. Dat wordt overigens vormgegeven in de Regionale Energiestrategie samen met gemeenten, marktpartijen en de provincie. Wij zitten daarin met provinciale gelden om de rest vorm te geven. Dat betekent niet dat wij een bijdrage gaan leveren aan het lastenneutraal vormgeven, want dat kan ik niet overzien. De uitgangspunten zijn om het actief over te dragen aan het Rijk en gemeenten. Kortom, het is een voorwaarde van het Rijk om het in de RESU op te lossen en nadrukkelijk naar de bekostiging te kijken. Ik kan niet overzien wat het gevolg is van het inzetten van provinciale gelden. Op dat punt ontraad ik de motie.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De gedeputeerde suggereert dat er een Klimaatakkoord is dat er niet is. Waarom zouden wij daarop voorsorteren? Er zijn partijen die doorkrijgen dat het Klimaatakkoord € 800.000.000.000 gaat kosten. Kunnen wij wat voorzichtiger zijn om met het Klimaatakkoord om te gaan alsof het er zou zijn.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het Klimaatakkoord is er nog niet, maar ik ga ervan uit dat dit er wel komt. U heeft gelijk, want ik moet spreken over het Klimaatakkoord in wording.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Uw partijgenoot had nog niet door dat de klimaatmaatregelen nog geen effect hebben. Is dat intussen wel in het provinciehuis geland dat wat wij in Nederland doen geen effect zal hebben. Zoals het PBL zegt in de Tweede Kamer: "Wij kunnen op ons hoofd gaan staan en alles verkopen wat wij hebben, maar dat zal geen effect hebben op het klimaat." Ik wijs u op de bevolkingsgroei en de 1.600 kolencentrales die wereldwijd gebouwd worden. Is dat intussen ingedaald in het provinciehuis?

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik heb weleens gehoord dat partijen dat vinden. Ik ga ervan uit dat het wel helpt en dat het in toenemende mate zal helpen. Alle kleine beetjes helpen, te beginnen in het provinciehuis.

De VOORZITTER: Vervolgt u uw betoog.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dit is te belangrijk, want het gaat over veel geld. De gedeputeerde gaat ervan uit dat het helpt. Is dat niet wat dun voor € 800.000.000.000? Mag ik de stukken ontvangen waarop u zich baseert dat het helpt dat wij met een oppervlakte van 0.008% van het aardoppervlak en met 0.35% van de uitstoot wereldwijd maatregelen nemen voor het klimaat?

De VOORZITTER: Er ontstaat een discussie die eerder op de dag al gevoerd is.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Wij kunnen elkaar om de oren slaan met allerlei rapporten over wie gelijk heeft, dan zit ik in het kamp van de mensen die denken dat het wel helpt. Er zijn rapporten verschenen waarin staat dat de klimaatmaatregelen in Nederland hel-

pen. Wij zullen met zijn allen onze schouders eronder moeten zetten. Wat wij in Nederland, in de provincie en in het provinciehuis kunnen doen, daaraan moeten wij allemaal onze bijdrage leveren.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! De heer Dercksen formuleert het punt alsof het helemaal niet helpt. U heeft zelf opgeschreven en diverse malen aangehaald dat de aarde 0.0003 graden minder zal opwarmen. Belangrijker daarbij is om te zeggen dat dit getal berekend is voor een bepaalde tijdsperiode van 2017 tot 2030. Dat gaat ervan uit dat de uitstoot daarna terug op niveau wordt gebracht, terwijl voorzien is dat de uitstoot lineair verder daalt naar 0 uitstoot. Als je dat een eeuw doortrekt kom je uit op 0.005 graden minder opwarming en nog een eeuw verder is het 0.01 graden. Als Nederland 0.35% uitstoot van de wereldwijde uitstoot en een bijdrage van 2 graden neemt, dan kom je uit op 0.0003%. Daarmee leveren wij ons proportionele aandeel wel degelijk. Dat is de redenering waarom elk land mee moet doen. Alle kleine beetjes bij elkaar dragen bij aan de reductie van de temperatuurstijging.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dit is het probleem. Er zijn mensen die maar wat roepen en geen idee hebben. Het Parijsakkoord is uitgerekend door een milieueconoom op basis van de modellen van het IPCC. Deze modellen overdrijven, want in het laatste rapport is de klimaatgevoeligheid weer naar beneden bijgesteld. Als iedereen meedoet aan het Parijsakkoord zou dat 0.05 graad schelen. Ik zal u een website noemen waar u kunt zien wat wij landelijk doen aan het Parijsakkoord. Er is een land dat zich houdt aan de vrijwillige opgave die zij hebben neergelegd in Parijs en dat is Marokko. De overige landen doen niet mee aan het Parijsakkoord. Ik ontvang graag van de heer Van den Berg het rapport waarvan iemand in Nederland gezegd heeft dat de Nederlandse bijdrage significant invloed op heeft op het klimaat. Als u mij dat kunt leveren, dan krijgt u een hele grote fles wijn van mij.

De VOORZITTER: De gedeputeerde kan reageren, daarna wil ik dit onderwerp afronden.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik hoef geen wijn. Dan motie M126, benut daken voor zonnepanelen en/of groen. Hierin staat 'dragen GS op het stellen van eisen bij subsidie'. Is dat onze subsidie of subsidie van derden? Gaan wij nadere eisen stellen op subsidie van derden? Dat vind ik lastig. Bijvoorbeeld bij scholen die rechtstreeks gefinancierd worden en kiezen om zonnepanelen of iets anders op het dak te leggen. Moeten wij dan tussen de aanvraag nog iets met voorwaarden doen? Als het over onze eigen subsidies gaat, dan kan ik mij voorstellen dat wij daaraan eisen stellen. Dan kan ik het in de hand houden. Verder kan ik mij in deze motie vinden.

Motie M127, ondersteuning lokale en provinciale energie-initiatieven. Deze zou ik koppelen aan motie M119. Om het voorstel uit te werken om in 2019 ondersteuning te geven aan de lokale energie-initiatieven moet er een dekkingsvoorstel zijn voor de begroting. Deze zie ik graag gekoppeld aan motie M119.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een vraag over motie M119. Bent u van mening dat dit een amendement is?

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het is ingediend als een motie.

De VOORZITTER: Zullen wij dat aan de indieners overlaten?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! In een motie kun je geen besluit nemen.

De VOORZITTER: Dat moet buiten deze vergaderruimte opgelost worden

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik zei zojuist dat het verstandig is om te kijken of motie M127 bij motie M119 ingepast kan worden, omdat ik in 2019 geen begrotingsdekking heb.

Motie M132 Energieagenda vertalen naar een meerjarenbegroting. Daarvan zeg ik eveneens: graag samenvoegen met motie M127 en motie M119. Volgens mij is dat kansrijk.

Motie M133, aanvullend klimaatbeleid over alle vijf de klimaattafels. Dat is lastig, want in de Ruimtelijke Energiestrategie gaat in het in eerste instantie de komende tijd over de gebouwde omgeving en de energietransitie en niet aan alle tafels. Ik lees deze graag zo en wil deze meenemen in de Regionale Energiestrategie, omdat daar de uniforme standaard voor het berekenen van CO₂ door bureaus wordt gebruikt. Iedere gemeente of provincie moet dat niet onafhankelijk van elkaar gaan doen. Die systematiek wordt nog aangereikt. Als u deze motie zo aanpast, dan ga ik hiermee akkoord.

Motie M134, Utrecht Overshoot Day. Ik werd verrast door deze motie. Het is een aardige motie. Ik weet niet of het kan, maar het is een afgeleide van het landelijke dus wellicht is het mogelijk. Dat wil ik wel uitzoeken, want ik denk dat dit een stimulerende werking kan hebben. Mijn collega Pennarts had het zelfs over een klok die zichtbaar terugloopt waardoor u kunt zien wanneer onze provincie op is.

Motie M135, overzicht effectieve verduurzaming particuliere sector. Ik wil een poging doen om de duurzaamheidsmaatregelen inzichtelijk te maken op de website. Ik sluit niet uit dat er links en rechts al flink gekeken is op websites of dat andere instanties daarnaar gekeken hebben. Dan wordt het een verwijzing op onze website naar die website.

Motie M138, nuttig gebruik van daken, ontraad ik. Daar staat 'alvorens tot aanwijzing van zonnevelden op land en natuurgrond over te gaan.' Dit is een ladder. Wij hebben met name in IPO-verband naar het Kabinet aangegeven dat wij geen ladder willen, waarin eerst de daken worden benut en dan de landbouw, natuur of andere bedrijven die niet gebruik worden. Wij hebben alles nodig. Als wij eerst wachten tot alle daken vol zijn, dan hebben wij een probleem. Eigenlijk is het een ladder van: als het echt niet kan, dan mag het wel. Toch ontraad ik deze motie.

Dan is er nog een aantal vragen gesteld. Er is door de VVD een vraag gesteld over Lage Weide. Ik zal u een memo doen toekomen. Men is op dit moment aan het nadenken. Er is een stichting opgericht en er wordt een directeur gezocht die het programma moet vormgeven. Dit duurt wat lang. De economie trekt aan en men moet niet met elkaar bezig zijn, maar daarmee bezig. Ik zal u de standaard zaken mailen.

Er is een vraag gesteld over de glasfabriek in Leerdam. Het college is daar ook geweest. Deze fabriek is een enorme verbruiker van gas, want de branders moeten dag en nacht aan blijven. De vraag ging over de restwarmte van dit bedrijf. Gemeenten moeten warmteplannen maken voor 2021. Daarin is het een vraag wat te doen met warmtenetten en hoe bedrijven hieraan gekoppeld kunnen worden. Dat wordt opgenomen in de Regionale Energiestrategieën.

De vraag van de SP over middeldure huur heb ik beantwoord. De VVD vroeg naar de ontwikkelingsmaatschappij. Zouden grotere proposities voor de energietransitie een kans kunnen krijgen? Dat kan, bijvoorbeeld met nul-op-de-meter. Daarbij gaat het over grote hoeveelheden. Dat is een reden waarom wij een ontwikkelingsmaatschappij willen hebben om dit soort proposities te laten matchen door NL Invest waarin de grotere bedragen zitten en eventueel doorgeleiden naar (onverstaanbaar).

De PVV vroeg of ik duidelijkheid kan verschaffen over het inpassingsplan Houten. Daarover heb ik een tweetal keren vragen van de SGP beantwoord. Houten heeft een structuurvisie en een bestemmingsplan waarin windmolens mogelijk zijn. Hetzelfde geldt voor onze structuurvisie. Dat betekent dat als de Houtense gemeenteraad besluit om geen windmolens te plaatsen, dan kan de initiatiefnemer van de windmolens die daarvoor een vergunning wil hebben zich wenden tot de provincie. Dan zullen wij een inpassingsplan moeten doen op basis van de Elektriciteitswet. Overigens heeft Houten gezocht geen gebruik te maken van het inpassingsplan, omdat zij het prima zelf kan regelen. Wij hebben de indruk dat Houten dat kan.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dat betekent dat u het coalitieakkoord in de prullenbak heeft gegooid, want daarin staat dat u draagvlak wilt in de gemeenteraad. Ik weet niet of de VVD in dit geval opnieuw door de knieën is gegaan.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat betekent niet dat het coalitieakkoord in de prullenbak wordt gegooid, maar dat de provincie zich aan de wet heeft gehouden.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dat is onzin, want in het coalitieakkoord staat dat u draagvlak zoekt bij de gemeenteraad. Dat hebben wij gezien in de stad Utrecht. Als de stad Utrecht zegt dat zij dat niet wil, dan kan de initiatiefnemer naar de provincie gaan. Als je invulling geeft aan het coalitieakkoord, dan is het de bedoeling dat wij de PRS aanpassen als de raad aangeeft dat hij geen windmolens wil. Hetzelfde hebben wij in Lage Weide gedaan. Als u het coalitieakkoord volgt en de mensen in Houten willen de molens niet, dan zou u dat moeten doen. Dat is wat er in het coalitieakkoord staat. Iedereen blijft zitten, dus het zal wel uitgeruild zijn voor iets anders.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Het vaststellen van draagvlak in de gemeenteraad is een momentopname. Wij hebben de PRS vastgesteld. Daarin staan locaties waarvoor draagvlak was toen wij dat vaststelden. Daarvan is de consequentie dat de wetgeving zo in elkaar zit als de gedeputeerde zegt. Locaties die op dat moment geen draagvlak hadden zijn niet in de PRS opgenomen. Voor Lage Weide hebben wij een uitzondering gemaakt, maar op zich is het helder. Deze locaties hebben wij acht jaar geleden in de PRS gezet, omdat men dat toen wilde.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Het draagvlak in de gemeenteraad is een doekje voor het bloeden geweest. Acht jaar geleden zou dat draagvlak er in de gemeenteraad geweest moeten zijn, maar dat was er klaarblijkelijk niet. Wat er gebeurd is in Lage Weide ligt in lijn met het coalitieakkoord. Dat wil ik voorstellen voor Houten. Als de raad zegt dat hij de windmolens niet wil, dan zou je de PRS moeten aanpassen. Dan kan de initiatiefnemer niet naar de provincie komen en komen de windmolens er niet. Dat zou de lijn moeten zijn.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Een ander vraag van de PVV ging over het aantal woningen dat gebouwd zou zijn. Tot 2017 waren dat er circa 4.000. De vraag was waar deze getallen vandaan komen. In 2017 zijn circa 5.900 woningen gerealiseerd, 3.000 woningen getransformeerd en 500 woningen gesloopt. Netto zijn er ongeveer 8.300 woningen gerealiseerd in 2017. Van begin 2018 tot eind augustus 2018 zijn er ongeveer 4.100 woningen opgeleverd. Daarmee zitten wij op de helft. Het ziet er dus naar uit dat wij de 7.000 woningen per jaar de komende drie jaar halen.

De SP heeft een vraag gesteld over de energiestrategieën. U stelde dat wij niet deelnemen aan de regionale energietafels. Dat klopt niet. Sterker nog, wij entameren ze en op sommige tafels hebben wij de regie. Wij hebben landelijk afgesproken dat het prima is daar waar gemeenten het doen en daar waar de provincie het doet. Daarvoor is geen model. Wij stellen middelen beschikbaar om kennis en kunde te verzamelen en/of te coördineren.

Voor het vmbo doen wij het nodige. Dit is opgenomen in de begroting, zoals het zorgpact waarin wij financieel participeren. Lees ook het techniekpact waarin wij projecten financieren die ertoe moeten leiden dat vmbo-leerlingen aan het werk komen, met name op het gebied van techniek. Zowel in Eemland als in de regio Utrecht hebben wij het stimuleringsfonds mede gefinancierd, zodat installatiebedrijven, behangbedrijven, verfbedrijven en bouwbedrijven leerlingen een stageplek kunnen aanbieden met een kans op vast werk in de bouw et cetera.

Ik laat het hierbij. Ik hoor het graag als er nog meer vragen beantwoord moeten worden.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik had een vraag gesteld over de gemeente Oudewater. Uw partijgenoot vertelde ons dat op eigen initiatief van de ambtenaren in dit huis de wens van Oudewater om woningen te bouwen getorpedeerd is. Hoe ziet u dat?

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Daarvan ben ik niet op de hoogte.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dat is nog kwalijker.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Nee, want ik heb goed contact met de heer Duindam, zeker over zijn woningbehoefte en waar hij dat graag wil realiseren. Ik ben er echter niet van op de hoogte dat de ambtenaren van deze organisatie dat doen. Dat laat ik graag voor de rekening van de heer Duindam.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De ChristenUnie heeft een vraag gesteld over aardgasvrij bouwen en de daaraan gekoppelde kosten van de energietransitie.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat is een goed punt. De minister heeft geld beschikbaar gesteld om van het gas af te gaan. Er zijn drie gemeenten: Woerden, Amersfoort en Utrecht, die gevraagd hebben of zij gebruik kunnen maken van het experimentenpotje om kennis en kunde op te doen en de kosten in beeld te brengen. Dat wordt op dit moment geïnventariseerd. Slechts alleen in Utrecht, want dat is de wijk die gehonoreerd is. Er komt nog een tweede tranche aan van BZK en ik hoop dat de andere steden daarvan gebruik kunnen maken. Dit bekostigingsverhaal is een onderdeel van de Regionale Energiestrategie waarbij wij eerst inventariseren en tegelijkertijd een beeld moeten hebben wie dat gaat betalen en op welke manier. Dit is een onderdeel van de warmteplannen waaraan gemeenten in 2021 moeten voldoen.

De VOORZITTER: Het woord is aan mevrouw Maasdam.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik begin met de moties over mijn portefeuille. Aan de hand daarvan kan ik gelijk een aantal vragen beantwoorden. Als eerste motie M113, blij met de bij. Door verschillende partijen is vandaag gerefereerd aan de staat van de biodiversiteit in Nederland en Utrecht en het belang daarvan voor de natuur en de landbouw. De oproep van de PvdA is om een Utrechtse Bijendag te organiseren. Zoals u weet zijn wij bezig met het uitrollen van onze Natuurvisie ten aanzien van de biodiversiteit. Daarvoor hebben wij het afgelopen jaar een programma vastgesteld. Een onderdeel daarvan is een aantal bijeenkomsten volgend jaar. Dit nemen wij daarin graag mee en zullen dit specifieke aandacht geven. Wat daaruit komt zullen wij delen en meenemen in onze vervolgaanpak. Als ik deze motie op deze manier mag uitvoeren, dan kan ik mij daarin vinden. Dan pak ik gelijk de vraag mee over de biodiversiteit van de PvdD, namelijk of het bedrag toereikend is. Het antwoord daarop is ja. Wij hebben daar afgelopen zomer een extra impuls aan gegeven. Dat is in de Kadernota aan de orde geweest. Daarmee zou het afdoende moeten zijn om de biodiversiteit de extra impuls te geven die het hard nodig heeft.

Motie M136, behoud weidevogels, richt zich op de gedragscode voor de agrariërs. In de commissie hebben wij daarover van gedachten gewisseld. Daar heb ik gezegd dat u de gedragscode eenzijdig bij de agrariër legt, maar wij zullen de gedragscode nadrukkelijk in samenspraak met de agrariërs opstellen. Wij gaan dat niet opleggen. Daarmee doen wij juist waarvan u zegt dat het niet is, want wij doen dit samen met de agrariërs. Dat is voor mij de reden om deze motie te ontraden.

Motie M137, versterking relatie boer en burger. Deze motie vraagt de landschapsverordening aan te passen in overleg met de gebiedscorporaties om op die manier lokale voedselproductie zichtbaarder en mogelijk te maken. Ik herken dit niet als een probleem. Bij de uitvoering van de Landbouwvisie is de regionale productie en het wegzetten van voedsel belangrijk. Mocht dit een belemmering blijken te zijn, dan neem ik dat zeker mee. Op dit moment herken ik dit echter nog niet als een probleem en ontraad ik de motie.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! De gedeputeerde herkent het zichtbaar en mogelijk maken van lokale voedselproductie niet als een probleem, maar dit komt uit het veld. Bewust producerende boeren mogen niet zichtbaar maken dat zij bewust produceren. Het lijkt ons een logische stap dat bij een bewust producerende boer een bord aan de weg mag staan, zodat het voor iedereen zichtbaar is dat er bewust geboerd wordt.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik vind het een sympathiek voorstel en wil de problematiek meenemen bij de uitwerking van de samenwerkingsagenda. Ik ben geen voorstander van het aanpassen van de landschapsverordening op korte termijn.

Dan de vraag van de PVV over de hekken en de passeerbaarheid voor de reeën bij het ecodeuct Boele Staal. Ik kan mededelen dat de hekken passeerbaar zijn gemaakt voor de reeën, maar niet voor mensen. De komende periode wordt er gemonitord of het werkt zoals Defensie en wij verwachten dat het werkt. Daar zijn wij scherp op. Er moeten gaten in de hekken komen, zodat deze echt passeerbaar zijn en blijven.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Het is bijzonder vreemd dat wij niet geïnformeerd zijn over wat er gebeurd is. Het is dat ik hierover een vraag stel waardoor het opeens opgelost is. Ik wil graag meer weten over wat er gebeurd is. Daarvan wil ik graag een opgave ontvangen.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Binnenkort krijgt u een overzicht van alle projecten die bij het Hart van de Heuvelrug betrokken zijn. Daarin zult u dit terugvinden. Dat komt in de commissie RGW aan de orde.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik vraag om een opgave van wat er aan het hek gebeurd is zodat de dieren het hek kunnen passeren. Ik hoor graag van u dat u dit gaat regelen.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De informatie daarover komt komende maand naar u toe in het kader van een jaarlijks verslag waarin alle projecten geëvalueerd worden. Ik zal zorgen dat het daarin meegenomen wordt. Volgens mij wordt u daarmee op uw wenken bediend.

GroenLinks en PvdA hadden een debat over de groenblauwe dooradering. Dat begrip staat twee keer in de begroting. Een keer bij de kleine landschapselementen. Daarbij zetten wij hier op in, omdat het een verbinding kan zijn en belangrijk is voor het bevorderen van de biodiversiteit. De tweede plek waar dit genoemd is, is bij de pilot die wij gaan draaien naar aanleiding van motie M59 voor de groene contour. Dat is een van de opties waarnaar wij kijken. Bij deze pilot geldt dat wij met de partijen die verbonden zijn aan het Actieplan Duurzame Landbouw met Natuur dit nader aan het uitwerken zijn. Daarvan houd ik u op de hoogte middels de commissie. Die pilot gaat begin 2019 draaien en zal medio 2020 tot resultaten leiden waarmee wij hopelijk de groene contour een impuls kunnen geven. Bij die pilot borgen wij dat het bijdraagt aan het NNN en aan de biodiversiteit en dat er een duurzame planologische borging is van de ecologische waarde voor dertig jaar. Er zitten dus wel degelijk randvoorwaarden aan de pilot. Wij kijken naar de spelregels die gesteld zijn, omdat wij anders niet kunnen leren. Daarom heeft het een pilot-context en staat er in die zin een hek omheen.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Het ging mij om de woorden 'in plaats van'. In de Programmabegroting staat dat er een groenblauwe dooradering komt in plaats van perceelsdekkende natuur. Wij zien liever dat het realiseren van de groene contour met perceelsdekkende natuur naast het realiseren van de groene contour door middel van met groenblauwe dooradering staat. Door de tekst in de Programmabegroting lijkt alsof je het andere uitsluit omdat je het ene doet.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Wij zoeken naar mogelijkheden om de biodiversiteit en de natuur een impuls te geven. Dit kan daarvoor een optie zijn, maar er zijn meerdere opties. Dit is een voorbeeld van wat kan bijdragen aan uiteindelijk een verdienmodel. 90% van de groene contour is in het bezit van de agrariërs. Dan moeten wij zoeken naar een vorm van een verdienmodel, omdat de provincie heeft gezegd dat wij de aankoop en inrichting niet bekostigen. Dit speelveld is daarvoor nodig binnen de pilot.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Dan klopt het dat er niet 'in plaats van' moet staan, maar 'naast'. Dat je naast het realiseren van de groene contour door perceelsdekkende natuur ook de groene contour wil realiseren door middel van groenblauwe dooradering.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat kan. Wij zijn het redelijk met elkaar eens. Daar laat ik het bij.

De VOORZITTER: Het woord is aan mevrouw Pennarts.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik ga mijn best doen om de moties en de vragen vlot te doorlopen. Motie M110 gaat over structurele dekking voor behoud en ontwikkeling van recreatieterreinen. Deze motie combineer ik graag met motie M129 die een oproep doet om integraal en innovatief aan de slag te gaan met het Ringpark.

Onlangs hebben wij een bijeenkomst gehad over recreatie en daar kwam het huidige probleem aan de orde dat er een beheerprobleem is in het programma Recreatie om de Stad voor recreatieterreinen rondom de stad Utrecht gelegen in diverse gemeenten. De motie is helder. Deze roept op om samen met gemeenten een samenwerkingsagenda recreatieve voorzieningen op te stellen met daarbij de ambitie dat wij financieel bijdragen om te zorgen voor voldoende aanbod en vrije toegankelijkheid van recreatieterreinen. Die motie attendeert op het probleem van het structureel tekort op recreatieterreinen. Ik voldoe graag aan het verzoek om uiterlijk bij de voorjaarsnota met een voorstel te komen dat dan inhoudelijk besproken kan worden met de diverse partijen. Het voelt als een opduwmotie waaraan ik graag voldoe. Overigens zult u hierover iets terugvinden in het overdrachtsdocument. Daarna komen de voorjaarsnota en de Kadernota. Er zijn dus voldoende momenten waarop wij de financiële invulling concreet kunnen maken, omdat er dan meer overleg is geweest met de diverse partijen: de gemeenten in de U10 en de gemeente Utrecht.

Er is inmiddels een wat breder perspectief ontstaan, namelijk het Ringpark, zoals aangegeven door onze adviseur Ruimtelijke Kwaliteit. Dat concept is een wat verder perspectief. Het is geen fysiek park, maar de gedachte hoe wij in onze dichtbevolkte regio wonen, recreatie en mobiliteit met elkaar in verhouding kunnen brengen. De opdracht is om in het overdrachtsdocument een keurige schatting te geven van de benodigde financiële middelen voor het Ringpark. Ik weet nog niet hoe dat zich gaat ontwikkelen. Daarom doe ik het voorstel om in de periode waarin wij met de financiële contouren komen van Recreatie om de Stad, met een startnotitie te komen over het Ringpark. Het is een concept dat niet alleen door GS uitgevoerd kan worden, maar dat moeten wij met zijn allen doen. Het moet in de hoeden van de bestuurders in deze regio als een perspectief dat meerjarig aan de orde is. De exacte invulling hiervan wil ik op die manier aan bod laten komen en inhoudelijk aan u voorleggen.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een vraag over het Ringpark. Dit ligt half op het ruimtelijke spoor, maar u trekt het in het recreatiespoor. De kwaliteitsgids van tien jaar geleden gaf aan hoe wij moeten omgaan met de ontwikkelingen in dit gebied. De gedachte van het Ringpark past meer hierin als je de Omgevingsvisie gaat opstellen. Door het in recreatie te trekken is het minder dan dat het Ringpark daadwerkelijk betekent.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat is correct. De adviseur Ruimtelijke Kwaliteit schreef zelf al dat recreatie te weinig trekkracht op dit concept geeft. De Ringparkgedachte wordt diffuus gebruikt. Het is een concept van hoe je in de regio de ruimtelijke ordening ter hand kunt nemen en welke waardevolle criteria daarin een rol spelen. Daarin zou de structurele financiering van recreatie een rol kunnen krijgen. Als je bouwt, dan moet je nadenken over ontspanningsruimte en groen om de stad. Het zou plezierig zijn om niet iedere keer in dezelfde discussie terecht te komen, omdat wij op de lange termijn voor de ontwikkelopgave het beheer niet geregeld hebben. Ik ben het van harte met u eens dat het niet alleen over recreatie gaat. In het college hebben wij afgesproken dat ik de ambassadeur ben van dit thema, maar dat betekent niet dat het Ringpark een recreatieve opgave is. Daarmee zouden wij het concept tekort doen.

De heer HOENAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Dat betekent dus niet dat u motie M110 verder weg schuift door deze te koppelen aan de motie over het Ringpark. Komt de motie over de recreatieve voorzieningen voor de voorjaarsnota?

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Zeker. De motie draagt mij op om bij de voorjaarsnota met een voorstel te komen. Dan heb ik tijd om dit goed te onderbouwen, want dit is een gesprek dat met de bestuurders in de regio gevoerd moet worden om te kijken wat de beschikbare opties zijn om het tekort te dekken. Ik voldoe aan uw tijdslimiet. Het is mijn voorstel om rond die tijd de verdere gedachte van het Ringpark met u te bespreken omdat het een doorontwikkeling is van deze discussie. Dit wordt niet beperkt tot recreatie. Dat onderschrijf ik.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik vind het verfrissend om de gedeputeerde over het Ringpark te horen, omdat het college met een mond spreekt en integraal opgavegericht gaat werken. Daarom maakt het niet uit wie hierover spreekt. Als u aan de slag gaat met het uitwerken van de eerste contouren van het Ringpark zodat de Staten daarover keuzes kunnen maken, dan wil ik een punt eruit lichten. Als ik de plaatjes bekijk van de adviseur Ruimtelijke Kwaliteit, dan zijn er twee schalen waarop hij werkt. Soms is dit het Ringpark rondom de stad Utrecht: de U10. Soms is die ring veel breder, dan raakt de ring de hele provincie Utrecht en gaat hier zelfs overheen bij het Gooi en de randen aan de oostkant en de westkant. Als je die ring bekijkt in het kader van het nadenken over de positionering van de regio en de verbinding tussen ondernemingen en de buurgemeenten aan de ander kant van de grens, dan zou je de bredere ring moeten uitwerken. Dan kunnen wij kiezen welk spoor wij gaan volgen. Indicatief, de voorkeur van de VVD-fractie gaat uit naar de tweede ring. Wellicht kunt u toezeggen dat u dat meeneemt.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik herken de opgave die door de heer Kocken geschetst wordt. In de stukken staat dat er sprake is van meerdere ringen. Wat mij zelf bezig houdt in dit vraagstuk is in hoeverre je eigenaarschap hebt als je het concept te groot maakt. Hoe zorg je ervoor dat mensen hun schouders onder dit concept willen zetten en daarin eigenaarschap voelen. Wat is daarvan de eindschaal? Dat is een vraagstuk dat bij de verkenning van het Ringpark aan de orde kan komen. Dat behelst zowel de kleine als de grote ring.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! De vraag naar het eigenaarschap ligt niet alleen bij het Ringpark, maar ook bij onderwerpen zoals de energietransitie en de vormgeving van onze ruimte. Het eigenaarschap is een opgave waarvoor de provincie op meerdere onderwerpen staat.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dank voor de toevoeging. Wij gaan aan de slag met deze twee concepten. De eerste met een financiële vertaling en de ander met het aan u voorleggen van de contour en hoe wij daarnaar kijken.

Motie M124 draagt op om de vrije toegankelijke recreatie los te koppelen van de recreatie- en toeristenindustrie. In die motie staan rake constatering en overwegingen, zoals een groeiend tekort aan laagdrempelige goed onderhouden recreatievoorzieningen. Het is een overweging dat het gebrek aan die voorzieningen afbreuk doet aan de leefbaarheid. De opdracht is mij echter niet helder: "Het realiseren van voldoende aanbod en dat los te koppelen van provinciale bedrijfssteun aan recreatie- en toeristenindustrie." Ik bestrijd dat wij ons met het laatste bezighouden. Wij doen aan toeristische ondersteuning op een constructieve manier die niet tot bedrijfsloon terug te voeren is. In dat opzicht onderschrijf ik de constatering en handel ik in de geest van de constatering en overwegingen, maar de opdracht is niet werkbaar. Daardoor ontraad ik deze motie.

Motie M125 vraagt om het verleden voor de toekomst te bewaren. Daarbij gaat het over het Museum van Zuilen. U vraagt mij om voor het museum een bedrag beschikbaar te stellen. Ik vraag u om deze motie in de wachtstand te zetten. Ik ben blij met de steun die uitgesproken wordt voor kleine musea in nood. Daarvan zijn er nogal wat in deze provincie. Dit museum ligt in de gemeente Utrecht. De vraag van dit museum is ons nog niet bekend, dus ik vind het voorbarig om steun toe te zeggen. Ik wil eerst verkennen wat daar precies aan de hand is en waarom de gemeente Utrecht niet zelf in staat is om dit probleem op te lossen.

Motie M128 vraagt om niet nat te gaan op bodemdaling. De ChristenUnie wordt op haar wenken bediend, want morgen bespreken wij het stuk Visiedocument Bodemdaling. Daarmee krijgt u waar u om vraagt. Daarbij hoort een schatting van de middelen en een plan dat past bij onze kijk op bodemdaling.

U noemt de regiodeal. Dit is een kansrijke deal samen met een aantal gemeenten en de provincie Zuid-Holland. Als die deal niet doorgaat zal een aantal plannen niet doorgaan. Daarover zullen wij u te zijner tijd informeren.

Tot slot motie M131, gezonde democratie vraagt goede journalistiek. Deze motie vraagt ons om in beeld te brengen wat de actuele staat is van de lokale, regionale en provinciale journalistieke organisaties en hun structuren. Dat is een hele grote inventarisatieopdracht. Ik hoop dat u zich dat realiseert. Ik ben bang dat wij in een discussie komen over de objectiviteit van die informatie. Ik ben er niet enthousiast over om die opdracht voor u te vervullen. Wel begrijp ik dat er een politieke discussie te voeren is en een politieke keuze te maken is over de steun die u kunt geven aan regionale journalistiek. Daarover zijn schriftelijke vragen gesteld en deze komen na morgen naar u toe. Daaraan kan ik toevoegen dat er structureel € 5.000.000 beschikbaar is gesteld door het Rijk voor onderzoeksjournalistiek, met name gericht op de regionale en lokale media. RTV Utrecht heeft in samenwerking met de bibliotheek Eemland daarop een subsidieverzoek ingediend. Ik vraag aan u of het geen verstandiger besluit is om deze discussie politiek te voeren alvorens deze opdracht in deze vorm bij het college wordt neergelegd.

Dat waren mijn antwoorden op de moties. Ik hoop dat ik u naar volledigheid heb kunnen informeren.

De VOORZITTER: Dank u wel. Er ligt nog een vraag van de heer Kocken over de evaluatie van de werkwijze van de Staten, de commissies en alles wat daarbij hoort. Komende maandag staat een fractievoorzittersconvent gepland. Daar staat dit op de agenda en worden er procedurevoorstellen gedaan.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik heb nog een vraag aan de heer Straat over onze motie M112 over de aanbestedingssystematiek en het aandacht geven aan de goede arbeidsvoorwaarden. Ik kan mij voorstellen dat u het hiermee eens bent, maar u heeft daar niks over gezegd.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik ontraad u deze motie, omdat deze motie overbodig is. Dit komt door de context, met name door de woorden dat wij bezig zijn met een race naar de bodem. De cao's die landelijk worden afgesloten voor alle mensen in het OV gelden bij een aanbesteding. Binnen de cao's kunnen wij daaraan dus werken. Vervolgens houden wij als concessieverlener goed in de gaten of men zich daaraan houdt. Er zijn niet of nauwelijks zaken waarmee wij wat moeten, maar als het nodig is dan spreken wij daarover met elkaar. Dat wordt op een keurige manier verwerkt. Bij een nieuwe aanbesteding komt dat punt opnieuw aan de orde en zullen wij daarnaar kijken, want dat is een regulier onderdeel daarvan. Daarvoor heb ik geen motie nodig. Bij arbeidsvoorwaarden heeft het te maken met de cao. U bent daar misschien niet tevreden mee en had meer voor de chauffeurs gewild, maar het is geen race naar de bodem. In de cao is afgesproken dat zij 8% loonsverhoging krijgen. Dat is niet naar beneden, maar omhoog. In die context ontraad ik u deze motie.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! De cao is leidend, dat begrijpen wij. Bij een nieuwe aanbesteding komt een nieuwe partij die gaat kiezen voor een bepaalde manier om zijn werknemers aan het werk te stellen. Dat zijn vaste werknemers of flexkrachten. Het zou meegenomen kunnen worden in de aanbesteding dat als je op een bepaalde manier met je personeel omgaat, je daarvoor wat pluspunten in de aanbesteding krijgt. Kunt u nagaan of dat kan?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Wij proberen een aantal scenario's uit te werken rondom de aanbesteding. Wij spreken daar iedere keer over, maar de scenario's zijn er nog niet. Wij moeten dit voorbereiden richting de verkiezingen, maar vooral de nieuwe periode moet daar iets over zeggen. Je kunt van alles verzinnen en allerlei plussen instellen, maar daarmee maak je het duurder of minder concurrerend. Met de SP had ik het er zojuist over dat er een scenario denkbaar is dat je het niet aanbesteedt, maar het zelf regelt. Echter, de cao geldt en gaat altijd mee. Daarover moeten wij helder zijn.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Dus de manier waarop met personeel wordt omgegaan nemen wij mee richting de nieuwe aanbesteding.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Veel dingen gaan goed en ik maak bezwaar tegen de tekst van de motie. Dat is niet de context waarin het gebeurt.

De VOORZITTER: Daar laten wij het bij. Is er behoefte aan een tweede termijn?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik heb behoefte aan een korte schorsing van tien minuten voordat wij aan de tweede termijn beginnen.

De heer DE KRUIJF (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Al pratende met elkaar is van moties aangegeven dat deze op kleine onderdelen aangepast worden. De aangepaste moties moeten rondgestuurd worden, zodat wij weten over welke moties wij stemmen.

De VOORZITTER: Die opmerking zou ik zeker gemaakt hebben. Wij schorsen tien minuten. Naar mijn inschatting moet het ons lukken om vanavond tot het eind te komen als wij gedisciplineerd vergaderen. Dat gaat niet vanzelf. Wij moeten zuinig met onze tijd omgaan. Ik schors de vergadering.

Schorsing van 20.58 uur tot 21.13 uur.

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering. Aan de orde is de tweede termijn van de Staten over de Programmabegroting 2019. Het woord is aan de heer Kocken.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Conform de volgorde van het begrotingsdebat is de heer Van Muilekom als eerste aan het woord. Bovendien hoef ik mijn tweede termijn niet te gebruiken. Wat er nog te zeggen is doe ik eventueel via interrupties.

De VOORZITTER: Mijn excuses. Het woord is aan de heer Van Muilekom.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een inhoudelijke opmerking bij de motie M111 zorgen voor de spreiding van de groei. De heer Van den Berg heeft gezegd dat er op landelijk niveau een omgevingsvisie gemaakt wordt en dat het ingewikkeld is om de economische ontwikkelingen te sturen. De PvdA vindt dat de problematiek van de druk op de woningmarkt in deze provincie dermate groot is, dat GS zijn stinkende best moet blijven doen om de groei zoveel mogelijk te spreiden.

Dan heb ik een paar kleine aanpassingen ten aanzien van een aantal voorstellen. Amendement A36 trekken wij in. De motie M119 van D66 over de energietransitie en het overdrachtsdocument zullen wij mede indienen. De heer Hoefnagels zal deze motie verder toelichten.

Naar aanleiding van het debat met de gedeputeerde wordt het dictum van motie M114: "Bij de minister van Economische Zaken en Klimaat aan te dringen op een salderingsregeling.." De rest van de motie blijft hetzelfde. Het gaat dus niet over de huidige salderingsregeling, maar een salderingsregeling die zo blijft dat het interessant is voor scholen en andere organisaties om zonnepanelen op het dak te leggen.

Motie M114a (PvdA): salderingsregeling behouden voor sportverenigingen, scholen en dorpshuizen

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018, ter bespreking van het statenvoorstel Programmabegroting 2019;

constaterende:

- dat de minister heeft uitgesproken de salderingsregeling voor zonnepanelen per 2020 te willen beëindigen;
- hiervoor in de plaats een terugleversubsidie komt welke nog verder wordt uitgewerkt;
- de terugverdientijd op zonnepanelen hierdoor in ieder geval zal oplopen;
- Utrecht achterloopt als het gaat om opwekking van hernieuwbare energie;

overwegende dat:

- *zonnepanelen steeds vaker worden aangelegd bij o.a sportverenigingen, scholen en dorpshuizen en dat deze gebouwen veelal in juni, juli en augustus gesloten zijn;*
- *dit een periode is met een hoge opbrengst aan zonne-energie (bijna 40% van de jaaropbrengst);*
- *buitensportverenigingen ongeveer 75% van hun elektra voor veldverlichting gebruiken;*
- *de zonne-energie zonder salderingsregeling niet voor de veldverlichting kan worden gebruikt;*
- *daarmee de terugverdientijd voor deze verduurzaming onevenredig wordt verhoogd;*
- *sportverenigingen, scholen en dorpshuizen extra worden geraakt door het afschaffen van de salderingsregeling;*
- *deze afschaffing de exploitatie van maatschappelijke voorzieningen onder druk zet;*
- *deze regeling bijdraagt aan de klimaatopdracht die wij hebben en het beëindigen van de regeling het bereiken van de duurzaamheidsdoelstellingen tegenwerkt;*

dragen het college van GS op:

- *bij de minister van Economische Zaken en Klimaat aan te dringen op het behouden van de huidige salderingsregeling voor o.a. scholen, sportverenigingen en dorpshuizen, zodat zonnepanelen ook voor hen interessant blijven.*
- *de uitkomsten terug te koppelen aan Provinciale Staten.*

En gaan over tot de orde van de dag.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Waarom staan de woningen niet tussen het rijtje?

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! De insteek is dat dit soort organisaties vaak panelen op het dak hebben liggen, maar dat de gebouwen in de zomermaanden minder in gebruik zijn terwijl er dan energie wordt gewonnen. Daardoor wordt het minder aantrekkelijk.

Bij motie M115 over het duurzaamheidsfonds hebben wij de woorden 'voor particulieren' toegevoegd aan het dictum. Het dictum luidt dan: "het gebruik van de bestaande duurzaamheidsmaatregelen aantrekkelijker voor particulieren te maken door het gevraagde rentepercentage te verlagen." De heer Van den Berg zei dat er voor een aantal partijen mogelijkheden zijn. Ik besef dat dit voor particulieren lastig is, maar dat is waar het om gaat.

Tot slot motie M116 over Rijnenburg wordt mede-ingediend door de VVD. Het dictum is iets veranderd. De eerste woorden zijn 'aan te dringen bij de gemeente' en aan het eind staat 'en winning van schone energie.'. Het woord 'grootschalig' verdwijnt.

Motie M116a (PvdA, VVD): Rijnenburg voor wonen, groen, recreatie en winning schone energie

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018, ter behandeling van de Programmabegroting 2019;

constaterende dat:

- *in paragraaf 4.10 Toepassen windenergie met draagvlak de beoogde resultaten zijn opgenomen:*
 - * *de PRS en PRV zijn - indien nodig - herzien voor energielandschap Rijnenburg;*
 - * *er een besluit is genomen over het bestemmingsplan energielandschap Rijnenburg;*

overwegende dat:

- *er grote tekorten aan woningen zijn in de provincie en het zoeken is naar geschikte bouwlocaties;*
- *de polders Rijnenburg en Reijerscop de mogelijkheid bieden om de functies wonen, recreatie, groen, duurzaamheid en energiewinning integraal en in samenhang inhoud en vorm te geven;*

- *er een participatieproces loopt onder regie van de gemeente Utrecht om een energielandschap te ontwikkelen;*

dragen het college van GS op:

aan te dringen bij de gemeente Utrecht om de planontwikkeling van de polders Rijnenburg en Reijerscop integraal inhoud en vorm te geven, waarin op de beschikbare 1100 ha groen en recreatie wordt gecombineerd met duurzame woningbouw en winning van schone energie.

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: Met deze kleine veranderingen wordt motie M115 niet opnieuw ingediend. De laatste motie wordt ingediend als motie M116a.

De moties zijn voldoende ondertekend en maken deel uit van de beraadslaging. Ze kunnen worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! De SGP heeft een vraag over motie M113, blij met de bij. Daarin verzoekt u het college de opbrengst van de dag een plek te geven in het provinciaal beleid. Dat vinden wij een stap te snel. Wij staan positief tegenover een bijendag, maar om de opbrengst direct een plek te geven in het provinciaal beleid vinden wij te snel, want je weet nog niet wat de opbrengst is.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Er moet niet vrijblijvend een dag georganiseerd worden, maar hier moet iets mee gedaan worden. Het college heeft dat vertaald in bepaalde voorstellen, zoals de gedeputeerde heeft aangegeven. Dan zal de commissie daarover te spreken komen. Daarom hebben wij dat dictum toegevoegd.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een vraag in aanvulling op de vraag van de heer Van den Dikkenberg over de bijendag. Is het te overwegen om dit aan te laten sluiten bij de Bijenmarkt in Veenendaal die ieder jaar gehouden wordt?

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Dat kan een mooi onderdeel van het programma zijn. Ik laat het aan de gedeputeerde over die al allerlei dingen aan het voorbereiden is. U doet hiervoor een goede suggestie. De ruimte om dat in te vullen geven wij de gedeputeerde.

De VOORZITTER: Dan is het woord aan de heer Dercksen voor zijn tweede termijn.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Niemand anders dan de PVV-fractie heeft gesproken over overbevolking en massa-immigratie; de kern van de problemen die wij vandaag bespraken. Ik wens iedereen na vanavond veel plezier onder zijn steen.

Wij hebben over het klimaat gesproken. Duitsland heeft € 500.000.000.000 uitgegeven zonder effecten. Nederland is van plan om per inwoner € 60.000 uit de zak te kloppen. Ware het niet dat de VVD-leider Dijkhof vanavond in Nieuwsuur gaat zeggen dat wij wat met kernenergie moeten doen. Heel bijzonder. Klaarblijkelijk heeft Arjan Lubach meer effect op het beleid in Nederland dan de volksvertegenwoordiging. Dat is treurig. Het is een goed idee, want een zonnepaneel is qua uitstoot vier keer schadelijker dan nucleair. Althans, volgens het IPCC.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Waarom vindt de heer Dercksen dat bijzonder?

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Omdat het vorige kabinet € 100.000.000.000 heeft uitgegeven aan het Energieakkoord zonder effect en omdat er plannen liggen in het regeerakkoord voor eenzelfde bedrag zonder effect. Het is bijzonder dat er betaald moet worden, iedereen ziet dat het onbetaalbaar is en het geen effect heeft. Langzaam maar zeker worden mensen wakker.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! In de positie van de heer Dercksen zou ik daar blij mee zijn.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Wij zijn al € 50.000.000.000 kwijt aan het Energieakkoord zonder effect. Rijdt u wel eens door het land en heeft u gezien hoe het landschap is verpest met alle windmolens? Ik zou mij schamen als ik verantwoordelijk was voor dat beleid.

Degenen die willen bijhouden wat er met het Parijsakkoord gebeurt kan ik verwijzen naar www.climateactiontracker.org. Dan zult u zien dat alleen Marokko zich aan de vrijwillige opgave in Parijs houdt. Veel succes vanavond.

Ik heb vier moties die ik ga indienen. Twee moties gaan over biomassa. Langzamerhand is ingedaald dat biomassa vervuilerder is dan kolen. Daar moeten wij mee stoppen. De tweede biomassacentrale wordt binnenkort gebouwd in Lage Weide. Dat moeten wij niet doen. Wij moeten ervoor zorgen dat er in de provincie niet meer van dit soort installaties bij komen. Daartoe dienen wij twee moties in.

Motie M141 (PVV): stop de biomassavervuiling

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018, ter bespreking van de begroting;

overwegende dat:

- *binnenkort gestart zal worden met de tweede fase van de biowarmtecentrale op Lage Weide van Eneco;*
- *vaststaat dat de uitstoot van biomassa 50% meer CO₂-uitstoot per megawatt dan kolen*;*
- *dat de biowarmtecentrale slecht is voor de luchtkwaliteit en mede gelet op de locatie van de centrale in stedelijk gebied dit nadrukkelijk ervaren zal worden;*
- *dat de hoeveelheid biomassa van houtafval in Nederland nagenoeg is bestemd en dat om centrales aan de gang te houden hout vanuit het buitenland dient te worden geïmporteerd;*
- *er vooralsnog geen inzicht is in de hoeveelheid uitstoot die gepaard gaat met de bouw van de centrale, noch bij de inzameling en het transport van het houtafval;*

dragen het college op:

om onmiddellijk met Eneco in overleg te treden ten einde hem te overtuigen van de onjuiste uitgangspunten van het verbranden van biomassa ten einde te bewerkstelligen dat de tweede fase van de biowarmtecentrale niet wordt gerealiseerd.

En gaan over tot de orde van de dag.

**Bron:*

Trees, Trash, and Toxics: How Biomass Energy Has Become the New Coal. Mary S. Booth, PhD Partnership for Policy Integrity, April 2, 2014

Motie M142 (PVV): stop de biomassavervuiling, deel 2

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018 ter bespreking van de begroting;

overwegende dat:

- *vaststaat dat de uitstoot van biomassa 50% meer CO₂ uitstoot per opgewekte megawatt dan kolen*;*
- *een biomassacentrale of biowarmtecentrale slecht is voor de luchtkwaliteit;*
- *de beschikbare hoeveelheid biomassa van houtafval in Nederland nagenoeg bestemd is en dat om vervolgens de centrales toch aan de gang te houden, hout vanuit het buitenland wordt geïmporteerd;*
- *de energetische waarde van groenafval marginaal is;*

dragen het college op om:

- *daar waar de provincie bevoegd gezag is, in de provincie geen biomassa- of biowarmtecentrales meer toe te staan en daartoe, indien nodig, de PRS/PRV op aan te passen.*
- *daar waar de provincie geen bevoegd gezag is, de gemeenten in de provincie Utrecht ten stelligste te ontraden biomassa- of biowarmtecentrales te vergunnen.*

En gaan over tot de orde van de dag.

**Bron:*

Trees, Trash, and Toxics: How Biomass Energy Has Become the New Coal. Mary S. Booth, PhD Partnership for Policy Integrity, April 2, 2014

Ik heb in de krant gelezen dat de VVD eindelijk na acht jaar wat wil doen aan de N201. Ik kom voor de achtste keer met een motie om daar wat aan te doen. Wellicht dat de VVD die motie steunt, als zij woord houdt aan wat zij in de krant zeggen.

Motie M140 (PVV): aanpak knelpunt Loenerslootsebrug

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018, ter bespreking van de begroting 2019;

constaterende dat:

- *het grootste knelpunt op de provinciale wegen in de provincie Utrecht de Loenerslootsebrug is (N201);*
- *er onvoldoende zicht is op financiële steun vanuit het Rijk;*
- *indien men de juiste prioriteiten stelt, binnen de begroting voldoende ruimte is om dit knelpunt zelfstandig op te lossen;*
- *met onderzoeken en krantenartikelen files niet verdwijnen;*
- *automobilisten de begroting van de provincie voor een belangrijk deel voor hun rekening moeten nemen;*
- *voor vergelijkbare openbaarvervoersvraagstukken, de Uithoflijn/ SUNIJ lijn, ook additioneel geld wordt uitgetrokken;*
- *de VVD in de krant heeft aangekondigd nu eindelijk na 8 jaar ook bereid te zijn wat aan deze problematiek te willen doen;*

verzoeken GS:

per omgaande een aanvang te nemen met het voorbereiden en uitvoeren van de plannen die leiden tot het oplossen van de dagelijkse files op de N201 door onder meer het plaatsen van een tweede Loenerslootsebrug en daartoe (desnoods volledig zelfstandig) de nodige financiële middelen te reserveren.

En gaan over tot de orde van de dag.

Tot slot, de woningnood is groot. Wij gaan niet wachten tot er allerlei plannen gemaakt worden, want de heer Bekkers trapte al op de rem voordat er sprake is van een plan. Daarom komen wij met een motie om snel ruimte te maken voor het realiseren van woningbouw, met name rond de kleine gemeenten en daartoe de PRS/PRV aan te passen.

Motie M139 (PVV): ruimte om te leven

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018, ter bespreking van de begroting;

overwegende dat:

- *de woningmarkt totaal op slot zit;*

- *dat de rigide houding van GS om onvoldoende ruimte te laten in de groene contouren aan deze misstand heeft bijgedragen;*
- *dat de provincie het rijksbeleid om te komen tot meer woningbouw doorkruist;*
- *dat er zelfs gemeenten in de provincie Utrecht krimpen door dit beleid, waardoor voorzieningen als scholen, winkels sportgelegenheden op de tocht komen te staan;*
- *dat ook gemeenten belang hechten aan waardevolle natuur en hun keuze om uit te breiden dit belang niet zal doorkruisen;*

dragen het college op om:

aan de wensen van gemeenten om aan de randen van hun gemeente in de groene contouren te mogen bouwen tegemoet te komen en daartoe de PRS/PRV op de kortst mogelijke termijn aan te passen en om tevens de ontsluiting van deze gebieden, zowel qua openbaar vervoer als qua automobilititeit, daar waar het een provinciale verplichting betreft, zo spoedig mogelijk op orde te brengen

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De moties zijn voldoende ondertekend en maken deel uit van de beraadslaging. Ze kunnen worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik ga twee dingen aan de orde stellen. Ten eerste is motie M119 gewijzigd. De VVD heeft gezegd dat je geen besluit kunt nemen bij een motie. Dat hebben wij aangepast. Het besluit is aangepast naar dat de Staten hun mening uitspreken dat incidentele beschikbare middelen structureel behoren te zijn. Verder blijft de motie hetzelfde. Deze motie wordt mede-ingediend door de PvdA.

Motie M119a (D66, GroenLinks, 50Plus ChristenUnie, CDA, PvdD): structurele bijdrage aan energietransitie

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018, voor de bespreking van de begroting 2019;

constaterende dat:

- *in de begroting 2019 meerdere posten zijn opgenomen behorende tot het onderwerp energietransitie, maar er in de meerjarenbegroting (vanaf 2020) voor dit onderwerp geen budget is opgenomen;*
- *dat in de afspraken rondom het interbestuurlijk programma met Rijk en gemeenten energietransitie als een van de peilers is opgenomen;*

overwegende dat:

- *het voor de provincie Utrecht gewenst is langjarige afspraken aan te kunnen gaan over energietransitie;*
- *de meerjarenbegroting van de provincie een fors positief resultaat voor de komende jaren laat zien, waardoor geld beschikbaar is om meerjarige problemen op te lossen;*
- *Gedeputeerde Staten heeft aangegeven dat om de doelen te halen er meer nodig is dan de provincie nu doet, maar nog geen concreet voorstel heeft voorgelegd aan Provinciale Staten om de bijdrage van de provincie te intensiveren;*
- *bij een tijdige inventarisatie van de mogelijkheden, het nieuw college een vliegende start kan maken met de benodigde intensivering;*

spreken als zijn mening uit:

- *dat het onderwerp energietransitie, overeenkomstig vele andere beleidsterreinen, structurele financiering behoeft;*

- *het wenselijk is dat voor de Provinciale Statenverkiezingen van maart 2019 inzicht te hebben in de mogelijkheden die de provincie Utrecht heeft om de Energieagenda verder uit te voeren, zodat de volgende Provinciale Staten keuzes kunnen maken over de gewenste inzet;*
- *de incidenteel beschikbare middelen voor energie van 2 miljoen per jaar structureel behoren te zijn;*

dragen het college van Gedeputeerde Staten hiervoor op om:

- *dit vast te leggen in het overdrachtsdocument 2019 door minimaal 2 miljoen per jaar mee te nemen als structureel materieel programmabudget voor energietransitie;*
- *te onderzoeken welke rollen de provincie kan kiezen en welke instrumenten zij kan ontwikkelen om de energietransitie te versnellen in lijn met de doelen uit de Energieagenda;*
- *hierbij in beeld te brengen welke financiële middelen en expertises er nodig zijn om dit op te pakken, waarbij verschillende opties of scenario's worden uitgewerkt in de vorm van een menukaart en deze voor de Provinciale Statenverkiezingen aan PS te verstekken;*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ten tweede hebben wij al vrij veel gedebatteerd over motie M118, snel weg met de snelweg. D66 is het eens met deze motie. Toch steunen wij deze motie niet, omdat deze wordt voorgelegd door de partij die doet alsof zij heel erg tegen is, maar in de Tweede Kamer het besluit heeft genomen om de weg te verbreden. Het is duidelijk een motie voor de Bühne. Daarnaast hebben wij nagekeken dat D66 in 2011 heeft ingestemd met een oplossing zonder een snelheid van 80 kilometer per uur. Ik heb het verslag nagelezen en daar staat duidelijk dat 80 kilometer per uur op dat moment geen oplossing meer was. D66 en PvdA hebben daarmee volmondig ingestemd in 2011. Uiteindelijk hebben wij gezegd dat deze afspraken gelden. Wij steunen de tekst van de motie en zijn voor een verbreding binnen de bak, maar de snelheid van 80 kilometer per uur is geen optie. Op het moment dat dit wel een optie wordt, dan wordt het een ander verhaal. Wij blijven ons uitspreken tegen de verbreding van de bak, maar niet middels deze motie.

De VOORZITTER: De motie is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. De motie kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een gewijzigde motie. In motie M122 is het dictum veranderd.

Motie M122a (SP): klimaatrechtvaardigheid niet alleen voor Tesla-rijders

Provinciale Staten, in vergadering bijeen op 5 november 2018, ter bespreking van de Programmabegroting 2019;

constaterende dat:

- *het aardgasvrij maken van de woningvoorraad op afzienbare termijn geen keuze meer is, maar een verplichting;*
- *er grote zorgen zijn onder zowel kopers als huurders over de betaalbaarheid van de daartoe te nemen maatregelen;*

van mening dat:

- *iedereen naar eigen vermogen mee moet kunnen doen met de klimaatopgave;*
- *het daarom ook voor minder draagkrachtigen mogelijk moet zijn hieraan mee te doen;*
- *ook sociale huurwoningen moeten kunnen worden uitgerust met zonnepanelen en warmtepomp, waarvan de voordelen ook ten goede komen aan de bewoners;*

dragen het college op:

- *al het mogelijke te doen om de klimaatopgave voor de burger met de smalle beurs lastenneutraal wordt, oftewel te zorgen voor klimaatrechtvaardigheid;*
- *dit uitgangspunt actief uit te dragen naar Rijk en gemeenten.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Dan over de woningbouw. Er is veel gezegd en iedereen heeft gezegd dat middeldure huur gebouwd moet worden, maar het valt ons op dat dit niet gebouwd wordt. Bij de Oude Tempel in Soest worden woningen van € 350.000 tot € 750.000 gebouwd. In Groenekan worden zes grondgebonden appartementen gebouwd van € 600.000 tot € 800.000. Dat is niet middelduur. Jongeren kunnen dat niet betalen en ouderen kunnen daar niet in wonen. Wat gaat het college doen om ervoor te zorgen dat er gebouwd wordt wat er nodig is. Hieruit blijkt dat dit nog niet gebeurt.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Is mevrouw Poppe zich ervan bewust dat naast de projecten die zij noemde er veel projecten zijn met veel lagere bedragen, zoals de wijk Hoograven in Utrecht. Daar worden woningen verkocht voor een veel lager bedrag.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Dat zijn koopwoningen en geen middeldure huurwoningen. Deze zijn hard nodig.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Die woningen staan daar overigens ook.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Er wordt gespeculeerd met huizen. In mijn optiek wordt daarmee misbruik gemaakt van de woningnood. Dat moet tegengegaan worden. Daarvan ben ik heilig overtuigd.

Dan het museum van Zuilen. Het is heel leuk dat u het een fijn museum vindt. Wij zijn blij dat u het idee niet direct verwerpt. U vraagt of wij de motie willen aanhouden. Dat zou kunnen, maar voor 1 januari moet het duidelijk zijn of de middelen voor het museum er zijn. Als er dan nog iets onderzocht moet worden, dan is dat te laat. Het pand waar het een stukje krijgt om het museum te exploiteren, krijgen het dan niet. Je kunt echter niet van de verhuurder verwachten dat hij lang gaat wachten als hij dat stuk van het pand kan verhuren en daarvoor een goede prijs kan krijgen. Kan de gedeputeerde aangeven waartoe zij bereid is als het nodig is? Wij hebben begrepen dat de verhuurder vrijdag een brief heeft gestuurd aan de gedeputeerde. Kunt u daarnaar kijken?

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! U heeft kennelijk motie M122 aangepast. Wat is er precies aangepast in het dictum?

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Er staat dat het voor burgers met een smalle beurs lastenneutraal mogelijk moet zijn om mee te doen aan de energietransitie. Eerst stond er alleen 'burgers', maar wij bedoelen de burgers met een smalle beurs. Burgers met een dikke beurs, de Tesla rijders, kunnen op alle mogelijke manieren al meedoen. Dat is voor mensen met een smalle beurs niet weggelegd.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Als iedereen zonder Tesla hieronder valt, dan ben ik het daarmee eens. Wat bedoelt u precies met 'lastenneutraal' en wie gaat dat betalen?

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Die vraag is al gesteld. De overheid heeft jarenlang flink verdiend aan het gas en water. Daarvan kan wat geld terugvloeiën. Toen aardgas net boven de grond kwam en wij allemaal aan het aardgas moesten, toen kregen mensen de gelegenheid van de overheid om met flinke kortingen een gasfornuis en een gaskachel aan te schaffen. Omgekeerd kunnen wij hetzelfde faciliteren.

De VOORZITTER: De motie is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. De motie kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Om te beginnen met het goede nieuws: motie M128 over bodemdaling trekken wij in met dank aan de toezegging van GS dat het dat morgen gaat besluiten. Dan over motie M131. Het is mooi dat mevrouw Pennarts over de provinciale en regionale journalistiek zegt dat de Staten het debat met elkaar aan moeten gaan. Wij zoeken een momentum om dat debat aan te gaan. Wanneer willen wij dat en hoe gaan wij dat doen? Daarom zeg ik tegen GS: maak de vraag uit de motie niet te groot. Wij vragen een globaal inzicht in dat wat wij weten en zouden kunnen doen om te zorgen dat wij goede provinciale journalistiek houden; een stukje veldverkenning. Dat kan vervolgens een opstapje zijn voor een debat in Provinciale Staten.

De vragen die wij stelden naar aanleiding van de troonrede zijn blijven liggen. Hierin werd het sociaal domein gekoppeld aan de provincie. Kennelijk is er binnen GS niemand die het sociale domein op-pakt. In het tweede termijn wil ik daar graag een antwoord op.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Hoewel de eenzaamheidsvraag direct bij mij het beeld opriep van gedeputeerde Pennarts op de Solex die langs de deuren gaat, heb ik bij motie M131 nog een principiële vraag. Waarom moet de overheid zich op deze manier met de journalistiek bezighouden? Gaan wij dan niet het verkeerde pad op?

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Dat is een fundamentele vraag en daar moeten wij ontzettend scherp op zijn. Wij hebben deze vraag gesteld bij hoe wij onze provinciale democratische structuur kunnen versterken. Punt een is door de burger meer naar je toe te halen en uitleg te geven over wat wij doen. Punt twee is dat wij de burgers niet allemaal naar ons toe kunnen halen. Er is een provinciale afdeling voorlichting die kan uitleggen, maar het meest geëigende kanaal is de media. Bovendien, kritische journalistiek is belangrijk om je democratie en bestuur scherp te houden. Natuurlijk ben ik niet van mening dat wij RTV Utrecht helemaal moeten subsidiëren en bepalen waarover zij moet schrijven en wat zij moet onderzoeken. Ik zou graag meer inzicht in de journalistieke structuren in onze provincie willen hebben. Zijn deze sterk genoeg? Wij weten dat regionale omroepen afhankelijk zijn van een het rijksbudget, maar dat deze pot steeds kleiner wordt doordat Sterinkomsten dalen. Wij zien dat RTV Utrecht binnenkort een groot mediadebat gaat houden om met het publiek in gesprek te gaan. Dat vind ik een mooi initiatief. Het is goed dat de provincie kijkt of wij de goede dingen doen op dit punt en wat wij precies doen. Ik begreep van de gedeputeerde dat zij eigenlijk niet goed zicht heeft op wat wij aan media-aanbod hebben en hoe dat functioneert.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Als het gaat over een inventarisatie daarvan, dan kan ik een heel eind met u meegaan. Als u echter het woord 'genoeg' gebruikt, dan zit daarin een oordeel over de journalistiek. Dat vind ik riskant.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Het woord 'genoeg' staat gelukkig niet in de motie. Ik herken uw punt, maar wij moeten er over tien jaar niet achter komen dat wij te laat zijn om er nog wat aan te doen. De journalistiek moet fit en vitaal blijven.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Voor een deel kan ik meegaan in het voorstel van de heer Schaddelee. Hij zei dat wij de journalistiek niet naar de provincie kunnen halen, maar dat doen sommige gemeenten wel. Zij hebben iemand op de loonlijst staan die elke raadsvergadering bijwoont om daarover een stuk te schrijven. In ons verkiezingsprogramma zal dat voor PS staan, omdat wij vinden dat hier iemand van RTV Utrecht aanwezig moet zijn voor de controle op het bestuur. Neem dan niet de last van alle gemeenten op u, maar zorg dat je eigen bestuur kritisch journalistiek behandeld wordt. Daarom vinden wij uw motie te breed.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Daarin zit een gevaar. Als je de journalist betaalt om hier verslag te doen kan het zijn dat hij een artikel schrijft waarvan wij het niet leuk vinden dat hij dit over ons schrijft. Misschien zegt hij wel dat het debat in Provinciale Staten totaal onder de maat is en dat er alleen over dingen rondom de A27 gesproken wordt die al tien jaar geleden

besloten zijn. Als dat vijf keer achter elkaar gebeurt, dan zijn wij de journalist zat. Je gaat hem dan te dicht aanhalen. Ik weet niet of dat de kant is die wij op moeten gaan.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! U omschrijft een persvoorlichter van de provincie. Een journalist heeft de vrijheid om te schrijven wat hij wil. Als hij vervelend over mij schrijft, dan heb ik pech gehad en moet ik het beter doen of uitleggen wat ik doe. Dan wordt er kritisch naar het bestuur gekeken. Ik zit hier acht jaar en het enige wat de dames en heren echt interesseert is een stukje in de krant. Het is belangrijk dat de bevolking van deze provincie wordt geïnformeerd over wat wij doen. De journalist is onafhankelijk en je moet niet gaan huilen als hij wat schrijft wat je niet bevalt, want een journalist heeft de vrijheid om te doen wat hij wil.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Dat moet je onwijs goed gaan borgen. Ik kan mij herinneren dat er in het verleden een journalist was van het AD die wel eens stukjes schreef die wij niet leuk vonden. Dan werd er al snel gezegd dat hij niet goed geïnformeerd was. Op het moment dat wij een journalist gaan betalen om hier verslag te doen, dan gaan wij daar snel wat van vinden. Ik weet niet of dat de richting is die wij op moeten gaan.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! De regionale pers is opgehouden met schrijven over de heer Meijer en de heer Dercksen toen het voorspelbaar werd wat zij gingen doen. Wat is de toegevoegde waarde van deze motie? Met zijn allen kunnen wij vertellen wat er aan pers en journalistieke organisaties in deze provincie is. Als wij op de publieke tribune kijken, dan zien wij dat er geen journalisten aanwezig zijn. Vanmiddag waren zij er even, maar nu niet meer. Het is mij niet duidelijk wat u met deze motie beoogt. Ik ben van mening dat de journalistiek zo onafhankelijk is dat wij ons daar helemaal niet mee moeten bemoeien.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Dat ben ik met u eens als het gaat over de inhoud. Tegelijkertijd zien wij dat het medialandschap onwijs onder druk staat, omdat er generaties opgroeien die niet gewend is om te betalen voor goede journalistiek. Deze generatie zegt dat journalistiek gratis is, want dat is alle onzin die wij op internet kunnen lezen. Er moet ergens een verdienmodel bedacht worden om goede journalistiek overeind te houden in dit land. Wij kunnen zeggen dat het niet primair de taak is van de provinciale overheid om dat verdienmodel te bedenken, maar ik wil graag weten of wij ondertussen niet iets verliezen wat erg waardevol is voor onze democratie. Dat is het enige dat ik vraag.

Ik heb nog een laatste punt over integriteit. Hierover had ik vanmiddag een debatje met de VVD. Ik vind het belangrijk om te benoemen dat het nooit onze bedoeling is geweest om ambtenaren ongefundeerd weg te zetten als niet integer. Die suggestie die daar een beetje in zat wil ik verre van mij werpen. Dit onderwerp hebben wij bewust niet genoemd in het begrotingsdebat om dit debat niet teveel daarmee te belasten. Wij komen daar nog over te spreken. Wij doen ons werken en wachten de onderzoeken af. Laten wij dat met elkaar doen.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Als eerste heb ik de eer om motie M127 over de ondersteuning van lokale en provinciale energie-initiatieven te vervangen naar aanleiding van de reactie van GS op de motie die het CDA eerder heeft ingediend. De motie is een klein beetje tekstueel gewijzigd op voorspraak van de gedeputeerde.

Motie M127a (CDA, GroenLinks): ondersteuning lokale en provinciale energie-initiatieven

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 5 november 2018, voor de bespreking van de begroting 2019;

constaterende dat:

- *indicatoren voor de energietransitie op oranje of rood staan;*
- *lokale initiatieven een belangrijke motor vormen van de energietransitie;*
- *lokale initiatieven bij ingrijpende energieplannen samenlevingen kunnen verbinden¹;*

- *deze initiatieven vaak door eenvoudige ondersteuning een versnelling kunnen krijgen;*

overwegende dat:

de provincie op dit moment al ondersteuning geeft aan lokale initiatieven, maar dat een intensivering hiervan kan bijdragen aan het halen van de energiedoelen;

dragen het college op om:

- *een voorstel uit te werken om al in 2019 de ondersteuning van lokale energie-initiatieven te versterken, inclusief de hiervoor benodigde middelen;*
- *de financiële dekking als structureel materieel programmabudget mee te nemen in het overdrachtsdocument;*

En gaan over tot de orde van de dag.

¹ <https://www.volkskrant.nl/economie/-niemand-wil-zo-n-molen-in-zijn-achtertuin-maar-als-er-iets-tegenover-staat-is-het-een-ander-verhaal-13c2fd7ad/>

Dan heb ik nog een reactie op een aantal andere moties. Wij zijn geïnteresseerd in motie M111 als het niet over onderhandelen gaat, maar over samenwerken. Naar aanleiding van motie M113 krijgen wij veel signalen dat het met het afgesproken bijvriendelijke bermbeheer moeizaam gaat en dat goede bermen voor de bijen gemaaid worden. Wij horen graag van GS of dit klopt en of dit veranderd wordt, zodat er bijvriendelijk bermbeheer plaatsvindt. Wij zien het onderzoek naar gratis OV uit motie M117 als een beperkt onderzoek, niet als het grootschalig invoeren van gratis OV.

Dan motie M118 over de A27. Deze motie heeft een volksvertegenwoordigende functie waarin wij zeggen wat het volk van Utrecht vindt. Dat is overigens al lang duidelijk. Het zou de bestuurlijke samenwerking op geen enkele manier onder druk moeten zetten. Dit wordt niet van GS gevraagd en moet vooral zo blijven. Als het Rijk hieraan consequenties gaat verbinden en gaat dreigen, dan zitten er verkeerde partijen in de regering. Wij zien dit als een periodieke pestmotie van nota bene een partij die zelf heeft ingestemd met de verbreding naar 2 x 7 rijstroken, zowel op provinciaal niveau als op landelijk niveau. D66 heeft aangegeven hoe zij daarmee omgaat. GroenLinks heeft indertijd tegen het afsprakenkader gestemd en wij blijven daarin consequent. Het is mijn inschatting dat er geen meerderheid voor deze motie komt. Het is zonde dat de stem van het volk in dezen geen recht wordt gedaan. Het is een suggestie aan de PvdA om deze motie in te trekken. Wij gunnen het de PvdA niet dat zij er in de verkiezingscampagne goede sier mee kan maken door te zeggen dat D66 en GroenLinks op provinciaal niveau niet tegen de verbreding van de A27 zijn. Doe dat niet. Verlaag je daar niet toe en laat het hierbij zitten.

De VOORZITTER: Uw tijd is om. Het woord is aan mevrouw Keller.

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de voorzitter! Voor motie M133 heeft de gedeputeerde suggesties gedaan. Deze suggesties kunnen wij niet overnemen. Naast de energietransitie en de gebouwde omgeving gaat het ons zowel om de andere maatregelen. Van de gedeputeerde hebben wij een toezegging gekregen op motie M134 over de Utrecht 'Overshoot Day'. Daarom trekken wij deze motie terug.

De VOORZITTER: Motie M134 is ingetrokken en maakt geen deel meer uit van de beraadslaging.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Het was leuk om dit debat in deze zaal mee te maken. Ik hoop dat er nog vele mogen volgen.

De gedeputeerde ontraadde motie M136 over de weidevogels. Laten wij de term 'gedragscode' schrappen en gaan zien als samenwerkingsagenda. Dan kunnen wij die positiviteit uitstralen richting de agrariërs waarmee de handen ongetwijfeld tot elkaar komen. Iedereen vindt een weiland met weidevogels mooier dan zonder.

De VOORZITTER: Gaat u deze motie wijzigen?

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Nee, de motie blijft hetzelfde. De strekking is dat wij komen tot een samenwerkingsagenda. Dat is wat de gedragscode inhoudt, als ik de gedeputeerde goed begreep.

Motie M137 betreft een zeer kleine wijziging met een impact die helemaal past in ons provinciaal beleid dat je de boer bij de burger brengt, dat er bewustzijn ontstaat en de boer bewust gaat boeren. Dit probleem komt uit het werkveld. Dit is zo gedaan. Daarmee kunnen wij dit regeltje vakkundig opruimen.

In motie M138, nuttig gebruik van daken, zit inderdaad de ladder. Deze zit er bewust in, omdat wij zien dat wij veel vragen van de boeren in onze provincie. Door de toenemende druk op de grond kunnen zij geen rendabel bedrijf voeren. Dan komt er teveel bij elkaar op een klein stukje grond. Ik adviseer u om voor deze motie te stemmen.

De VOORZITTER: Mevrouw Hoek heeft geen behoefte om het woord te voeren. Dan beëindig ik hiermee de bijdrage van de Staten en gaan wij over naar de beantwoording van het college. Is er behoefte aan een schorsing? Ik schors de vergadering voor vijf minuten.

Schorsing van 21.46 uur tot 21.50 uur

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering. Het woord is aan de gedeputeerde Straat.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het college heeft op een paar punten nog een korte reactie. Ik beperk mij tot motie M140 van de PVV over de N201. Ik heb u een statenbrief gestuurd waarin de planning is uitgelijnd. De intentie is om u in februari een stuk voor te leggen als een tussenbesluit, omdat de afronding van de N201 in de loop van 2019 verwacht wordt. Dat is na de verkiezingen. Het lijkt ons verstandig om voor die tijd hierover te debatteren. Wij zijn met de voorbereidingen gestart, dus uw voorstel om per omgaande een aanvang te nemen is al gebeurd. Voorbereiden en uitvoeren tegelijk is lastig, daarom zijn wij alleen aan het voorbereiden. Daarna gaan wij het uitvoeren. Vervolgens richt u zich op een maatregel waarvan wij nog niet zeker weten of dat de maatregel is die wij moeten nemen. Daar loopt u op de zaken vooruit. Wij proberen alle knelpunten in verband met elkaar aan u voor te leggen om vervolgens met een goede oplossing te komen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Tot nu toe zat het vast op de bijdrage van het Rijk. Wat kunt u daarover zeggen?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat weet ik niet uit mijn hoofd. Wij doen een trajectstudie op het hele stuk van de N201. Dit gaat onder andere over de Loenerslootsebrug, de brug over de Vecht, de aansluiting met de A2 en de bocht bij Mijdrecht. Een aantal dingen moeten in verband met elkaar onderzocht worden om te weten welke maatregel nodig is en wat het kost. Zeker waar het de aansluiting met de A2 betreft spreken wij daarover met het Rijk omdat dit een rijksweg is.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De reden dat wij deze motie indienen, is dat dit de derde gedeputeerde is die ik spreek over dit stuk en er is nog steeds niks gebeurd. Ik geloof best dat wij aan het voorbereiden zijn, maar de rem op dit traject zat vooral in het gebrek aan geld van het Rijk. Ik heb nog geen geluiden gehoord dat het Rijk wel gaat bijdragen. Het is mijn voorstel om dit met deze motie te doen, want als het nodig is leggen wij de Uithof ook aan van ons eigen geld. Mensen staan elke dag in de file op de N201. Daar moeten wij wat aan doen. Wij moeten niet wachten op het Rijk. Na acht jaar moet er wat gebeuren.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De heer Dercksen beperkt zich tot een maatregel. Als wij uw voorstel volgen, dan komt er een tweede Loenerslootsebrug en gebeurt er niks op het knooppunt bij de aansluiting op de A2. Dan staat iedereen daar vervolgens in de file. Dit moet goed gebeuren. Het klopt niet dat er niks gebeurt. Er zijn veel onderzoeken gedaan en er loopt een tra-

ject. Ik heb u per statenbrief geïnformeerd over de planning. Uw motie verbaast mij in die zin, omdat wij u uitgebreid hebben geïnformeerd over hoe het verder loopt.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Het Rijk had er problemen mee dat de provincie een bijdrage zou krijgen voor onze provinciale wegen. De aansluiting op de A2 zit wel goed. Het beeld van de PVV-fractie is dat het Rijk nog geen toezegging heeft gedaan om mee te betalen aan de brug.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik heb hetzelfde beeld daarvan.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik ga akkoord met motie M116a over Rijnenburg. Ik ga akkoord met motie M119a over de structurele bijdrage aan energie. De gewijzigde motie M122a over klimaatrechtvaardigheid niet alleen voor Tesla rijders laat ik aan de Staten. Ik ga akkoord met motie M127a over de ondersteuning van lokale energie-initiatieven. Motie M139, M141 en M142 ontraad ik u.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! GroenLinks wijst mij op het bermbeheer. Dat is inderdaad heel erg van belang. Daar heeft u een sterk punt. Dit is een belangrijk signaal waarnaar wij gaan kijken. Daarop kom ik nader terug bij u. Ik kan niet direct een antwoord geven op de vraag hoe het ervoor staat.

De SGP heeft een oproep gedaan om van de gedragscode een samenwerkingsagenda te maken. Het begrip 'gedragscode' komt van de minister. Ik wil niet twisten, maar vooral aan het werk met elkaar en met de agrariërs. Het is van belang dat er een element van zelfbindendheid in zit. Verder hield de SGP een pleidooi voor haar eigen moties. Dat ontzeg ik haar niet, maar ik blijf bij mijn adviezen.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik zal ingaan op de vraag van de ChristenUnie om te reflecteren op de constatering uit de troonrede waarin de koning zich uitsprak over een aantal maatschappelijke opgaven en daarin nadrukkelijk de provincies noemde op terreinen waarop wij dit niet verwacht hadden. U vraag was of ik dat gehoord heb en wat ik daarvan vind. Dat hebben wij inderdaad opgemerkt toen wij luisterden naar de troonrede op de derde dinsdag in september. Met name het thema eenzaamheidsbestrijding staat mij nog bij. De provincies werden genoemd om een bijdrage te leveren om dit soort vraagstukken mede op te lossen. Wij hebben hierover gesproken in GS. Eenzaamheid is een groot vraagstuk dat maatschappelijk veel speelt en veel impact heeft. Wij zitten wat meer in het fysieke domein waarin wij gezondheid als leidraad hebben. Dit vindt u onder andere terug in de Omgevingsvisie waarin wij zeggen dat wij de leefomgeving moeten inrichten op maatschappelijke behoeften. Eenzaamheid is zo'n maatschappelijk vraagstuk. Met onze taken kunnen wij daarop aansluiten. Met woningbouw kunnen wij de ontmoeting tussen mensen mogelijk maken. In het kernenbeleid staat de cohesie tussen inwoners centraal. De bibliotheek is gericht op de ontmoeting van mensen en het betrekken van mensen bij de samenleving. Met ons takenpakket en onze provinciale scope is het een uitdaging om mede-invulling te geven aan de maatschappelijke opgave. De commissaris heeft nog een relevante aanvulling, want festivals zijn ook een plek waar mensen elkaar ontmoeten en nieuwe indrukken opdoen. Dat is heel waardevol.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! De SP heeft een vraag gesteld over het museum van Zuilen. Hoe ver is de gedeputeerde bereid te gaan indien het nodig is voor het museum van Zuilen?

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Als u concrete bedragen vraagt, dan heb ik daarbij een soort voorbehoud. Dat vind ik ingewikkeld, omdat ik het gesprek nog moet starten. Ik ben geïnteresseerd als het bestuur zegt dat het bereid is om zover te gaan. Dan weet ik waar ik naartoe kan en waar de ruimte zit. Ik heb hierover nog niks officieels gehoord en weet nog niet hoe de kwestie zich gaat ontwikkelen. Het is voorbarig om hierover iets concreets te benoemen. Ik heb wel tegen u gezegd dat ik bereid ben om hiernaar te luisteren, ik op zoek ga naar de informatie en contact zal opnemen met de gemeente Utrecht. Ik wil graag antwoord hebben op de vraag waarom de gemeente Utrecht het niet op kan lossen als het museum niet rond komt.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Het gaat ons niet om een bedrag, maar om de vraag of u bereid bent om te kijken of u de middelen voor het museum vrij kunt maken. U bent in ieder geval bereid om het gesprek aan te gaan. Hopelijk is de noodzaak duidelijk dat de vaart erin gezet moet worden, omdat het museum de ruimte niet krijgt en de verhuurder niet lang blijft wachten op zijn geld.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Zij zullen in een penibele situatie zitten. Ik begrijp goed dat u daarover een motie indient, gesteund door een aantal andere fracties en dat dit urgent is. Wij gaan er deze week achteraan. Als deze vraag past binnen de kaders van onze Cultuurnota, dan is het een andere afweging dan wanneer het een extra vraag is. Over het algemeen heb ik een kritisch gesprek als het een extra vraag is. Dan is het iets voor een nadere beraadslaging. Overigens, met de SP heb ik evenzeer kritische gesprekken als wij iets extra's doen. Ik beraad mij graag over het museum.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Het gaat om een eenmalige bijdrage die niet zo groot is als bij het museum Oud Amelisweerd.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het gaat meestal over een eenmalige bijdrage.

De VOORZITTER: Ik heb gevraagd om de stemmingslijst te produceren.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Op verzoek van een aantal fracties hebben wij een wijziging aangebracht in motie M111. Sommige fracties vinden het woord 'onderhandeling' te zwaar. Men vindt het wel goed om 'het gesprek' met het Rijk en de buurprovincies te starten.

De VOORZITTER: Wilt u dat woord zelf ik uw motie wijzigen? Dan kan de stemmingslijst hetzelfde blijven. Hoeveel tijd hebben de fracties nodig om hun standpunten te bepalen?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben tien minuten nodig om onze standpunten te bepalen.

De VOORZITTER: Wij schorsen de vergadering voor tien minuten. De stemmingslijsten komen zo snel mogelijk deze kant op. Daarna gaan wij verder met de stemverklaringen en de stemmingen.

Schorsing van 22.02 uur tot 22.17 uur.

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering.

Moties vreemd aan de orde van de dag.

De VOORZITTER: Er zijn geen moties vreemd aan de orde van de dag ingediend.

Stemverklaringen.

De VOORZITTER: Er is nog een aanvullende opmerking van de heer Bekkers.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! In het dictum van motie M126 staat iets over een subsidie. Daarmee wordt bedoeld: de provinciale subsidie. De gedeputeerde had gevraagd om duidelijk te zeggen dat hier 'provinciale' voor moet zijn.

De VOORZITTER: Zijn er verder geen wijzigingen meer?

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Motie M125 over het museum van Zuilen zullen wij voorlopig intrekken. Wij wachten af wat de gedeputeerde daarover te horen krijgt en aan ons gaat vertellen.

De VOORZITTER: Motie M125 is ingetrokken en maakt geen deel meer uit van de beraadslaging. Het woord is aan de heer Kocken.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! De VVD heeft een aantal stemverklaringen, te beginnen bij statenvoorstel 19. In de commissievergadering hebben wij over dit statenvoorstel gedebatteerd. Het werd pas op het laatste moment duidelijk dat er juridisch geen andere optie is dan de keuze die wordt voorgelegd. Met enige tegenzin tegen het instrument 'gemeenschappelijke regeling' zullen wij instemmen met dit voorstel.

Dan de stemverklaringen bij de moties. Wij zullen tegen motie M110 stemmen en wachten de evaluatie af. Wij zullen tegen de motie M126 stemmen, omdat hierbij wat ons betreft sprake is van 'détournement de pouvoir'. Bij motie M129 hebben wij in de interruptie gezegd dat wij voor de ruime interpretatie van het Ringpark kiezen; langs de grenzen van de provincie. Bij motie M117 zullen wij tegen stemmen vanuit het rechtvaardigheidsprincipe. Wij zullen voor motie M119 stemmen, omdat de bedragen uit de motie zijn gehaald. De motie is aangepast. Toch zien wij nog een aantal keren het woord 'energietransitie' staan. Wij zien dit zoals wij het in het interruptiedebat hebben uitgesproken. Motie M131 vinden wij vanuit liberale overwegingen te gevaarlijk. Wij kunnen op een later moment met de ChristenUnie bekijken of wij hieraan op een andere manier aandacht kunnen besteden. In het amendement A33 is het lastige van het woord dat als alternatief wordt gebruikt dat je het heel goed moet uitspreken. Als je dit in het slecht Nederlands uitspreekt, dan wordt het een heel ander woord met een hele andere betekenis. Wij zullen wel instemmen met dit amendement.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een aantal stemverklaringen, als eerste bij motie M112 over goede arbeidsvoorwaarden in het OV. Wij zijn zeer voor goede arbeidsvoorwaarden. Wij hebben de gedeputeerde horen zeggen dat hij dit zal meenemen in de afwegingen. Dat verwachten wij wel degelijk in de volgende periode. Wij stemmen vandaag tegen deze motie.

Dan heb ik een stemverklaring bij motie M118. Hierover heb ik al veel het woord gevoerd. Wij zijn tegen de verbreding van de A27 naar 2 x 7. Ik heb al aangegeven waarom wij desondanks tegen deze motie stemmen, want het is een motie voor de Bühne die ons op dit moment niet helpt.

Wij zullen tegen motie M131 over goede journalistiek stemmen, omdat er veel onduidelijkheid bestaat. Wij zijn voor het eerste dictumstreepje. Wij twijfelen alleen over extra bijdragen. Wij vragen de ChristenUnie of zij dit bij de commissie BEM op de agenda wil zetten zodat wij dit een keer goed kunnen bespreken.

Wij hebben besloten om tegen motie M132 te stemmen, want deze gaat door op motie M119. Dat moeten wij eerst doen, voordat wij bezig gaan met de uitwerking.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Het CDA heeft twee stemverklaringen. De eerste is bij motie M109, toekomstig ganzenbeleid. Het is een sympathieke motie. Desondanks zullen wij tegen deze motie stemmen, omdat wij ervan uitgaan dat de regelgeving vanuit Europa uiteindelijk zal regelen wat hier gevraagd wordt. De tweede stemverklaring is bij motie M114 over de salderingsregeling. Dit is een sympathieke motie, maar wij gaan hier niet over. Daarom is deze motie overbodig.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! De PvdA heeft twee stemverklaringen. De eerste is bij motie M119a. Deze wordt mede door de PvdA ingediend. De tweede stemverklaring is bij motie M131 over de gezonde democratie. Wij vinden dat deze motie teveel een financiële insteek heeft. Wij moeten eerst inventariseren hoe de journalistiek ervoor staat zonder dat daar gelijk geld bij moet. Dat sluit aan bij de vorige sprekers. Daarom zullen wij tegen deze motie stemmen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De PVV heeft drie stemverklaringen. De eerste is bij motie M124 over het loskoppelen van recreatie. De PVV vindt dat recreatieve terreinen die gekocht of onderhouden worden van belastinggeld direct of indirect vrij toegankelijk moeten zijn. Waar deze motie echter naartoe wil is ons onduidelijk. Daarom stemmen wij tegen deze motie.

De tweede stemverklaring is bij motie M113, blij met de bij. Wij zijn zeker blij met de bij, maar als wij voor elk evenement waar wij blij van worden een dag moeten organiseren, wordt het druk. Daarom zullen wij niet instemmen met de bijendag.

Ten slotte hebben wij een stemverklaring bij motie M108, die ballon gaat niet op. Wij vinden dat de ballonnen niet opgelaten moeten worden, maar dit vinden wij geen voorwaarde om Koningsdag te vieren. Daarom zullen wij tegen deze motie stemmen.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben twee stemverklaringen. De eerste stemverklaring is bij motie M117 over gratis OV voor mensen met een kleine beurs. Dat gaat ontzettend veel bureaucratie opleveren. Wij kiezen ervoor om het OV buiten de spits voor iedereen veel goedkooper te maken. Daarom stemmen wij tegen deze motie. De tweede stemverklaring is bij motie M119a. Wij vinden dat het volgend college daarover moet beslissen. Daarom stemmen wij tegen deze motie.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! GroenLinks heeft een stemverklaring bij motie M112 over de arbeidsvoorwaarden voor het OV. Wij vinden dat heel belangrijk bij de volgende aanbesteding. Dit is niet het juiste moment om daarover te spreken.

In motie M122 staat 'lastenneutraal' voor de kosten van de energietransitie. Dat vinden wij te scherp geformuleerd, maar de geest van de motie is dat wij moeten zorgen voor een goede verdeling van de lasten bij de energietransitie. Vanuit die interpretatie zullen wij de motie steunen.

In aansluiting op de stemverklaring van D66 is motie M132 al afgedekt met de motie die D66 en GroenLinks indienen met een aantal andere partijen.

Motie M133 over de uitbreiding van de klimaatagenda is te breed en doet alsof wij alle problemen van iedereen oplossen. Wij hebben onze energieagenda waarin onze rol staat en wat ons te doen staat. Het is wonderbaarlijk, maar zelfs GroenLinks gaat deze motie te ver.

Ten slotte hebben wij een stemverklaring bij motie M135 over de informatie over effectieve maatregelen. Wij hebben aangegeven deze motie te steunen als een provinciale site niet per se het middel is.

Wij vatten het op dat ernaar gekeken moet worden hoe lokale energieloketten op een efficiënte manier samen kunnen werken om deze informatie te ontsluiten. Vanuit die interpretatie zullen wij deze motie steunen.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De ChristenUnie heeft twee stemverklaringen. De eerste is bij motie M137 over de relatie tussen de boer en de burger. Wij vinden het vergezocht om dit op te hangen aan vlaggen. Wij houden het landschap graag clean. Daarom zullen wij tegen deze motie stemmen, alhoewel het belang dat in de motie wordt genoemd ons na aan het hart ligt. De tweede stemverklaring gaat over de twee moties van de PVV over biomassavervuiling. Wij zien wel de bezwaren van de PVV, maar zitten tegelijkertijd in een periode van de energietransitie. In die periode heb je meer ruimte nodig. Daarin zijn deze twee moties te absoluut gesteld. Daarom zullen wij tegen deze moties stemmen.

De heer VAN DER STEEG (PvdD): Mijnheer de voorzitter! De PvdD heeft een tweetal stemverklaringen. De eerste is bij agendapunt 12, vernieuwing OV-knooppunt 'Nieuwegein-City'. Onze fractie staat positief ten opzichte van de plannen voor dit OV-knooppunt. Wij zijn verheugd dat het verouderde deel van het stadscentrum op de schop gaat. Ervan uitgaande dat de vernieuwing het OV-gebruik zal stimuleren en de invulling duurzaam zal zijn, zullen wij instemmen met het voorstel.

De tweede stemverklaring is bij agendapunt 13, Ruimtelijk-economische Strategie. Volgens de PvdD komt duurzaamheid te weinig terug in deze strategie. De strategie gaat vooral uit van economische groei. Duurzaamheid is echter geen kers op de taart, maar dient de bodem van de taart te zijn. Onze fractie zal tegen dit voorstel stemmen.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! De SGP zal voor agendapunt 13, Ruimtelijk-economische Strategie, stemmen, met dien verstande dat wij de gedeputeerde eraan zullen herinneren dat de aandacht niet alleen bij het USP ligt.

Bij agendapunt 17 dragen wij het Koninklijk Huis een warm hart toe en zijn blij dat zij naar Amersfoort komen. Wij zullen volmondig met dit voorstel instemmen.

Wij zijn het eens met de essentie van motie M111, zorgen voor spreiding van de groei. Wij vinden alleen dat wij ons niet moeten bemoeien met wie waar een bedrijf gaat vestigen of een woning gaat bouwen.

Tot slot hebben wij een stemverklaring bij motie M119a. Wij zullen tegen deze motie stemmen, omdat daarin herhaaldelijk de aandrang zit om de energietransitie te versnellen. Zoals ik in mijn bijdrage al hen gezegd, is het draagvlak al minimaal.

De VOORZITTER: De 50Plus-fractie heeft geen stemverklaring.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Voordat de stemming begint heb ik een punt van orde. Bij agendapunt 12 zal ik niet deelnemen aan de stemming gezien mijn werkrelatie.

De VOORZITTER: Goed dat u dit meldt. Dank daarvoor.

Stemming.

De VOORZITTER: Wij gaan over naar de stemmingen, beginnend bij het besluit op agendapunt 10.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel aanbesteding nieuwe accountant, PS2018AC05.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel viaduct Bolgerijsekade over de A27 onttrekken aan de openbaarheid, PS2018MME20.

Provinciale Staten aanvaarden het amendement A32. Tegen het amendement heeft gestemd de fractie van de PVV.

Zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het geamendeerde statenvoorstel bijdrage vernieuwing OV-knooppunt 'Nieuwegein-City', PS2018MME21, met de aantekening dat de fractie van de SP geacht wordt te hebben tegengestemd.

Provinciale Staten verwerpen het amendement A33. Voor het amendement hebben gestemd de fracties van de VVD, PvdA, ChristenUnie, SGP en 50Plus.

Provinciale Staten verwerpen het amendement A34. Voor het amendement hebben gestemd de fracties van de VVD, CDA, PvdA en 50Plus.

Zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel Ruimtelijk-economische Strategie, met de aantekening dat de fracties van de PVV, SP en PvdD geacht worden te hebben tegengestemd.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel Wijziging Reglement HHdSR 2009 in verband met geborgde zetels en kleine grenswijzigingen, PS2018RWG10.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel Inpassingsplan N411 Bunnik, PS2018RGW11.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel Vaststelling van de tarieventabel behorende bij de Legesverordening pu 2018 m.i.v. 1 januari 2019, PS2018BEM10.

Zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel bijdrage Koningsdag Amersfoort, PS2018BEM11, met de aantekening dat de fracties van de SP en PvdD geacht worden te hebben tegengestemd.

Provinciale Staten verwerpen de motie M107. Voor de motie heeft gestemd de fractie van de SP.

Provinciale Staten aanvaarden de motie M108. Tegen de motie hebben gestemd de fracties van het CDA en de PVV.

Provinciale Staten aanvaarden het amendement A35. Tegen het amendement heeft gestemd de fractie van de PvdA.

Zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het geamendeerde statenvoorstel vaststellen PUEV 2015-2019, PS2018BEM12.

Zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel toetreding tot de gemeenschappelijke regeling Het Utrechts Archief, PS2018BEM13.

Zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel Najaarsrapportage, PS2018PS08, met de aantekening dat de fractie van de SP geacht wordt te hebben tegengestemd.

De Provinciale Staten verwerpen de motie M109. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de PVV, SGP en 50Plus.

De VOORZITTER: Het amendement A36 is ingetrokken.

Zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel Programmabegroting 2019, PS2018PS09, met de aantekening dat de fracties van de PVV, SP en PvdD geacht worden te hebben tegengestemd.

Provinciale Staten aanvaarden de motie M110. Tegen de motie hebben gestemd de fracties van de VVD, CDA en SGP.

Provinciale Staten verwerpen de motie M111. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de PvdA, GroenLinks, ChristenUnie en PvdD.

Provinciale Staten verwerpen de motie M112. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de PvdA, PVV, SP, ChristenUnie, PvdD, SGP en 50Plus.

Provinciale Staten aanvaarden de motie M113. Tegen de motie hebben gestemd de fracties van de PVV en GroenLinks.

De VOORZITTER: De motie M114 is vervangen door de motie M114a.

De Provinciale Staten aanvaarden de motie M114a. Tegen de motie hebben gestemd de fracties van de VVD, CDA, PVV en SGP.

Provinciale Staten verwerpen de motie M115. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de PvdA, SP, GroenLinks, ChristenUnie, PvdD, SGP en 50Plus.

De VOORZITTER: De motie M116 is vervangen door de motie M116a.

Provinciale Staten aanvaarden de motie M116a. Tegen de motie hebben gestemd de fracties van de PVV, SP, GroenLinks, PvdD en 50Plus.

Provinciale Staten verwerpen de motie M117. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de PvdA, PVV, GroenLinks, ChristenUnie, PvdD en 50Plus.

Provinciale Staten verwerpen de motie M118. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de PvdA, SP, GroenLinks, ChristenUnie, PvdD en 50Plus.

De VOORZITTER: De motie M119 is vervangen door de motie M119a.

Provinciale Staten aanvaarden de motie M119a. Tegen de motie hebben gestemd de fracties van de PVV, SP en SGP.

Provinciale Staten verwerpen de motie M120. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de PvdA, PVV, SP GroenLinks, ChristenUnie, PvdD en 50Plus.

Provinciale Staten aanvaarden de motie M121. Tegen de motie hebben gestemd de fracties van de VVD, CDA, PvdA, SGP en 50Plus.

De VOORZITTER: De motie M122 is vervangen door de motie M122a.

Provinciale Staten verwerpen de motie M122a. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de SP, GroenLinks en 50Plus.

Provinciale Staten verwerpen de motie M123. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de PVV, SP en ChristenUnie.

De Provinciale Staten verwerpen de motie M124. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de SP, PvdD en 50Plus.

De VOORZITTER: De motie M125 is ingetrokken.

Provinciale Staten aanvaarden de motie M126. Tegen de motie hebben gestemd de fracties van de VVD, PVV en SP.

De VOORZITTER: De motie M127 is vervangen door de motie M127a.

Provinciale Staten aanvaarden de motie M127a. Tegen de motie heeft gestemd de fractie van de PVV.

De VOORZITTER: De motie M128 is ingetrokken.

De VOORZITTER: De motie M129 is vervangen door de motie M129a.

Provinciale Staten aanvaarden de motie M129a. Tegen de motie hebben gestemd de fracties van de D66, PVV, SP en SGP.

Provinciale Staten aanvaarden de motie M130. Tegen de motie hebben gestemd de fracties van het CDA, PVV en SP.

Provinciale Staten verwerpen de motie M131. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de ChristenUnie, PvdD, SGP en 50Plus.

Provinciale Staten verwerpen de motie M132. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de PvdA, SP, ChristenUnie, PvdD en SGP.

Provinciale Staten verwerpen de motie M133. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de PvdA, SP, ChristenUnie, PvdD en 50Plus.

De VOORZITTER: De motie M134 is ingetrokken.

Provinciale Staten aanvaarden de motie M135. Tegen de motie hebben gestemd de fracties van het CDA en de PVV.

Provinciale Staten verwerpen de motie M136. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de VVD, PVV, SGP en 50Plus.

Provinciale Staten verwerpen de motie M137. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de VVD, PVV, SGP en 50Plus.

Provinciale Staten verwerpen de motie M138. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de SP, ChristenUnie, PvdD, SGP en 50Plus.

Provinciale Staten verwerpen de motie M139. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de PVV en SGP.

Provinciale Staten verwerpen de motie M140. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de PVV en SGP.

Provinciale Staten verwerpen de motie M141. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de PVV, PvdD, en SGP.

Provinciale Staten verwerpen de motie M142. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de PVV, PvdD en SGP.

Sluiting.

De VOORZITTER: Het is klokslag 23.00 uur en wij zijn gekomen tot het eind van de vergadering. Ik wens u allen een plezierige avond. Ik wens Julie een fijn verlof. Ik sluit de vergadering.

Einde van de vergadering om 23.00 uur.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van Provinciale Staten van Utrecht van 10 december 2018.

De voorzitter,

De griffier,